Hayat

DÜNYA DEVLETLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Hayat

DÜNYA DEVLETLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Neşriyat Müdürü : Şevket Rado

Yazı İşleri Md. : M. Ali Kayabal

Hazırlayan : Eser Tutel

Fotoğraflar : Camera Press, Hayat arşivi, Türk Haberler Ajansı.

Bu kitabın hazırlanmasında, *«The Statesman Year Book»*, *«Quid»*, *«The Official Associated Press Almanac»*, *«The 1975 World Almanac»* adlı eserlerden yararlanılmıştır.

Hayat

DÜNYA DEVLETLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Bayrakları, paraları, tarihçeleri, son siyasal durumları, üretimi, ekonomisi, ticareti, silâhlı kuvvetleri, başlıca şehirleri ve ilgi çekici özellikleriyle bütün dünya devletleri

DÜNYANIN EN KALABALIK ŞEHİRLERİ

Adı	*Nüfusu*	*Sayım yılı*	*Adı*	*Nüfusu*	*Sayım yılı*
Şanghay	10 820 000	1970 (T)	Kahire	4 961 000	1970
Tokyo	8 830 000	1971	Cakarta	4 576 009	1971
New York	7 894 862	1970	Tiençin	4 280 000	1970 (T)
Pekin	7 570 000	1970 (T)	Rio de Janerio	4 252 009	1970
Londra	7 418 020	1971	Leningrad	3 620 000	1972
Moskova	7 151 000	1972	Chicago	3 366 957	1970
Mexico City	6 874 165	1970	Delhi	3 287 883	1971
Bombay	5 970 575	1971	Kalküta	3 148 746	1971
Seul	5 536 377	1970			
Sao Paulo	5 186 752	1970	*(T) Tahmin*		

EN BÜYÜK ÜLKELER

Sıra	*Adı*	*Yüzölçümü (Km.²)*	*Sıra*	*Adı*	*Yüzölçümü (Km.²)*
1	S. S. C. B.	22 274 900	14	İndonezya	1 904 354
2	Kanada	9 976 135	15	Libya	1 759 540
3	Çin	9 581 000	16	İran	1 648 005
4	A. B. D.	9 363 125	17	Moğolistan	1 565 010
5	Brezilya	8 511 965	18	Peru	1 285 215
6	Avustralya	7 686 850	19	Çad	1 284 010
7	Hindistan	3 268 090	20	Nijer	1 267 010
8	Arjantin	2 776 890	21	Mali	1 239 710
9	Sudan	2 505 815	22	Etyopya	1 221 900
10	Zaire	2 345 410	23	Güney Afrika C.	1 221 040
11	Cezayir	2 293 190	24	Kolombia	1 138 915
12	Saudi Arabistan	2 150 010	25	Bolivya	1 098 580
13	Meksika	1 972 545	26	Moritanya	1 030 700

EN KALABALIK ÜLKELER

Adı	*Nüfus*	*Artma oranı (%)*	*Adı*	*Nüfus*	*Artma oranı (%)*
Çin	800 720 000	1,8	Fransa	51 720 000	0,9
Hindistan	563 490 000	2,5	Filipinler	39 040 000	3,5
S. S. C. B.	247 460 000	1,1	Tayland	36 290 000	3,1
A. B. D.	208 840 000	1,2	Türkiye	37 010 000	2,5
İndonezya	120 400 000	2,8	İspanya	34 490 000	1,0
Japonya	106 960 000	1,1	Mısır	33 200 000	2,5
Brezilya	98 850 000	3,2	Polonya	33 070 000	1,0
Bengaldeş	75 000 000	3,0	Kore	30 550 000	2,9
Almanya (Batı)	59 800 000	1,0	İran	30 550 000	2,9
Nigeria	58 020 000	2,5	Burma	27 580 000	2,2
İngiltere	55 790 000	0,5	Etyopya	25 930 000	1,9
İtalya	54 350 000	0,8	Arjantin	23 920 000	1,5
Meksika	52 640 000	3,5	Vietnam (Kuzey)	22 040 000	2,4
Pakistan	52 000 000	2,1			

NOT : Bu rakamlar «The Official Associated Press Almanac - 1975» adlı yıllıktan alınmıştır.

Venedik, kanalları, gondolları, tarih ve sanat değeri olan yapılarıyla Avrupa'nın en çok turist çeken şehirlerinden biridir. San Marco meydanı ve Doçlar Sarayı çevresi yaz kış turistlerle dolar taşar.

Dünya medeniyetine yaptığı etki bakımından tarih boyunca çok önemli bir rol oynayan, üzerinde bugün 600 milyon insanın yaşadığı

AVRUPA

AVRUPA, kıtaların en küçüklerinden biridir, ama nüfus yoğunluğu bakımından hepsinin başında gelir. Yüzölçümü Türkiye'mizin yaklaşık olarak 13 katı kadardır (10.171.000 km^2), ama üzerinde Türkiye nüfusunun 18 katına yakın insan yaşar (620.000.000). Bu insanların hepsi beyaz ırktandır ve dünya medeniyetine yaptığı etki bakımından tarih boyunca çok önemli rol oynamıştır. Almanlar, Hollandalılar, İngilizler ve İskandinavyalılar «Germen - Norman»; Ruslar, Polonyalılar, Çekoslovakyalılar, Yugoslavlar ve Bulgarlar «Slav»; Türkler, Macarlar, Finler de «Ural - Altay» grubunu meydana getirir. Türkiye'miz ile Sovyet Rusya'nın büyük bir kısmı ve Kıbrıs devletinin üzerinde yer aldığı Kıbrıs adası coğrafya bakımından Asya'da ise de politik bakımdan Avrupa devletleri arasında sayılmaktadır.

ALMANYA (BATI)

FEDERAL ALMAN CUMHURİYETİ

İdare şekli: Parlamenter federal cumhuriyet
Yüzölçümü: 248 090 km.²
Nüfusu: 60 300 000
Başkenti: Bonn (340 000)
Dili: Almanca
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Mark

FEDERAL Alman Cumhuriyeti, Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sonunda yenildikten sonra, galip devletlerin işgal ettiği topraklar üzerinde kurulmuş bir devlettir. Bugün kısaca Batı Almanya dediğimiz bu ülkenin toprakları savaşın sona erdiği günlerde Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'nın kontrolu altına girmiş bulunuyordu. Galip devletlerden Sovyetler Birliği'nin bu üç batılı ülkeyle bir anlaşma yoluna gitmemesi karşısında, Batılı devletler de 21 eylül 1949'da şeklen Federal Alman Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağladılar. Zamanla işgal statüsünde hafifletmeler yapıldı. 1951'de Almanya ile harp halinin sona erdirilmesine karar verildi. Ülke aynı yıl Avrupa Konseyi'ne alındı, 1954'te de Almanya'yı ilgilendiren uluslararası sorunlarda, Birleşik Devletler, İngiltere ve Fransa, Federal Alman Cumhuriyeti'ni temsilci olarak tanıyacaklarını bildirdiler. Ve Federal Almanya, 1945 yenilgisinin üzerinden tam on yıl geçtikten sonra NATO'ya girmeyi başardı.

Bugün Federal Alman Cumhuriyeti Batı Avrupa ülkelerinin en kuvvetlilerinden biri haline gelmiştir. Batı Almanya'nın bugünkü durumunu elde etmesinde **Adenauer, Willy Brandt** gibi devlet adamlarının büyük payı inkâr edilemez.

Federal Alman Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşı'ndaki büyük yenilgisine rağmen yalnız Avrupa'nın değil, bütün dünyanın başta gelen büyük sanayi ülkelerinden biri haline gelmiştir. Ülkede 10 ve 10'dan fazla sayıda işçi çalıştıran 55 bin işyeri ve fabrikada toplam olarak 8 milyondan fazla işçi çalışmaktadır. İşçi ihtiyacının büyük bir kısmını yabancı ülkelerden gelen işçilerle karşılayan ülkede 497 bin Türk, 471 bin Yugoslav, 270 bin İtalyan, 270 bin Yunan, 185 bin kadar da İspanyol çalışmaktadır. Son yıllarda yabancı işçi sayısının azaltılması yoluna gidilmektedir.

Ülkede kimya, motor, hassas aygıtlar, optik âletler, elektrikli aletler endüstrisi çok gelişmiştir, bu alanlarda üretilen mallar ülkenin başlıca ihraç maddelerinin başında gelir. Maden kömürü yatakları Batı Avrupa'nın en zengin yatakla-

Berlin, 3 milyonun üzerindeki nufusuyla büyük ve modern bir şehirdir. Bunun 2 milyonluk kısmı Batı Almanya, 1 milyonluk kısmı da Doğu Almanya'nındır. İki bölgeyi «Utanç duvarı» ayırır.

DEV BİR BİRA FABRİKASI

Almanların ulusal içkisi biradır. Batı Almanya, biranın yapımında kullanılan şerbetçiotunu en çok yetiştiren ülkedir, aynı zamanda dünyanın en büyük bira fabrikası da Münih'teki «Mathaser» fabrikasıdır. 5 bin kadar işçinin çalıştığı bu fabrikada günde 44 bin litre bira üretilir.

rındandır. Tarım modern usullerle yapılmaktadır. Ormancılık, madencilik ve balıkçılık da ileri durumdadır. Ham madde ithal edilen maddeler arasında baş sırayı işgal eder.

Federal Alman Cumhuriyeti'nde eğitime büyük önem verilir. Öyle ki ülke nüfusunun % 80'inden fazlası ilk öğrenimden sonra da öğrenime devam etmiştir. İlkokullar parasız ve mecburidir. Ülkedeki üniversiteler, teknik okullar ve teknik kolejlere dış ülkelerden de öğrenciler gelir.

Sosyal güvenliğin devlet garantisi altında olduğu Federal Almanya'da nüfusun % 80'ini içine alan sağlık sigorta sistemi vardır. İşçiler hastalık, işsizlik, kaza ve emeklilik sigortalarıyla korunur.

Ülkedeki 670 000 kişilik askerin 450 bin kadarı Alman'dır, 220 bin kadar da Amerikan askeri vardır. Her yıl ülkeye gelen turistlerin sayısı hızla çoğalmakta, turistlerin bıraktığı para da buna paralel olarak artmaktadır. Büyük şehirlerdeki dev mağazalar turistlerin ilgi gösterdiği yerlerin başında gelir. Ayrıca ülkede iç turizm de çok gelişmiştir. Almanlar, tatil günlerinde spor yapmış olmak için kırlara, ormanlara yürümeyi çok sever. Karayollarının toplam uzunluğu 415 000 km. kadardır. Bunun 4 500 km. kadarı ekspres yoldur .

Federal Alman Cumhuriyeti'nde sanat hareketlerine de büyük önem verilir. Özellikle müzik başta gelir. Ülkede 94 profesyonel senfonik orkestra vardır ki, hiçbir ülkede orkestraların sayısı bu rakama erişmemiştir.

Başlıca şehirleri: **Berlin** (Batı) (2 062 615), **Hamburg** (1 766 214), **Münih** (1 338 924), **Köln** (840 328), **Essen** (682 336), **Frankfurt** (667 451)'tur.

ALMANYA (DOĞU)

DEMOKRATİK ALMAN CUMHURİYETİ

İdare şekli: Demokratik halk cumhuriyeti
Yüzölçümü: 107 775 km.²
Nüfusu: 16 060 000
Başkenti: Doğu Berlin (1 089 874)
Dili: Almanca
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Doğu Alman Markı

DEMOKRATİK Alman Cumhuriyeti, Almanya'nın Batı ve Doğu olarak ikiye ayrılmasıyla ortaya çıkmış bir devlettir. Yalnız Avrupa'nın değil, bütün dünyanın sanayide çok ileri gitmiş ülkelerinden biridir.

Almanya, İkinci Dünya Savaşı sonunda yenilip de 8 mayıs 1945 günü kayıtsız şartsız teslim olduğu zaman topraklarının büyük bir kısmı Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Sovyet Rusya ordularının işgali altındaydı. Amerika, İngiltere ve Fransa, aralarında imzaladıkları Potsdam Antlaşması'na göre ülkenin eski durumuna gelmesi için Almanya'yı ekonomik bir bütün olarak ele alacaklarını kararlaştırmışlardı.

Ne var ki Sovyet Rusya bu üç batılı ülkeyle anlaşma yoluna gitmedi. İşgali altında bulundurduğu topraklar üzerinde, 7 ekim 1949'da kukla bir bağımsız devlet kurdu. Bu ülke her ne kadar bağımsız gibi gö-

NÜFUSU HER YIL AZALIYOR!

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin nüfusu 1947'de 19 milyon iken, 1964'te 17 milyona inmişti. Son sayımda ise nüfus 16 milyondan az fazlacadır. Ortalama 71 yıl yaşayan Doğu Almanyalıların sayıda azalmalarına neden doğum sayısının, ölüm sayısına göre az olmasıdır. Her ülkede nüfus artarken, Doğu Almanya'da —0,1 oranında azalmaktadır.

Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde ağır sanayi, tekstil, ilâç ve optik aletler yapımı çok gelişmiştir. Ayrıca eskiden beri her çeşit müzik aletleri yapımına da büyük önem verilir.

züküyorsa da, aslında Sovyet Rusya'nın uydusu olan ülkelerle aynı paraleldeydi.

1953 yılında başgösteren ayaklanma, silâh zoruyla kanlı bir şekilde bastırıldı. 1945'ten, çekildiği 1971 yılına kadar Sosyalist Parti'nin lideri ve ülkenin en başta gelen siyaset adamı olan Walter Ulbricht ülkenin kurucusu ve yön vericisi oldu.

Rejimden memnun olmayanların Batı Almanya'ya kaçmalarını önlemek için Berlin'i ortadan ikiye ayıran hudut üzerinde beton ve dikenli tellerden bir duvar çekildi. Batılıların «utanç duvarı» adını verdiği bu duvara ve çok sıkı kontrola rağmen, her yıl yüzlerce insan Batı dünyasına kaçmayı başardı.

Demokratik Alman Cumhuriyeti, Doğu blokuna dahil ülkeler arasında hayat seviyesi en yüksek ülkeler arasındadır. Ülkedeki ekonomik patlama günlük yaşantıda etkisini göstermiştir. Et boldur, birinci kalite bira ucuzdur. Her bin kişiye 254 televizyon düşmektedir. Öğretim parasız olup her çocuk için mecburidir. Her 80 kişiye 1 hastane yatağı düşmektedir. Doğan 100 çocuktan ancak 2'si şu veya bu nedenle ölmektedir ki bu rakam yeryüzünde en düşük rakamlar arasındadır.

Ülkedeki her türlü ekonomik çalışmalar devletleştirilmiştir ve her çeşit üretim devletin kontrolu altındadır. Tarım, ekonominin ancak % 10'u kadar yer tutar. Makine, motorlu araç, hassas aygıtlar, optik aletler yapımı çok ileridir. Kimya sanayiine büyük önem verilir.

Doğu Almanya'da sanata da büyük önem verilmektedir. **Rostock** ve **Doğu Berlin** Tiyatroları, **Leipzig**'teki orkestralar, **Dresden**'deki sanat galerilerinin Avrupa çapında ünü vardır. Sabahları caddeler, kendi ülkelerinin yapımı olan Wartbug marka arabalarıyla işlerine gidenlerle dolar. Herkes çalışmaktadır. Akşamları evde ailece televizyon, özellikle Batı Almanya istasyonları seyredilir.

Ülkeye, bir demirperde ülkesi olmasına rağmen çok sayıda turist gelmektedir. Bir çoğunun **Berlin**'den geldiği bu turistler güzel manzaralı köy ve kasabalarda dinlenmek, ya da kuzeyde Baltık denizi kıyılarındaki tesislerde vakit geçirmek isterler.

Başlıca şehirleri **Berlin** (Doğu) (1 089 874), **Leipzig** (577 495), **Dresden** (505 385) dir.

ANDORRA

İdare şekli: İspanya ve Fransa himayesinde prenslik
Yüzölçümü: 455 km.²
Nüfusu: 22 000
Başkenti: Andorra La Vella (5 800)
Dili: İspanyolca (Katalan lehçesi)
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: İspanyol Pesetası ile Fransız Frangı

ANDORRA, Fransa ile İspanya sınırı üzerinde, Pirene dağlarının üzerinde küçücük bir ülkedir. O kadar ki ülkenin bir ucundan ötekine uzunluğu 30, eni de 20 km.'yi geçmez. Yüksekliği 3 000 m.'ye varan dağların süslediği, yemyeşil çayırların uzandığı ülkede, başkentten başka 6 küçük köy daha vardır. Tabiî kaynakları azdır. Biraz hayvancılık yapılır, tahıl ekilir, patates ve tütün yetiştirilir. Ülkenin asıl gelirini turizm sağlar. Muntazam yollarla Fransa ve İspanya'ya bağlıdır. Özellikle yazları ülkeye gelen turistlerin bıraktığı para, ülkenin geçimini sağlar. Ülke 4 yıllığına seçilen 24 kişilik bir meclis tarafından yönetilir. Dış ülkelerdeki Andorralılar Fransa tarafından korunur. Yakın zamana kadar özellikle karayollarındaki trafik için Fransız polislerinden yararlanılırdı, son zamanlarda, polis kuvvetinin kurulmasıyla buna ihtiyaç kalmamıştır.

SİYASÎ PARTİSİ OLMAYAN BİR ÜLKE

Andorra'da siyasî parti olmadığı gibi, gazete de yoktur. Buna karşılık biri İspanya, öteki Fransa için yayın yapan kuvvetli iki radyo istasyonu vardır.

ARNAVUTLUK

İdare şekli: Demokratik halk cumhuriyeti
Yüzölçümü: 28 750 km.²
Nüfusu: 2 260 000
Başkenti: Tiran (190 000)
Dili: Arnavutça
Dini: Çoğunluk Müslüman, kalanı Ortodoks Hıristiyan
Parası: Lek

ARNAVUTLUK, Balkan yarımadasının batısında, Adriya denizine kıyısı olan küçük bir ülkedir. Yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olarak idare edilmiştir. Bu yüzyılın başlarında bağımsızlığını kazanan Arnavutluk, İkinci Dünya Savaşı'nda İtalyanların istilâsına uğrayınca, ülkenin yönetimini elinde bulunduran Enver Hoca İngiltere'ye kaçmıştı. Ülke daha sonra Naziler'in eline geçti. Savaşın sona ermesiyle de istilâcılardan kurtuldu. Ama bu kurtuluşta

Bir demiryoluyla başkent Tiran'a bağlı olan Dıraç, 50 bini aşan nüfusuyla Arnavutluk'un önemli bir limanı ve sanayi şehridir.

Sovyetlerin de, Amerikalılarla İngilizlerin de büyük bir payı olmadı. Dışarıdan işgalcilere karşı sürdürdüğü mukavemeti başarıyla sonuçlandıran Enver Hoca ülkeye dönerek seçimleri kazandı ve ülkede komünist bir halk cumhuriyeti kuruldu.

Ülke savaştan çıktıktan sonra çok fakilreşmişti. 1961 yılında Sovyet Rusya ile de bütün ilişkilerini kesinlikle kopartınca Arnavutluk kendine yeni bir koruyucu buldu. Kızıl Çin'den gördüğü yardımla Arnavutluk on yıl gibi kısa bir zamanda kendi kendine yeter hale geldi.

ÖZEL OTOMOBİLİ OLMAYAN ÜLKE

Arnavutluk'ta hiç kimsenin özel otomobili yoktur. Fabrikaların baş yöneticilerinin eline geçen para, basit bir işçinin eline geçen paranın ancak iki katı kadardır.

Arnavutluk bugün hızlı bir kalkınma dönemine girmiş bulunmaktadır. Halkın % 70 kadarı tarımla uğraşır, en çok buğday ve mısır yetiştirilir. Ülkede taş kömürü, linyit, demir yatakları varsa da bunlar gerektiği şekilde çıkartılamamaktadır. Tekstil, kimya endüstrisi gelişmektedir. Yakın zamana kadar küçük tezgâhlara dayanan endüstri, yavaş yavaş fabrikalaşmaya başlamıştır.

Arnavutluk ticaretinin % 70 kadarını Çin'le, geriye kalan kısmını da öteki komünist ülkelerle yapmaktadır. Komünist olmayıp da ticaret yaptığı en büyük ülke deniz komşusu İtalya'dır. Ham petrol, krom, bakır, tütün, meyve ve sebze ihraç eder, buna karşılık kimyasal maddeler, makine, araç ithal eder.

Çocuklara 7 - 15 yaş arasında 8 yıllık ilköğretim parasız ve mecburidir. Orta öğretim yapanlar, yılda, 6,5 ay süren okulun dışında, 2,5 ay tarlada, ya da fabrikalarda çalışır, 1 ay da askerlik eğitimi görür. Gençlerin arasında okuma - yazma bilmeyen kalmamış gibidir.

Başlıca şehirleri **Tiran** (Başkent) (190 000), **İşkodra** (55 000), **Dıraç** (53 000), **Avlonya** (50 000), **Korice** (47 000), **Elbasan** (42 000), **Berat** (26 000) tır.

AVUSTURYA

İdare şekli: Parlamenter federal cumhuriyet
Yüzölçümü: 83 850 km.^{2}
Nüfusu: 7 520 000
Başkenti: Viyana (1 750 000)
Dili: Almanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Şilin

AVUSTURYA, Orta Avrupa'da Atlantik Paktı ülkeleriyle Varşova Paktı ülkeleri arasında yer almış küçük, küçük olduğu kadar da şirin bir ülkedir. Çok eski bir tarihi vardır, Avrupa'nın siyasal tarihini etkileyen büyük devletlerden biri olmuş, yüzyıllar boyunca Türkler'le savaşmıştır.

Avusturya, bu yüzyılın başlarında «Avusturya - Macaristan İmparatorluğu» adıyla anılmasına rağmen Yirminci Yüzyıla bir hayli yıpranmış olarak girmişti. Sırplarla Slavlar arasındaki anlaşmazlıkta Avusturya tahtının veliahtı Arşidük **François - Ferdinand**'ın Saraybosna'da öldürülmesi üzerine Avusturya Sırbistan'a savaş ilân etti. Böylece dört yıl boyunca bütün dünyayı kana boyayan Birinci Dünya Savaşı çıktı.

Bu korkunç savaş Avusturya'nın sonu oldu. 1918'de İmparatorluk dağıldı, ülkede cumhuriyet kuruldu. Ülke fakir düşmüştü, hızla kalkınmak zorundaydı. O sıralarda da **Hitler**'in ülkeyi istilâ ederek Almanya topraklarına katması sonucu Avusturya için yeniden karanlık günler başladı. İkinci Dünya Savaşı boyunca çok zor günler geçiren Avusturya'nın

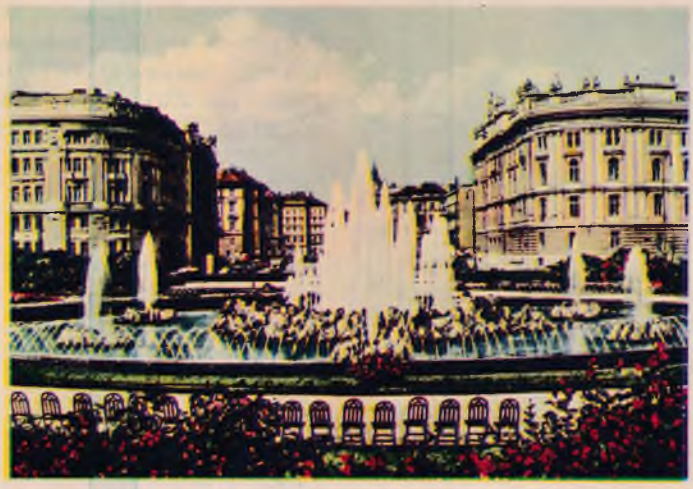

Avusturya'nın başkenti «valsler diyarı» Viyana, güzel parkları, geniş meydanları, büyük binalarıyla dikkati çeker.

başkenti **Viyana** 13 nisan 1945 günü de Rus ordusu tarafından ele geçirildi.

Almanya kesin olarak yenilmişti. Toprakları da galip devletlerin yani Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa ve Rusya ordularının kontrolu altındaydı. 27 nisan 1945'te ülkede geçici bir hükümet kurularak eski cumhuriyet canlandırıldı. Dört galip devlet de bir kontrol meclisi kurarak ülkeyi denetlemeye başladılar. 15 mayıs 1955'te imzalanan Viyana Antlaşması'yla ülkedeki yabancı kuvvetlerin varlığına son verildi. Son işgal kuvvetlerinin birlikleri 1955 yılının ekim ayında ülkeyi terkettiler.

Bugün Avusturya 9 eyaletten meydana gelmiş federal bir cumhuriyettir. İki meclisli bir parlamentosu vardır. **Franz Jonas** önce 1965'te, sonra 1971' de üst üste iki kere cumhurbaşkanı seçilmiştir. Başbakan **Bruno Kreisky** 1938'de ülkeyi terketmek zorunda kalmış, savaşın sona ermesiyle yeniden dönmüş bir vatanseverdir.

Ülke son yıllarda önemli hamlelerle hızlı bir kalkınma dönemine girmiştir. Marshall Planı'ndan sağladığı yardım, komşu ülkelerle ticaretinin gelişmesi ve turizm gelirinin artmasının bu kalkınmada önemli payı vardır. 22 000 otelin toplam olarak 550 000 yatağı vardır. Yılda ülkeyi ziyaret eden turistlerin sayısı 10 milyona yaklaşır.

Doğu ülkelerini Batı'ya bağlayan yolların Avusturya'dan geçmesi turizmin gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Bakımlı köyler, yemyeşil otlaklar, tepeleri karlı Alpler, her yıl çok sayıda turistin Avusturya'ya gelmesine yol açar. **Innsbruck** ülkenin kış sporları merkezidir. Viyana tarih, sanat ve müzik meraklılarının çok sevdikleri eski bir şehirdir. Ünlü besteci **Mozart**'ın doğduğu şehir olan **Salzburg**'ta kışları düzenlenen festival Avrupa müzik şenliklerinin en önemlilerindendir. Romantik Tuna boyları, «valsler diyarı» **Viyana,** Avusturya'yı her devirde sevilen bir ülke haline getirmiştir.

Avusturya'da buğday, yulaf, arpa, çavdar, pancar, patates yetiştirilir, bağcılık ve şarapçılık yapılır. **Erzberg**'deki demir madeni ocakları Avrupa'nın en büyük açık hava ocaklarıdır. Ayrıca ülkede linyit, taş kömürü, petrol, tabiî gaz, grafit, tuz, kurşun, çinko çıkartılır. Endüstrinin % 27'si devletleştirilmiştir. Yılda elde edilen petrol 2 700 000 tonun üzerindedir.

Avusturya'nın başlıca şehirleri: **Viyana** (Başkent) (1 750 000), **Graz** (248 400), **Linz** (202 874), **Salzburg** (128 845), **Innsbruck (115 197)**tur.

DÜNYANIN EN ESKİ HAYVANAT BAHÇESİ

Viyana'daki Schönbrunn hayvanat bahçesi yeryüzündeki hayvanat bahçelerinin en eskisidir. 1752'de İmparator François-Joseph'in eşi Maria Theresa tarafından yaptırılmıştır.

BELÇİKA

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 30 515 km.²
Nüfusu: 9 940 000
Başkenti: Brüksel (1 140 000)
Dili: Flamanca ve Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Belçika Frangı

BELÇİKA, Avrupa'nın kuzeybatısında, Kuzey Denizi'ne kıyısı olan düzlük bir ülkedir. Güney kesimlerinde Valonlar, kuzeydeki düzlüklerde de Flamanlar yaşar. Bu nedenle ülke nüfusunun % 60 kadarı Flamanca, % 40 kadarı da Fransızca konuşur. Bu iki toplum arasındaki anlaşmazlık çeşitli nedenlerle günümüze kadar süregelmiştir.

Belçika geçtiğimiz yüzyıllarda kâh Fransa'ya, kâh Avusturya'ya bağlı kalmıştır. Geçtiğimiz yüzyılın ilk yarısında da Hollanda'nın bir parçasını meydana getiriyordu. 1830 yılında Hollanda'dan ayrılan Belçika bir krallık olarak bağımsızlığını ilân etmişti. Afrika'da ele geçirdiği sömürgeleriyle zenginleşiyordu.

Belçika, Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsızlığını tanımayan Almanya tarafından işgal edilince bundan büyük zarar gördü. Savaşın sonunda Afrika'da bazı yeni sömürgeler elde ettiyse de iyi durumda değildi. 1922'de komşusu Lüksemburg'la bir ekonomik anlaşma imzalamakta yarar görüyordu.

İkinci Dünya Savaşı'nın başlarında ülkenin başında Kral **3. Leopold** bulunuyordu. Almanya, bu savaşta da Belçika'yı işgal edince, hükümet ülkeyi terkedip Londra'da mücadelesine devam etmek zorunda kaldı. Bu arada Kral da Almanlara teslim oldu. Savaşın sonunda kralın kardeşi kral naibi olarak başa geçti, az sonra da **3. Leopold** yeniden ülkeye döndü. Ne var ki kral istenmeyen bir adam olmuştu. Sonunda tahtından oğlu **Baudouin** adına feragat etti.

DEMİRYOLLARININ BİR AĞ GİBİ SARDIĞI ÜLKE...

Belçika bütün ülkeler arasında, yüzölçümüne göre en yoğun demiryolu olan ülkedir. Her iki kilometre kare başına 1,5 kilometre demiryolu düşmektedir.

Bruges yakınlarından bir görünüş. Belçika bir tablo kadar güzel manzaraları ile ilgi çeken gelişmiş ve bakımlı bir ülkedir.

Ülke 1949'da Atlantik Paktı'na, 1957'de de Ortak Pazar'a girdi. Ülke bügün Batı Avrupa ülkelerini içine alan bütün politik ve ekonomik kuruluşlara üyedir: Avrupa Konseyi, Batı Avrupa Birliği, Benelux Ülkeleri Birliği gibi.. Ayrıca NATO'nun genel karargâhı da başkent Brüksel'dedir.

Belçika bugün anayasal monarşiyle yönetilen bir ülkedir. Parlamento, Temsilciler Meclisi ve Senato olmak üzere iki meclisten meydana gelmektedir. Ülke 7 eyalete bölünmüştür.

Konya ilimizden daha küçük bir ülke olan Belçika (Konya'nın yüzölçümü 50 000 km.^{2} kadardır) her şeyden önce bir tarım ülkesidir. Bereketli toprakları ve bol sulama imkânları ülkede başta şeker pancarı olmak üzere patates, buğday, arpa, yulaf, tütün yetiştirilir. Bira yapımına büyük önem verilir. Ülke topraklarının % 20 kadarı ormanlıktır.

Toprakaltı zenginlikleri bakımından da zengin bir ülke olan Belçika'da taş kömürü, kurşun, alüminyum, çinko, bakır, kalay çıkartılır. Şeker, bitkisel yağ, bira gibi besin maddeleri fabrikalarının yanıbaşında demir, çelik endüstrisi, elektrikli aletler yapan fabrikalar, kimyasal madde fabrikaları çok gelişmiştir.

Ülkede bütün yurdu içine alan bir sosyal sigorta örgütü kurulmuştur. Son yıllarda yapılan sosyal konutlar sayesinde ülkede konut problemi halledilmiştir.

Başlıca şehirleri: **Brüksel** (Başkent) (1 140 000), **Anvers** (220 296), **Gand** (146 227), **Liège** (144 365), **Bruges** (118 739)'dür.

Belçika'da iki ayrı topluluk yaşar: Flamanlar ve Valonlar. İki toplum arasında devamlı anlaşmazlık süregelmektedir.

Bulgaristan'ın başkenti Sofya bir milyonluk, modern bir şehirdir. Ülkenin yeniden kurucusu Dimitrof'un mezarı şehrin merkezindedir.

BULGARİSTAN

İdare şekli: Demokratik halk cumhuriyeti
Yüzölçümü: 110 910 km.²
Nüfusu: 8 660 000
Başkenti: Sofya (1 000 000)
Dili: Bulgarca
Dini: Ortodoks Hıristiyan
Parası: Lev

BULGARİSTAN, Balkanların güneydoğusunda, Karadeniz'e kıyısı olan küçük bir ülkedir. Yüzyıllar boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olarak idare edilmiştir. Halkı Slav ırkındandır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda Meşrutiyet'in ilân edilmesinden hemen sonra bağımsızlığını ilân edince, Türkiye bu hareketi önleyecek durumda olmadığından göz yummak zorunda kalmıştı. Nitekim, Bulgaristan, müttefikleri olan Sırbistan, Karadağ ve Yunanistan' la birlikte Türkiye'ye savaş ilân etti. Balkan Savaşı adını verdiğimiz bu savaşta Bulgar orduları Trakya'daki topraklarımızı ele geçirdikten başka, başkent İstanbul'un çok yakınlarına, ta Çatalca önlerine kadar ilerlediler. Ama öteki Balkan devletlerinin Bulgaristan'la savaşa tutuşmaları sonunda Bulgaristan çekilmek zorunda kaldı.

Birinci Dünya Savaşı'na Türkiye'nin yanında katılan Bulgaristan, Almanya'nın yenilmesi sonucu Batı Trakya'yı Yunanistan'a, Güney Dobruca'yı da kuzey komşusu Romanya'ya bırakmaya mecbur kaldı.

İkinci Dünya Savaşı'nda Mihver devletlerinin yanında yer alan ülke Almanya tarafından istilâ edildi. 1944'te de ülkeye Rus orduları girdi. 1944 yılının 28 ekim günü Sovyet Rusya, İngiltere, Birleşik Devletler'le ateş kesi imzaladı. 15 eylül 1946 günü yapılan bir referandum sonucu kral **II. Simeon** devrildi, ülkede cumhuriyet ilân edildi. Muhalefet lideri **Nikola Petkov** yargılanıp ölüme mahkûm edildi ve asıldı. Ülkede komünist bir halk cumhuriyeti kuruldu.

Ülke bugün görünüşe göre Millî Meclis ve «Prezidyum» adı verilen devletin en yüksek organı diyebileceğimiz bir kurul tarafından yönetilmekteyse de aslında ulusal politikayı Bulgaristan Komünist Partisi'nin Politbüro'su idare etmektedir. Millî Meclis 1950'de Bulgaristan'da ikamet etmekte olan Ruslar'a kendi vatandaşlarıyla aynı hakları vermiştir.

Ülkede her türlü ekonomik faaliyet devletçe planlanıp yönetilmektedir.

Bulgaristan bir tarım ülkesidir. Başta buğday, mısır, yulaf, çavdar olmak üzere pamuk, tütün, şeker pancarı, domates, patates yetiştirilir. Bağcılık, şarapçılık çok gelişmiştir. Büyükbaş hayvancılık ve süt ürünleri endüstrisi gelişmiştir. Taş kömürü, linyit, demir, manganez, bakır, çinko, pitir çıkartılır. Son yıllarda Karadeniz kıyılarında önemli denebilecek miktarda petrol elde edilmeye başlanmıştır.

Son yıllarda Karadeniz kıyısındaki **Varna** ve **Burgaz** önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. Her yıl sayıları artan turistlerin bıraktıkları para ülkenin bütçesine önemli bir katkıda bulunmaktadır.

Ülkede 1951'den itibaren

BALKANLARIN GÜL BAHÇESİ

Bulgaristan'da gül yetiştiriciliğine büyük önem verilir. Ülkedeki gül tarlalarından toplanan çiçeklerden çıkartılan yağ ülkenin gelir kaynaklarından biridir. Alışık olmayanlar bu uçsuz bucaksız gül tarlalarından geçecek olsalar, yoğun kokudan bayılır kalır.

hastaneler parasızdır. Çalışanlara işsizlik, kaza ve yaşlılık sigortaları vardır. Calışan annelerin çocuklarına özel kreşlerde devlet bakmaktadır. Ülkede ilkokulu bitiren çocukların dörtte üçünden fazlası teknik okullara devam etmektedir.

Başlıca şehirleri: **Sofva** (Başkent) (1 000 000), **Filibe** (261 732), **Varna** (251 558), **Rusçuk** (163 012), **Burgaz** (142 137), **Eski Zağra** (117 543), **Plevne** (108 180)'dir.

CEBELİTARIK

İdare şekli: İngiliz kolonisi
Yüzölçümü: 6 km.²
Nüfusu: 28 000
Başkenti: Cebelitarık (28 000)
Dili: İngilizce, İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Cebelitarık lirası, İngiliz lirası

CEBELİTARIK, Akdeniz'in Atlas Okyanusu'na açıldığı aynı adlı boğazın Avrupa yakasında küçük bir ülkedir. Şehir ve yakın çevresinden meydana gelen ülkenin arazisi boğazın kenarında büyük bir kayalık halinde yükselir.

CEBELİTARIK ADI NEREDEN GELİYOR?

Cebelitarık adı ünlü Emevî kumandanı Tarık bin Ziyat'ın adından gelmektedir. «Tarık Dağı» demektir. Ünlü kumandan Avrupa seferi sırasında, askerlerinin geri dönüş umutlarını yoketmek için donanmasını burada yakmıştı.

Şehir önceleri İspanyolların elindeyken, 1713'te İngilizlere bırakmak zorunda kalmışlardı. Uzun süre İngilizlerin kontrolunda kalan Cebelitarık üzerinde İspanya hak iddia etmişse de 1967'de yapılan bir referandum sonucunda halkın büyük bir çoğunlukla İngiltere lehinde oy verdiği anlaşılmıştır.

Ülkede 1969 anayasasının kabulünden sonra teşrii meclis ile şehir meclisi birleştirilerek tek bir meclis haline getirilmiştir. Ülkenin geliri, boğazdan geçen gemilere verilen yakıt ve kumanyaya dayanır. Turizm de önemli bir gelir kaynağı iken, İspanyolların giriş-çıkışı engellemeleri yüzünden turist sayısı azalmıştır. Ülkede yaşayanların çoğunluğu İspanyol, Cenovalı ve Maltalı aslından gelmektedir.

Ünlü Cebelitarık kayası, 300 m. derinlikten geçen ve toplam uzunluğu 25 km.'yi bulan tünellerle delinmiştir. Bu tüneller çıkması muhtemel bir nükleer savaşta 25 000 kişi tarafından sığınak olarak kullanılacaktır.

Tipik bir güney Bohemya şehri olan Ceske Bodejoviçe 77 bin nüfusuyla Çekoslovakya'nın en güzel, en tipik şehirlerindendir, her şey sanki geçen yüzyıllardan kalmış gibidir.

ÇEKOSLOVAKYA

İdare şekli: Demokratik halk tipi federal cumhuriyet
Yüzöçümü: 127 875 km.²
Nüfusu: 14 650 000
Başkenti: Prag (1 160 000)
Dili: Çekçe, Slovakça
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Kuron

ÇEKOSLOVAKYA, Orta Avrupa'da, Batı ve Doğu Almanya, Polonya, Sovyetler Birliği, Macaristan, Avusturya ile çevrili bir ülkedir. Halkı, adından da anlaşılacağı gibi «Çek» ve «Slovak»lardan meydana gelir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Avusturya İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine bağımsızlığını elde eden ülke, İkinci Dünya Savaşı'nın başında Hitler Almanyası tarafından istilâ edilmiş, topraklarının bir kısmı Almanya'ya katılmıştı. Bu topraklar üzerinde kukla bir Bohemya - Moravya Devleti kurulmuştu. Geriye kalan Slovakya'da da bir başka hükümet işbaşına geçmişti.

Tuna ve Tuna'ya dökülen irili ufaklı diğer akarsular, bütün Orta Avrupa ülkelerine olduğu gibi Çekoslovakya'ya da hayat verir.

Savaşın sona ermesiyle ülkede komünizm hareketi başladı. 1948'de Başbakan **Klement Gottwald** seçimlerde %89 çoğunlukla tekrar başa geçince Cumhurbaşkanı **Benes** istifa etti. Ülkenin büyük bir bölümü Sovyet Rusya'nın Ukrayna Cumhuriyeti'ne katıldı, bir miktar toprak ise Macaristan'dan alındı.

Ülke komünist diktatörlüğünden kurtulmak, sosyalist bir ekonomiye geçmek istiyordu. Komünist diktatörü Novotny'nin yerine idareyi ele alan **Dubcek** ülkede fikir özgürlüğüne yer verdi, bu arada **Novotny** zamanında işlenmiş bazı cinayetleri gün ışığına çıkardı. Rusya bu gibi hareketlere engel olmak için müttefikleriyle birlikte Çekoslovakya üzerine yürüdü. Hareket kanlı bir şekilde bastırılmak istendi, **Dubcek** tutuklandı, ne var ki halkın galeyanı sandıklarından çok daha fazla olmuştu. Moskova planını değiştirip **Dubcek**'i bir süre için tekrar iş başına getirdiyse de baskısından hiç bir şey eksiltmedi. 1970'te başa geçen yeni Çek hükümetiyle 20 yıllık bir dostluk anlaşması imzalandı. Bugün ülkenin 1 numaralı adamı Çek Komünist Partisi sekreteri **Gustav Husak**'tır.

Çekoslovakya ileri bir endüstri ülkesidir. Maden bakımından pek zengin olmamasına rağmen maden endüstrisi çok ilerlemiştir, bütün endüstri dalları devletleştirilmiştir. Çimento, kâğıt, kimyasal madde imali, suni gübre, şeker, her çeşit motorlu araç yapımı başta gelir. Ayrıca ülkede tahıl ekimi ve hayvancılık da yapılır. Biracılık çok gelişmiştir. Çekoslovakyalılar dünyanın en çok bira içen insanlarıdır. Yılda insan başına 110 litre bira düşer!

Çekoslovakya Demirperde ülkelerinin üyesi bulunduğu Varşova Paktı'nın üyesidir. Ordusunun araç ve gereçleri Sovyet Rusya'dan gelir. Ülkede son kargaşalıklardan beri 80 bin kadar Rus askeri bulunmaktadır. Milis kuvvetlerinin sayısının bir misline çıkartılmasına çalışılmaktadır.

«Orta Avrupa'nın Roma'sı» denen başkent **Prag**, Avrupa'daki barok üslubundaki şehirlerin en güzelidir, ülkenin fikir merkezidir. Geçen yüzyıllardan kalan kaleler, şatolar, basit fakat şirin dağ otelleri turistlerin büyük ilgisini çeker. Öte yandan Slovakya'nın başlıca büyük şehri olan **Bratislava** da Tuna kıyısında tipik bir Orta Avrupa şehridir.

Başlıca şehirleri: **Prag** (Başkent, 1 160 000), **Brno** (339 000), **Bratislava** (291 000), **Üstrava** (280 000), **Plzen** (147 000), **Kosice** (142 000)'dir.

DÜNYANIN EN BÜYÜK STADI

Prag'daki «Strahov» stadı dünyanın en büyük stadyumudur. Spor karşılaşmalarını 240 000 kişinin izlemesi mümkündür.

DANİMARKA

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 43 070 km.²
Nüfusu: 4 937 579
Başkenti: Kopenhag (1 450 000)
Dili: Danca
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Danimarka kuronu

EN UZUN SÜREN GREV

Yeryüzünde şimdiye kadar süren en uzun grev, Kopenhag'da, 1961 yılında sona eren bir grup berberin grevi olmuştur. Grev tam 33 yıl sürmüştür.

VİKİNGLER'İN vatanı Danimarka, Kuzey Denizi ile Baltık Denizi arasında uzanan Jutland yarımadası ile çevresindeki irili ufaklı adaların üzerinde yer almış bir ülkedir, Konya ilimizden daha ufaktır.

Danimarka'nın çok eski bir tarihi vardır. Önceleri İngiltere ile Norveç'i hâkimiyetine almış, İngiltere'nin ayrılmasından sonra yüzyıllar boyunca Norveç'e hükmetmekte devam etmişti. Bir süre için İsveç'le aynı taç altında birleşmiş, fakat daha sonraları Norveç'in ayrılmasıyla topraklarının büyük bir kısmını kaybetmiş, küçük bir yarımada üzerine sığınmak zorunda kalmıştı.

Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmayı başaran krallık, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın istilâsına uğradı. Ülke 1945'e kadar Nazi çizmeleri altında çiğnendi. Savaş sona erdiği günlerde Danimarka ekonomik bakımdan zor durumdaydı. 1949'da NATO'ya girdi. Günümüzde Danimarka Avrupa'nın en zengin ülkelerinin arasında gelmektedir.

Ülke meşrutî krallıkla yönetilmektedir. Ne var ki kralın, halk tarafından çok sevilmesine rağmen, politik hiç bir gücü yoktur. Kral **9. Frederik**'in 1972'de ölmesi üzerine kızı **Margarethe** (1940 doğumlu) tahta çıkmıştır. İdarî ve icra kuvveti kabinenin elindedir. 179 üyelik bir parlamentosu vardır. İktidarı kazanan partinin lideri usulen başbakan olur.

Danimarka eskiden beri bir tarım ülkesidir. Topraklarının %70'ten fazlası tarıma ayrılmıştır. Ülkenin %10 kadarı ormanlıktır. Arpa, buğday, yulaf, patates yetiştirilir. Hayvancılık, özellikle sığır, koyun ve domuz yetiştiriciliği gelişmiştir, tereyağı, peynir ve et sanayii ileri durumdadır. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ülke

Danimarka'nın başkenti Kopenhag, aynı zamanda ülkenin kültür ve ticaret merkezidir.

endüstri alanında da ilerlemeye başlamıştır. Gemi yapım tezgâhları, ağır makine, tekstil ve kimya endüstrileri kurulmuştur. Ne var ki ülke endüstrisi için gerekli ham maddelerin büyük bir kısmını dış ülkelerden getirtmek zorundadır.

Danimarka dünyanın en ünlü tereyağı, jambon ve yumurta ihracatçısıdır. Çok gelişmiş olan balıkçılık sayesinde balık konserveleri de ülkenin ihraç ettiği ürünler arasında önemli bir yer tutar. Ekonominin tarımdan yavaş yavaş endüstriye kaydırılması sonucu ülke halkının hayat seviyesi kısa zamanda yükselmiştir.

Ülkenin başlıca şehirleri **Kopenhag** (Başkent) (1 450 000), **Aarhus** (198 981), **Odense** (137 276), **Aalborg** (100 262)'dur.

DANİMARKA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

Danimarka'nın ayrıca denizaşırı toprakları da vardır. Bunlar, dünyanın en büyük adası Grönland ile Faroer adalarıdır.

GRÖNLAND: Yüzölçümü 2 176 600 km.^{2}, nüfusu 52 000, başkenti **Godthab** (9 000)'dır. Ülkenin büyük bir kısmı buzlarla örtülüdür. Halkının büyük bir kısmı balıkçılhk yapar. Pek az koyun yetiştirir. Kömür, kurşun, çinko çıkartılır.

FAROER ADALARI: Atlas Okyanusu'nda, Islanda'nın 450 km. güneydoğusunda, 18'i meskûn 22 adadan meydana gelen bir adalar grubudur. Yüzölçümü 1 400 km.^{2}, nüfusu 38 000, başkenti **Torshavn** (10 000)'dır. Halkı genellikle balıkçılık ve balina avcılığıyla geçinir.

FİNLANDİYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 337 030 km.^{2}
Nüfusu: 4 633 832
Başkenti: Helsinki (884 167)
Dili: Fince pek az İsveççe
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Markka

FİNLANDİYA Avrupa'nın kuzeyinde, topraklarının bir kısmı çam ormanları, bir okadarı da irili ufaklı göllerle örtülü tipik bir kuzey ülkesidir. Halkı Türk asıllıdır.

Ortaçağ'da Hıristiyan olup İsveç'in hâkimiyeti altına giren Finlandiya 19. yüzyılın başlarında Ruslar tarafından ele geçirildi. Muhtar bir dukalık halinde yönetilen ülke kendi iç yapısını muhafaza edebiliyordu. Ne var ki yirminci yüzyılın başlarında Ruslar, ülkeyi Ruslaştırmak yönünde hareket etmeye başladılar. Fakat Rus ihtilâlinin patlak vermesi, Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya'nın yenilmesi sonucu Finlandiya, Rusların işgalinden kurtuldu. 17 temmuz 1919'da da cumhuriyet ilân edildi.

Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de bir pazar yeri.. Satılan sebze ve meyveler arasında portakal, muz, domates gibi sıcak ülkelerden gelenleri başka bir rağbet görür.

İkinci Dünya Savaşı'nın başlarında Almanya'nın yanında yer alan Finlandiya Rus orduları tarafından işgal edildi ve bir avuç Finli topraklarını kendilerinden sayıca ve güçce çok üstün olan Rus kuvvetlerine karşı eşi görülmeyen kahramanlıkla savundu. 1944'e kadar süren savaş sonunda Finlandiya, 1947'deki Paris anlaşmasıyla Karelya bölgesini Sovyet Rusya'ya bırakmak zorunda kaldı. Finlandiya'nın bugün Sovyet Rusya ile 1 200 km. uzunluğunda sınırı vardır.

GÜNDE 1,5 LİTRE SÜT!

Yeryüzünde en çok süt içenler, Finlandiyalılardır. Yapılan istatistiklere göre, ülke halkına kişi başına günde 1,5 litre süt düşmektedir!

Ülkenin bütünlüğünün korunması için Finliler büyük bir titizlik içindedir.

Yıllık sıcaklık ortalaması 10 derece kadar olan Finlandiya topraklarının yarısından fazlası çam ve benzeri ormanlarla örtülüdür. Başta buğday olmak üzere arpa, yulaf, çavdar, patates yetiştirilir. Kereste, kâğıt endüstrisi çok ilerlemiştir. Bol miktarda kâğıt yapılıp, dış ülkelere satılır. Ayrıca gemi tezgâhlarında yapılan gemiler ihtiyacı karşıladıktan başka dış ülkelerden alınan siparişler karşılanır.

Ülkede sığır, koyun, domuz yetiştiriciliği yapıldıktan başka ren geyiği de beslenir. Kürkçülük yapılır. Tereyağı, peynir ve diğer hayvansal ürünler üzerinde çalışıldıktan başka balık konserveciliği de yapılır. Toprak altı zenginlikleri bakımından da pek fakir sayılmaz. Demir çıkartılıp işlenir, ayrıca pirit, kurşun, çinko da çıkartılır. Ülkede muntazam karayollarının uzunluğu 45 000 km. kadardır. Ormanlardan kesilen ağaçları fabrikalara taşımakta su yollarından yararlanılır. Göller, akarsular ve kanallar üzerinde 6 600 km.'yi bulan bir su şebekesi vardır.

Kış sporu merkezleri, güzel manzaralı gölleri ve tatil köyleri Finlandiya'ya çok sayıda turistin gelmesini sağlar. Ünlü Fin hamamları, ülkenin başlıca özelliklerindendir.

Finlandiya'nın başlıca şehirleri **Helsinki** (başkent) (884 167), **Tampere** (228 266), **Turku** (225 619), **Espoo** (108 144)'dur.

FRANSA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 551 208 km.²
Nüfusu: 52 600 000
Başkenti: Paris (8 196 746)
Dili: Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Para: Fransız Frangı

FRANSA gerek kültür, gerekse sanat bakımından yalnız Avrupa'nın değil, bütün dünyanın başta gelen ülkeleri arasında yer alır. Başkent Paris'in renkli eğlence hayatı, bu yüzyılın başından itibaren her yıl

300 m. yüksekliğindeki Eyfel Kulesi yalnız Paris'in değil, tüm Fransa'nın sembolüdür.

milyonlarca kişinin bu ülkeye koşmasının nedenlerinden biridir.

Fransa geçen yüzyılın sonlarında İngiltere'den sonra yeryüzünün en büyük sömürge imparatorluğu haline gelmişti. Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarında toprakları daha da genişleyen Fransa bu arada Alsace-Lorraine'i de Almanya'dan almıştı. Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla ülke çok zor günler geçirdi. 1940 yılının mayısında Alman kuvvetlerine teslim olan Fransa'da **Mareşal Petain,** Almanlarla anlaşarak Vichy hükümetini kurdu. Öte yanda **General de Gaulle** de İngiltere'ye geçerek Hür Fransız Hükümetini kurdu ve ülkeyi düşmanlardan kurtarmak için mücadeleye başladı. 1942 yılında Cezayir'e geçen Hür Fransız Hükümeti mücadelesine orada devam etti.

Müttefikler 6 haziran 1944'te İkinci Cephe'yi açarak Normandiya kıyılarına tarihte benzeri görülmemiş bir çıkartma yaptılar. Yerli halkın da yardımıyla ilerleyen müttefik orduları kanlı savaşlar vererek Alman kuvvetlerini geriye sürmeye başladı. O yıl, 25 ağustos günü Paris kurtarıldı, ülke de Gaulle'cülerin eline geçti.

İkinci Dünya Savaşı sona erdiği günlerde Fransa yoksul ve yorgun durumdaydı. 1946'da Dördüncü Cumhuriyet ilân edildi. Ne var ki ülke çeşitli bunalımlar içindeydi. Hükümetler düşüyor, yenileri kurulamıyordu. Hele Cezayir'de başlayan bağımsızlık hareketleri Fransa'yı daha da yıpratıyordu. Sonunda **General de Gaulle'**ün iktidara gelmesiyle Anayasa'da önemli değişiklikler yapıldı ve Beşinci Cumhuriyet ilân edildi. Cezayir'in bağımsızlığının tanınmasıyla ülkede huzur sağlandı.

Manzaralarının güzelliği, nefis şarapları, bütün dünyaca ünlü Fransız mutfağı, şatoları, katedralleri, dahî ressamları, şairleri, her yıl pek çok sayıda turisti ülkeye çeker. Turistlerin sağladığı gelir yıllık bütçede önemli bir yer tutmaktadır. Ne var ki son yıllarda hayatın aşırı derecede pahalılanması, turist sayısında önemli bir eksilişe sebep olmuştur.

Fransa kıyılarında turistik önemi olan irili ufaklı liman kasaba ve köyleri sıralanır. Yaz aylarında buraları turistlerle dolar taşar.

Fransa büyük bir tarım ülkesi olmakla beraber aynı zamanda ileri bir endüstri ülkesidir de. Buğday, arpa başta olmak üzere büyük çapta tahıl ekimi, modern usullerle bağcılık ve hayvancılık yapılır. Süt ürünleri endüstrisi çok gelişmiştir.

Ülkede demir, çelik, alüminyum eşya, motor, tekstil, elektrikli araçlar sanayii çok ileri

Paris'in ünlü kaldırımüstü kahveleri turistlerin dinlenme ve sohbet yeridir.

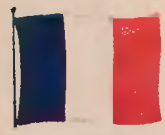

IRKLAR KARIŞIMI BİR ULUS

Fransa'da yaşayan Fransızlar, Franklar, Normanlar, Goller gibi değişik ırkların karışımıdır. Bunlar aralarında ortak bir dil ve vatan kavramında birleşerek Fransız halkını meydana getirmişlerdir. Ayrıca İtalyanlar, Almanlar ve Basklar gibi Fransızca konuşmayan topluluklar da vardır.

FRANSA'NIN DENİZAŞIRI EYALETLERİ

MARTİNİQUE: Küçük Antiller'de, Karayip denizinin doğusundadır. Yüzölçümü 1 090 km.², nüfusu 320 000, başkenti **Fort-de-France**'dır. Halkının çoğu zenciler ve melezlerdir.

GOUADELOUPE: Küçük antiller'de iki küçük adadır. Yüzölçümü 1 780 km.², nüfusu 312 000, başkenti **Basse - Terre**'dir. Muz, şekerpancarı, kahve, kakao yetiştirilir.

REUNİON: Hint Okyanusu'nda bir adadır. Yüzölçümü 2 511 km.², nüfusu 445 000, başkenti **Saint - Denis**'dir. Şeker, çay, vanilya yetişir.

FRANSIZ GUYANASI: Güney Amerika'nın kuzey kıyısındadır. Yüzölçümü 91 000 km.², nüfusu 44 392, başkenti **Cayenne**'dir. Fransa burasını uzun süre azılı mahkûmlarını barındırmak amacıyla kullanmıştır. Ülke ormanlıktır.

FRANSA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

FRANSIZ POLİNEZYASI: Büyük Okyanus'un güneyinde 130 kadar adadan meydana gelir. Toplam yüzölçümü 4 000 km.², nüfusu 98 500, başkenti **Papeete**'dir. Adalar Rüzgâr üstü ve Rüzgâraltı adaları diye başlıca iki grupta toplanır. Kahve, vanilya, muz, ananas, portakal yetişir.

YENİ KALEDONYA: Büyük Okyanus'un güneyinde bir adadır. Yüzölçümü 19 103 km.², nüfusu 121 073, başkenti **Noumea**'dır. Ada maden bakımından çok zengindir. Dünyanın en zengin nikel madeni bu adadadır. Ada bir vali tarafından yönetilir.

AFAR VE ISSAS ARAZİSİ: Afrika'da, eski Fransız Somalyası toprakları üzerindedir. Yüzölçümü 23 000 km.², nüfusu 99 000, başkenti Kızıldeniz'in girişinde, stratejik önemi olan **Çibuti**'dir.

KOMOR TAKIMADALARI: Hint Okyanusu'nda Madagaskar adasıyla Afrika'nın doğu kıyıları arasındadır. Yüzölçümü 2 170 km.², nüfusu 271 000, başkenti **Moroni**'dir. Vanilya, karanfil, kakao yetişir.

SAİNT PİERRE VE MİQUELON: Atlas Okyanusu'nda, Yeni Founland'ın güneybatısında 8 adadan meydana gelir. Yüzölçümü 26 km.², nüfusu 5 225, başkenti **Saint Pierre**'dir. Halkı balıkçılıkla geçinir.

WALLIS VE FUTUNA ADALARI: Büyük Okyanus'ta, Samoa adalarının 250 mil batısında iki küçük adalar grubudur. Yüzölçümü 200 km.², nüfusu 9 900, başkenti **Matautu**'dur.

YENİ HEBRİT ADALARI ORTAK DOMİNYONU: Büyük Okyanus'un güneybatı bölümündedir. Yüzölçümü 14 760 km.², nüfusu 87 000, başkenti **Villa**'dır. Pamuk, kahve, kakao, hindistancevizi yetiştirilir. İngiltere'yle birlikte ortak bir dominyon olarak yönetilmektedir.

ANTARKTİKA TOPRAKLARI: Güney Kutbu üzerinde, Saint - Paul ve Nouvelle Amsterdam adaları ile Adelie arazisinden meydana gelir. Meteoroloji istasyonları vardır.

durumdadır. Yapılan otomobil, uçak ve gemilerin büyük bir kısmı dış ülkelere satılır. Kömür, linyit, demir cevheri, boksit çıkartılır.

NATO üyesi olan Fransa'nın yarım milyon kişilik ordusu en modern silâhlarla donatılmıştır. Büyük Okyanus'ta, Afrika'da, Büyük Sahra'da atom denemeleri yapmakta, yabancı ülkelere vurucu üstünlüğü olan modern silâhlar satmaktadır.

Başlıca büyük şehirleri **Paris** (Başkent) (8 196 746), **Lyon** (1 074 823), **Marsilya** (964 412), **Lille** (881 439), **Bordeaux** (555 152), **Toulouse** (439 764)'dur.

HOLLANDA

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 33 780 km.²
Nüfusu: 13 440 000
Başkenti: Amsterdam (1 018 641). Hükûmet merkezi La Haye'dedir.
Dili: Flamanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Gulden veya Guilder veya Florin

Hollanda denince akla ünlü değirmenleri gelir. Bugün bunlar makineyle çevrilmektedir.

HOLLANDA, Avrupa'nın kuzeyinde baştanbaşa ovalık küçük bir ülkedir. Denizden yüksekliği hiç bir yerde 250 m.'yi geçmez. Ülkeyi Batı Almanya topraklarından gelen Ren nehriyle Belçika'dan gelen Meuse nehri sular. Topraklarının tümü, bizim Konya ilimizin topraklarından daha azdır.

Hollanda 17. yüzyılda, sömürgecilik, bankacılık ve deniz ticaretiyle Avrupa'nın en büyük ve zengin ülkelerinin arasında yer almıştı. Fransa, büyük ihtilâlden sonra Hollanda'yı işgal ederek topraklarına kattığı zaman ülkede önce kukla bir cumhuriyet kuruldu, sonra da Napoleon'un kardeşi Louis Hollanda Kralı oldu. Az sonra doğrudan doğruya Fransa'ya katılan Hollanda, 1815'te Belçika'yla birleşti, 1830'da da Belçika'dan ayrılarak bağımsız bir krallık oldu. 1890'a kadar ülkeye bağlı olan Lüksemburg da ayrılarak bağımsız oldu.

Birinci Dünya Savaşı'nda bağımsız olan Hollanda, İkinci Dünya Savaşı'nda Alman orduları tarafından işgal edildi. Çok acı günler geçiren ülke savaş sona erdiği günlerde ekonomik bakımdan zor durumdaydı. O sıralarda Hollanda'ya bağlı olan İndonezya'nın bağımsızlığını kazanmasıyla ülke gelir kaynaklarının önemli bir kısmından mahrum kalmış oldu.

Hollanda meşrutî bir krallıktır. Ülkenin başında bugün Kraliçe Juliana bulunmaktadır. Parlamento iki meclislidir. Krallık, Hollanda, Surinam ve Hollanda Antilleri olmak üzere üç devletten meydana gelmektedir.

Hollanda her şeyden önce bir tarım ülkesidir. Buğday, patates başta olmak üzere tahıl yetiştirilir, meyvecilik ve çiçekçilik çok ilerlemiştir. İlk defa 16. yüzyılda Türkiye'den getirtilen lale, Hollanda'da çok sevilmiş ve ülkenin âdeta sembolü haline gelmiştir. Sığır ve domuz yetiştirilir, süt ve süt ürünleri besin sanayiinde önemli bir yer tutar. Hollanda dünyanın en büyük yumurta ihracatçıları arasında yer almaktadır. Balık ve konservecilik de ülkenin önemli gelir kaynaklarındandır. Toprak altı kaynaklarının başında kömür, petrol, kayatuzu, tabiî gaz gelir. Ticaretinin önemli bir kısmını Batı Almanya, Belçika, Lüksemburg ve Fransa ile yapar.

Hollanda aynı zamanda bir endüstri ülkesidir de. Elektrikli ev aletleri, maden işçiliği, konservecilik ve kimya endüstrisi çok ilerlemiştir.

Güzel manzarası, yeldeğirmenlerinin süslediği tipik köy-

«Kuzey'in Venedik'i de denen Amsterdam, kanallarıyla, rengârenk parkları, bahçeleriyle ülkenin en güzel şehirlerinden biridir.

DENİZ YÜZEYİNİN ALTINDA BİR ÜLKE

Hollanda'nın yüzölçümünün beşte ikisi, deniz yüzeyinin altındadır. Hollandalılar uzun süren gayretler sonunda gölleri doldurup, adaları setlerle birbirine bağlayıp aralarını toprakla doldurarak denizden epey bir miktar toprak kazanmayı başarmıştır.

HOLLANDA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

SURİNAM: Güney Amerika'nın kuzeydoğu kıyısındadır. Yüzölçümü 181 455 km.², nüfusu 400 000, başkenti **Paramaribo**'dur. Eski adı Hollanda Guyanası olan Surinam balta girmemiş ormanlarla kaplıdır.

HOLLANDA ANTİLLERİ: Güney Amerika'nın kuzeyinde bir adalar grubudur. Yüzölçümü 996 km.², nüfusu 220 000, başkenti **Willemsted**'dir.

leri, ulaşıma elverişli kanalları ile Hollanda her yıl çok sayıda turist çeker. Kanallarının çokluğundan ötürü «Kuzeyin Venedik'i» denen başkent Amsterdam aynı zamanda dünya elmas ticaretinin merkezidir. Mücevhercilik çok gelişmiştir. Ayrıca müzeleri de sanat meraklılarının büyük ilgisini çeker.

Hollanda'nın başlıca şehirleri: **Rotterdam** (1 055 157), **Amsterdam** (Başkent) (1 018 641), **La Haye** (693 980), **Utrecht** (464 053), **Eindhoven** (347 717)'dir.

İNGİLTERE

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 244 030 km.²
Nüfusu: 57 000 000
Başkenti: Londra (8 100 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Sterlin (İngiliz lirası)

İNGİLTERE, aslında Büyük Britanya adasının, güneybatıdaki Galler ülkesi, kuzeyindeki İskoçya kesiminin dışında kalan toprakların adıdır. Ne var ki bizde İngiltere denince, Büyük Britanya Birleşik Krallığı'nın tümü göz önüne gelir. Birleşik Krallık, Scilly, Hebrid, Orkney, Shetkand, Anglo-Norman takımadaları ve Man adası ile İrlanda adasının kuzeyindeki Ulster diye adlandırılan kesiminden meydana gelir.

İngiltere adası, Avrupa'nın kuzeybatı kıyılarından 30 km. uzaklıktadır. Fransa ile arasında Manş denizi, ya da diğer adıyla İngiliz Kanalı uzanır. Ülkede İngilizler, Galler, İskoçlar ve İrlandalılar yaşar. Bunların arasında İngilizler sayıca diğerlerinin toplamından çok daha fazladır.

1867'de, ilk olarak Kanada'yı bir dominyon olarak himayesine alan İngiltere, Kraliçe Victoria devrinde 19. yüzyılın en kuvvetli devletlerinden biri haline gelmişti. Kraliçe Victoria 1877'de Hindistan İmparatoriçesi oldu, daha sonra da Afrika'daki sömürgelerini artırdı. Birinci Dünya Savaşı'na katılıp, sonunda galip gelmekle birlikte, ekonomik krizler geçirdi. Dünyanın en büyük devleti iken üçüncülüğe düşen krallık, 1921'de, İngiliz milletler topluluğuna bağlı kalmak şartıyla İrlanda'ya bağımsızlığı tanımak zorunda kaldı. 1926'da da dominyonlarına muhtariyet verdi.

İkinci Dünya Savaşı başladığı zaman İngiltere her bakımdan hazırlıksız durumdaydı. Başlangıçta büyük kayıplar verdiyse de Amerika Birleşik Devletleri'nin de kendi safında savaşa katılmasıyla Almanya'ya ağır kayıplar verdirdi ve savaşı galip olarak sona erdirdi. Bu zaferde, başvekil **Churchill'** in büyük payı vardı. Savaştan sonra ekonomik bir kalkınma dönemine giren ülke, 1954-1968 yılları arasında Afrika'daki kolonilerin büyük bir çoğunluğunun bağımsızlığını tanıdı; bunun sonucu olarak dünya devletler listesine yeni yeni ülkeler eklendi.

1952'de Kral **6. George'un** ölümü üzerine tahta kızı **II. Elizabeth** geçti. Büyük oğlu veliaht Prens **Charles** tahtın 1 numaralı varisidir.

İngiltere meşrutî bir krallıktır. İki meclisten kurulu bir parlamentosu vardır: Lordlar kamarası senato, avam kamarası da meclis karşılığı olarak görev yapar. Lordlar kamarası üyeleri asillerdendir. Kralın devletin yönetiminde aktif bir rolü yoktur, hükümeti başbakan yönetir. Başbakanı da kral, çoğunluk partisi içinden seçer. Günümüzde İngiltere'nin en büyük problemi, ülkeye bağlı kuzey İrlanda'daki (Ulster) kanlı Katolik-Protestan mücadelesidir.

Geleneklerine bağlılığıyla tanınan İngilizler, şu son yıllarda bu özelliklerini, az da olsa kaybetmeye başlamıştır. Yine de bütün tipik özellikleriyle, Avrupa milletleri arasında İngilizlerin bir başka yeri vardır. İstatistiklere göre Avrupa devletleri arasında en çok kitap ve gazete okuyan, en çok tele-

İngiltere'nin başkenti Londra, 8 milyonu geçen nüfusuyla Avrupa'nın en büyük, en kalabalık şehirlerindendir. Fotoğrafta «National Gallery» adlı müze binası ve çevresi görülmektedir.

İngiltere'nin başkenti Londra, aynı zamanda önemli bir liman şehridir. Times nehri üzerindeki «Kuleli Köprü» iki yakayı birbirine bağlar.

vizyon seyreden, hayat seviyesi en çok et yiyebilecek duruma gelmiş olan, en çok sabun kullanan ulus, İngiltere'dir.

İngiltere topraklarının yarısı çayır ve otlaklar, %30 kadarı da tarıma elverişli topraklar halindedir. Ormanlar %7 oranında bir yer kaplar. %13 oranında toprak da tarıma elverişli değildir. Buğday, arpa, yulaf, patates, şeker pancarı ekilir. Sığır, koyun, domuz ve at yetiştirilir. Kıyılarda balıkçılık çok gelişmiştir. Toprakaltı kaynakları bakımından da zengindir. Taş kömürü, demir, kalay, kurşun, volfram çıkartılır. Endüstrisi çok gelişmiştir, en ağır makinelerden, en basit yiyecek maddelerine kadar her çeşit endüstri dalında çok ileridir. Büyük bir ham madde ihtiyacı içinde olduğundan, bunları, bu arada besin maddelerinin yarısı kadarını da ithal etmek zorundadır.

NATO üyesi olan İngiltere'nin kadın subaylarla birlikte 367 000 kişilik ordusu vardır. Ülkede sosyal güvenlik çalışmaları çok gelişmiştir, 42 üniversitesi arasında Cambridge, Eton, Oxford dünyaca ün yapmış eğitim kurumlarıdır. Sportmenlikleriyle tanınan İngilizler başta futbol ve atlı sporlar olmak üzere, kriket, golf, tenis, atletizm, kürek, otomobil yarışları gibi sporları çok severler. Ülkede gerek iç, gerek dış turizm çok gelişmiştir.

Başlıca şehirleri: **Londra** (Başkent) (8 100 000), **Manchester** (2 729 900), **Birmingham** (2 446 400), **Leeds** (1 736 210), **Liverpool** (1 368 630), **Newcastle** (849 370)'tir.

İngiliz Milletler Topluluğu (Commonwealth) 1931'de kurulmuştur. Dahil olan ülkelerin her biri iç ve dış siyasetlerinde kendi sorumludur. Üye olan ülkelerin hür olmaları şartı vardır. Amacı, üye ülkeler halkının refaha kavuşması, ticaretin gelişmesi, kültür bakımından ilerlemesidir.

(İngiltere'nin denizaşırı toprakları 18 - 19. sayfalardadır.)

İngiltere'nin kuzey kesiminde İskoçya yer alır. İskoçlar, daha çok tarım ve balıkçılıkla uğraşır. Sanayi gelişmektedir.

SİSLERLE ÖRTÜLÜ BİR ÜLKE

İngiltere'nin iklimi Golfstrim akıntısı nedeniyle, aynı enlemde bulunan ülkelerin çoğununkinden daha ılıktır. Kışın en soğuk ayında bile ısı ortalaması 3 derecenin altına inmez. Buna karşılık Londra ve dolaylarının sisi pek ünlüdür. Yoğun sis günlerce kalkmaz, şehri ve trafiği felce uğratır.

İNGİLTERE'NİN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

İngiltere bugün yeryüzünde elinde en çok denizaşırı topraklara sahip devletlerin başında gelmektedir. Bu topraklarda çeşitli ırk ve dinlerden 7 milyondan fazla insan yaşamaktadır.

Hint Okyanusu'nda bir adalar grubu olan Seychelles adası halkı başta kimyon olmak üzere yetiştirdiği baharatla geçinir.

KUZEY İRLANDA: İrlanda adasının kuzeyinde, Ulster denen bölgedir. Yüzölçümü 14 130 km.², nüfusu 1 527 600, başkenti **Belfast** (363 130)'tır. Savunması İngiltere tarafından yönetilir. Bir parlamentosu vardır. Bir tarım ülkesidir, ayrıca dokumacılık, gemi inşası, besin ve içki endüstrileri gelişmiştir. Başkentten başka önemli şehri **Londonderry** (55 681)'dir.

MAN ADASI: İngiltere ile İrlanda arasında küçük bir adadır. Yüzölçümü 572 km.², nüfusu 56 289, başkenti **Douglas** (20 389)'tır.

ANGLO - NORMAN ADALARI: Manş denizinde, Fransa kıyılarına yakın adalar topluluğudur. Yüzölçümü 194 km.², nüfusu 122 028' dir. Adaların en önemlileri Jersey (72 629), Guersney, Alderney, Sark'tır. Adalarda sebze, meyve ve çiçek yetiştirilip İngiltere'ye yollanır. Jersey ve Guersney sığırlarının ırklarının bozulmaması çıkartılan özel kanunlarla sağlanır.

BERMUDA: Atlas Okyanusu'nda, Kuzey Carolina'nın açığındadır. Yüzölçümü 53 km.², nüfusu 53 000, başkenti **Hamilton** (3 000). 300 kadar irili ufaklı adadan meydana gelir. Turizmle geçinir. Amerikalıların kiraladıkları üsleri vardır.

ANTARKTİKA ARAZİSİ: Bugün üzerinde kimsenin yaşamadığı Antarktika arazisi Güney Urkland adaları ile Graham Land arazisinden meydana gelir. Yüzölçümü 958 km.²'dir.

İNGİLİZ HONDURAS'I: Orta Amerika'da, Meksika'nın güneyindedir. Yüzölçümü 22 963 km.², nüfusu 120 000, başkenti **Belize** (43 000)dir. Ülke, 1964'te kendi kendini idare eden bir ülke durumuna gelmişse de İngiltere tarafından korunmakta, ondan yardım almaktadır. Bir genel vali tarafından yönetilmektedir. Halkının çoğu yerli ve melezdir.

CAYMAN ADALARI: Karaip denizinde, Büyük Cayman, Küçük Cayman ve Cayman Brac adlı adalardır. Yüzölçümü 100 km.², nüfusu 10 652, başkenti **Georgetown** (4 100) dır. Halk balıkçılık ve turizm geliriyle geçinir.

FALKLAND ADALARI: Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Magellan Boğazı açıklarında, Doğu Falkland, Batı Falkland olmak üzere iki grup halindeki adalardan meydana gelir. Yüzölçümü 12 273 km², nüfusu 2 000, başkenti Stanley (1 100)'dir. Halkı koyun yetiştirir, balıkçılık ve balina avcılığı yapar.

GİLBERT VE ELLİCE ADALARI: Büyük Okyanus'un ortasında, çoğu mercan atolü olan adalar grubudur. Yüzölçümü 947 km.², nüfusu 55 185, başkenti **Tarawa** (12 642). Halkı kopra yetiştirir, balıkçılık yapar, fosfat çıkartır.

İNGİLİZ VİRGİN ADALARI: Karayip denizinde, 36 adadan meydana gelen bir adalar grubudur. Yüzölçümü 59 km.², nüfusu 10 500, başkenti **Road Town** (2 100)dır. Halkı Afrika asıllıdır. Çiftçilik ve balıkçılıkla geçinir.

HONG - KONG: Çin kıyılarında, Canton'un güneydoğusundadır. Hong Kong adasıyla yakınlarındaki küçük adalardan meydana gelir. Yüzölçümü 10 km.², nüfusu 4 177 400, başkenti **Victoria** (675 000)'dır. Halkının büyük bir kısmı Çinliler'den meydana gelen Hong Kong kalabalık nüfusu yüzünden tek bir şehir haline gelmiştir. Hareketli bir ticaret merkezidir. Bir Çin şehrinden farksızdır.

PİTCAİRN ADASI: Büyük Okyanus'ta Tahiti'nin 2 000 km. kadar güneydoğusunda volkanik bir adadır. Yüzölçümü 4,6 km.², nüfusu 1 000. Adadaki tek yerleşme merkezi **Adamstown**'dur.

SAİNT - HELENA: Atlas Okyanusu'nun güneyinde, Afrika kıyılarının 1 200 km. açığında bir adadır. Yüzölçümü 121 km.², nüfusu 5 056, başkenti **Jamestown** (1 600)' dur. Napoleon'un bir süre sürgün edildiği adadır. Ayrıca **Tristan da Cunha** ile **Ascension** adası da Saint-Helena'ya bağlıdır.

SEYCHELLES: Hint Okyanusu'nda, Afrika'nın 1 000 km. kadar doğusunda bir adalar grubudur. Yüzölçümü 207 km.², nüfusu 52 650, başkenti **Port Victoria** (14 500)dır. Başta kimyon olmak üzere baharat yetiştirilir.

HİNT OKYANUSU ARAZİSİ: Chagos takımadaları, Aldabra, Farquhar grubu ve Desroches adaları 1965 yılında İngiltere'nin Hint Okyanusu arazisini meydana getirmiştir. Yüzölçümü 453 km.², nüfusu 1 000'dir.

TURKS VE CAİCOS ADALARI: Kuba'nın doğusundadır. Yüzölçümü 430 km.², nüfusu 5 675, başkenti **Grand Turk** (2 330)'tür.

İNGİLİZ SOLOMON ADALARI: Büyük Okyanus'un güneybatısında bir adalar grubudur. Yüzölçümü 298 km.², nüfusu 173 500, başkenti **Honaira** (15 000)dır. Adaların en büyüğü Guadalcanal' dır. Kopra, kakao yetiştirilir, kereste ve benzeri tahta endüstrisi gelişmiştir.

BATI HİNT ORTAK DEVLETİ: Küçük Antiller'in bir bölümü olan Rüzgârüstü ve Rüzgâraltı adalarından meydana gelir. 1958'de Batı Hint Federasyonu kurulmuşsa da 1962'de dağılmıştır. 1967'de Batı Hint Ortak Devletleri için yeni bir anayasa düzenlenerek, Antigua, St. Kitts - Nevis - Anguilla, Dominica, St. Lucia, Grenada ve St. Vincent'e içişlerinde bağımsızlık tanınmıştır. Bütün bu adalar Kristof Kolomb'un ilk keşfettiği adalardandır. Toplam yüzölçümünün 2 900 km.²'yi bulduğu bu adalarda 500 000'e yakın insan yaşar. Adalarda yerine göre muz, kahve, kakao, kopra, vanilya, pamuk yetiştirilir, gelirini bu yetiştirdiklerinin ticareti ile sağlar.

YENİ HEBRİT ADALARI ORTAK DOMİNYONU: Büyük Okyanus'un batı bölümündeki bir adalar topluluğu olan bu topraklar Fransa ile ortak dominyon olarak yönetilmektedir. (Fazla bilgi için **Fransa**'nın Denizaşırı toprakları bölümüne bakınız.)

İRLANDA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 70 280 km.²
Nüfusu: 2 650 000
Başkenti: Dublin (568 772)
Dili: İrce, İngilizce
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: İrlanda lirası

EİRE de denen İrlanda Cumhuriyeti, İrlanda adasının üzerinde bir devlettir. Kuzeyinde, İngiltere'ye bağlı olan Kuzey İrlanda, yani Ulster yer alır.

Yapılan kazılardan İrlanda adasında tâ Taş devrinden beri insanların yaşadığı öğrenilmiştir. Sonraları buraya Keltler gelip yerleşmiş, daha sonraları Normanlar akın yaparak kıyılardaki limanları ele geçirmişlerdir. İngilizler de adayı ele geçirmek için seferler düzenlemişler, ancak 17. yüzyılda ele geçirmeyi başarabilmişlerdir. Geçen yüzyılda meydana gelen büyük bir kıtlık sonucu bir milyona yakın insan ölür-

«İRLER'İN ÜLKESİ»

İrlanda'da İr'ler yaşar. İrler'in kendilerine öz bir dili vardır. Fakat uzun süre İngilizler'in hakimiyeti altında kaldıkları için halkın büyük bir kısmı ana dilini unutmuştur, Anglikan olan İngilizler'in tersine İrlandalılar katolik olduğu için, bu iki ülke insanları arasında devamlı bir geçimsizlik, hatta düşmanlık hüküm sürmektedir.

İrlanda'nın başkenti Dublin 600 000'e yaklaşan nüfusuyla ülkenin en kalabalık, en hareketli şehri ve kültür merkezidir.

ken, bir milyon altı yüz bin kişi de başka ülkelere, daha çok Amerika'ya göç etmiştir.

İrlanda bağımsızlığını elde etmek, hiç olmazsa bazı haklar elde edebilmek için ingilizlerle devamlı mücadele etmişlerdir, ancak 1921'de kısmen bağımsızlığını kazanabilmiştir. Kesin olarak İngiltere'den ayrılması 1949 yılına rastlar. O tarihte İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrılmıştır. Bu mücadelelerde büyük rol oynayan **De Valera** Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, ülkenin ulusal kahramanı olmuştur.

İrlanda Cumhuriyeti parlamentosu iki meclisten meydana gelir. Cumhurbaşkanı 7 yıllık hizmet süresi için seçilir. 1966'da yine **De Valera** Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

İrlanda her şeyden önce bir tarım ülkesidir. Başta buğday olmak üzere arpa, patates, şeker pancarı tarımı yapılır. Sığır ve koyun yetiştirildikten başka, iyi cins binek ve spor atları yetiştiriciliğine de geleneksel olarak büyük önem verilir. Toprakaltı kaynakları zengindir, kurşun, çinko, bakır, gümüş gibi madenler ve turba kömürü çıkartılır. Ülke 1 ocak 1973'ten itibaren Ortak Pazar'a dahil edilmiştir.

Ülke son yıllarda endüstri alanında da önemli gelişmeler kaydetmiştir. İçki, deri, konserve, tütün endüstrileri başta gelir.

Turizm, ülkenin önemli bir gelir kaynağı olma yönünde gelişmektedir. Ülkede askerlik mecburi değildir, 13 000 kişilik ordusu, ayrıca 23 000 kişilik de yedek kuvveti vardır. Eğitime, özellikle meslekî eğitime büyük önem verilmektedir.

Ticaretini daha çok Belçika, Lüksemburg, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Batı Almanya, İngiltere, İtalya, Hollanda, Kuzey İrlanda ile yapan İrlanda makine, motorlu araç ve parçaları, kimyasal maddeler ithal eder, buna karşılık hayvansal ve besin maddeleri ihraç eder.

Başlıca şehirleri: **Dublin** (Başkent) (568 772), **Cork** (122 146), **Limerick** (55 912)' dir.

İSLANDA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 102 830 km.²
Nüfusu: 210 775
Başkenti: Reykjavik (83 977)
Dili: İslandaca
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: İslanda kuronu

İSLANDA, Avrupa'nın üçüncü büyük adası olan ve aynı addaki adanın üzerinde kurulmuş, bir cumhuriyettir. Adaya 9. yüzyılda Norveçliler yerleşmeye başlamış, ada halkı 1 000 yıllarında hristiyanlığı kabul etmiş, 1262'de Norveç'e bağlanmış, 1397'de de Norveç'le birlikte Danimarka'ya geçmişti. Danimarka'nın kötü idaresi yüzünden halkı fakirleşen İslanda, geçen yüzyıla kadar bu durumdan kurtulamamıştı. **Jon Sigordsson** adlı devlet adamının uğraşmaları sonunda 1874' te bir anayasaya kavuşan ülke, aynı zamanda iç işlerinde de bazı haklar kazanmıştı. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Danimarka tacı altında bağımsızlığına kavuşmuş, İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Alman ordularının işgaline uğra-

DÜNYANIN EN ÇOK BALIK YENİLEN ÜLKESİ

Yapılan istatistiklere göre yeryüzünde İslandalılar kadar çok balık yiyen başka millet yoktur. Bir İslandalı her gün, diğer yemeklerden başka ortalama 100 gram da balık yemektedir!

1970 ocak ayında indifa eden Helgafell yanardağının yolaçtığı facia bütün İslanda'yı yasa boğmuştu. İşte kızgın küller altında kalmış evler, sokaklar...

yınca da tamamen bağımsız olduğunu ilân etmiştir.

İslanda parlamentosu iki meclisten meydana gelir. İcra kuvveti 6 kişiden kurulu kabine ve başbakanın elindedir. Parlamentosu Avrupa'nın en eski parlamentosudur, kuruluşu 930 yılına rastlar ki 1 045 yıllık tarihi vardır.

Ülke topraklarının dörtte üçü tarıma elverişli olmadığı gibi bu topraklarda da hiç kimse yaşamamaktadır. İslanda'nın ekonomisi balıkçılığa dayanır. Ülke halkının beşte birinden fazlası da hayatını balıkçılık yaparak, ya da konserve fabrikalarında çalışarak kazanır. Morina avcılığı ve balıkyağı ülkeye büyük gelir sağlar. Ülkede aynı zamanda koyun ve sığır da beslenir. Gelirinin %90'ını balık ihraç ederek sağlayan ülkede çok sayıda konserve ve balık dondurma fabrikaları vardır. Dondurularak muhafaza edilen bu balıklar, özel gemilerde dış ülkelere yollanır. Bir miktar patates ekilen ülkede tarım pek gelişmemiştir. Toprakaltı zenginliklerinin başında alüminyum gelir.

Ülke tabiî kaplıcalar bakımından çok zengindir. Dışarıdan pek çok kimse tedavi amacıyla bu şifalı sulara koşar ki, bıraktıkları paranın ülke ekonomisinde önemli bir yeri vardır.

Turistlerin ilgisini çeken şeylerin başında da, topraktan kaynayan sıcak sularla ısıtılan ve içinde portakal, limon vs... gibi sıcak ülke meyvalarının yetiştirildiği serlerdir. Ülkede demiryolu yoktur, 6 000 km. kadar iyi evsafta karayolu vardır.

Ülkenin %12'si buzullarla örtülüdür, Vatnajökull buzulu (8 400 km.) Avrupa'nın en uzun buzuludur. Ayrıca adadaki 200 kadar yanardağ, ortalama beş yıl arayla indifa ederek, zaman zaman afetlere, mal ve can kaybına sebep olur.

Başlıca şehirleri: **Reykjavik** (Başkent) (83 977), **Kopavagur** (11 478), **Harfnarfjörour** (10 705)'tir.

İSPANYA

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 504 750 km.²
Nüfusu: 34 100 000
Başkenti: Madrid (3 146 071)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Peseta

İSPANYA, Avrupa'nın batı ucunda, İberik yarımadasının üzerinde yer alan bir ülkedir. Önceleri İberler'le Kaltler'in yerleştiği bu topraklarda daha sonraları Kartacalılar ve Romalılar görünmüştü. Gotlar, Vandallar gibi ilkel kavimlerin istilâsına uğrayan İberik yarımadası 711 yılında Araplar tarafından ele geçirildi. 1492 yılına kadar süren Arap hâkimiyetinin ülke insanları üzerinde büyük etkisi oldu. Ne var ki Kastilya ve Aragon prenslerinin aralarında birleşerek Araplar'ı ülkeden atmaları üzerine İspanya Charles Quint ve 2. Felipe devirlerinde en kuvvetli Hıristiyan devleti oldu. Denizciliğe önem verdi. İspanyol gemicileri denizaşırı

AKDENİZ'İN TURİZM CENNETİ

İspanya turizm endüstrisi alanında hızla ilerlemektedir. Özellikle güney kıyılarında, «Güneş Kıyısı» (Costa del Sol) adını verdikleri kesimdeki turistik kuruluşlar, son birkaç yıl içinde yalnız İspanya'nın değil, bütün Akdeniz'in en modern kuruluşları haline gelmiştir.

İSPANYA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

İSPANYOL SAHRASI: Afrika'nın batısında, Fas'ın güneyindedir. «Rio de Oro» da denir. Yüzölçümü 266 000 km.², nüfusu 76 425, başkenti **El Aiyun** (24 000). Ülke kuraktır, potas çıkartılır. Daha çok göçebe Berberîler yaşar.

CEUTA ve **MELİLLA:** Fas'ın Akdeniz kıyısında iki küçük balıkçı limanıdır. İspanya'nın anavatan topraklarından sayılı. Fenikeliler'den kalma bir şehir olan Ceuta'dan demir ihracı yapılır. İki şehirde toplam olarak 130 000 kişi kadar yaşar.

Ayrıca Afrika'nın Akdeniz kıyısında, Penon de Velez de la Gomera ve Villa Sanjurjo kasabaları ile Chafarinas adaları da İspanya'nın denizaşırı topraklarındandır. Bu adalarda kimse oturmaz.

BALEAR ADALARI: Akdeniz'de, İspanya'nın güneyinde yer alan bu adalar grubundaki başlıca adalar Majorka, Minorca ve İviza'dır. Yüzölçümü 5 014 km.², nüfusu 453 000, başkenti **Palma** (234 098)'dır. **Palma** önemli bir turizm merkezi ve Akdeniz'in büyük limanlarındandır.

KANARYA ADALARI: Atlas Okyanusu'nda, Afrika kıyılarının açığında bir adalar grubudur. Yüzölçümü 7 273 km.², nüfusu 1 051 000, başkenti **Las Palmas** (287 038)'tır. Önemli bir turizm ve dinlenme merkezidir.

İspanya dans, müzik, eğlence beldesidir. Turistler, gazino ve eğlence yerlerinde İspanyol dansı seyretmeden ayrılmak istemez.

seferlere çıkarak dünyanın o zamana kadar bilinmeyen pek çok ülkesini keşfettiler. Bu topraklar üzerinde kurulan sömürgelerden gelen servetle İspanya kısa zamanda zenginleşti.

Ne var ki 19. yüzyılda Amerika'daki sömürgelerin birer ikişer bağımsızlıklarını kazanmaya başlamaları üzerine ülkenin gelir kaynakları azaldı. Hele Filipinler, Puerto Rico ve Küba'nın ayrılmasıyla İspanya çok sarsıldı. **Primo de Rivera'**nın teşebbüs ettiği direktuar idaresi (1923) uzun ömürlü olmadı. Patlak veren bir ihtilâl sonucu kral 13. Alphonse tahttan indirildi, 1931 nisanında ülkede cumhuriyet ilân edildi. General Franco'nun önderliğini ettiği milliyetçiler grubu, cumhuriyet yönetimine karşı çıkınca ülkede iki buçuk yıl sürecek olan bir iç savaş patlak verdi (temmuz 1936 - mart 1939). Sonunda General Franco bu iç savaşı kazanarak devlet başkanı oldu, taht üzerinde hak idida edebilecekleri de dış ülkelere sürdü, yalnız Don Juan Carlos'u bırakarak onu ileride kral olabilecek şekilde yetiştirmeye, kendi de kral naibi olarak ülkeyi yönetmeye başladı. Bugün 83 yaşında olan Franco'nun, ölümünden sonra, uzun süredir boş olan İspanya tahtına Don Juan Carlos çıkacaktır. Meşrutî krallık olan ülke aslında General

Boğa güreşleri İspanya'nın en çok rağbet gören sporudur. Halk pazarları arenalara ünlü matadorları seyre koşar.

İspanya'nın başkenti Madrid, 3 milyonu aşan nüfuslu bir şehirdir. Önde Cervantes'in anıtı.

Franco tarafından yönetilmektedir. 560 kişilik bir meclisi vardır.

İspanya denince pek çok kimsenin gözlerinin önüne boğa güreşleri, çalınan gitar eşliğinde geniş kırmızı eteklerini döndürerek kastanyetlerle dans eden esmer kadınlar gelir. Son yıllarda ülke Avrupa'nın en çok turist ağırlayan ülkelerinden biri olmuştur ve baş sıraya geçeceği günlerin yaklaştığı söylenmektedir. Turizm gelirinin artmasıyla İspanya hızlı bir kalkınma dönemine girmiştir.

Her şeyden önce bir tarım ülkesidir İspanya.. Topraklarının %38'i tarıma elverişlidir, %25 kadarı otlak, bir okadarı da ormanlıktır. Buğday başta olmak üzere mısır, çavdar, yulaf, arpa, patates ekilir, zeytincilik çok yaygındır, zeytinyağı ve sabun enrüstrisi çok ilerlemiştir. Portakal yetiştirilir, bağcılık yapılır, şarapları nefistir. Ayrıca ülkenin hemen her kesiminde hayvancılığa büyük önem verilir. Güreş boğaları yetiştiriciliği ülkenin geleneksel özelliklerindendir.

İspanya zengin toprakaltı kaynaklarına sahiptir. Taş kömürü, demir, pirit, çinko, bakır, cıva, kurşun, manganez, tungsten, potas, kalay, uranyum çıkartılır, çelik sanayii ve dokumacılık (Barcelona), oyuncak yapımı, gemi tezgâhları (Alicanti) ülke endüstrisinde önemli yer tutar.

İspanya, 1953 yılından beri Amerika Birleşik Devletleri'nden ekonomik ve askerî yardım almaktadır. 300 000 kişilik ordusu vardır.

İspanya'nın başlıca şehirleri: **Madrid** (Başkent) (3 146 071), **Barcelona** (1 745 142), **Valencia** (653 690), **Sevilla** (548 072), **Saragosa** (479 845), **Bilbao** (410 490)'dur.

İSVEÇ

İdare şekli: Meşrutî krallık
Yüzölçümü: 449 750 km.²
Nüfusu: 8 180 000
Başkenti: Stockholm (699 238)
Dili: İsveççe
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Kuron

İSVEÇ, Avrupa'nın kuzeyinde, İskandinavya yarımadasının üzerinde yer alan bir ülkedir.

OKUMA YAZMA BİLMEYEN KİMSE YOK!

Yeryüzünde İsveç, okuma-yazma bilmeyen kimsenin kalmadığı bir ülkedir. Öğretim çağına gelmemişlerin dışında okuma-yazma bilmeyenlerin oranı ancak binde 1'dir!

İsveç nefis manzaraları, temiz şehirleri ile turistlerin büyük ilgisini çeken güzel bir ülkedir.

Halkı, Germenlerin İskandinavya kolundan gelir. Kuzeyi çam ormanlarıyla kaplı olan ülkede hemen her yer yılın büyük bir kısmında karlarla kaplıdır. Güneydeki Başkent **Stockholm'** de bile yıllık ısı ortalaması 5 dereceyi pek geçmez.

9. yüzyılda Hıristiyanlığı kabul eden İsveçliler 14. yüzyılın başlarından itibaren, yüz yılı aşkın bir süre içinde Norveç ve Danimarka krallıkları ile birleştiler. Daha sonra yeniden kendi başına bir krallık olan İsveç, 18. yüzyılda güçlenerek Avrupa'nın en kuvvetli devletleri arasında yer aldı. Bir ara Rusya'yı bile ezdiyse de Poltava savaşında Ruslar'a yenilince, o sırada ülkenin başında olan Kral 12. Carl Türkiye'ye sığınmak zorunda kaldı. Bu olayın sonucu olarak da Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya arasında Prut savaşı çıkmıştı. Ne var ki, zamanla gücünü kaybeden İsveç fethettiği toprakları peşpeşe komşularına kaptırdı. Son olarak 1905'te Norveç de İsveç'ten ayrıldı. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nda tarafsız kalmayı başaran İsveç zor gün-

İsveç'in başkenti Stockholm müzeleri, sanat eserleri ve öğretim kuruluşlarıyla ülkenin aynı zamanda kültür merkezidir. Fotoğrafta Stockholm'deki ünlü Kraliyet Sarayı görülmektedir.

ler geçirmesine rağmen yüksek bir refah seviyesine ulaştı, yalnız Avrupa'nın değil, bütün dünyanın en rahat hayat şartlarına sahip olan ülkeleri arasında yer aldı.

İsveç bugün krallıkla yönetilmektedir. 1882 doğumlu Kral **Gustaf VI. Adolf,** 1950'den beri ülkeyi idare ediyordu ve Avrupa'nın, tahtta bulunan en yaşlı hükümdarıydı. 1973 yılının eylülünde 91 yaşında ölmesi üzerine İsveç tahtına torunu 1946 doğumlu **Carl XVI. Gustaf** geçti.

İsveçliler dünyanın en uzun ömürlü insanlarıdır. Son istatistiklere göre yaş ortalaması 74,5 yıla çıkmıştır.

Kralın politik bir gücü yoktur, gerçek devlet başkanı, başbakandır. Tek meclisten meydana gelen İsveç parlamentosunun 3 yıl için seçilen 350 kadar üyesi vardır.

İsveç topraklarının yarısı ormanlarla kaplıdır. %30'dan fazlası da tarım yapılmasına elverişlidir. İşlemeye elverişli arazinin tümü ülke yüzölçümünün %10'unu bulur. Buğday, yulaf, arpa, çavdar, patates ekilir, kereste sanayii çok ilerlemiştir, ayrıca ormanlardan çok miktarda ve iyi kalitede kâğıt yapılır. Çamlardan toplanan reçinelerin de ekonomide önemli bir yeri vardır. Büyük baş hayvan beslendikten başka, ayrıca kürk hayvanları da yetiştirilir, kürkçülük yapılır. Kuzeyde Laponlar ren geyiği yetiştirirler ki o bölge insanları için bu geyiklerin büyük ekonomik önemi vardır.

Ülkede petrol ve kömür olmadığı için endüstri için gerekli enerji hidroelektrik santrallarından sağlanır. Kâğıt, makine, demir, çelik, gemi inşası, kereste, kimya ve cam endüstrileri çok ilerlemiştir; kendi ihtiyacını karşıladıktan başka, dış ülkelere satar. Modern tarım usulleri uygulandığından, besin maddelerinin büyük bir kısmı içerden sağlanır. Fabrikaların %95 kadarı özel sektöründür.

Sosyal güvenlik bakımından İsveç Avrupa ülkelerinin pek çoğundan ilerdedir. Çok gelişmiş bir işsizlik, hastalık, emeklilik sigortaları vardır. Silâhlı kuvvetlerinin toplamı 25 000 kadarsa da, seferberlik sırasında 750 000 kişiyi silâh altında toplayabilecek bir düzeni vardır. Her çocuk 7 - 15 yaşları arasında temel bir öğretim görür, bu arada her çocuğa, tercihen İngilizce olmak üzere bir yabancı dil öğretilmesi zorunluluğu vardır. **Stockholm** ve **Uppsala** üniversitelerinin dünyaca ünü vardır.

İsveç, turistlerin çok beğendikleri bir kuzey ülkesidir. Kuzey kesiminde görülen gece yarısı güneşi olayı turistlerin büyük ilgisini çeker. Güzel manzaralı gölleri, ormanları, başkentteki müzeler ve sanat eserleri İsveç'in özelliklerindendir.

Başlıca şehirleri **Stockholm** (Başkent) (699 238), **Göteborg** (441 522), **Malmö** (258 850), **Uppsala** (132 560), **Vasteras** (117 947)'tır.

İSVİÇRE

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 41 290 km.²
Nüfusu: 6 530 000
Başkenti: Bern (282 200)
Dili: Almanca, Fransızca, İtalyanca
Dini: Protestan ve Katolik Hıristiyan
Parası: İsviçre Frangı

İSVİÇRE, Avrupa'nın en ilgi çekici ülkelerinden biridir. Halkının büyük bir çoğunluğu

Almanca, geriye kalanları Fransızca ve İtalyanca konuşur. Nüfusun yarısı Protestan'dır, öteki yarısı da Katolik Hıristiyan. Ülkede üç ayrı ülkenin kültürü yerleşmiştir, ama ne var ki dil, din ve kültür bakımından farklı olan bu bir avuç insan, çok kuvvetli millî bağlarla birbirine bağlıdır. İsviçre, yüzyıllardan beri çeşitli dış baskılara, kanlı savaşlara rağmen bağımsızlığını korumuş, çözülmemiştir.

İsviçre 9. Yüzyılda Charlemagne imparatorluğunun bir parçasıydı. Ama halka çok fena muamele ediliyordu. İmparatorluğun yıkılmasından sonra da İsviçre Almanlar'ın elinde kaldı. 1291'de Habsburg hanedanına karşı bir savunma birliği kuran halk, böylece bugünkü İsviçre'nin temelini atmış oldu. Millî kahramanları **Wilhelm Tell** bu yıllarda Almanlar'a karşı ayaklandıysa da ülke ancak yüzyıllar sonra, 1499'da bağımsızlığını kazanmış oldu. 19. Yüzyılın başlarında Napoléon orduları İsviçre topraklarına girdiyse de, ülkenin bağımsızlığına dokunmadı. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'na katılmamasına rağmen İsviçre zor günler geçirdi, ama yine de ayakta kalmayı başardı.

DÜNYAYA SAAT SATAN ÜLKE

İsviçre'nin yıllık ihracının yarısı saat ve benzeri hassas aletlerdir. Ülkedeki irili ufaklı 1 300 saat fabrika ve atelyelerinde çoğu genç kızlar olmak üzere 75 000 kişi çalışır.

Avrupa'nın en güzel, en bakımlı ülkelerinden biri olan İsviçre her yıl on binlerce turisti ağırlar. Fotoğrafta Luzern'den bir köşe.

İsviçre 25 kantondan meydana gelir, parlamenter bir demokrasiyle yönetilir. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

İsviçre yeryüzünün en güzel ülkelerindendir. Karla örtülü dağları, nefis manzaralı gölleri, bakımlı, tertemiz şehirleri her yıl on binlerce turistin bu güzel ülkeye gelmesini sağlar.

Bir tarım ülkesi olan İsviçre'de çayırlar ve tarlalar topraklarının %40 kadarını kaplar, %20 kadarı ormanlıktır. Buğday, yulaf, arpa, patates, şeker kamışı ekilir, bağcılık, şarapçılık yapılır. Hayvancılığa büyük önem verilir. Süt tozu, peynir, tereyağı ve benzeri endüstri çok gelişmiştir. Ayrıca çikolataları dünyaca ün yapmıştır.

Aynı zamanda bir endüstri ülkesi olan İsviçre'de demir ve kaya tuzu çıkartılır. Elektrik enerjisi üretilir. Dokuma sanayii gelişmiştir. Fakat en önemli sanayi kolu hassas aletler, ilâç ve kimya sanayiidir. Bankaları, borsaları Avrupa iş ve ticaret hayatında etkili bir durumdadır. Üniversitelerinde kendi öğrencilerinden başka, çok sayıda da dış ülkelerden gelen öğrenciler de okur.

İsviçre çıkabilecek bir savaş için sınır boylarında çok etkili tedbirler almıştır. Bütün geçit ve kavşaklarda, düşmanın geçişine engel olacak tahkim yerleri yapılmış, gerektiği zaman köprülerde ve geçitlerde imha edilecek şekilde tedbirler alınmıştır. 2 500 kişilik kara, 3 000 kişilik de hava ordusu vardır. Ayrıca askerlik çağındaki her erkek evinde silâhını ve üniformasını hazır bulundurmaktadır.

İsviçre'nin başlıca şehirleri: **Bern** (Başkent) (282 200), **Zürih** (715 300), **Basel** (378 300), **Cenevre** (318 500), **Lausanne** (225 800)'dır.

İTALYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 301 224 km.²
Nüfusu: 54 134 846
Başkenti: Roma (2 800 439)
Dili: İtalyanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Liret

İTALYA, Akdeniz'e doğru uzanmış irice bir çizme biçimindeki yarımada üzerinde yer alan bir Avrupa ülkesidir. Toprakları üzerinde iki ayrı devlete yer vermesi bakımın-

İtalya'nın başkenti Roma, tarihî yapıları ile ilgi çekici bir şehirdir. Nüfusu 3 milyona yaklaşır. Fotoğrafta San Pietro Kilisesi.

dan dünyada bir eşi daha yoktur. Bu iki devletin biri Roma şehri içinde kalan ve bağımsız bir ülke sayılan Vatikan, öteki de yarımadanın ortasındaki San Marino cumhuriyetidir. İtalya'nın Sicilya ve Sardinya başta olmak üzere irili ufaklı adaları da vardır.

Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp yıkılmasından sonra İtalyanlar yakın çağlara gelinceye kadar siyasi bir bütün meydana getiremedikleri için, ülkenin tarihi çok sayıdaki irili ufaklı meşrutî topluluklarının tarihi halindedir. Ülke, Napoléon tarafından ele geçirilince, bu küçük şehir devletleri Fransa'ya bağlı kalmış, Napoléon'un düşüşünden sonra da İtalya, Avusturya ve Papalığın idaresi altına verilmişti. 1849'da başbakanlığa geçen **Kont Cavour,** Avusturyalılardan kurtulmak için Fransa'dan yardım istedi. Kuzeyde Milano ve Lombardiya Avusturyalılardan kurtarıldı, Millî kahramanları **Garibaldi** Sicilya ve Napoli'yi ele geçirip aynı bayrak altında topladı. Sonunda Roma da ele geçirilip Papalık, birleşmiş İtalya'nın bir parçası haline geldi. Artık İtalya, Avrupa siyasetinde söz sahibi olmuş, kuvvetli bir krallık haline gelmişti.

Önce Batı Trablus'u Türkiye'den alan İtalya, sonra Birinci Dünya Savaşı'na katıldı. Savaş ertesinde Faşizm hareketleri başlayan İtalya'da, bu hareketin öncüsü **Mussolini** başbakanlığa getirildi. 1922'den sonra Almanya ile sıkı bir işbirliğine gidildi. Bu arada Habeşistan'a da saldıran İtalya, kendine yeni sömürgeler arıyordu. İkinci Dünya Savaşı'na önce Almanya'nın yanında katılan, sonra ondan ayrılan İtalya, savaştan büyük zararlar görmüş bir halde çıktı. Bütün büyük şehirleri bombalanmıştı, halk fakirdi, karaborsa alıp yürümüştü. Kral **3. Vittorio Emmanuele** tahtı oğlu Umberto lehine bırakarak çekildiyse de, krallığın hâlâ faşizme paralel bir yönetimde bulunmakta devam etmesi üzerine 1948'de ülkede cumhuriyet ilân edilip, krallığa son verildi.

Yılın büyük bir kısmı güneşli geçen, kıyıları çepeçevre turistik tesisler, plajlar, tatil köyleri ile dolu olan İtalya, Akdeniz'in en güzel, en çok turist çeken ülkelerindendir. Tarih ve sanat eserleri meraklıları için de İtalya eşi bulunmaz bir hazinedir. Müzeler, opera-

DÜNYANIN EN DAR SOKAĞI İTALYA'DA!

Roma'daki «San Giovanni» sokağı, dünyadaki sokakların en darıdır. Sadece 49 sm. genişliğindeki bu sokaktan ancak yan yan yürümek şartıyla geçilebilir.

Venedik, kanalları, köprüleri, gondollarıyla İtalya turizmine büyük katkıda bulunduğu şehirlerindendir. Fotoğrafta Büyük Kanal üzerindeki ünlü Rialto köprüsü görülüyor.

lar, konser salonları, gerek Romalılar devrinden, gerekse Rönesans çağından kalma saraylar, heykeller, çeşmeler ve diğer mimarî eserleri turistlerin yakın ilgisini çeker. Son zamanlarda yılda gelen turist sayısı 30 milyonun üzerindedir. Otelcilik çok gelişmiştir. Özellikle yazları, İtalya şehirleri hareketli birer turizm merkezi haline gelir. İtalyan gemileri Akdeniz limanlarından ülkeye turist taşır.

İtalya topraklarının yarısından fazlası tarıma elverişlidir, ormanlar bütün toprakların %20'sini, otlaklar da ona yakın bir yer kaplar. Buğday, mısır, pirinç, şeker pancarı, patates yetiştirilir, ayrıca zeytincilik, portakal ve benzeri meyvelerin üretimi ile bağcılık çok yaygındır. Bütün bunların yanıbaşında hayvancılık ve geniş ölçüde balıkçılık da yapılır. Meyve ve balıkların bir kısmı ülkede tüketilir, büyük bir kısmı da ihraç edilir.

Ülke tabiî kaynaklar bakımından pek zengin sayılmaz. Sadece mermer, boksit, kükürt çıkartılır, tabiî gaz elde edilir. Akarsularından elektrik üretiminde yararlanılmaktadır, elde edilen elektriğin dörtte üçünden fazlası hidroelektrik santrallarının ürünüdür.

Tarımın yanıbaşında, İtalya'da endüstri de çok gelişmiştir. Demir, çelik petrokimya endüstrilerinin ileri olması İtalya'nın motorlu araç, makine, gemi inşası, dokumacılık, yazı ve hesap makineleri, radyo yapımı gibi sanayi kollarında da ilerlemesini sağlamıştır.

Başlıca şehirleri: **Roma** (Başkent) (2 800 000), **Milano** (1 725 663), **Napoli** (1 234 228), **Torino** (1 178 376), **Cenova** (812 491), **Palermo** (651 638), **Bologna** (490 256), **Floransa** (461 737), **Catania** (398 809), **Venedik** (364 003)tir.

Girne, Kıbrıs'ın kuzeyinde, küçük bir liman kasabasıdır. Nüfusu 5 000 kadarsa da yazları turizm mevsiminde çok daha artar.

KIBRIS

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 9 250 km.²
Nüfusu: 645 000
Başkenti: Lefkoşe (118 300)
Dili: Türkçe, Rumca
Dini: Müslüman, Ortodoks Hıristiyan
Parası: Kıbrıs Lirası

AKDENİZ'DE, Türkiye'nin 100 km. kadar güneyinde, aynı adı taşıyan ada üzerinde yer alan bir cumhuriyettir. Yunanistan'ın adayı kendi topraklarına katmak için devamlı çaba göstermesi sonucu, son yıllarda aralıksız karışıklıklara sahne olmuşsa da, 1974 yazında Türk barış harekâtıyla sükûna kavuşmuştur.

2. Selim zamanında 1571'de fethedilip Türk topraklarına katılan Kıbrıs üç yüz yıl kadar Türk hâkimiyeti altında yaşamıştı. Ada 1878'de, Türkiye'ye tâbi kalmak şartıyla İngiltere'ye bırakıldı, İngiltere buna karşılık Türk menfaatlerini koruyacaktı. Fakat İngilizler'in adaya yerleşmesi ve Rumlar'ın baskısı üzerine yerli halk Türkiye'ye göç etmeye başladı. Türkler adada ezici bir çoğunluk halindeyken, kısa zamanda azınlık durumuna düştüler. Öte yandan Yunanlılar da ada üzerinde hak iddia etmeye başlamışlardı. Adada sık sık karışıklıklar çıkıyor, kan dökülüyordu. Yunanlıların kurduğu EOKA ile Türklerin Volkan örgütü arasında devamlı çatışmalar oluyordu. Uzun süren siyasî mücadeleler sonunda 16 ağustos 1960 günü Kıbrıs'a bağımsızlık tanındı, ülke Rumlar ve Türkler'le ortaklaşa yönetilecekti. Cumhurbaşkanı Rum, yardımcısı Türk olacaktı.

SİNEMASI BOL BİR ADA

Kıbrıs'ta nüfusa oranla çok sayıda sinema vardır. 65'i kışlık, 135'i de yazlık olan 200 sinemanın toplam koltuk sayısı 123 000 kadardır. Bunun sonucu olarak her sekiz kişiye 1 sinema koltuğu düşmektedir.

Ne var ki bu hal çaresi de olumlu bir sonuç vermedi. Rumların lideri başpiskopos **Makarios,** çeteci albay **Grivas** ve yardımcıları Türkler'e karşı girişilen tedhiş ve yıldırma hareketlerini körükleyen tutumuyla iki topluluk arasındaki anlaşmazlığı daha da büyüttüler. Türkler işsiz bırakılıyor, eziliyor, çeşitli baskılar altında tutuluyor, birçok haklarından mahrum bırakılıyordu. Arada bir silâhlar patlıyor, Türkler ölüyor, öldürülüyor, evler basılıyor, aileler toptan katlediliyordu. Diplomatik ve barışçı yollarla bu kanlı hareketleri önlemek imkânları arayan Türkiye, adadaki soydaşlarının daha büyük bir tehlikeye maruz kalmaları üzerine, toptan öldürülmelerini önlemek amacıyla ilki 20 temmuz 1974'te, ikincisi 14 ağustos 1974'te adaya çıkartma yaparak önce **Girne,** sonra başkent **Lefkoşe**'nin büyük bir kısmı ile **Magosa**'yı ele geçirip adada barışı sağladı.

Kıbrıs bir tarım ülkesidir. Başta turunçgiller olmak üzere meyve, çok iyi cins şaraplık üzüm yetiştirilir. Kıbrıs şaraplarının lezzeti çok eskiden beri bütün Akdeniz'de ün salmıştır. Tahıl ekilir, ayrıca patates de yetiştirilir. Zeytincilik yapılır. Halkın yarısı tarım ve hayvancılıkla geçinir. Ülkede ayrıca bakır ve demir çıkartılır. Turizm de ülkenin gelirleri arasında önemli bir yer tutar.

Başlıca şehirleri **Lefkoşe** (Başkent) (118 300), **Limasol** (61 400), **Magosa** (44 200), **Larnaka** (21 800), **Baf** (12 100), **Girne** (5 200)'dir.

LİECHTENSTEİN

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 160 km.²
Nüfusu: 25 000
Başkenti: Vaduz (4 500)
Dili: Almanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: İsviçre Frangı

LİECHTENSTEİN (Lihtenştayn okunur) Alpler üzerinde, Avusturya ile İsviçre arasında yer alan küçük bir ülkedir. Çok eski bir tarihi vardır. 814 yılında kurulmuş olan Schellenberg baronluğu ile Vaduz kontluğu 1699 ve 1712 yıllarında Johann Adam von Leichtenstein tarafından satın alınmış, sonra da Kutsal Roma İmparatoru bu iki bölgeyi birleştirerek Liechtenstein prensliğini kurmuştur. Türk akıncılarının akınlar yaptığı bu topraklar Napoléon savaşları sırasında Alman Konfederasyonu'na katıldıysa da 1866'da ayrılmıştır.

Ülke bugün bir prens tarafından meşrutî bir krallık şeklinde yönetilmektedir. 15 üyelik bir parlamentosu vardır, ama ülkeyi yöneten prens gerektiği zaman bu parlamentoyu feshetme yetkisine sahiptir. Avrupa'da kadınların oy hakkına sahip olmadığı tek ülkedir.

Liechtenstein küçük bir tarım ülkesi olmakla birlikte endüstride de çok ilerlemiştir. Buğday ekilir, bağcılık yapılır, meyve yetiştirilir. Dokuma, seramik, ilâç ve hassas aletler sanayii gelişmiştir. Turizm ve posta pulları ülkenin gelirine büyük katkıda bulunur. Ülkenin güvenliğini 33 kişilik bir polis kuvveti sağlar. Savunması ve gümrüğü İsviçre tarafından yönetilir. Vaduz'daki Posta Müzesi, Ulusal Müze, Sanat Müzesi turistlerin yakın ilgisini çeker.

Ülkede başkent **Vaduz** (4 500)'dan başka şehir yoktur. Halkın geri kalan kısmı köylerde yaşar.

Kıbrıs'ın başkenti Lefkoşe, 1974 yazındaki barış harekâtından sonra Türk ve Rum kesimi olmak üzere ikiye bölünmüş durumda.

UZUN İSİMLİ BİR DEVLET REİSİ

Halen Liechtenstein'i yöneten prensin adı tam olarak yazıldığı zaman 13 kelimeyi bulmaktadır: Franz Josef Maria Aloys Karl Johannes Heinrich Michel Georg İgnatius Benediktus Gerhardus Majella!

LÜKSEMBURG

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 2 585 km.²
Nüfusu: 350 000
Başkenti: Luxembourg (78 000)
Dili: Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Lüksemburg Frankı.

AVRUPA'NIN en küçük ülkeleri arasında yer alan Lüksemburg Belçika, Batı Almanya ve Fransa arasında sıkışmış bir ülkedir. Uzunluğu 97, genişliği de 64 kilometreyi ancak bulur. Tüm nüfusu ise orta büyüklükte bir şehir nüfusu kadardır.

Lüksemburg'ta yaşayanların çoğunluğunu Almanlar, Fransızlar meydana getirir. Ayrıca İtalyan ve Yahudi azınlığı da vardır.

Lüksemburg'un çok eski bir tarihi vardır. 963 yılında kurulmuş, önceleri İspanya, sonra Fransa, en son olarak da Avusturya tarafından işgale uğramıştı. 1867'de büyük devletlerin himayesi altında bağımsızlığını kazanmış ve taraf-sızlığını ilân etmişti. Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar tarafından işgal edilen toprakları kanlı savaşlara sahne oldu.

İŞSİZİ OLMAYAN ÜLKE!

Lüksemburg'ta çalışan nüfus sayısı 130 000 kadardır. Yapılan istatistiklerden ancak 15 kişinin işsiz olduğu anlaşılmıştır.

Ülke meşrutî bir dükalıktır. İki meclisi vardır. Başta NATO olmak üzere birçok önemli milletlerarası organizasyonların üyesidir.

Çıkartılan demir madeni, ülke ekonomisinde önemli rol oynar. İhracatının dörtte üçü demirdir. Avrupa'nın önemli çelik ve demir imalatçıları arasında yer alan Lüksemburg'ta halkın üçte biri madencilikle uğraşır. Ayrıca kimyasal maddeler, otomobil lastiği, plastik, sentetik iplik, yol yapımı araçları yapımı sanayii gelişmiştir. Sanayi bakımından ülke devamlı kalkınma hamleleri içindedir. Tahıl bitkileri ekilir, ayrıca bağcılık yapılır. Şarap ve bira imal edilir. Sekiz yıl önce askerliği mecburî kılan kanun kaldırılmış, yerine üç yıl süreyle yazılan gönüllülerden bir tabur meydana getirilmiştir. Ülkede 271 km.'lik demiryolu vardır.

Sanat ve tarih meraklıları için Lüksemburg ilgi çekici bir ülkedir. Geniş bir alana yayın yapan bir radyosu ve televizyonu vardır.

Başlıca şehirleri **Luxembourg** (Başkent) (78 000), **Esch-Alzette** (27 000), **Differdange** (18 000)'dir.

Macaristan birtakım özellikleri olan bir ülkedir. Çigan müziği, gulaş başta olmak üzere bazı Macar yemekleri, nefis kır manzaraları bu ülkeyi gezenleri âdeta büyüler.

MACARİSTAN

İdare şekli: Demokratik Halk Cumhuriyeti
Yüzölçümü: 93 030 km.²
Nüfusu: 10 400 000
Başkenti: Budapeşte (2 023 200)
Dili: Macarca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Florint

BİR Orta Avrupa ülkesi olan Macaristan Ortaçağ'ın sonlarında Avrupa'nın en güçlü devletlerindendi ve şimdikinden dört misli daha geniş topraklar üzerine yayılmıştı. Balkanlarda da en çok sözü geçen ülke olması bakımından Bizans'ı devamlı olarak yıpratıyordu. Ama Türkler'in Avrupa'ya geçip yayılmaya başlaması üzerine Macarların bu üstünlüğü gözle görülür şekilde azalmaya başladı. Kanunî Sultan Süleyman 1526'da Mohaç savaşını kazandıktan sonra ülkenin başkenti olan Budin'e (bugünkü Budapeşte) girdi. Macar krallığı bir beylerbeylik olarak Türkiye'ye katıldı. 1699'daki Karlofça antlaşmasıyla Budin beylerbeyliğinin bir kısmı Almanya'ya geçince

Macaristan'ın başkenti Budapeşte, eski adıyla Budin, Tuna'nın iki yanında kurulu, 2 milyon nüfuslu bir Orta Avrupa şehridir.

Türkler'in idaresinden çok memnun olan Macarlar 200 yıl kadar Almanlar'la mücadele etmek zorunda kaldı. 1867'de Avusturya İmparatorluğu içinde federal bir devlet oldu. Avusturya - Macaristan İmparatorluğu adını alan bu devlet, Birinci Dünya Savaşı'na girip de yenilince, Macaristan Avusturya'dan ayrılarak 1918'de bağımsızlığını ilân etti. Ülke cumhuriyetle yönetilmeye başlandı. **Bela Kun**'un komünist bir rejim getirmek için çalışmaya başlaması, muhafazakârların reaksiyonuyla karşılandı. **Amiral Horthy** ise Macaristan'a faşist bir yönetim getirdi. İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yanında yer aldıysa da, topraklarının Ruslar tarafından korkunç şekilde çiğnenmesi üzerine 1944'te Almanya'ya cephe aldı. Savaş sonunda büyük bir ekonomik ve malî bunalım geçiren Macaristan 1946'da bir halk cumhuriyeti olarak komünistlerce yönetilmeye başlandı. Halk, ülkedeki komünist idareye karşı ayaklandı, bu hareket kısa zamanda bir ihtilâl havasına büründü. Macarlar Batı dünyasından yardım istemesine rağmen bu ayaklanmayı kanlı bir şekilde bastırmaya gelen çok sayıdaki Rus kuvvetlerine karşı tek başlarına kaldılar. Pek çok kişi öldü. Şehirler savaş alanına döndü. Fakat Rusları ülkeden atamadılar. Başbakan İmre Nagy tutuklanıp yargılandı ve idam edildi. Ruslar onun yerine komünist partisi genel sekreteri **Janos Kadar**'ı getirdiler.

Macaristan bugün bir halk cumhuriyetidir. Tek meclisli bir parlamentosu varsa da gerçek iktidar Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi'nin elindedir.

İNTİHAR REKORU

Yapılan istatistiklere göre Macaristan, dünyada insanların en çok intihar ettiği ülkedir. 1968' de nüfusun yüz binde 33,7'si intihar etmiştir. Bu hesaba göre günde 9 kişinin intihar ettiği anlaşılmaktadır.

Macaristan düzlük bir ülkedir. En yüksek noktalar ancak 700 m.'ye varır. Toprakları Tuna nehri ile kollarından Tisa sular. Halkın büyük bir çoğunluğu Ural - Altay, yani Turan kavimlerinin Ural dalındandır. Uzun süre Türkler'in himayesinde yaşadıklarından Türkçe, Macarcayı çok etkilemiştir. Ülkede Alman, Romen, Slovak, Sırp, Hırvat ve Çingeneler'den oluşan 250 000 kadar bir azınlık vardır.

Bir tarım ülkesi olan Macaristan'da buğday, çavdar, yulaf, arpa, patates, ayçiçeği gibi tarım bitkileri yetiştirilir, hayvancılık, bağcılık ve şarapçılık yapılır.Tarım endüstrisi kollektivizmle yavaşlamaya başlamışken, tarım reformundan sonra canlanmıştır. Sığır, domuz, at ve çok sayıda kümes hayvanı beslenir. Ülkede ava ve avcılığa büyük önem verilmekte, 16 000 geyik, 72 000 karaca, 15 000 kadar da yaban domuzundan meydana gelen bir av hayvanı rezervi olduğu ilân edilmektedir.

Macaristan bugün tabiî kaynaklarını geniş ölçüde değerlendirme çabası içindedir. Tuna üzerinde **Dunaujvaroş**'ta yeni bir maden endüstrisi merkezi kurulmuştur. Otomobil, traktör, el aletleri, elektrikli aletler yapımı ülke ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Ayrıca dokumacılık ve besin endüstrisi de gelişme yolundadır. Kimyasal maddeler ve ilâç sanayii, hassas aletler yapılmakta, bunlar ihraç edilmektedir. Kömür, linyit, demir boksit, manganez, uranyum, petrol ve tabiî gaz ülkenin toprakaltı zenginliklerindendir. Ticaretinin büyük bir kısmı başta Sovyet Rusya olmak üzere hep komünist bloku ülkeleriyledir. Kasaplık hayvanının hemen tümünü Rusya'ya satmak zorundadır.

Macaristan yetiştirdiği fizik-

çileri, ekonomi bilginleri, ressamları, bestecileri, mimarları ve yazarlarıyla Batı Avrupa ile Kuzey Amerika'yı etkilemiştir. Ülkede çoğu tarımsal ve teknik konularda öğretim yapan 70 kadar üniversite vardır. Varşova Paktı'nın kurucu üyesi olan Macaristan silâhlarının büyük bir kısmını Sovyet Rusya'dan alır. 100 000 kişilik ordusundan başka, işçilerden meydana gelen 250 000 kişilik bir sivil güvenlik kuvveti vardır.

Başlıca şehirleri **Budapeşte** (Başkent) (2 023 200), **Miskolc** (185 000), **Debrecen** (166 000), **Pecs** (152 000), **Segedin** (Szeged) (125 000)'dir.

Malta'nın başkenti La Valetta, Akdeniz'in önemli limanlarındandır. Çok sayıda gemi tamir tezgâhları vardır. Gelirinin bir kısmını turizmden elde eder.

MALTA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil cumhuriyet
Yüzölçümü: 315 km.²
Nüfusu: 325 000
Başkenti: La Valletta (15 200)
Dini: Katolik Hıristiyan
Dili: Maltız, İngilizce
Parası: Malta Lirası

MALTA, Akdeniz'de, Sicilya'nın 80 km. kadar güneyinde yer alan, aynı adlı adanın üzerinde kurulu bir devlettir. Ayrıca Gozo ve Comino adaları da Malta'ya bağlıdır, büyük stratejik önemi vardır.

ARAP - İTALYAN KARIŞIMI BİR ULUS

Maltalılar, Arap - İtalyan karışımıdır. Konuştukları dile Maltız denir, Arapça'dan çıkma bu dilde pek çok İtalyanca kelime vardır.

Fenikeliler'den başlamak üzere, Yunanlılar, Kartacalılar, Romalılar ve Bizanslıların işgaline uğrayan ada, uzun süre Arap hâkimiyeti altında kaldı. Daha sonra da Charles Quint'e geçti. Malta şövalyeleri Türkler'in düşmanıydı. Türk denizcileri pek çok kere adayı yakıp yıktılarsa da tüm olarak ele geçiremediler. 1798'de Napoléon'un eline geçtikten sonra şövalyeler adadan kovuldu. 1800 yılında İngiltere'ye geçen Malta 1964'e kadar İngiliz hâkimiyeti altında kaldıysa da o tarihte bağımsızlığını kazandı. Bugün İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil, bağımsız bir cumhuriyet olarak yönetilmektedir. Resmî başkan İngiltere hükümdarıysa da fiili kuvvet başbakan ile 7 kişilik kabinesinde ve 55 üyelik meclisindedir.

Ülkede buğday, yulaf, patates ekilir, meyve yetiştirilir, ayrıca balıkçılık yapılır. Ekonomiyi canlandırmak için çalışmalara girişilmiştir. İngiltere'yle savunma anlaşması imzalayan Malta'nın küçük bir savunma gücü vardır. Akdeniz'in ortasında olmasına rağmen Nato karargâhı 1971'de adayı terketmiştir. Turizm ülkenin ekonomisine büyük katkıda bulunur. Otelleri, plajları, müze ve tarihî yapıları her yıl çok sayıda turisti bu adaya çeker.

Malta'nın başlıca şehri büyük bir liman olan **La Valetta** (15 200)'dır.

MONAKO

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 1,5 km²
Nüfusu: 23 400
Dili: Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Fransız Frangı

MONAKO, Fransa'nın güney kıyısında, çok küçük bir Akdeniz ülkesidir. Tek bir şehirden meydana gelir.

Bu topraklara ilk gelenlerin Fenikeliler olduğu sanılıyor. Yüzyıllar boyunca Cenevizliler, İspanyollar, Fransızlar arasında el değiştiren şehir 1793'te doğrudan doğruya Fransa'ya katılmış, daha sonraları da kısa bir süre Sardinya tarafından

Monako gelirinin hemen tümünü turizmle sağlayan, küçücük bir prenslikt'r. Büyük çapta kumar oynanan gazinoları bütün dünyada tanınmıştır.

idare edilmiş, 1861'de birkaç şehrini Fransa'ya bırakmak zorunda kalmıştır. Bugün Monako bağımsız bir prenslik olarak yönetilmektedir. Günlük hayat bakımından Fransa ile yakın ilgisi vardır. İhtiyaç maddelerinin çoğunu, hatta elektriğini bile Fransa'dan almaktadır.

Monako prensliğinin hemen bütün geliri turizm yoluyla sağlanmaktadır. Gazinolarda kumar serbesttir. Oteller, kulüpler, plajlar, dinlenme yerleri, yüzme havuzları, lüks lokantalarının dünyaca ünü vardır. Deniz hayvanlarını ve bitkilerini barındıran büyük bir hayvanat bahçesi niteliğindeki ünlü Akvaryum müzesi turistlerin ve bilim adamlarının yakın ilgisini çeker. Ayrıca posta pulları da ülkeye gelir sağlamaktadır. Monte - Carlo radyosu ve televizyonu da ülkeye reklamları sayesinde gelir sağlamaktadır.

Monako prensliği üç bölümden oluşan tek bir şehir halindedir. Bu üç bölüm, ilk yerleşme bölgesi olan **Monacoville** (1 649), **La Condamine** (11 438) ve **Monte - Carlo** (9 948)' dur.

KÜÇÜCÜK BİR ÜLKE!

Monako prensliği tek bir şehir halindedir. Bu şehir o kadar küçüktür ki, bir baştan ötekine uzunluğu 3 km.'yi bulmasına karşılık eni, ancak 200 - 300 metre kadardır!

NORVEÇ

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 323 880 km.²
Nüfusu: 3 950 000
Başkenti: Oslo (742 609)
Dili: **Norveççe** (Bokmaal dili ve Nynorsk dili)
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Norveç Koronu

NORVEÇ, Avrupa'nın kuzeyinde, İskandinav yarımadasının batı kesiminde yer alan dağlık bir ülkedir. Kıyıları boyunca sıralanan bir dantel görünüşündeki fiyordlar, karla örtülü nefis manzaralı dağlar, bu kuzey ülkesine bir başka güzellik katar. Kıyının hemen yanıbaşında yer alan irili ufaklı 150 000 kadar ada da ülkenin ilgi çekici özelliklerindendir.

Norveç'in çok eski bir tarihi vardır. Daha Taş Devri'nde derebeylik ve krallıkların kurulduğu ülke zaman zaman tek bir kralın idaresi altında birleşmiş, daha sonra da 400 yıl boyunca Danimarka ile birlikte tek bir ülke olarak idare edilmiştir. Danimarka'nın 1814'te Napoléon ordularına yenilmesi üzerine İngiltere, Norveç'i İsveç'e bırakmışsa da Norveç bunu kabul etmemiş, bağımsızlığını ilân etmiştir. Ne var ki İsveç'le Norveç arasında çıkan savaşta Norveç yenilince ister istemez İsveç'in hâkimiyeti altına girmiştir. 1905'te Norveç parlamentosu İsveç kralını tanımadığını ilân edince ülke bağımsızlığını kazanmış, Danimarklı Prens **Karl 7. Haakon** unvanıyla kral ilân edilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalan Norveç, İkinci Dünya Svaşı'nda Hitler Almanyası'nın orduları tarafından işgal edildi. Almanlar ülkede kukla bir hükümet kurarak **Vidkun Quisling** adlı Noroveçli bir siyaset adamını başa geçirdiler. **Quisling** hiç bir zaman vatandaşları tarafından sevilmedi ve bütün dünya tarihine vatan hainliğinin sembolü olarak geçti. Savaşın sona ermesi üzerine, Norveç tekrar bağımsızlığına kavuştu, **Quisling** idam edildi, Kral Haakon yeniden başa geçti, seçimler yapıldı, parlamento kuruldu. Kralın 1957'de ölmesi üzerine tahta oğlu Prens **Karl 5. Olav** geçti.

Norveç bugün meşrutî bir krallıktır. 150 üyelik bir parlamentosu vardır. İktidar başbakanın elindedir.

Ülke topraklarının %65'ten fazlası üretime elverişli değildir. Geriye kalan %25 kadarı da çoğu çam olmak üzere or-

Noorveç'in başkenti Oslo bugün yarım milyona yaklaşan nüfuslu, modern bir şehirdir. 1925'e kadar şehrin adı Cristiania idi.

manlarla kaplıdır; buzul, göl, akarsuların da önemli bir yer kapladığı ülkede tarım için kala kala ancak tüm toprakların %3'ü kadar bir yer kaplar. Burada da buğday, arpa, yulaf, patates gibi ihtiyaç maddeleri ekilir, sığır, koyun ve domuz yetiştirilir, ama ülkenin asıl geliri balıkçılıktandır.

Norveç, taşkömürü, bakır, demir, molibden, pirit, tungsten, antimuan, titan gibi madenler bakımından oldukça zengindir, bunun sonucu olarak da endüstri birçok bakımdan gelişmiştir. Besin, tahta ve kâğıt, elektrikli aletler endüstrisi, gemi yapımı, konservecilik çok ileridir.

Norveç'te, yerli halk İsveç ve Danimarka'dan gelenlerle karışmıştır. Ayrıca ülkede 20 000 kadar da Lapon vardır. Halkın %80'i sarı saçlı, mavi gözlüdür. Ortalama boy 1.78 sm. kadardır. Ülkede sosyal güvenlik, komşusu İsveç ve Danimarka'da olduğu gibi Norveçlilere büyük rahatlık ve güven sağlar. İşçilere sağlanan çeşitli sigortalar tâ 1894 yılında yürürlüğe girmiştir. Mecburî sağlık sigortası 1909'dan beri vardır. 1967'de kabul edilen bir kanuna göre Norveç'te herkes, ihtiyarlık sigortasının kapsamı içinde sayılır.

Norveç'in ayrıca denizaşırı toprakları da vardır. Bunlar Svalbard takımadaları ile Jan Mayen, Bouvet, Peter adalarıdır. Kuzey Kutbu bölgesinde olan bu adaların bir kısmı meskûn değildir. Ayrıca Antarktika'da da Kraliçe Maud arazisi diye adlandırılan bir miktar arazi Norveç'e aittir.

Norveç'in başlıca şehirleri: **Oslo** (Başkent) (472 609), **Bergen** (213 717), **Trondheim** (131 532), **Stavanger** (83 292)'dir.

EN KUZEYDEKİ ŞEHİR

Dünya'da Kuzey Kutbu'na en yakın şehir, Norveç'tedir. 7 800 nüfuslu Hammerfest şehri 70° 39' 48" kuzey enleminin 23° 48" doğu boylamıyla kesiştiği noktadadır.

POLONYA

İdare şekli: Demokratik Halk Cumhuriyeti
Yüzölçümü: 312 680 km.²
Nüfusu: 34 000 000
Başkenti: Varşova (1 356 000)
Dili: Lehçe
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Zloti

POLONYA Avrupa'nın doğusunda, uçsuz bucaksız bir ova halinde uzanıp giden topraklar üzerinde yer almış bir devlettir. Ülkenin denizden yüksekliği ortalama olarak 100 m. kadarsa da, güneydoğuda 1 000 m.'yi aşan tepelere de rastlanır. Vistül nehri ile onun kolları bu toprakları sulayarak ülkeye hayat verir. Polonyalıların büyük bir kısmı Slav asıllıdır, bu topraklara tâ 400 yıllarında gelip yerleşmişlerdir.

Polonya'nın tarihi, ülke halkının Hıristiyanlığı kabul ettikleri 966 yılında başlar. Kısa zamanda kuvvetlenen krallığın sınırları bir yandan Baltık Denizine, bir yanda da Prusya'ya kazar uzanmıştı. Ne var ki ülke **Jean Sobieski** gibi büyük devlet adamları yetiştirmesine rağmen zamanla kuvvetini kaybetmeye başladı. Önce Prusya ve Baltık denizindeki toprakları, arkasından da Ukrayna elinden çıktı. Avusturya, Prusya ve Rusya bu, geniş ve doğal sınırdan mahrum bulunan ülkeyi işgale başladı. Osmanlı İmparatorluğu, o zamana kadar Polonya'yı (eski adıyla Lehistan'ı) hep kuzeye doğru süren bir siyaset gütmüştü. Ama 16. yüzyılın sonlarından itibaren müdafaa eden bir tavır takındı.

Polonya 1795'te Prusya, Rusya ve Avusturya tarafından paylaşıldı. 1815'te, ülkenin büyük bir bölümü, bu arada başkent **Varşova** Rusya'nın idare-

Polonya'nın Baltık denizi kıyısında yer alan Gdynia şehri, önemli bir gemi inşa ve ağır endüstri merkezidir.

sinde bulunuyordu. Zaman zaman alevlenen milliyetçilik hareketleri kanlı bir şekilde bastırılıyordu.

Birinci Dünya Savaşı'nda Almanların istilâsına uğrayan ülke toprakları geniş ölçüde tahrip edildi. Savaşın sona ermesiyle 1918'de bağımsızlığına kavuştuysa da, iki yıl sonra Rusya'nın saldırısına uğrayarak topraklarının bir kısmını kaybetmek zorunda kaldı. 1926 - 1935 yılları arasında **Pilsudski** tarafından diktatörlükle yönetilen ülke İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle Almanya ve Rusya tarafından paylaşıldı.

Korkunç günler yaşayan Polonya, İkinci Dünya Savaşı'nda akıl almaz derecede tahrip edildi, milyonlarca insan feci şekilde öldürüldü. Binlerce subay Katyn ormanlarında yok edildi. Almanların tutukladıkları 450 000 Yahudi'nin yüz bin kadarı açlıktan ve salgın hastalıktan can verdi, geriye kalanları kamplarda insanlık dışı bir hayat yaşamaya zorlandı.

Savaş sona erince Polonya'da serbest seçimlerin yapılması kararlaştırıldı. Ülke artık bağımsızlığını kazanmış olmanın mutluluğu içindeydi. Oyların %80'ini komünistler kazandı. Bunun sonucu olarak Rusların baskısı altında yaşamak zorunda kalan Polonya, Stalin'in ölmesi üzerine biraz rahatlığa kavuştu. Stalin devrinde hapse atılan devlet adamı **Gomulka** yeniden iktidara geldi. Fakat ülkede kanlı ayaklanmalar, grevler, kargaşalıklar eksik olmuyordu. Son olarak 1970'te kuzeydeki liman işçilerinin çıkardığı kanlı ayaklanma sonunda **Gomulka** ve taraftarı çekilmek zorunda kaldılar.

Polonya bugün parlamenter bir demokrasidir, ama aslında ülke Polonya Birleşmiş İşçi Partisi'nin kontrolundadır. Devlet mekanizmasının bütün kilit noktalarında parti adamları vardır.

Polonya, topraklarının elverişli olması bakımından çok eskiden beri bir tarım ülkesidir. Ama özellikle son yıllarda endüstri alanında da çok ilerlemiştir. Halkın yarısı tarımla uğraşır. Yulaf, buğday, arpa, çavdar, şeker pancarı, patates, keten, kenevir, kolza tarımı yapılır; sığır, domuz ve çok sayıda kümes hayvanları yetiştirilir. Ülkenin %30 kadarı ormanlarla örtülüdür. Tabiî gaz, petrol, taş kömürü, linyit, demir, çinko, kurşun, gümüş, pirit, bakır, tuz, kükürt ülkenin tabiî zenginlikleri arasında yer alır. Demir, çelik, döküm, çimento gibi ağır endüstri kolları çok ileridir. Ayrıca besin, kimyasal maddeler, dokumacılık, makine endüstrileri ekonomide önemli yer tutar. Ne var ki ürünlerinin ve endüstri maddelerinin büyük bir kısmını Rusya'ya satmak zorundadır. Endüstri hemen bütünüyle devletin tekelindedir.

POLONYALI KAZANDIĞININ İKİ MİSLİNİ HARCIYOR!

Bir Polonyalı aile, geçinmek için genellikle resmen kazandığının iki misline yakın para harcamak zorundadır. Bu da hemen her ailede bir, ya da iki kişinin, ikinci, hatta üçüncü bir iş yerinde çalışmasıyla mümkün olmaktadır.

Karlı bir günde Noel'i kutlayan Polonyalı köylü çocukları.

Polonya, Varşova Paktı üyesidir. Silâhlarını Sovyet Rusya'dan alır. Silâhlı kuvvetleri 265 000 kişi kadardır. Ayrıca 65 000 kişilik de sınır birlikleri vardır.

Polonya'da dünyanın en sert içkilerinden ikisi yapılır. Bunlardan biri bir çeşit rakıya benzeyenidir ki alkol derecesi 68 derecedir. Meşhur Polonya votkasınınki ise 87 dereceyi bulur.

Ülkenin başlıca şehirleri: **Varşova** (Başkent) (1 356 000), **Lodz** (774 000), **Krakovi** (610 000), **Wrocklaw** (Breslau) (542 000), **Poznan** (486 000), **Gdansk** (Danzig) (378 000), **Szczecin** (Stettin) (350 000), **Katowiçe** (309 000)'dir.

Portekiz'in başkenti Lizbon, Tajo nehrinin denize döküldüğü yerde kurulmuştur. 1.013 m.'lik «Salazar» asma köprüsü, iki yakayı birbirine bağlar.

PORTEKİZ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 91 640 km.²
Nüfusu: 8 611 110
Başkenti: Lizbon (1 034 151)
Dili: Portekizce
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Escudo

PORTEKİZ, Avrupa kıtasının batı ucunda, İberik yarımadasının üzerinde yer alır. 12. yüzyıldan itibaren bağımsız bir devlet olarak günümüze kadar gelmiştir. Bir zamanlar çok geniş sömürgelere sahipken günümüzde bu toprakların pek çoğunu kaybetmiştir.

Portekizli denizciler yaptıkları denizaşırı seferlerle yeni yeni ülkeler keşfetmiş, bu topraklardan elde ettikleri servetle Portekiz'in zenginleşmesine yol açmışlardı. **Diaz** (1486, 1487) Kap ve çevresine, **Vasco de Gama** (1497 - 99) Hindistan ve çevresindeki ülkelere, **Cabral** (1500) Brezilya'ya seferler yapmışlardı. Daha sonraları da Çin'e (1518), hatta Japonya'ya (1542) seferler yapan gemiciler hep Portekizliler oldu.

1578 yılına kadar dünyanın en büyük devletleri arasında yer alan Portekiz, 1578 - 1640 yılları arasında İspanya'ya katıldı. Sonra İspanya'dan kendini kurtardıysa da bir daha eski gücünü bulamadı. 1807'de Napoléon kuvvetleri ülkeyi ele geçirince kral ailesi, bir koloni olan Brezilya'ya kaçtı. Fransız işgalinin 1814'te sona ermesi üzerine yine ülkesine geri döndü. Ama 1826'da Brezilya bağımsızlığını ilân ederek Portekiz'den ayrıldı.

1910 yılında krallık devrilerek Cumhuriyetin ilân edildiği Portekiz'de huzursuzluk tohumları atılmıştı. On altı yıl içinde on sekiz ihtilâl yapıldı, 1926'da idareyi ele geçiren General **Antonio de Carmano** 1928'deki seçimlerde cumhurbaşkanı, **Antonio de Salazar** da başbakan oldu. Beş yıl sonra bütün idareye el koyan **Salazar** yıllarca ülkeyi bir diktatör olarak idare etti. 1968'de bir beyin kana-

Tipik bir Portekiz pazar yerinden bir görünüş: Tavşanlar, ördekler, yumurtalar ve pazarlık eden kadınlar.

ŞİŞE MANTARLARININ YARISINI ÜRETİYOR!

Şişe mantarı olarak kullanılan madde bir çeşit meşe ağacının kabuğudur. Yeryüzündeki mantar meşesinin yarısından fazlası Portekiz'de elde edilir.

PORTEKİZ'İN DENİZ AŞIRI TOPRAKLARI

15 buçuk milyon insanın yaşadığı bu toprakların halkı, bağımsızlığını kazanma çabası içindedir.

Portekiz kolonileri, 1951'de «denizaşırı topraklar» olarak kabul edilmiş, 1972'de de bu ülkelerin büyük bir kısmına yeni bazı haklar tanınarak muhtariyetler verilmiştir.

YEŞİL BURUN ADALARI: Atlas Okyanusu'nda, Dakar'dan 370 mil batıda 10 adadan meydana gelen bir adalar gurubudur. Toplam yüzölçümü 4 033 km.², nüfusu 272 071, başkenti **Praia**'dır. Muz, kahve, hindistancevizi yetiştirilir. Atlas Okyanusu'nda seyreden gemilere yakıt ve kumanya verir.

PORTEKİZ GUİNEA'SI: Afrika'nın batı kıyısında, Senegal' in güneyindedir. Yüzölçümü 36 125 km.², nüfusu 487 448, başkenti **Bissau**'dur. Pirinç, hindistan cevizi yetiştirilir, kerestecilik yapılır, bitkisel yağ yapımevleri vardır.

SAO TOME VE PRİNCİPE: Afrika'da Guinea körfezinde, kıyıdan 200 km. kadar açıkta küçük adalardır. Yüzölçümü 964 km.², nüfusu 74 541, başkenti **Sao Tome**'dir. Kakao, kahve, hindistan cevizi, kopra yetiştirilir.

ANGOLA: Afrika'nın güneybatısında, Bantu zencilerinin yaşadığı büyük bir ülkedir. Yüzölçümü 1 246 700 km.² nüfusu 5 673 046, başkenti **Luanda**'dır. Ülkede kahve, şeker, mısır, yağ çıkartılacak bitkiler, pamuk, tütün, kakao yetiştirilir. Zengin elmas madenleri vardır. Portekiz genel valisi tarafından yönetilen Angola'nın, Portekiz parlamentosunda 3 üyesi vardır. 300 000 kadar beyazın yaşadığı Angola bağımsızlığını elde etme çalışmaları içindedir.

MOZAMBİK: Doğu Afrika'da, Tanzanya'nın güneyinde bir ülkedir. Yüzölçümü 784 961 km.², nüfusu 8 233 834, başkenti **Lourenço Marques**'dir. Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmış olan bu topraklar 16. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş Portekizlilerin eline geçmiştir. Çay, pamuk, kahve, buğday, pirinç yetiştirilir. Bir miktar altın çıkartılır. Ülke halkı, bağımsızlığını elde etmek çalışmalarını sürdürmektedir.

MACAO: Çin'de, Pearl nehri ağzında, Hing Kong'a 60 km. kadar uzaklıkta küçük bir yarımada ile hemen karşısında iki küçük ada üzerinde kurulu bir şehir ve çevresidir. Yüzölçümü 16 km.², nüfusu 248 636, başlıca şehri **Macao**'dur. Canlı bir ticaret merkezidir.

TİMOR: Malay takımadalarından Küçük Sunda adalarına dahil bir adadır. Yüzölçümü 14 975 km.², nüfusu 610 270, başkenti **Dili**'dir. Kahve ve kopra yetiştirilir, kauçuk ağacı plantasyonları vardır. Balmumu elde edilir.

ması geçirince ister istemez yönetimden çekildi, yerine **Marcello Caetano** geçti. Kırk yıla yakın bir süredir diktatörce baskıdan bunalmış olan halk biraz rahatladı. Ne var ki ülkede askerlere karşı girişilen kanlı mücadele sürerken devamlı olarak askerî tesisler sabote edilmektedir.

Portekiz'de bugün bütün iktidar başbakan ve bakanlar kurulunda toplanmıştır. Parlamento iki meclisten meydana gelir. Ülkede siyasî haklar çok sınırlıdır. Sosyalist ve komünist partiler kapatılmıştır, askerlerin desteklediği Ulusal Birlik Partisi'nin dışındaki partilerin de pek önemli bir fonksiyonları yoktur.

Portekiz bir tarım ülkesidir. Topraklarının çok büyük bir kısmı, %54 kadarı tarıma elverişlidir. Buğday, mısır, pirinç, patates, turunçgiller yetiştirilir; zeytincilik, bağcılık, şarapçılık yapılır. Topraklarının %14 kadarı ormanlık olan ülkede kerestecilik de önemli bir iş koludur. Sığır, koyun, keçi, domuz yetiştirildikten başka balıkçılık da yapılır, özellikle büyük ölçüde sardalya tutulur. Demir, pirit, tungsten, uranyum, bakır çıkartılır, zengin mermer yatakları vardır. Demir, çelik sanayii ilerlemiştir. Çok sayıda gemi yapım tezgâhları vardır.

Günümüzde 600 000 kadar Portekizli, çeşitli nedenlerle ülke dışında çalışmak ve oturmak zorundadır. Ülkenin turizmden sağladığı gelir, bütçede önemli bir yer tutma yolunda artmaktadır. Asor ve Madeira adaları dinlenme merkezleridir, turistlerle dolar taşar.

Portekiz'in başlıca şehirleri: **Lizbon** (Başkent) (1 034 151), **Oporto** (693 170), **Vila Nova de Gaila** (45 739), **Coimbra** (46 313), **Setubal** (44 435)' dır.

ROMANYA

İdare şekli: Demokratik Halk Cumhuriyeti
Yüzölçümü: 237 000 km.²
Nüfusu: 20 650 000
Başkenti: Bükreş (1 507 296)
Dili: Romence
Dini: Ortodoks Hıristiyan
Parası: Lei

Son yıllarda Romanya'da turizme büyük önem verilmektedir. Karadeniz kıyıları, bu arada Mamaia önemli bir turizm merkezidir.

ROMANYA, Balkan yarımadasında, Karadeniz'e kıyısı olan bir ülkedir. Yer yer 2 500 m.'yi bulan Karpat dağları ülkeyi üç bölgeye ayırır: Birincisi Transilvanya Alpleri ile Karpatlar, ikincisi Eflâk (Walachia) ile Buğdan (Moldavya), üçüncüsü de Banat ile Transilvanya'dır. Topraklarının dörtte birinden fazlası ormanlıktır. Tarıma elverişli yerleri de Eflâk ve Buğdan topraklarıdır. Bütün Orta Avrupa ülkelerine hayat veren Tuna nehrinin geniş bir delta halinde Karadeniz'e döküldüğü yer Romanya toprakları üzerindedir.

15. yüzyılın başlarında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılan Romanya uzun süre Türk hâkimiyeti altında yaşamıştı. 17. yüzyılda önce Transilvanya Avusturya'ya geçti, 1856'da da Eflâk ve Buğdan Türk hâkimiyetinden çıktı, bir krallık haline geldi. 1878'de Berlin antlaşmasıyla kesin olarak Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılan bugünkü Romanya topraklarında Kral **Carol** 1881'de tahta çıkarak krallığını ilân etti.

Birinci Dünya Savaşı'nda Müttefikler safında çarpışan Romanya, Transilvanya ile birtakım topraklar elde ettiyse de, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar'ın yanında savaşa girince Ruslar'a karşı savaşırken çok kötü günler geçirdi. Savaşın sonunda Ruslarla anlaşıp Almanlar'a cephe aldı, ama yine de savaştan sonra Berasabya'yı Rusya'ya terketmek zorunda kaldı.

1947'de, **Kral Mikail** komünistler tarafından tahtı terketmeye zorlanınca, **Dr. Groza** liderliğindeki komünistlerden meydana gelen Köylü Cephesi iktidara geldi. Halk fakirdi, ekonomisi tarıma dayanıyordu. Ülkede bir halk cumhuriyeti kuruldu, sosyal demokratlar ve komünistler Romanya İşçi Partisi'ni kurdular. 1948'de devletleştirme politikası başladı. Uzun süre Rusların baskısı altında yaşayan ülke, 1958'de Rus birliklerinin ülkeden çekilmesiyle biraz olsun rahatlığa kavuştu, hükümet üyeleri Rusya'dan uzaklaşan bir siyaset izlemeye başladılar.

1945'ten itibaren endüstri alanında ilerleme çabaları gösteren Romanya 1964'ten beri bağımsız bir politika gütmekte ve siyasal görüşleri ne olursa olsun, bütün diğer ülkelerle işbirliği yapmaktadır.

Romanya'nın yönetimi Komünist Partisi prezidyumunun elindedir. En yüksek idare organı, Parti Genel Sekreteri'nin başında bulunduğu bakanlar konseyidir. On yıldan beri iktidarda olan **Nicolae Ceausescu**, Romanya'yı Doğu Avrupa'nın en etkili ülkelerinden biri haline getirmiştir.

Eskiden beri bir tarım ülkesi olan Romanya, son yıllarda endüstride de önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Ülkede buğday, çavdar, mısır, ayçiçeği, şeker pancarı, patates, bol miktarda sebze yetiştirilir, bağcılık, şarapçılık yapılır.

Romanya, yalnız verimli topraklar bakımından değil, top-

RUGBY MERAKLISI HALK

Avrupa kıtası üzerindeki ülkelerde Amerikan futbolu adını verdiğimiz «rugby»nin halk arasında yaygın olduğu ülkelerden biri Romanya'dır. Fransa - Romanya arasında Bükreş'te 1957' de oynanan millî maçı 95 000 seyirci izlemiştir.

rakaltı ürünleri bakımından da zengin bir ülkedir. Avrupa'da Sovyet Rusya'dan sonra en çok petrol çıkartılan ülke Romanya'dır. Petrolün mevcut olduğu 1857 yılından beri bilinmektedir. Ayrıca taş kömürü, linyit, ve demir de çıkartılmaktadır. Demir - çelik - döküm endüstrisi, sentetik kauçuk yapımı çok ileridir.

Varşova Paktı üyesi olan Romanya'nın 160 000 kişilik ordusundan başka 500 000 kişilik kadar da milis kuvveti vardır. Üniversitelerinde ayrıca çok sayıda yabancı öğrenci de, özellikle Afrika ülkelerinden gelenler öğrenim yapmaktadır. Son yıllarda turizme büyük önem verilmektedir, yalnız doğu bloku ülkelerinden değil, diğer ülkelerden gelen turistler, Karadeniz kıyısındaki lüks, modern dinlenme merkezlerinde tatil geçirmektedir.

Romanya'nın başlıca şehirleri: **Bükreş** (Başkent) (1 507 295), **Braşov** (188 828), **Cluj** (208 125), **Köstence** (Constanta) (180 464), **Yaş** (Iasi) (193 998), **Timişoara** (199 987), **Ploeşti** (168 642)'dir.

Predal, Romanya'nın önemli turistik şehirlerindendir. Yaz-kış Predal'da turist eksik olmaz.

San Marino'nun başkenti San Marino tarihî yapılar ile bir İtalyan şehri görünüşündedir.

SAN MARİNO

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 61 km.²
Nüfusu: 19 000
Başkenti: San Marino (2 700)
Dili: İtalyanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: İtalyan Lireti

SAN MARİNO, İtalya'nın kuzey doğusunda, bütünü İtalya topraklarıyla çevrili küçük bir ülkedir. Toprakları dağlıktır. Çepeçevre sınırının uzunluğu 39 km.'yi bile bulmaz.

San Marino 4. yüzyılda Dalmaçya'dan kaçan bir avuç insan tarafından kurulmuştu. Dünyadaki cumhuriyetlerin en eskisi ve en küçüğü olan San Marino'da cumhuriyet konusundaki ilk çalışmalar 1263'te görülmüş, bağımsızlığı ise 1631'de Papalık tarafından tanınmıştır. O günden beri bağımsız bir ülkedir.

San Marino'da 60 üyeli bir meclis vardır. Bu meclisin seçtiği iki kişi devlet başkanlığı yapar. 1960'tan itibaren kadınlara da oy hakkı tanınmışsa da, seçilme hakkı tanınmamıştır.

San Marino bir tarım ülkesidir. Çiftçilik, hayvancılık, bağcılık ve şarapçılık yapılır. Seramikçilik ve dericilik gelişmiş olup ülke ekonomisinde ve gelirinde önemli yer tutar. Ayrıca San Marino pulları da ülke için bir gelir kaynağıdır. Müzesi, resim galerileri, kütüphaneleri turistlerin ilgisini çeker. İtalya'nın Adriya denizi kıyısındaki bir plâj şehri olan Rimini'ye yazları helikopter, yaz kış ise otobüs ve dişli trenle bağlıdır. Ayrıca İtalya ile bir gümrük anlaşması imzalamıştır.

Kanunları boşanmaya müsaade ettiği için, İtalya'da ayrılamayan bazı evli çiftler boşanmak için San Marino'ya giderler. Başlıca şehri, ayni zamanda ba başkenti olan **San Marino** (2 700) şehridir. Ayrıca bir kaç yerleşme merkezi daha vardır.

BARIŞ YAPILMASI UNUTULAN ÜLKE

San Marino Birinci Dünya Savaşı'nda İtalya ile birlikte Avusturya ve Macaristan'a savaş açmıştı. Savaşın sonunda bütün devletlerle barış anlaşmaları imzalandığı halde San Marino'yla imzalanması unutulunca, bu küçük ülke daha on yıl kadar Almanya vs. ile savaş halinde göründü.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ

İdare şekli: Halk Demokrasisi Tipi Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 22 274 900 km.²
Nüfusu: 246 000 000
Başkenti: Moskova (7 061 000)
Dili: Rusça
Dini: Ortodoks Hıristiyan
Parası: Ruble

Moskova 7 milyon nüfusuyla, dünyanın sayılı büyük şehirlerindendir. Ortasından, Moskova adlı akarsu geçer.

KISACA «Rusya» diye adlandırdığımız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği dünyadaki ülkelerin en genişidir, kuzey yarımküresindeki toprakların hemen hemen yarısına yakın bir yer kaplar. Baltık kıyılarından Kamçatka'ya, Kuzey Buz denizinden Orta Asya'ya kadar yayılmış olan ülke toprakları çok değişik özellikler gösterir. İki kıta üzerinde yer alan Sovyetler Birliği'nde Ukrayna gibi verimli topraklar, Sibirya gibi buzlarla örtülü tundralar da vardır. Genellikle kara ikliminin hüküm sürdüğü Rusya'da, Karadeniz kıyılarında iklim nisbeten ılıksa da Sibirya'nın pek çok yerinde kar ve buz yerden kalkmaz.

Bu uçsuz bucaksız topraklarda 250 milyona yakın insan yaşar. Ülkedeki 169 ırk topluluğunun 48'i Türk'tür. 100'den fazla dil konuşulur, çeşitli dinden ve mezhepten insanlar vardır. Yalnız Rusya'daki Musevilerin sayısı, İsrail'dekilerden çoktur. Rusya'da yaşayanların başında Slavlar, Türkler, Ukraynalılar, Fin-Uğrlar gelir. Tüm nüfusun yüzde 11,5 kadarı Türk'tür.

Sosyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, adından da anlaşıldığı gibi tek bir milletin yaşadığı bir ülke değildir, bağımsız 15 devletin biraraya gelerek meydana getirdiği bir federasyondur. Bu sosyalist cumhuriyetlerin her biri şeklen bağımsızsa da aslında hepsi Moskova'nın yönetimi ve sıkı bir kontrolu altındadır.

Rusya'nın çok eski bir tarihi vardır. 1505'te Altınordu devleti yıkıldığı zaman Moskova Prensleri hükmettikleri toprakları genişletmişlerdi. Rusya'nın bütün amacı Akdeniz'e inmek, dolayısıyla Boğazları, Trakya ve Anadolu'yu ele geçirmekti. Böyle olunca da karşılarında bu toprakların sahibi olarak Osmanlı İmparatorluğu'nu buldular. 19. Yüzyılda da dünyanın kuvvetli devletleri arasında yer alan Rusya'da halk fakirdi, sefalet her gün daha artıyordu.

DÜNYANIN EN BÜYÜK HAPİSHANESİ

Ukrayna'daki Harkof hapishanesi dünyanın en büyük hapishanesidir. Burada 40 000 hükümlü barınmaktadır. Hapishanenin bu kalabalık haliyle büyük bir kasabadan farkı yoktur.

Yirminci Yüzyılın başlarında ülkede iki ihtilâl oldu. 1905'te Japonya ile yaptığı savaşın kaybedilmesi üzerine halk çarlık rejiminin zulmüne ve kötü yönetimine karşı ayaklandı, bunun sonucu olarak Çar Nikola meşruti yönetimi kabul etmek zorunda kaldı ve bir Millet Meclisi açıldı.

Tıpkı Rus - Japon savaşı gibi Birinci Dünya Savaşı da yeni bir ihtilâl çıkmasına meydan verdi. Ülkedeki komünistler çeşitli işçi kuruluşları meydana getirerek teşkilâtlanıyorlardı. Daha savaş sona ermeden 1917'de patlak veren ihtilâl hükümet kuvvetlerince bir süre için bastırıldıysa da sonra yeniden patlak verdi. Ekim ve kasım ayında komünistler ağır basmaya başladı. O zamanki

Kremlin, Moskova'nın merkezidir, bu kesimde bir katedral, çeşitli kiliseler, bir kale ile tarihî ve sanat değeri olan çeşitli yapılar yer alır.

adıyla Petrograd olan başkentteki garnizon komünistlerin eline geçti. İhtilâlci liderlerden **Troçki,** «Sovyet» yani büyük kuruluşun başkanı oldu. Çok geçmeden Moskova'yı da ele geçirdiler.

Artık Rusya'da çarlık yıkılmış, yerine komünistler iktidarı ele geçirmiş oluyordu. Hareketin öncüsü **Lenin** «Çeka» denen gizli polis örgütünü kurdu. Her tarafta şiddet hareketlerine girişildi. Komünizm aleyhtarı olanlar yok ediliyordu. 1924'te Lenin'in ölümü üzerine Stalin başa geçti, bir kızıl diktatör olarak 30 yıla yakın bir süre ülkeyi tek başına yönetti. Bu arada Sovyet Rusya İkinci Dünya Savaşı'na girmiş ve Almanların Stalingrad önlerine kadar dayanmalarına rağmen Nazi kuvvetlerini püskürterek savaştan galip çıkmayı başarmıştı.

1953'te Stalin'in ölmesi üzerine önce **Malenkov,** iki yıl sonra da **Bulganin** iktidara geldi. 1956'da **Kruşçef,** en kuvvetli adam olarak başa geçti. 1964 yılında anî olarak iktidardan uzaklaştırılması üzerine Sovyet Rusya'yı yöneten kadro yeniden değişti. Bugün Parti Genel Sekreteri makamını **Brejnef,** Bakanlar kurulu başkanı olarak **Kosigin** başa geçti. **Podgorny** de prezidyum başkanlığına getirildi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Rusya, Demir Perde ülkeleri adı verilen doğu bloku ülkelerini gerek ekonomik, gerekse askerî bakımdan kendine bağladı. Doğu Almanya, Çekoslovakya, Polonya, Romanya ve Bulgaristan, Sosyet Rusya'nın peykleri haline geldiler.

Moskova'daki yeni televizyon kulesi, 533 m. yüksekliğindedir. Dünyanın en yüksek yapısıdır.

Bugün bu ülkeler gerçek bağımsızlıklarını kazanıp Rusya ile her türlü ilişkilerini azaltma çabası içindedir.

Sovyetler Birliği'nin en yüksek idare makamı «Büyük Kurul»dur. Hükümet işlerini «Büyük Kurul»un başkanlık divanı, yani «Prezidyum» yönetir. Ne var ki bu meclisler, aslında Komünist Partisi'nin başkanlık divanının kontrolu altındadır. Seçimler tek liste halindeki aday listesine oy vermekten ibarettir. Her şey Komünist Partisi'nin elindedir, Sovyetler Birliği'ni meydana getiren cumhuriyetlerin her birinin ayrıca kendi başkanlık divanları vardır. Sovyetler birliği büyük bir tarım ve ağır endüstri ülkesidir. Ülkenin % 40 kadarı ormanlarla örtülüdür. Tarıma elverişli topraklar tüm yüzölçümünün % 10'unu bulur. Ülkede 34 700 kadar kolhoz (kolektif çiftlik), 14 300 kadar da sovkhoz (devlet çiftliği) vardır.

Sovyetler Birliği buğday, arpa, patates, şeker pancarı gibi tarım; hayvansal yağ, koyun eti gibi hayvansal ürünler bakımından dünyada birincidir. Demir cevheri, krom, manganez, taş kömürü, çimento üre-

timi, pamuk bakımından da ön sıradadır.

Ülkedeki 22 milyon endüstri işçisinin 16 milyonu ağır endüstride çalışmaktadır. Her çeşit makine, alet, motor ve motorlu araç, kimyasal maddeler yapılmakta ve petrol çıkartılmaktadır.

16 800 000 km.² lik bir yüzölçümü olan Sibirya, dünya rezervlerinin % 58'ini ihtiva etmektedir. Dünya petrol rezervinin % 58'i, demirin % 41'i, manganezin % 88'i, potasın % 54'ü, kerestenin % 25'i Sibirya'dadır.

Sovyet Rusya, Varşova Paktı üyesidir. Silâhlı kuvvetleri 2 milyonu kara, 550 000 kadarı hava, 475 000 kadarı da deniz olmak üzere 3 375 000 kadar subay ve erden meydana gelir. 350 000 kadar da stratejik hava kuvvetlerine dahil personel, ayrıca 300 000 kadar da özel güvenlik kuvvetleri vardır.

Ülkede 8 yıllık ilköğretim herkes için mecburi ve parasızdır. Bütün okullar devletindir. Genç işçiler için özel gece okulları açılmıştır. Yüksek okul ve üniversitelerinin sayısı 800'ü bulur.

Sovyet Rusya'da iş hayatında kadının önemli yeri vardır. Üç avukat ve mühendisten biri, üç öğretmenden biri ve dört doktordan üçü kadındır. Rusya aynı zamanda yeryüzünde en çok doktoru olan ülkedir. 1969'da ülkede 555 400 doktor olduğu tespit edilmişti, her 433 kişiye 1 doktor düşmekteydi. Kadın ve erkek sayısı arasındaki en fazla fark Rusya'dadır. Yapılan sayımlardan 1 000 erkeğe 1 171 kadın düştüğü hesaplanmıştır.

Dünyanın en çok baskısı olan gazeteleri Rusya'dadır. Her biri 9 milyon, 8 milyon, 7 milyon gibi büyük baskıları olan bu gazeteler aynı anda bir kaç şehirde birden yayınlanır ve mecburi olarak abone yapılmış olduğundan halka, kuruluşlara, resmî dairelere dağıtılır. Yabancı basına konan sıkı sansür yüzünden ülke halkının dış ülkeler hakkında pek az bilgisi vardır. Bu yüzden Sovyet bilginlerinin % 85'i, yaptıkları buluşların, Avrupa, ya da Amerika'da daha önceden gerçekleşmiş olduğundan habersizdir.

Kiev, Ukrayna Cumhuriyeti'nin 1 700 000 nüfuslu başkentidir. Önemli bir endüstri ve ticaret merkezidir.

Sovyet Rusya'da, yapılan istatistiklere göre 1 000 erkeğe 1 171 kadın düşmektedir.

Sovyet Rusya'da 200 000 spor kurumu ve bunların da 40 milyon kadar üyesi vardır. Spor çalışmaları devletin kontrolu altındadır, 2 400 stadın en büyüğü Moskova'daki Lenin stadıdır.

Sovyetler Birliği'nin başlıca şehirleri: **Moskova** (Başkent) (7 061 000), **Leningrad** (3 950 000), **Kiev** (1 693 000), **Taşkent** (1 424 000), **Baku** (1 292 000), **Harkov** (1 248 000), **Gorki** (1 189 000), **Novosibirsk** (1 180 000), **Kuibiçev** (1 069 000), **Sverdlovsk** (1 048 000), **Minsk** (916 000), **Odesa** (892 000), **Tiflis** (889 000)'tir.

(Sovyetler Birliği'ni meydana getiren Cumhuriyetlerin listesi arka sayfada yer almaktadır.)

TÜRKİYE

(En sonda, geniş olarak yer alacaktır.)

Tiflis, 900 000'e yaklaşan nüfusuyla Gürcistan cumhuriyetinin başkentidir. Endüstri ve kültür merkezidir. Son yıllarda büyük imar hareketlerine sahne olmuştur.

Sovyetler Birliği'ni Meydana Getiren Cumhuriyetler

SOVYET Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği 15 cumhuriyetten meydana gelir. Ayrıca bu cumhuriyetlerin kendi içlerinde de muhtar cumhuriyetler, muhtar bölgeler ve millî arazileri vardır. Sovyetler Birliği'ni meydana getiren 15 büyük cumhuriyet şunlardır:

RUSYA SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETİ: Ülke topraklarının dörtte üçünü kaplar. Yüzölçümü 7 076 900 km.², nüfusu 130 000 000, başkenti **Moskova** (7 061 000)'dır. 16 muhtar cumhuriyet, 5 muhtar bölge ve 11 millî araziden meydana gelmiştir.

UKRAYNA: Yüzölçümü 603 700 km.², nüfusu 47 000 000, başkenti **Kiev** (1 693 000)' dir. 25 eyaletten meydana gelir.

BEYAZ RUSYA: Yüzölçümü 207 600 km.², nüfusu 9 000 000, başkenti **Minsk** (907 000)'tir. 6 eyaletten meydana gelir.

ESTONYA :Yüzölçümü 54 100 km², nüfusu 1 316 000, başkenti **Tallin** (363 000).

LETTONYA: Yüzölçümü 63 700 km.², Nüfusu 2 400 000, başkenti **Riga** (733 000).

LİTVANYA: Yüzölçümü 65 200 km.², nüfusu 3 100 000, başkenti **Vilnius** (372 000).

MOLDAVYA: Yüzölçümü 33 700 km.², nüfusu 3 600 000, başkenti **Kişinev** (357 000).

ERMENİSTAN: Yüzölçümü 29 800 km.², nüfusu 2 500 000, başkenti **Erivan** (767 000)'dır.

GÜRCİSTAN: Yüzölçümü 69 700 km.², nüfusu 4 710 000, başkenti **Tiflis** (889 000)' tir. İki muhtar cumhuriyeti daha vardır.

AZERBAYCAN: Yüzölçümü 86 600 km.², nüfusu 5 100 000, başkenti **Baku** (1 291 000)'dur. Bir muhtar cumhuriyeti, bir de muhtar bölgesi daha vardır.

KAZAKİSTAN: Yüzölçümü 2 758 000 km.², nüfusu 12 800 000, başkenti **Alma Ata** (730 000)'dır.

KIRGIZİSTAN: Yüzölçümü 198 500 km.², nüfusu 2 900 000, başkenti **Frunze** (431 000).

ÖZBEKİSTAN: Yüzölçümü 409 400 km.², nüfusu 12 000 000, başkenti **Taşkent** (1 424 000)'tir. Ayrıca bir muhtar cumhuriyeti vardır.

TACİKİSTAN: Yüzölçümü 142 500 km.², nüfusu 2 900 000, başkenti **Duşanbe** (374 000)'dir. Ayrıca bir muhtar cumhuriyeti ve 1 de eyaleti vardır.

TÜRKMENİSTAN: Yüzölçümü 488 000 km.², nüfusu 2 1000 000, başkenti **Aşkabat** (253 000)'tır. 3 eyaletten meydana gelir.

VATİKAN

İdare şekli: Monarşi
Yüzölçümü: 44 hektar (0,44 km.²)
Nüfusu: 1 000
Başkenti: Vatican (1 000)
Dili: İtalyanca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: İtalyan Lireti

VATİKAN bütünüyle Roma şehrinin içinde yer alır, Tiber nehrinin batısında toplam olarak 44 hektarlık bir yer kaplar. Hıristiyanlığın merkezi olan Papalığın toprağıdır. Hıristiyan âleminin, daha kesin bir deyişle Katolik Hıristiyanlarının kutsal merkezi olması bakımından Batı dünyasınca büyük önem taşımaktadır. Papalığın makamı, kilise teşkilâtının merkezi Vatikan'dır.

Vatikan, bağımsız bir ülkedir, ama içinde bulunduğu Roma'nın bir parçası gibidir, halka açıktır ve İtalyan polisine bağlıdır. Bir demiryolu istasyonu vardır, bir radyo istasyonu 31 dil üzerinden Hıristiyan dünyasına yayın yapar. Madenî parası vardır. İsviçreli gönüllülerden seçilmiş 200 kişilik muhafız gücü Papa'yı korur.

200 ASKERİ VAR

Vatikan'da Papa'nın özel koruyucusu olarak 200 kadar muhafızı vardır. İsviçreli gençler arasından özellike seçilen bu muhafızların mızrağından, kılıcından ve ucu haçlı kargılarından başka silâhı yoktur.

Dubrovnik Yugoslavya'nın önemli bir Adriyatik limanıdır. Eski adı Ragusa olan bu şehir Slavların Venedik'i diye de anılırdı.

Sembolik birer muhafız olan bu askerlerin silâh olarak mızrağından, kılıcından ve ucu haçlı kargılarından başka silâhı yoktur.

Eskiden Papalığın toprakları çok daha genişken, zamanla azalmış, topraklarının büyük bir kısmını İtalya'ya bırakmıştır. Küçüle küçüle nihayet Roma'nın bir bölümündeki büyük bir kilise ve onun adını taşıyan Meydan ve çevresinden (San Pietro) ibaret hale gelmiştir. 1929'da Vatikan'ın bağımsızlığı tanınmıştır. Bir vali tarafından yönetilmektedir. Papa'nın ve kardinallerin resmî ikametgâhı Vatikan içindedir. 1 000 kadar nüfusunun bütünü erkektir. 7 üniversitesinde dinî eğitim yapılmaktadır. Tarihî ve sanat değeri yüksek olan yapıları ve sanat eserleriyle İtalya'ya, hele Roma'ya gelen turistlerin gezmeden ayrılmadıkları bir yerdir. Sarayın kitaplığında 67 000 el yazması, 500 000 kadar da baskılı kitap yer almakta, pek çok tablo, heykel bulunmaktadır. Ünlü Sistine Şapeli bu sarayın içindedir.

YUGOSLAVYA

İdare şekli: Halk Tipi Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 255 805 km²
Nüfusu: 21 250 000
Başkenti: Belgrad (1 200 000)
Dili: Sırpça, Hırvatça, Slovence.
Dini: % 41 Ortodoks Hıristiyan, % 32 Katolik Hıristiyan, % 13 Müslüman, v.s..
Parası: Yugoslav Dinarı

BİR GARİP REKOR!

Kendi isteği ile toprak altında kalma rekoru bir Yugoslav'a aittir. Milutin Veljkoviç adlı bir genç Kuzey Yugoslavya'daki bir mağarada 463 gün kalarak rekor sahibi olmuştur.

Yugoslavya çeşitli ırk ve dinlerden insanların yaşadığı bir ülkedir. Altı müstakil cumhuriyet Yugoslavya'yı meydana getirir. Fotoğrafta millî kıyafetleriye Bosnalı kadınlar...

YUGOSLAVYA'YI MEYDANA GETİREN CUMHURİYETLER

BOSNA - HERSEK: Yüzölçümü: 51 129 km², nüfusu 3 815 600, başkenti: **Saraybosna** (292 241)

HIRVATİSTAN: Yüzölçümü: 56 538 km.², nüfusu 4 450 000, başkenti: **Zagreb** (602 000)

MAKEDONYA: Yüzölçümü: 25 713 km.², nüfusu 1 683 000, başkenti **Üsküp** (387 889)

KARADAĞ: Yüzölçümü 13 812 km.², nüfusu 538 000, başkenti **Titograd** (eski Podgorica) (98 437)

SIRBİSTAN: Yüzölçümü: 88 361 km.², nüfusu 5 283 000, başkenti **Belgrad** (1 200 000)

SLOVENYA: Yüzölçümü 20 251 km.², nüfusu 1 742 000, başkenti **Ljubljana** (257 640)

KOSOVA: Muhtar eyalet. Yüzölçümü 10 887 km.², nüfusu 1 287 000, başkenti **Novi Sad** (214 048)

VOYVODİNE: Muhtar eyalet. Yüzölçümü 21 506 km.², nüfusu 1 962 000, başkenti **Priştina** (152 733)

BALKAN yarımadasının batısında, Adriya denizine kıyısı olan Yugoslavya, altı cumhuriyet ve iki muhtar eyaletten meydana gelen bir federatif cumhuriyettir.

Bugünkü Yugoslavya'yı ilk kuranlar, 6. yüzyıldan itibaren Morava ve Sava nehirleri çevresine yerleşmeye başlayan Sırplardır. 12. yüzyılda ilk bağımsız Sırp krallığı kurulduysa da Türkler'in Rumeli'ye geçişlerinden itibaren de bu krallığın genişlemesi sona erdi. Sırplar Kosova savaşında (1389) Türk ordularına yenildikten sonra bu topraklar hızla Türk hâkimiyetine geçti. Dört yüz yıldan fazla bir zaman Türkler'in idaresinde yaşayan halk, geçen yüzyılın başlarında Rusların kışkırtmasıyla yer yer, zaman zaman ayaklanmaya başladı. Sonunda da Osmanlı devletine bağlı bir prenslik iken 1882'de krallık haline gelerek bağımsızlığını kazandı.

Balkan Savaşı'nda yeni topraklar kazanan Sırbistan, Avusturya Veliahdi'nin **Saraybosna'** da öldürülmesi üzerine çıkan Birinci Dünya Savaşı'na girmek zorunda kaldı. Savaşın sonunda da Yugoslavya adı altında birleşik bir krallık haline geldi.

Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlar, resmen savaş ilânında bile bulunmadan ülkeye girdiler. Kanlı savaşlar oldu. Halk Hitler ordularına şiddetle karşı koyuyordu; çete hareketlerini, kral taraftarı **Mihailoviç** adlı bir subay yönetiyordu. Savaşın son yıllarında Ruslar işe karıştılar ve İngilizlerle birlikte **Tito** adlı komünist bir çeteciye yardım ettiler. 29 Kasım 1945'te ülkede cumhuriyet ilân edildi. Ertesi yıl içinde de **Mihailoviç,** Tito taraftarları tarafından öldürüldü. 8 mart 1947'de Kral II. **Petro** ile **Karayorgoviç** hanedanının diğer üyeleri vatandaşlıktan çıkarıldı ve mallarına el kondu. Ülkede komünist bir rejim kurulduysa da, bir süre sonra Rusya ile araları açıldı. **Tito,** bağımsız bir komünist politika gütmeye başladı.

Federal Meclis ve Millet Meclisi olmak üzere iki meclisli bir parlamentosu olan Yugoslavya'da tek parti hâkimiyeti vardır. Bütün iktidar bugün 83 yaşında olan devlet başkanı **Tito'**dadır. **Tito** 1971 temmuzunda aralıksız olarak 6. defa Yugoslavya Federal Sosyalist Cumhuriyeti'nin cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Eskiden beri bir tarım ülkesi olan Yugoslavya, son savaştan sonra endüstri alanında da büyük ilerlemeler göstermiştir. Ülke topraklarının %58'i tarıma elverişlidir, %34 kadarı da ormanlıktır. Buğday, mısır, arpa, yulaf, çavdar, patates yetiştirilir, tütün, kenevir, ayçiçeği ekilir, bağcılık, şarapçılık yapılır. Sığır, at, keçi, koyun, domuz beslenir. Ülke halkının dörtte üçü köylerde yaşamaktaysa da, endüstrinin gelişmesi sonucu halkın büyük bir kısmı endüstri merkezlerine kaymaya başlamıştır.

Yugoslavya'da petrol, taş kömürü, linyit, boksit, krom, cıva, bakır, antimuan, manganez, tuz, kurşun, çinko, barit, pirit, altın, gümüş gibi çeşitli maden ve toprakaltı ürünleri çıkartılmaktadır. Demir - çelik, çimento, endüstrisi çok gelişmiştir.

Yugoslavya iki blokun da savunma paktlarına girmemiştir. 230 000 kadar asker ve subayı vardır. Seferberlik anında bu sayıyı 1 milyonun üzerine çıkartabilecek durumdadır. Yugoslavya'nın başlıca şehirleri **Belgrad** (Başkent) (1 200 000), **Zagreb** (602 000), **Üsküp** (Skolpje) (387 889), **Saraybosna** (Sarajevo) (292 241), **Ljubljana** (257 640), **Novi Sad** (214 048), **Priştina** (152 733)'dır.

Ege adaları, güzel manzarası, sıcak iklimi, nefis plajları ve deniziyle yılın hemen hemen her ayında turistlerin uğrak yeridir.

YUNANİSTAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 131 945 km.²
Nüfusu: 8 768 6000
Başkenti: Atina (2 540 241)
Dili: Rumca
Dini: Ortodoks hıristiyan
Parası: Drahmi

YUNANİSTAN, Balkan yarımadasının güneyini kaplayan bir ülkedir. Ege ve Adriya denizine olan kıyıları çok girintili çıkıntılıdır; gerek karasularında, gerekse karasularının dışında pek çok irili ufaklı adası vardır. Ülkede tam bir Akdeniz iklimi hüküm sürer.

Milâttan önce 5. yüzyılda güçlü bir devlet olarak tarih sahnesinde görünen Yunanlılar kurdukları çeşitli medeniyetlerle, kendilerinden sonra gelenlere de gerek bilim, gerek sanat alanında ışık tutmuşlardır.

İstanbul'un fethinden sonra Türkler'in işgaline uğrayan Yunanistan 370 yıl Türkler'in idaresinde yaşadıktan sonra ancak 1829'da bağımsızlığını kazanabildi. 1897'de Türkler'e karşı yaptığı savaşta yenildiyse de, 1912 - 13 yıllarındaki Balkan Savaşı'ndan kazançlı çıktı. Ne var ki Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu işgal etmesi Yunanistan için kârlı olmadı. Üç yıl süren savaş boyunca Yunan orduları yıprandı, sonunda da Türkler'in karşısında bozguna uğrayıp denize döküldüler.

Bu bozgunun Yunanistan'daki tepkileri büyük oldu. Ülkede çıkan mücadeleyi Cumhuriyet taraftarları kazandı ve Cumhuriyet elde edildi. Fakat 11 yıl süren Cumhuriyet rejimi 1935'te yıkılarak yeniden Krallık kuruldu, **II. George** Kral oldu. 1936 - 40 yılları **Metaxas'**ın diktatörlüğü altında geçti.

İkinci Dünya Savaşı başlarında İtalyanlar ülkeye saldırdılarsa da geri püskürtüldü, ne var ki bu sefer de ülkeyi Hitler Almanyası'nın orduları işgal etti. Savaşta çok zor günler geçiren Yunanistan'da, Kral hükümet üyeleriyle birlikte ül-

DÜNYANIN EN BÜYÜK ARMATÖRLERİ

Dünyanın en büyük özel ticaret filolarının ikisi, iki Yunanlıya aittir. Aristote Onassis'in gemilerinin toplamı 4,3 milyon tona, Stavros Niarchos'unkiler de 3,4 milyon tona erişmiştir.

AVRUPA DEVLETLER TABLOSU

Adı	Yüzölçümü (Km.²)	Nüfusu	Başkenti	Adı	Yüzölçümü (Km.²)	Nüfusu	Başkenti
Almanya (Batı)	248 090	60 300 000	Bonn	Danimarka	43 070	4 937 579	Kopenhag
Almanya (Doğu)	107 775	16 060 000	D. Berlin	Finlandiya	337 030	4 633 832	Helsinki
Andorra	455	22 000	A. La Vella	Fransa	551 208	52 600 000	Paris
Arnavutluk	28 750	2 260 000	Tiran	Hollanda	33 780	13 440 000	Amsterdam
Avusturya	83 850	7 520 000	Viyana	İngiltere	244 030	57 000 000	Londra
Belçika	30 513	9 940 000	Brüksel	İrlanda	70 280	2 650 000	Dublin
Bulgaristan	110 910	8 660 000	Sofya	İslanda	102 830	210 775	Reykjaviç
Cebelitarık	6	28 000	Cebelitarık	İspanya	504 750	34 100 000	Madrit
Çekoslovakya	127 875	14 650 000	Prag	İsveç	449 750	8 180 000	Stockholm

keyi terketmişti. 1944'te Alman orduları çekildiyse de bu sefer de komünistler yeniden kurulan krallığı devirip iktidarı ele almak için çarpışmaya başladılar. Atina yakınlarına kadar geldilerse de, İngiliz ve Amerikalıların kral kuvvetlerine yardımı karşısında yenildiler.

1947'de tahta çıkan **I. Paul** ülkeyi huzura kavuşturmak için çaba sarfetti. 1955 - 63 yılları arasında başbakanlık makamında **Karamanlis** vardı. Seçimlerde kaybetmesinden sonra yerine **Papandreu** geçti. 21 nisan 1967'de de Albay Papadopulos'un lider olduğu bir grup albay yönetime el koydu. Aynı yılın aralık ayında Kral **II. Konstantin** hükümet darbesi yaparak tahtını ele geçirmek istediyse de başaramadı, ülke dışına Roma'ya kaçmak zorunda kaldı. Ertesi yıl yeni anayasanın kabulü için yapılan bir referandum %91 çoğunlukla «evet»le sonuçlandı. Cunta başkanı **Papadopulos** Kral naipliği yapıyor ve «Kral ancak ülkemiz için yararlı olacağı gün geri dönebilecektir,» diyordu. Huzursuzluk artmıştı, askerî kuvvetlerle öğrenciler arasında çatışmalar oluyordu. Nihayet 29 temmuz 1973'te yapılan bir referandumla ülkede Krallık kesinlikle kaldırıldı, yerine cumhuriyet ilân edildi, **Papadopulos** cumhurbaşkanı oldu.

Fakat Yunanistan yine özlediği huzura kavuşamamıştı. General **Gizikis** 22 kasım 1973'te Papadopulos'u ve Albaylar cuntasını devirdi. Ülke karıştı, yine ölenler oldu. Ne var ki **Gizikis**'in de yönetimi uzun ömürlü olmadı. Aşırı sağcı olarak bilinen **Gizikis** yakında yapılacak olan seçimleri iptal etti.

Fakat 1974 yazında Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme çabalarının artırılması üzerine Türk Silâhlı Kuvvetleri'nin adaya çıkarma yapması ve Rumları, bu arada Yunan kuvvetlerini de geri püskürtmesi sonucu, Yunanistan'da halk paniğe kapıldı, şehirler karıştı... Ve durumu düzeltip bir hal çaresi bulması için, Paris'te bulunan eski başbakanlardan **Karamanlis** acele Atina'ya çağrıldı. Bugün Yunanistan'da rejim henüz sağlam temellere dayanmadığı gibi huzur da sağlanamamıştır.

Yunanistan topraklarının yarısından fazlası tarıma elverişli değildir. Toprakların %20 kadarı da ormanlıktır. Ancak

AVRUPA DEVLETLER TABLOSU

Adı	*Yüzölçümü (Km.²)*	*Nüfusu*	*Başkenti*	*Adı*	*Yüzölçümü (Km.²)*	*Nüfusu*	*Başkenti*
İsviçre	41 290	6 530 000	Bern	Polonya	312 680	34 000 000	Varşova
İtalya	301 244	54 134 846	Roma	Portekiz	91 640	8 611 000	Lizbon
Kıbrıs	9 250	645 000	Lefkoşe	Romanya	237 000	20 650 000	Bükreş
Liechtenstein	160	25 000	Vaduz	San Marino	61	19 000	San Marino
Lüksemburg	2 585	350 000	Luxemburg	S. S. C. Birliği	22 274 900	246 000 000	Moskova
Macaristan	93 030	10 400 000	Budapeşte	Türkiye	780 576	35 666 549	Ankara
Malta	315	325 000	La Valletta	Vatikan	0,44	1 000	Vatican
Monako	1,5	23 400	Monaco	Yugoslavya	255 805	21 250 000	Belgrad
Norveç	323 880	3 950 000	Oslo	Yunanistan	131 945	8 768 600	Atina

Yunanistan, tarihî eserler bakımından zengin bir ülkedir. Sanat ve tarihseverler burada ilgilerini çekecek pek çok sanat eseri bulur. Fotoğrafta, ünlü Partenon görülüyor.

%30'u ekip biçmeye imkân verir ki, buralarda da, buğday, arpa, yulaf mısır gibi ihtiyaç maddeleri ekilir, üzüm, incir, tütün, pamuk, zeytin yetiştirilir. Hayvancılık, balıkçılık, süngercilik yapılır.

1960'tan sonra gelişmeye başlayan Yunan endüstrisi alüminyum, tekstil, elektrik malzemesi kimyasal maddeler, deri eşya ve gemi yapımı üzerinedir. Ayrıca eskiden beri de çeşitli içki, sigara ve zeytinyağı yapılmaktadır. Demir, linyit, manyezit, manganez, kurşun, çinko, krom, boksit, çıkartılır, deniz tuzu elde edilir. Son yıllarda Ege denizinde yapılan araştırmalar sonucu petrol bulunmuştur.

Yunanistan, eski Yunan medeniyetinin merkezi olması bakımından tarih ve sanat değeri yüksek yapılar, heykeller, antik şehirler, çeşitli kalıntılarla dolu bir ülkedir. Ayrıca ikliminin yumuşak olması, hemen her kıyısından, her adasından denize girme olanaklarının bulunması, bu küçük ülkeye çok sayıda turist çekmektedir. Olympic Hava Yolları gibi kendi kuruluşlarından başka, yabancı hava yolları ayrıca gemiler ülkeye devamlı turist taşır. Yunanistan denizcilikte ileri gitmiş bir ülkedir. Ticaret donanması Liberya, Japonya, İngiltere, Norveç ve Sovyet Rusya'dan sonra dünyada 6. durumdadır.

Yunanistan'ın ana topraklarının dışında pek çok adası vardır. Başta Girit, Eğriboz, Rodos, Midilli, Sakız, Sisam olmak üzere Ege denizindeki ve İyon denizindeki adaların hemen tamamı Yunanistan'a aittir. Adaların toplam yüzölçümü 24 761 km.²'yi bulur. Nüfusunun yaklaşık olarak %17'si adalarda yaşamaktadır. Bu miktarın da üçte biri Girit'tedir.

Yunanistan'ın başlıca şehirleri: **Atina** (Başkent) (limanı **Pire** ile birlikte 2 540 241), **Selânik** (345 799), **Patras** (111 607), **Volos** (51 290), **Heraklion** (77 506), **Larissa** (72 336), **Kavala** (46 234), **Korent** (20 773)'tir.

Esrarlı Hindistan, her şeyiyle tipik bir Asya ülkesidir. Benares'te yerli halk, kutsal saydığı Ganj nehrine girerek yıkanır, ibadetini orada yapar, ölülerini bile burada yakıp küllerini nehir sularına serper.

Kıtaların en büyüğü, üzerinde 2 milyardan fazla insanın yaşadığı, medeniyetin beşiği, ilk insanın dünyaya geldiği yer kabul edilen

ASYA

ASYA, kıtaların en büyüğü ve en kalabalığıdır. Türkiye'mizin yaklaşık olarak 60 misli genişliğindeki (44 080 000 km.^{2}) bu topraklar üzerinde Türkiye nüfusunun 60 misli insan (2 055 000 000) yaşar. Çin 770 milyon, Hindistan 585 milyon, Japonya 107 milyon, Bengaldeş 75 milyon nüfusuyla Asya'yı 2 milyarın üzerinde insanın kaynaştığı bir kıta haline getirmiştir. Dünya medeniyetinin beşiği, bütün büyük dinlerin merkezi olan Asya, aynı zamanda ilk insanın da dünyaya geldiği yer olarak kabul edilmektedir. Doğuda Sarı ırktan, batıda Beyaz ırktan insanlar yaşar.. Din bakımından da Müslümanlar, Hindular, Budistler, Konfuçyanistler çoğunluğu meydana getirmektedir.

HAYAT'ın bedelsiz ilâvesidir. Parayla satılmaz.

AFGANİSTAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 650 015 km.²
Nüfusu: 16 900 000
Başkent: Kâbil (435 000)
Dili: Puştuca, farsça
Dini: Müslüman (%95 Sünnî)
Parası: Afganî

AFGANİSTAN, çevresini kuşatan Sovyetler Birliği, Çin, Pakistan ve İran'ın arasında kalmış, dağlık bir ülkedir. Hindukuş dağları yer yer 7 000 m. ye yükselir. Ünlü Hayber geçidi, Afganistan'ı Pakistan'a bağlar, ülkenin güney kesimleri çöllerle kaplıdır.

Geçen yüzyılın başlarında İngilizler'in hâkimiyetine giren Afganistan devamlı karışıklıklar içinde çalkalanıp gitmiş, nihayet **Emanullah** Han idareyi ele alarak 1919'da ülkesinin bağımsızlığını ilân etmişti. Kargaşalıklar onun zamanında da sürdü gitti, 1929'da **Nadir Şah,** onun öldürülmesinden sonra da 1933'te **Zahir Şah** başa geçti. 40 yıl süren Zahir Şah'ın krallığı, 17 temmuz 1973'te kendi İtalya'da tedavide iken kayın biraderi **Muhammed Davud**'un yaptığı bir darbeyle sona erdi. Ülkede krallık kaldırılıp, Cumhuriyet ilân edildi, Muhammed Davud Cumhurbaşkanı oldu.

Şarikâr, başkent Kabil'in kuzeyinde tipik bir Afganistan şehridir. Halkı daha çok küçük el sanatları ve ticaretle uğraşır.

Afganistan bir tarım ülkesidir. Halkının onda dokuzu tarımla geçinir. Topraklarının %15 kadarı ormanlık, tarıma elverişli kısmı da bir okadar yer kaplar, pek az otlak ve çayır vardır. Tarım yapılacak toprak azlığından bazı bölgelerde yılda iki kere ürün alınır. Buğday, mısır, pirinç, pamuk ekilir, meyvecilik yapılır, sebze yetiştirilir. Göçebe topluluklar, koyun, keçi ve deve beslerler, bu hayvanların etinden, sütünden, özellikle yünlerinden yararlanırlar. Yünü ve kürkü çok makbul tutulan Karakul koyunları bu bölgeye mahsustur. Şeker ve çay sayılmazsa, ülkede kendine yetecek kadar hemen bütün besin maddesi yetişmektedir.

Afganistan'da maden yatakları zengin olmakla birlikte, pek azı işletilmektedir. Taş kömürü, tabii gaz ve tuz elde edilmektedir. Ülkede demiryolu yoktur. Bir yandan Birleşik A-

ORTALAMA HAYAT 36 YIL!

Asya ülkeleri arasında, en az yaşama ortalaması olanlar, Afganlardır. Ülkede yaş ortalaması 36 yıl kadardır.

Afganistan'da Kuşi göçebeleri hayvancılıkla geçinir ve sürülerini otlatmak için devamlı yer değiştirirler. Hayvanlarından başka sahipleri oldukları en değerli şeyleri, siyah çadırlarıdır.

merika, öte yandan Sovyet Rusya, Afganistan'a karşılıklı ekonomik yardım etmektedir. Ülke, ticaretinin hemen hemen %40 kadarını Sovyet Rusya ile yapmaktadır.

Afganistan'ın 100 000 kişilik ordusu vardır, silâhlarının büyük bir kısmı **Sovyet Rusya'** dan sağlanmaktadır. Halkın %90'ı okuma - yazma bilmemektedir, yeni bir eğitim kampanyası açılmış, hiç olmazsa halkın yarısını okur - yazar hale getirmek için çalışılmaya başlanmıştır.

Afganistan'ın başlıca şehirleri: **Kâbil** (Başkent) (435 000), **Kandehar** (115 000), **Herat** (62 000), **Gardez** (46 000) **Celalabad** (44 000), **Mezar-ı Serif** (40 000)'tir.

BAHREYN

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil Şeyhlik
Yüzölçümü: 660 km.²
Nüfusu: 216 815
Başkenti: Manama (89 729)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Bahreyn Dinarı

BAHREYN, Basra körfezinde, Katar yarımadasıyla Suudî Arabistan arasında yer alan 6 ada üzerinde kurulu bir devlettir. Ülkenin adı «İki Deniz» anlamına gelir. Adaların en büyüğü Bahreyn, diğerleri de Muharrak, Sitra, Ummü'n-Nasan ve Cidde'dir, bir küçük adası daha vardır. 1932'de bulunan petrol, bu basit adaları birden önemli hale getirmiştir.

1882 ve 1892'de İngiltere ile yapılan bir anlaşmaya göre İngiliz himayesi olalı Bahreyn'in dış ilişkilerinden ve savunmasından İngiltere sorumluydu. 1971'de ise yeni bir anlaşma yapılarak ülkenin bağımsızlığı tanındı. Ülke bugün Birleşmiş Milletler'e ve Arap Birliği'ne bağlıdır, **Şah İsa bin Sulman Al Halife** tarafından yönetilmektedir. Bakanlardan meydana gelen bir Devlet Konseyi vardır.

Bahreyn'nde inci ticareti eski önemini kaybetmeye yüztutmuşsa da, yine de inci avcılığı ve ticaretiyle uğraşanlar çoktur.

Ülkenin başlıca zenginliği petrol ve alüminyuma dayanır. Ayrıca pirinç, hurma yetiştirilir, bir cins beyaz eşek beslenir. Bütün gelirini petrol ve alüminyumdan sağlar. Dokumacılık, çömlekcilik yapılır.

Başlıca şehirleri **Manama** (Başkent) (89 728), **Muharrek** (41 143),'tir.

YOLU YOK AMA HAVAALANI VAR!

Bir petrol ülkesi olan Bahreyn'de iyi vasıflı asfalt yolların toplam uzunluğu 30 km.'yi bile bulmaz. Buna karşılık en modern jet yolcu uçaklarının rahatlıkla inip kalkabileceği bir havaalanı vardır.

BENGALDEŞ

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil Cumhuriyet
Yüzölçümü: 142 776 km.²
Nüfusu: 75 000 000
Başkenti: Dakka (1 500 000)
Dili: Urduca
Dini: Müslüman, ayrıca pek az Hindu azınlığı vardır
Parası: Taka

BENGALDEŞ, eski adıyla Doğu Pakistan, Bengal körfezinin kuzeyinde, büyük bir kısmı Ganj nehrinin denize dökülürken meydana getirdiği delta üzerinde kurulmuş bir devlettir. Nüfus bakımından Çin, Hindistan, Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika, İndonezya, Japonya ve Nigeria'dan sonra dünyanın en kalabalık 9. ülkesidir. Zaman zaman meydana gelen kasırgalar bu topraklarda korkunç can ve mal kaybına yol açar. 1970'teki kasırgada 220 000 kişi ölmüş, 350 000 kişi de yaralanmış, evini, malını kaybetmiştir.

Bugün Bengaldeş'in yer aldığı topraklar Hindistan'a ait Assam'ın bir parçası iken,

Bhutan'ın başkenti Thimpu, Himalayalar üzerinde 10 bin nüfuslu sakin görünüşlü bir şehirdir. Kışlık başkent ise Punakha'dır.

1947'de Pakistan'ın kurulmasıyla, Pakistan'a verilmişti. Ne var ki Pakistan'la kendi toprakları arasında Hindistan toprakları uzanıyordu. Doğu Pakistan adını alan bu bölgede halk Batı Pakistan halkından çok daha fakirdi, gelir kaynakları kısırdı. Ülkede devamlı huzursuzluk hâkimdi. Doğu Pakistan'da Urdu dilinden başka ikinci resmî dil olarak Bengali dilinin de kabulünün istenmesi iki bölge arasındaki gerginliği daha da arttırdı. Zaten başlamış olan bağımsızlık hareketleri daha da hızlandı, 1971 martında bir iç savaş başladı. Hindistan kendi topraklarına sızan mültecilerin sebep oldukları meseleleri halletmek ve savaşa son vermek için Pakistan'a savaş açtı, 16 aralık 1971 günü de Doğu Pakistan kuvvetlerini geri püskürttü. Aynı gün de Doğu Pakistan, Batı Pakistan'la olan bağına son vererek ülkenin bağımsızlığını ilân etti, adını da Bengaldeş olarak değiştirdi. Daha önceden Pakistan'ın tutukladığı liderleri **Şeyh Mucibürrahman** hapisten çıkartıldı, Sovyet Rusya, Doğu bloku ülkeleri ve bazı Avrupa devletleriyle ilişkiler kuruldu.

Bengaldeş'i bugün Başbakan ve diğer bazı bakanlıkları şahsında toplamış olan **Şeyh Mucibürrahman** yönetmektedir. Ülke İngiliz Milletler Topluluğu'na dahildir, bir Kurucu Meclis'i vardır. İktidar Avamî Partisi'ndedir. 1975 ocak ayı sonlarında Şeyh Mucibürrahman demokratik parlamenter rejime son vererek parlamentoyu dağıttı ve tek partili başkanlık rejimini ilân ederek başkan oldu.

DÜNYANIN EN GENİŞ DELTASI

Dünyanın en geniş deltası, Ganj nehrinin denize dökülürken meydana getirdiği deltadır. Tamamı Bengaldeş topraklarında bulunan bu delta 48 270 km.², yani Konya ilimizin topraklarına yakın bir yer kaplar.

Bengaldeş'in ekonomisi geniş ölçüde tarıma dayanır. Nüfusun onda sekizinin tarımla uğraştığı ülkede bol miktarda jüt yetiştirilmektedir ki, dünya jüt üretiminin %80'ini Bengaldeş çıkarmaktadır. Ayrıca çok sulak olması bakımından Ganj deltasında pirinç ekimi yapılır. Ayrıca çay, şekerkamışı, buğday da yetiştirilir. Fakat ülkede üretilen besin maddeleri, halkı doyurmaktan çok uzaktır. Ülkede devamlı besin yetersizliği hâkimdir. Akarsularda balıkçılık yapılır, ormanlardan kereste yapımında yararlanılır. Bir miktar taş kömürü çıkartılır, ayrıca Bengal körfezinde petrol bulunmuşsa da henüz işletilememektedir. Tabiî gazdan yararlanılmaktadır.

Bengaldeş, Asya'nın fakir, az gelişmiş ve durumuna en kısa zamanda kesin bir çare bulması gereken ülkelerindendir.

Başlıca şehirleri: **Dakka** (Başkent) (1 500 000 tahminî), **Çittagong** (680 000), **Khulna** (127 970)'dır.

BHUTAN

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 47 000 km.²
Nüfusu: 1 010 000
Başkenti: Thimphu (10 000)
Dili: Tibetçe
Dini: Budist
Parası: Sertum

TELEFONU OLMAYAN ÜLKE

Bağımsız ülkeler arasında, telefonu olmayan tek ülke Bhutan'dır.

Birleşik Arap Emirlikleri'nin başta gelen şehirlerinden Dubai, tipik bir Basra Körfezi limanıdır. Yılın her ayında canlı ve hareketlidir.

BHUTAN, Himalaya sıradağlarının doğu kesiminde küçük bir krallıktır.

Bhutan toprakları 1865'te İngilizler'in işgaline uğramıştı. Bu durum 1949'a kadar sürdü, tâ ki Bhutan, Hindistanl'a bir anlaşma imzalayıp dışişlerini Hindistan'a bırakıncaya kadar... Bugün Bhutan bağımsız bir ülkedir. Kralın küçük bir danışma konseyi vardır.

Ülkede verem ve sıtma halk sağlığını tehdit etmektedir. Çoğu Hintli ve Hindistan'da yetişmiş sağlık memurları halkın sağlığıyla ilgilenmektedir. Ülkenin 5 000 kişilik bir ordusu varsa da, Hindistan, Bhutan'a yapılacak bir saldırıyı kendi ülkelerine yapılmış sayacaklarını ilân etmiştir. Askerleri Hintli subaylar tarafından yetiştirilmektedir. Sırf okçulardan meydana gelen birlikleri vardır.

Verimli vadileri olan Bhutan'da buğday, arpa, pirinç, darı, patates, elma, portakal yetişir. Havacılık yapılır, yak sığırı ve midilli atları beslenir. Ticaretinin hemen tamamını Hindistan'la yapmaktadır. Başlıca şehri aynı zamanda başkent olan **Thimphu** (10 000)'dur. Kışlık başkent ise **Punakha** (32 000)dadır.

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ

İdare şekli: Emirlik
Yüzölçümü: 83 600 km.²
Nüfusu: 185 000
Başkenti: Abu Dabi (25 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Bahreyn dinarı, Katar riyalı

BİRLEŞİK Arap Emirlikleri, 7 emirliğin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış bir devlettir. Basra körfezinin güney kıyısında, Arabistan yarımadası toprakları üzerindedir. Kıyıdan içerilere doğru gidildikçe çöller başlar. Emirlikler içinde en büyükleri Abu-Dabi ve Dubai, diğerleri, Sharjah, Ajman, Umml al Qaiwain, Ras el Khaimah ve Fujairah'tır.

PETROLDEN ZENGİNLEŞTİ

Birleşik Arap Emirlikleri'ni meydana getiren emirliklerdeki şehirler on, on beş yıl öncesine kadar küçük bir kasaba görünüşünde iken, petrolün ülkeye para getirmeye başlamasından sonra hızla kalkınmış, gelişmiş ve büyümüştür.

Eski adı «Korsan Kıyısı» olan bu kesimdeki 7 emirlik daha geçen yüzyılda birleşerek İngiltere ile, korsanlığın ve esir ticaretinin kaldırılması konusunda bir anlaşma yapmışlardı. Daha başka konularda da İngilizler'le anlaşan emirler, başka bir devletle anlaşma yapmayacaklarına söz vermişlerdi. 1971'de bu topraklardan İngilizlerin çekilmesi üzerine, emirlikler bir araya gelerek Birleşik Arap Emirlikleri Federasyonu'nu kurdular ve İngiltere'yle bir dostluk anlaşması imzaladılar.

Ülkede başlıca gelir kaynağı petroldür. Petrolün hemen tamamını başta Japonya ve Batı Avrupa ülkelerine ihraç eder. Halk tütün, sebze, hurma yetiştirir, balıkçılık yapar. Bu kıyılarda inci avcılığı da yapılmaktadır.

Ülkenin önemli şehirleri: **Dubai** (60 000), **Abu Dabi** (Geçici başkent) (25 000)'dir.

BRUNEI

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı Sultanlık
Yüzölçümü: 5 765 km.²
Nüfusu: 140 000
Başkenti: Bandar Seri Begawan (37 000)
Dili: İngilizce
Dini: Müslüman, ayrıca Budist ve Konfuçyonist azınlığı vardır
Parası: Brunei doları

BRUNEİ, Borneo adasının kuzey-batı köşesinde İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bir sultanlıktır. Her tarafından Sarawak topraklarıyla çevrili olmasından başka, aynı ülkenin topraklarıyla da ikiye ayrılmış durumdadır.

16. yüzyılda güçlü bir devlet olan Brunei, bütün Borneo adasına hükmediyordu, ama Avrupalıların gelmeye başlamasıyla gücünü kaybetti. Geçen yüzyılın sonlarında İngiltere'nin himayesine girdi. 1953'te İngiltere'nin kurduğu «Brunei, Sarawak ve Kuzey Borneo Birliği»ne katıldıysa da, 1959'da birlikten ayrıldı, bağımsız oldu.

NÜFUSUN HIZLA ÇOĞALDIĞI SULTANLIK

Brunei, nüfus artışı bakımından Asya ülkeleri arasında ikinci durumdadır. Yılda % 3,6 oranındaki artışa göre ülke nüfusunun 1990'da bugünkünün bir katına, yani 280 000'e çıkacağı tahmin edilmektedir.

Pagodalar ve çeşit çeşit renkli şemsiyeler ülkesi olan Burma'nın başkenti Rangun'da müşteri bekleyen atlı kira arabaları...

Ülke halkının yarısı Malezyalı, dörtte biri de Çinli'dir. Zenginliği de çıkarttığı bol miktardaki petrolden ileri gelir. Petrolü peşin parayla Japonya'ya satması, ülkeye bol kazanç sağlamaktadır. Ülkede millî gelir petrol sayesinde yılda fert başına 13 000 Türk lirasını geçmiştir. İç güvenliği, Nepalli paralı asker Gurkha'lar sağlamaktadır. Dışişlerini ve savunmasını İngiltere üzerine almıştır. Sultan **Hassanal Bolkiah**, bütün rakiplerini yargılamadan hapiste bekletmektedir. Ülkenin bir özelliği de Çinliler'in vatandaşlığa kabul edilmemesidir.

Ülkede petrolden başka tabiî gaz çıkartılır, kereste yapılıp ihraç edilir. Kauçuk da endüstride önemli bir yer tutmaktadır. Yerliler manda besler, pirinç tarımı yaparak geçinir. Son yıllarda önemli sayılabilecek imar hareketine başlanmıştır.

Brunei'nin başlıca şehri, aynı zamanda başkenti olan **Bandar Seri Begawan** (37 000)'dır. Ayrıca irili ufaklı birkaç köy ve kasabası vardır.

BURMA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 678 035 km.²
Nüfusu: 28 800 000
Başkenti: Rangun (3 186 886)
Dili: Burmaca
Dini: Budist, ayrıca pek az Müslüman ve Hıristiyan vardır.
Parası: Kyat

BURMA, öteki adıyla Birmanya, Bengal körfezinin doğusunda, Çinhindi yarımadasının kuzeyinde yer alan bir ülkedir. Topraklarını Bengaldeş, Hindistan, Çin, Laos, Tayland çevirir. Mayıs ortasından ekim ortasına kadar muson yağmurlarının etkisi altındadır.

Burma'nın eski bir tarihi vardır. Ortaçağ'da bu topraklarda zengin bir imparatorluk kurulmuştu. 19. yüzyılda İngiltere'nin bu topraklara göz koyması sonucu çıkan savaşlarda İngiltere ülkenin büyük bir kısmını ele geçirdi, 1885'te de Burma bağımsızlığını kaybetti.

Hindistan'ın bir eyaleti haline getirilip Delhi'den yönetilmeye başlanan Burma'da milliyetçilik hareketlerinin baş göstermesi sonucu Hindistan'dan ayrılmayı başardı. İkinci Dünya Savaşı'nda da Japonların milliyetçilik hareketlerini desteklemesiyle İngilizler ülkeden atıldı. Fakat Japonya savaşta yenilince İngilizler yeniden ülkeyi ele geçirmişlerse de 1947'de, ülkedeki kurucu meclis, İngiliz Milletler Topluluğu'nun dışında tam bir bağımsızlık lehine oy kullanması sonucu 1948'de Burma Birliği doğmuş oldu.

Burma'da 1962'de yapılan bir askerî darbe sonucu ülke bugün diktatörlükle yönetilmektedir. Anayasa kaldırılmıştır.

Ülkenin yarısından fazlası ormanlıktır. Bu ormanlarda çeşitli zehirli yılanlar, kıyılarda ve sulak yerlerde tehlikeli timsahlar ve benzeri öldürücü hayvanlar yaşamaktadır. Her yıl ülkede pek çok kişi yılan ısırmasından hayatını kaybetmektedir. Ülkede başta pirinç olmak üzere darı, yer fıstığı, tütün, pamuk, kauçuk ağacı yetiştirilir. Ormanlarda pek çok iyi cins tik ağacı vardır. Yerli halk sığır, su mandası, domuz besler.

EN YÜKSEK BAMBULAR

Burma'nın orta kesimlerinde dünyanın en yüksek bambu kamışları yetişir. Yüksekliği 30 m.'ye varan bu bambular birer dev ağaç görünüşündedir.

Çin'de büyük yapıların, meydanlardaki levhaların üzerlerini modern Çin'in kurucusu Mao'nun dev rekli resimleri süsler.

Burma, bu yüzyılın başlarında yetiştirdiği bol pirinç bakımından Asyanın en çok pirinç üreten ülkelerinin arasında yer alıyordu. 1930'da pirinç fiatlarının düşmesi ülkede ekonomik bunalımın başgöstermesine yol açtı. On dört yıldan beri tarım ve ekonomi devletin kontrolu altındadır.

Toprakaltı zenginliği bakımından Burma zengin bir ülkedir. Petrol çıkartıldıktan başka, kurşun, çinko, kalay, gümüş, bakır, volfram yatakları vardır, safir, yakut gibi kıymetli taşlar çıkartılır. İhracatının yarısı pirinç, %20 kadarı da tik ağacı kerestesidir. İhracatını Sri Lanka, Hindistan, Japonya ve Singapur gibi yakın ülkelere yapar. Avrupa ülkelerinden de kimyasal madde, motorlu araç, makine v.s. satın alır.

Ülkede ormanlarda kesilen ağaçları çekmek için özel olarak yetiştirilmiş fillerden yararlanılmaktadır.

Başlıca şehirleri **Rangun** (Başkent) (3 186 886), **Mandalay** (919 323), **Moulmein** (833 653)'dir.

ÇİN

İdare şekli: Halk Tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 9 581 000 km.²
Nüfusu: 770 000 000
Başkenti: Pekin (7 500 000)
Dili: Çince
Dini: Konfuçyanist, Budist, Taoist
Parası: Yuan

ÇİN, Asya'nın doğusunda, kendi adını taşıyan denizden Orta Asya'nın içlerine kadar uzanan uçsuz bucaksız bir ülkedir. Toprakları kuzeyden güneye 5 500 km., doğudan batıya 5 000 km. uzunluğunda bir yer kaplar. Kara sınırı 20 000 km.'den fazladır. Kıyıları, sahip olduğu 5 000 kadar adanın kıyıları hariç, 14 000 km. kadardır.

Çin, dünyanın en kalabalık ülkesidir, büyüklük bakımından da Sovyet Rusya ve Kanada'dan sonra üçüncü gelir. Yeryüzündeki bütün insanların beşte biri Çin'de yaşamaktadır. Yalnız 1971 yılında, Çin'de 25 milyon çocuk doğmuştur, ki

Mao, «Bir çocuk az, ikisi normal, üçü fazla, dördü çok fazla,» sloganıyla Çin nüfusunun korkunç bir hızla artmasını önlemeye çalışmaktadır. Ama yine de nüfus hızla artmaktadır...

bu da yeryüzünde doğan bütün çocukların beşte biri etmektedir.

Çin'de resmî rakamlara göre 770 milyon insanın yaşadığı söyleniyorsa da birçokları, böylesine geniş bir ülkede kesin rakamlara dayanan bir sayım yapmanın imkânsız olduğunu ileri sürerek nüfusun 100 milyon fazlasıyla 870 milyon olduğunu ileri sürmektedir. Nüfusun hemen hemen tamamı Çinli'dir, pek az Tibetli, Moğol ve Koreli vardır.

Çin toprakları arazi şekilleri bakımından çok değişik özellikler gösterir. Tibet yaylası, Himalayalar ve Karanlık dağlar Çin'in en dağlık bölgesidir. Everest tepesi de bu kesimde Çin - Nepal sınırı üzerindedir. Kuzeybatıda ise Altay dağlarının yüksekliği 7 000 m.'ye varır. Taklamakan ve Gobi çölleri de Çin sınırları içindedir. Başlıca akarsuları Gök Irmak, Sarı Irmak ve Amur nehirleridir. Kıta kesiminde yazlar sıcak, kışlar soğuk geçer.

Çin'in çok eski bir tarihi vardır. O kadar ki İlk Çağ Çin tarihi efsanelerle karışıktır. Yüzyıllar boyunca yetiştirdiği fikir adamları, sanatçıları, sağlam bir Çin uygarlığının kurulmasını sağlamıştır. Batılılarla temasa başladığı 19. yüzyıl Çin'in tarihinde önemli bir dönüm noktası sayılır. O yıllarda Fransız, İngiliz, Hollandalı ve Amerikalılar ticaret amacıyla Çin limanlarına sokulmaya başlamışlardı. İngilizlerin Çin'e bol miktarda afyon satmaları, ticaret yapmaktan da ötede amaçlar güdüyor, büyük ve kalabalık bir ülkeyi ele geçirmek için halkını afyonla etkisiz hale getirmeye dayanıyordu. Çin'in afyon stoklarını yakması bu iki ülke arasında savaş çıkmasına yol açtı. 1842'de sona eren savaşta İngiltere galip geldi ve beş Çin limanı İngiliz ticaretine açıldıktan başka, Hong Kong adası da İngilizlere bırakıldı.

Geçen yüzyılın ikinci yarısında ülkede iki büyük isyan çıktı. Birincisi İngiltere ve Amerika tarafından bastırıldıysa da, ikincisi —ki buna Boxer isyanı denir— ancak uluslararası bir ordu tarafından bastırılabildi. 1898'de çıkan Çin - Japon Savaşı ise Çin'in büyük kayıplar vermesiyle sonuçlandı. Nihayet **Sun Yat-Sen** adlı bir generalin liderliğindeki milliyetçiler yüzyıllardan beri devamedegelmekte olan Çin İmparatorluğunu sona erdirerek Cumhuriyeti ilân ettiler. 1925'te **Sun Yat-Sen**'in ölümü üzerine **Çan Kay-Şek** milliyetçilerin lideri oldu.

O yıllarda nüfusu hızla çoğalmakta olan Japonya, Çin'den toprak alarak o topraklara yayılmak için harekete geçmiş bulunuyordu. 1932'de, Mançurya'yı Çin egemenliğinden kurtarıp, bağımsız hale getirdi, —ki aslında kendine bağlamıştı— daha sonra da sudan bahanelerle Çin'e saldırarak **Pekin, Şanghay, Nanking** ve **Kanton** gibi büyük şehirleri zaptektikten başka Çin'in on eyaletini de istilâ etti. Olaylar sırasında Çin'de Komünistlerle Milliyetçiler arasında bir İç Savaş çıkmış olduğundan bütün bunlara karşı konulamıyordu.

BÜYÜK FACİALAR ÜLKESİ

Çin tarihi büyük ve korkunç facialarla doludur. Sık sık meydana gelen depremler yüz binlerce kişinin ölümüne yol açar. 1556'daki depremde 830 000 kişi, 1877-78 yıllarındaki açlıkta 12 milyon kişi, 1887'deki büyük sel faciasında 900 000 kişi, 1920'deki çökmede 200 000 kişi ölmüştür. En kanlı iç savaş olan 1853-1864 yılları arasındaki olaylarda da 25 milyon kişi canını kaybetmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'na Müttefikler'in yanında giren Çin, 1945'teki Japon yenilgisinden sonra, Mançurya'daki topraklarını tekrar ele geçirdi. Ne var ki içerdeki huzursuzluğun sonu gelmiyordu. Komünistler, Milliyetçileri her yerde yenilgiye uğratıyordu. Sonunda 1949'da Milliyetçiler, liderleri **Çan Kay-Şek**'le birlikte Formosa adasına sığınmak zorunda kaldı.

Çin'in hemen tamamı komünistlerin yönetimine geçince 1949'da ülkede Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu ve bu yönetim 1960'a kadar Sovyetler Birliği tarafından desteklendi. Fakat fikir ve menfaat ayrılıkları bu iki dev ülkeyi birbirinden ayırdı.

1966'da önemli bir Kültür İhtilâli yapan Çin, artık lider olarak yalnız **Mao Çe-Tung**'u tanıyordu. İkinci önemli kişi, Millî Halk Kongresi başkanı olan **Çu En-Lay**'dır Çin Komünist Partisi'nin Millî Halk Kongresi devletin en yüksek organıysa da, her yıl toplanması gereken bu kongrenin yıllar geçtiği halde toplanmadığı görülmektedir. Halk Cumhuriyeti'nin başkanını bu kongre seçmektedir. Merkez Komitesi başkanı **Mao Çe-Tung**'dur.

Çin, özellikle komünist yönetim kurulduğundan beri kapılarını batı dünyasına kapatmıştı. Birleşmiş Milletler'de Çin'i Formosa'daki Milliyetçi Çin temsil ediyordu ve kıta Çin'inin, Çin'i temsil etmek istekleri reddediliyordu. 1970'te Sovyet Rusya ile arası daha da açılan Çin'le Birleşik Amerika arasında bir yumuşama görüldü, ertesi yıl Amerikalı bir grup masa tenisi oyuncusu maç yapmak üzere Çin'e gitti, bunu, baş danışman Kissinger' in gizli Pekin seyahati izledi. 25 ekim 1971'de de Kızıl Çin,

Çin seddi denen surlar Moğol akınlarını durdurmak amacıyla M.Ö. 229-221 yıllarında yapılmıştı. 6 600 km. kadardı.

ÇİN'İN EYALETLERİ VE BÖLGELERİ

Adı	*Km.²*	*Nüfusu*	*Başkenti*
KUZEYDOĞU BÖLGESİ (Çen Yang)			
Hey-long-kiang	643 600	21 000 000	Harbin
Ki-lin	187 000	17 000 000	Ç'ang-Ç'uen
Liao-ning	151 000	28 000 000	Çen-yang
KUZEY BÖLGESİ (Pekin)			
Ho-pey	202 700	47 000 000	Tien-çin
İç Moğolistan (Otonom bölge)	1 177 500	13 000 000	Huhehot
Pekin (şehir)	7 100	6 000 000	—
Şan-si	157 100	18 000 000	T'ay-yuen
DOĞU BÖLGESİ (Şanghay)			
Şan-tong	153 300	56 000 000	Tsi-nan
Kiang-si	164 800	22 000 000	Nan-Ç'ang
Kiang-su	102 200	49 000 000	Nanking
Şanghay (şehir)	5 800	10 000 000	—
Ngan-huey	139 900	35 000 000	Ho-fey
Çö-kiang	101 800	31 000 000	Hang-çu
Fu-kien	123 100	17 000 000	Fu-çeu
Tay-wan	36 000	13 466 000	Tay-Pe
ORTA GÜNEY GÖLGESİ (Vu-han)			
Ho-nan	167 000	50 000 000	Çeng-çeu
Hu-pey	187 500	32 000 000	Vu-han
Hu-nan	210 500	38 000 000	Ç'ang-ça
Kuang-tong	231 400	40 000 000	Kanton
Kuang-si (Otonom bölge)	220 400	24 000 000	Nan-king
GÜNEYBATI BÖLGESİ (Çung-king)			
Ssö-ç'uan	569 000	70 000 000	Ç'eng tu
Kuey-çeu	174 000	17 000 000	Kuey-vang
Yun-nan	436 200	23 000 000	Kuen-ming
Tibet (Otonom bölge)	1 221 600	1 200 000	Lhassa
KUZEYBATI BÖLGESİ (Si-ngan)			
Şen-si	195 800	21 000 000	Sin-gan
Kan-su	366 500	13 000 000	Lan-Çeu
Ning-Hsia (Otonom bölge)	66 400	2 000 000	Yinçeu ç'uen
Ts'ing-hay	721 000	2 000 000	Siz-ning
Sing-k'iang (Otonom bölge)	1 648 800	5 800 000	Urumçi

HAYAT'ın bedelsiz ilâvesidir. Parayla satılmaz.

Yang-çe (Mavi nehir) Tibet'ten doğup Çin denizine dökülen 5 500 km. uzunluğunda bir nehirdir. Deltası 80 000 km.²'dir.

Birleşmiş Milletler'e kabul edilerek, Milliyetçi Çin'in temsilciliğine son verildi. 1972'de Birleşik Amerika Başkanı Nixon, Çin'e resmî bir ziyaret yaptı, görüşmeler sonunda Formosa'nın, - dolayısıyla Taiwan hükümetinin - Çin'in bir parçası olduğu kabul ve ilân edildi. Daha sonra Japonya tarafından da tanınan Çin'i öteki devletler de birer ikişer resmen tanımaya başladı.

Çin nüfusunun %80'i köylüdür, tarımla geçinir. Ülkede başta pirinç olmak üzere buğday ve diğer tahıllar, patates, pamuk, çay, jüt, kenevir, şeker kamışı, tütün yetiştirilir. Sığır, at, domuz, keçi ve koyun beslenir. Yeryüzündeki domuzların üçte biri Çin'dedir. Balıkçılık yapılır, çok eskiden beri ipekböceği yetiştirilmekte, ipek yapılmaktadır.

Çin, maden bakımından da zengin bir ülkedir. Taş kömürü ve petrol gibi enerji maddesi elde edildikten başka, dünyada en çok tungsten (volfram) çıkartılan ülke Çin'dir. Ayrıca cıva, bakır, gümüş, çinko, antimuan, boksit, manganez, molibden, altın, demir, kalay gibi çeşitli maden yatakları vardır ve bunlar işletilmektedir.

1949 ihtilâlinden sonra uygulanan ilk beş yıllık planda ekonomi ve endüstri alanlarında başarılı sonuçlar alınmışsa da, ikinci beş yıllık plan dönemi olan 1958 - 62 döneminde, ağı rendüstrinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesinde pek başarılı sonuçlar alınamamıştır. Bugün ülkede hemen her şey imal edilmekteyse de, Çin her şeyden önce büyük bir tarım ülkesi özelliklerini sürdürmektedir. Kendine yetmediği için tahıl, pamuk, lastik, gübre, maden ve makine ithal etmekte, tarım ürünleri, dokuma, tungsten ve antimuan ihraç etmektedir.

Çin ordusu, dünyanın en kalabalık silâhlı kuvvetleridir. Askerlik karada 4 yıl, havada 5, ve denizde ise 6 yıldır. 150 tümen kara kuvvetlerinin insan toplamı 1969'da 2,5 - 3 milyon arasında olduğu tahmin edilmekteydi. Ayrıca halk milis kuvvetlerinin toplamı da 3 milyonu buluyordu. Bunlardan başka 300 000 kadar da güvenlik kuvvetleri vardı.

Çin donanması 160 000 kişilik olup 44 denizaltısı, 9 destroyeri, 9 fregatı ve çok sayıda avcı botu ve yardımcı savaş tekneleriyle teçhiz edilmiştir. Hava kuvvetleri ise 220 000 kişiliktir; uçaklarının hemen hemen tamamı Sovyet yapısıdır. Çin son zamanlarda MİG uçaklarını yapmaya başlamış bulunmaktadır. 1964'te ilk atom bombasını patlatmıştır.

Çin'de 1949'dan beri büyük bir okuma-yazma kampanyası açılmasına rağmen bugün halkın ancak %40 kadarı okuma yazma bilmektedir. Bunun da başlıca nedeni Çin alfabesinin zorluğudur. 28 üniversitesi vardır. Masa tenisinde Çinli sporcular çok ileridir.

Çin'in başlıca şehirleri: **Pekin** (Başkent) (6 000 000), **Şang-Hay** (10 000 000), **Tien-Çin** (4 000 000), **Çenyang** (eski Mukden) (2 423 600), **Wuhan** (2 226 000), **Çun-King** (2 765 000), **Kuan-Çu** (eski Kanton) (1 867 000), **Harbin** (1 595 000), **Lu-Ta** (eski Port Arthur ve Dairen) (1 590 000) **Nanking** (1 455 000)'dir.

Çin'de kız, erkek bütün gençler belli zamanlarda sıkı bir askerî eğitim görmektedir.

TAİWAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 36 170 km.²
Nüfusu: 15 300 000
Başkenti: Taipei (1 700 000)
Dili: Çince
Dini: Budist, Konfuçyanist, Taoist
Parası: Yeni Taiwan Doları

Milliyetçi Çin dediğimiz Taiwan'ın başkenti Taipei'de lider Çan Kay-şek adına sık sık törenler düzenlenir.

TAİWAN, Çin'in güneydoğusunda, Formosa adası üzerinde kurulmuş bir ülkedir, «Milliyetçi Çin» de denilmektedir. Ada uzu nsüre Çin'in bir parçasıyken, Çin - Japon savaşından sonra Japonya'ya bırakılmıştı. Ama Japonya İkinci Dünya Savaşı'nda yenilince, ada yeniden Çin'e verildi. Çin'de komünistler ve milliyetçiler arasındaki iç savaşta Milliyetçiler yenilince, ana toprakları terk edip bu adaya sığındılar. Milliyetçilerin lideri **Çan Kay-şek** burada bağımsız bir Çin devleti kurmayı başardı.

Ülke Formosa ile ikisi büyük, 12'si küçük adalardan meydana gelir. Topraklarının yarısı ormanlıktır. Pirinç, muz, şeker kamışı, ananas, kuşkonmaz yetiştirilir. Kömür, petrol, tabiî gaz, gümüş, tuz, kükürt elde edilir. 400 000 kadar askeri vardır. Adada 13 Amerikan askerî üssü yer almaktadır.

Taiwan, Birleşik Amerika'dan gördüğü devamlı yardımlarla kısa zamanda kalkınmıştır. Amerika 1966'da yardımı kesmişse de ekonomisi gelişmekte devam etmektedir. Tekstil maddeleri, muz, kimyasal maddeler, maden cevheri, makine, şeker ihraç eder.

Başlıca şehirleri: **Taipei** (Başkent) (1 700 000), **Koahsiung** (826 000), **T'ainan** (472 000), **Keelung** (323 000)'dur.

Koaksiung, Taiwan'ın ikinci büyük şehri ve önemli bir limanıdır. Şehirde 800 000'in üzerinde insan yaşar.

YEYÜZÜNDE TEK BİR ÇİN

Çin'i, Birleşmiş Milletler'de Taiwan temsil ederken, 1971'den itibaren Kıta Çin'i temsil etmeye başlamış, Taiwan da Birleşmiş Milletler'den çıkarılmıştır. Bugün, yine de Taiwan hükümeti de, Pekin hükümeti de yeryüzünde tek bir Çin olduğunu iddia etmektedir.

FİLİPİNLER

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 300 011 km.²
Nüfusu: 41 700 000
Başkenti: Quezon City (754 452)
Dili: Tagalogça (yerli halkın dili), ayrıca İngilizce, İspanyolca da konuşulur
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Filipin Pesosu

FİLİPİNLER, Asya'nın güneydoğusunda irili ufaklı binlerce ada üzerinde kurulu bir devlettir. 7 107 adadan ancak 2 870 tanesinin adı vardır; bunların yüzölçümü 2,5 km.²'den büyük olanlarının sayısı ise 264 tanedir. En önemlileri Luzon, Mindanao, Samar, Negros, Palawan, Panay, Mindoro, Leyte'dir.

İlk olarak Magellan tarafından keşfedilen bu adaların eski bir tarihi vardır. 1537'den 1898'e kadar bir İspanyol sömürgesi olan Filipinler bu tarihte, bu sularda İspanyol donanmasını yenen Amerikalıların eline geçince yerl halk, Amerikalıların kendilerini İspanyollardan kurtaracağını sanmışlardı, ama Amerikalılar buna yanaşmadılar. İkinci Dünya Savaşı'nda bu adalar Japonlarla Amerikalılar arasında kanlı savaşlara sahne oldu, yerli halk çok zor günler geçirdi. Amerikalı General Mc. Arthur, Bataan yarımadasına çekilmek zorunda kaldı. 1944'te Amerikan kuvvetleri Leyte adasına çıkarma yaparak karşı saldırıda bulundular. 1945 yazında Filipinler Japonlardan temizlendi, ertesi yıl da, 1946'da ülke bağımsızlığını kazandı.

Filipinler'de horoz dövüşü çok yaygındır. Halk bu horozlar üzerinde parayla bahse girer. İkinci yaygın spor ise basketboldur.

Filipinler cumhuriyeti bugün cumhurbaşkanı tarafından yönetilmektedir. Senato ve Temsilciler meclisinden meydana gelen bir parlamentosu vardır.

Filipinler'in yarısından fazlası ormanlarla örtülüdür. Toprakların dörtte biri tarıma elverişlidir. Buralarda pirinç başta olmak üzere mısır, kopra, tütün, ananas yetiştirilir. Sığır, manda, at, domuz beslenir, balıkçılık yapılır. Bakır, krom, demir, kömür, cıva, bir miktar altın ve gümüş çıkartılır. Kereste imalâtı ve madencilik önem kazanmaktadır. Şeker, kereste, bakır, kopra, hindistan cevizi yağı, v.s. ihraç eder, buna karşılık makine, madensel yağ, taşıt, tahıl ve kimyasal madde ithal eder.

Başlıca şehirleri: **Manila** (eski başkent, hükümet merkezi) (1 550 000), **Quezon City** (yeni başkent) (754 452), **Davao** (393 020), **Cebu** (343 900)'dur.

TEK KATOLİK ÜLKE

Filipinler, hemen hemen bütün nüfusu Katolik Hıristiyan olan tek Asya ülkesidir.

HİNDİSTAN

İdare şekli: Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 3 268 090 km.²
Nüfusu: 585 000 000
Başkenti: Delhi (3 630 000)
Dili: Hintçe
Dini: Hindû
Parası: Rupi

HİNDİSTAN, Asya'nın güneyinde, üçgen biçiminde büyük bir yarımadanın üzerinde yer alan bir ülkedir. Topraklarının kuzeyini Himalaya'lar çevirir, yarımadanın denize bakan kıyıları boyunca Batı ve Doğu Gatları sıradağlar halinde uzanır, bu dağların orta kesiminde de Dekkan yaylası yer alır. Ülkenin önemli akarsuları, Ganj, Godavari, Krişna ve Mahanadt nehirleridir. İklimi sıcak olup, Muson rüzgârlarının etkisi altındadır.

Dravitler, Hindistan'ın ilk

yerlileridir, kısa boylu ve esmer olan bu insanlar bugün ilkel bir hayat yaşamaktadır. Hint - Avrupaî halk ise yüzyıllar boyunca ülkeyi işgal eden kavimlerin kalıntısıdır. Hindistan, 585 milyon nüfusuyla, Çin'den sonra dünyanın en kalabalık ikinci ülkesidir. Ülkede Hintçe'nin dışında 844 lehçe konuşulmaktadır. 20 milyon kişinin konuştuğu Hintçe de İngilizce ve Çince'den sonra dünyada en çok insan tarafından konuşulan dildir.

Hindistan'ın çok eski bir tarihi vardır. M.Ö. 2000 yıllarında Himalayalar'ı aşıp Hindistan'a inen Ârîler, bu topraklarda yaşayan Dravitler'i güneye sürerek o topraklara kendileri yerleşmişler, kaldıkları bin yıl içinde Sansktritçeyi geliştirmişler, kast sistemini kurmuşlardı.

Yüzyıllar boyunca Hindistan çeşitli istiliâlar geçirdi, bunların en önemlisi de Büyük İskender tarafından yapıldı. Daha sonraları Hunlar, Araplar, Türkler bu geniş toprakları ele geçirdiler. 1398'de Timur, daha sonra da Türk imparatoru Babür Hindistan'ı aldı, burada büyük bir Türk devleti kurdu. Türk hâkimiyeti tâ geçen yüzyılın ortalarına kadar sürdü.

Hindistan'da Hinduizm'in yanıbaşında Budizm de yaygındır. Rahip olarak yetiştirilecek gençler küçük yaşta seçilerek eğitilir.

Ne var ki Hindistan, 16. yüzyıldan itibaren Avrupalıların da dikkatini çekmeye başlamıştı. Fransızlar, Hollandalılar, İngilizler, Portekizler Doğu'nun bu büyüleyici ülkesine uzanmaya başlamışlardı. İngiltere, öteki Avrupa devletlerinden daha kurnaz davranarak 1757'de Hindistan'ı hâkimiyetine aldı. Zaman zaman İngilizlere karşı ayaklanmalar oluyorsa da, Hintliler İngilizleri ülkede natmayı başaramıyordu.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizler ülkeye bazı haklar tanıdılarsa da, milliyetçilik hareketleri başlamış bulunuyordu. Bu hareketlerin başında da **Mahatma Gandhi** yer almıştı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bağımsızlık hareketlerinin genişleyip yayıldığı Hindistan'da iç karışıklıklar da alıp yürümüştü. Hintlilerle Müslümanlar arasında çıkan anlaşmazlıklar, sık sık silâhlı çatışmalar halinde sürüp gidiyordu. Müslümanların lideri **Mehmet Ali Cinnah**'ın çalışmaları sonucu, Müslümanların toplu olarak yaşadıkları bölgeler Hindistan topraklarından ayrıldı. Bu topraklarda 1947'de Pakistan devleti kuruldu ve burası bir dominyon olarak

Hindistan'ın bugün 600 milyona yaklaşan nüfusu her geçen gün biraz daha artmaktadır.

KISIRLAŞTIRILAN ÜLKE

Nüfus artışı karşısında uygulanmaya başlanan aile planlaması kampanyası gereğince 1965 - 70 yılları arasında 5,5 milyon Hintli erkek, kendi isteği üzerine bilimsel metodlarla kısırlaştırılmıştır. 1969'da da halka 53 milyon, üremeyi engelleyen ilâç parasız dağıtılmıştır.

Hintlilerin zengin bir folkloru ve renkli yaşantıları vardır.

HİNDİSTAN'I MEYDANA GETİREN DEVLETLER

Adı	Başkenti	Yüzölçümü Nüfusu	Yüzölçümü Km.²	Dili
Andhra Pradeş	Haydarabad	43 500 000	275 281	Telugu
Assam	Shillong	15 000 000	166 748	Assamca, Bengali
Batı Bengal	Kalküta	44 300 000	87 167	Bengali
Bihar	Patna	56 350 000	174 098	Hindî
Gucarat	Ahmedabat	26 700 000	187 115	Gucaratça
Haryana	Şandigar	10 000 000	43 869	Hindî
Camnu-Keşmir	Srinagar	4 600 000	222 800	Keşmirce, Urdu
Kerala	Trivandrum	21 300 000	35 855	Malayalam dili
Madhya Pradeş	Bhopal	41 650 000	443 452	Hindî
Meghalaya	Shillong	1 000 000	22 476	Khasî, Garo
Manipur	İmphal	1 070 000	22 536	Manipurî
Maharaştra	Bombay	50 400 000	307 677	Marathi
Karnataka	Bangalor	30 000 000	192 204	Kannada dili
Nagaland	Kohima	516 000	16 488	—
Orissa	Bhubaneswar	21 945 000	155 825	Oriya dili
Pencap	Şandigar	13 500 000	122 005	Pencabî
Racastan	Caypur	25 700 000	342 274	Racastanî
Tamil Nadu (Madras)	Madras	41 200 000	130 357	Tamulca
Tripura	Agartala	1 550 000	10 477	Bengalî, Tripuri
Uttar Pradeş	Luknov	88 300 000	294 304	Hindî

BİRLİĞE BAĞLI BÖLGELER VE DENİZAŞIRI TOPRAKLAR

Arunachal Pradeş	Shillong	476 500	14 170	—
Andamar ve Nicobar adl.	Port Blair	115 133	8 327	—
Dagra ve Nagar Haveli	Silvassa	68 500	489	—
Delhi	Delhi	4 065 000	1 480	Hindî, Urdu
Şandigar	Şandigar	257 000	114	—
Goa, Daman ve Diu	Panaji	857 800	3 693	—
Himachal Pradeş	Simla	3 460 000	28 192	Hindî
Laccadive,Minicoy ve Amindivl adaları	Kavaratti	26 700	28	—
Pondichéry	Pondichéry	471 700	479	Fransızca, Tamul
Mizoram		400 000	21 230	—

SIKKIM: Sıkkım, Hindistan'ın kuzeydoğusunda Himalayalar üzerinde yer alır. Yüzölçümü 7 300 km.², nüfusu 200 000, başkenti **Gangtok** (12 000)'tur. Ülke halkının üçte ikisi Nepalli'dir. Halk Tibetçe, ya da Nepalce konuşur, Budizm ve Tibet dini yaygındır. Özel bir anlaşmayla Hindistan'a bağlı olan Sıkkım bir mihrace tarafından yönetilmektedir. Mısır, pirinç ve portakal yetiştirilmekte, hayvancılık yapılmaktadır.

yönetilmeye başlandı. 15 ağustos 1947'de de Hindistan bağımsızlığını kazandı, ertesi yılın ocak ayı sonunda **Gandhi'** nin bir suikaste kurban gitmesi Hindistan'ı yeniden karıştırdı. 26 ocak 1950'de ise İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil olmak üzere bağımsız bir ülke haline gelen Hindistan bugün 21 devlet ve bunlara bağlı bölgelerden meydana gelen bir cumhuriyettir.

Hindistan'ın iki meclisli bir parlamentosu vardır. Ülkeyi, bağımsızlık hareketinin liderliğini yapan, sonraları da başbakan olan **Pandit Nehru**'nun kızı Bn. **İndira Gandhi**'nin başbakanlığını yaptığı hükümet yönetmektedir.

Hindistan'ın ekonomisi tarıma dayanır. Buğday, mısır, pirinç, yer fıstığı, şeker kamışı, çay, tütün, pamuk ve jüt tarımı yapılır. Sığır, manda, koyun, domuz, keçi, eşek beslenir. Bazı mezheplerce inek kutsal sayıldığından kesilip eti yenmez, günümüzde ancak öldükten sonra fabrikalarda tutkal yapımında yararlanılmaktadır.

Hindistan yeraltı kaynakları bakımından zengin sayılabilir. Taş kömürü, petrol, demir, manganez, boksit, krom, altın, bakır, mika, titan gibi maden ve madensel ürünler çıkartılır. Demir ve çelik endüstrisi kurulmuştur. Besin ve tekstil endüstrisi de ülke ekonomisinde önemil bir yer tutar. Tekstil maddeleri (jüt ve pamuk), çay, demir, çelik ve deri ihraç eder, petrol, kimyasal maddeler, motorlu araçlar, makine v.s. ithal eder.

Günümüzde Hindistan'ın nüfusu hızla artmakta olduğundan ülke devamlı olarak yeteri kadar besin maddesi bulamama sıkıntısı içindedir. Bugünkü nüfus artışına göre nüfusun 2000 yılında bir milyarı bulacağı tahmin edilmekte-

dir. Her yıl milyarlar sarfedilmesine rağmen hâlâ bütün ülkenin her köşesinde yeteri kadar sağlık kuruluşları kurulamamıştır. Bugün en çok dış yardım gören ülke Hindistan'dır.

Hindistan'da eğitim parasız ve mecburidir, ama eğitim kuruluşları da, tıpkı sağlık kuruluşları gibi yetersizdir. 1 000 kadar teknik okul ve kolejden başka 62 de üniversitesi vardır. Bunlardan Kalküta üniversitesi, âdeta şehir içinde şehir gibidir, kayıtlı 203 bin öğrencisi olan üniversitede, dersler öğrencilerin çokluğu nedeniyle münavebeyle yapılabilmektedir.

Hindistan ordusu dünyada insan sayısı bakımından dördüncü büyük ordudur, 830 000'i kara, 20 000'i deniz ve 80 000'i de hava olmak üzere 930 000 kişiyi bulur.

Başlıca şehirleri: **Delhi** (Başkent) (3 629 842), **Kalküta** (7 005 362), **Bombay** (5 968 546), **Madras** (2 470 288), **Haydarabat** (1 798 910), **Bangalor** (1 648 232), **Ahmetabat** (1 588 378), **Kanpur** (1 273 016)'dur.

Bağdat bir zamanlar bin bir gece masalları dekoru içinde tipik bir doğu şehriydi. Bugün ise modern bir başkent olma yolunda.

IRAK

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 434 010 km.²
Nüfusu: 10 000 000
Başkenti: Bağdat (2 000 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Dinar

IRAK, Orta Doğu'da eski Sumer, Babil ve Asur'luların kurduğu devletlerin yer aldığı topraklar üzerinde uzanan bir ülkedir. Kuzey kesimlerinin dağlık olmasına karşılık güneye doğru inildikçe düzlükler başlar. Hatta ülkenin güney kesimi tamamen çöl halindedir. Türkiye'de doğup güneye doğru yollarına devam eden Dicle ve Fırat nehirleri Irak'a hayat verir, bu iki akarsu birleşerek Basra körfezine dökülür.

Irak'ın çok eski bir tarihi vardır. Önceleri İranlılar ve Yunanlılar'ın eline geçtikten sonra, M.S. 7. yüzyılda İslâm İmparatorluğu'na katılmıştır. Uzun yüzyıllar boyunca ülkenin başkenti Bağdat gelişmiş, büyük yapılarla güzelleşmiş ve âdeta bütün dünyanın merkezi haline gelmişti. Daha sonraları çeşitli Türk hanedanlarının eline geçen Irak, Yavuz Selim ve Kanunî devirlerinde Osmanlı Türkleri tarafından fethedildi. 17. yüzyılda İran İmparatorluğu'nun eline geçtiyse de 4. Murat zamanında geri alındı.

Birinci Dünya Savaşı'nda İngilizler 1917'de Irak'ın Bağdat ve güney kesimlerini ele geçirmişlerse de, kuzey kesim yine Türkiye'de kalmıştı. Musul'da petrol çıkması kuzey Irak'ın değerini artırmıştı. Milletler Cemiyeti'nin bir kararıyla Musul Irak'a bırakıldı. Fakat aslında İngiltere'ye bırakılmış oluyordu. Savaştan sonra İngiltere'nin Mandası olan Irak'a 1930 yılında bazı şartlarla bağımsızlık tanındı. Gerçekte ülke İngilizlerin elinde kukla bir hükümet tarafından yönetiliyordu.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Başbakan **Raşit Ali Geylanî** Almanya lehine olmak üzere ülkeye el koymak istediyse de,

DÜNYANIN EN ESKİ BELGESİ

Irak'ta bulunan bir kil tablet insan eliyle yapılmış en eski vesikadır. M.Ö. 8000 yıllarından kalan bu tabletten o çağlarda koyun yetiştirilmekte olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz.

Necef'teki Hazreti Ali camisi Irak'taki mimarlık eserlerinin en büyüklerinden ve en önde gelenlerinden biridir.

İngilizler bu hareketi bastırdı. Savaştan sonra eski bir Türk subayı olan Başbakan **Nuri Said Paşa**, başka genç Kral **Faysal** olmasına rağmen gelişigüzel yönetimi ile ülkeyi çıkmazlara soktu. 1958'de Albay **Kasım** kanlı bir askerî darbe yaparak krallığı devirdi. Bu sırada Kral Faysal da, Albay **Nuri Said Paşa** da öldürüldü. Ne var ki 1963 yılında da **Kasım** iktidarı, **Abdüsselam Arif** tarafından devrildi. Onun bir helikopter kazasında ölmesi üzerine de yerine ağabeyi **Abdürrahman Arif** geçti. Fakat onun da yönetimi fazla sürmedi. 1968'de kansız bir darbe yapan **Ahmet Hasan el-Bekr** başa geçti. Ülke bugün cumhuriyetle yönetilmektedir, fakat aslında bütün kuvvet ordunun ve Cumhurbaşkanı **el-Bekr**'in elindedir.

Irak'ta yaşayanların %70 kadarı Arap, %20 kadarı Kürt, geriye kalanı da İranlı, Suriyeli ve Türktür. Halkın büyük bir kısmı köylerde yaşamaktadır. Ülkede buğday, pirinç, mısır, hurma, tütün yetiştirilir. Sığır, manda, deve ve keçi beslenir. Ülkenin başlıca zenginliği Musul ve Kerkük'teki zengin petrol yataklarıdır. Petrolün çıkartılıp işlenmesi bir İngiliz Şirketi olan Irak Petrol Şirketi'nin elindedir. Bu şirket ülkenin bütün gelirini elinde bulundurmaktadır. Elde edilen petrolün %90'ı İngiltere'ye satılmaktadır ki, bu satıştan sağlanan gelir ülkenin gelirinin yarısından fazlasını meydana getirmektedir. 1972 yılının 1 haziran günü Başkan **el-Bekr** Irak Petrol Şirketi'ni millîleştireceğini ilân etmiş, 1 mart 1973'te de Musul Petrol Şirketi, Irak Petrol Şirketi ile birleştirilmiştir. 7 ekim 1973'te de Basra Petrol Şirketi dörtte biri nisbetinde millîleştirilmiştir. Ülkede ayrıca tuz ve kükürt çıkartılmaktadır.

Irak dış ülkelere petrol, hurma, çimento, kükürt, deri ihraç eder, buna karşılık makine, kimyasal madde, motorlu araç v.s ithal eder.

90 000 kişilik kara, 2 000 kişilik deniz, 9 500 kişilik de hava ordusu olan Irak, Bağdat Paktı üyesi iken 1959'da Pakt'tan çekilmiştir. Ülkede okumayazma bilmeyenlerin oranı çok fazladır.

Başlıca şehirleri: **Bağdat** (Başkent) (2 000 000), **Basra** (409 000), **Musul** (315 000), **Kerkük** (176 000)'tür.

İNDONEZYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 904 354 km.²
Nüfusu: 128 000 000
Başkenti: Cakarta (4 700 000)
Dili: Bahasa
Dini: Müslüman
Parası: İndonezya Rupisi

İNDONEZYA, Asya'nın güneyinde 5 159 km.²'lik bir alan üzerine yayılı sekiz büyük, 13 000 kadar da küçük ada üzerinde yer alan bir ülkedir. Bu adaların 3 000 kadarında insan yaşamaktadır. Sumatra, Cava, Madura, Sulawesi, Kalimantan (Borneo), Nusa Tenggara, Maluku, Batı İrian (Yeni Gine'nin batı yarısı), Bali bu adaların en büyükleridir. Ülkede Malay asıllı insanlar yaşar, 250 kadar çeşitli dil konuşulur. Yeni Gine'de yaşayanlar arasında yeryüzünün en geri kalmış kavimleri bulunur.

Önceleri Portekizlilerin, daha sonraları da Hollandalıların hâkimiyetine giren bu adalar halkı daha sonra da bi rara İngilizler'e boyun eğmek zorun-

YANARDAĞLAR ÜLKESİ

Yeryüzündeki faal halde bulunan 455 yanardağın 455 tanesi İndonezya toprakları üzerindedir. 1883'te, Krakatoa yanardağının indifaı, 5 000 km. uzaklıktan duyulmuştur. Yanardağın indifaı sırasındaki enerji, günümüzün en şiddetli hidrojen bombasınınkinden 26 misli daha kuvvetlidir.

da kalmıştı. Bu topraklar 1623'te Hollanda Doğu Hindistan Şirketi tarafından sömürülmeye başlandıysa da 1798'den sonra İndonezya'nın yönetimi doğrudan doğruya Hollanda'ya geçti.

İkinci Dünya Savaşı'nda Japonların eline geçen bu topraklar, savaş sonrasında milliyetçilik hareketlerine sahne oldu. Japonların çekilmesine karşılık Hollandalılar yeniden ülkede eski yönetimlerini sürdürmek istemeleri karşısında yerli halkla Hollandalılar arasında kanlı çatışmalar oldu, sonunda 27 aralık 1949'da İndonezya Birleşmiş Devletleri Cumhuriyeti kuruldu. **Sukarno** devet başkanı oldu. Ne var ki ülkede komünist faaliyetleri artmaya başlamıştı. 1 ekim 1965'te komünistlerin yaptığı bir darbe teşebbüsü sonuç vermeyince ülkede çok şiddetli komünist temizliği başladı, partinin başta gelen 500'e yakın üyesi öldürüldü, hapsedildi, ya da sürüldü. Komünist Partisi hemen heme nyok edildi. Ayrıca 400 000 kadar kişi öldürüldü. 1966'da **Suharto** yeni bir hükümet darbesi yaparak icra kuvvetin iele geçirdi, fakat **Sukarno**'yu yine devlet başkanı makamında bıraktı. 1967'de **Sukarno** yerini resmen **Suharto**'ya terk ederek çekildi. Bugün ülke diktatörlükle yönetilmektedir.

Siyaset alanındaki çekişmeler İndonezya'nın ekonomisini temelinden sarsmış durumdadır, enflasyon olmuş, hayat pahalılanmış, zaten fakir olan halk daha da zor durumda kalmıştır. Enflasyon sırasında, fiatların, o zamana kadar dünyanın hiç bir yerinde görülmediği şekilde yükseldiği tesbit edilmiştir. 1957'de Cakarta'da bir yıl içinde fiatlar 14 misli yükselmiştir.

İndonezya, dünyada en çok kauçuk üretilen ülkedir. Ayrıca pirinç, mısır, manyok, soya, kopra, kahve, tatlı patates, yer fıstığı ve kahve yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, manda, domuz, at beslenir, kıyılarda büyük ölçüde balıkçılık yapılır. Ormancılık ve kereste endüstrisi çok ileridir. Kalay, boksit, nikel, demir, manganez, altın, gümüş çıkartılır. Ayrıca petrol ve tabiî gaz da elde edilmektedir.

İndonezya'nın başlıca gelirini ürettiği kauçuk ve petrolden sağlamaktadır. Sumatra'da önemli petrol rafinerileri yer alır.

Ülkenin başka bir zenginliği de turizmdir. Bali'de irili-ufaklı 10 000 kadar tapınak vardır, bu tapınaklar özellikle yabancıların büyük ilgisini çeker. Petrol, kauçuk, tahta, kalay, kopra, palmiye yağı ihraç eder. Ticaretini büyük bir kısmını Japonya, Singapur ve Birleşik Amerika'yla yapmaktadır. Ülkede okuma-yazma bilenlerin sayısı çok azdır, okul çağındaki çocukların yarısından az fazlası okuma olanağını bulabilmektedir. Devlet özellikle çok sayıda köy okulları açarak okuma - yazma bilenlerin sayısını artırma gayreti içindedir.

Başlıca şehirleri: **Cakarta** (Eski **Batavia**) (Başkent) (4 700 000), **Bandung** (1 300 000), **Surabaya** (2 000 000), **Semarang** (700 000), **Bogor** (300 000)'dır.

İRAN

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 1 648 005 km.²
Nüfusu: 30 300 000
Başkenti: Tahran (3 150 000)
Dili: Farsça
Dini: Müslüman (Şiî)
Parası: İran Riyali

1971 YILININ ekim ayında kuruluşunun 2 500. yıldönümünü kutlayan doğu komşumuz İran, toprakaltı zenginlikleri sayesinde ge-

İLK YELDEĞİRMENLERİ

İlk yeldeğirmeni, 7. yüzyılda İran'da icat edilmiştir. Bu ilk yeldegirmenleri bugünkü gibi yere dikey değil de, tıpkı bir helikopterin büyük pervanesi gibi yere yatay olarak dönüyordu.

Tahran, İran'ın nüfusu 3 milyonu aşan nüfuslu başkentidir. Ünlü kapalıçarşısı, şehrin en renkli köşelerindendir.

leceğe güvenle bakan bir ülkedir.

Bugünkü İran'ın yer aldığı topraklarda Milat'tan binlerce yıl önce Metler ve Persler yaşıyordu. Bugünkü İran halkı, bu iki halkın karışmasından meydana gelmiştir. Persler, **Darius** zamanında büyük bir imparatorluk kurmuşlar, Yunanistan'dan, Hindistan'a kadar uzanan geniş topraklar üzerinde yayılmışlardı. Fakat daha sonraları ülke, Makedonyalı Büyük **İskender**'in istilâsına uğradı. Daha sonraları Sasanîler ve Araplar'ın eline geçen ülke topraklarındaki halk Müslümanlığı kabul etti, sonra da sırasıyla Selçuklu Türkleri'nin, **Cengiz**'in ve **Timur**'un istilâsına uğradı. 16. yüzyılda ise bir Türk hanedanı olan Safevî'ler, İran'da Türkiye'den sonra dünyanın en kudretli devletlerinden birini kurdular. İran gelişti, zenginleşti, bilim ve sanatta çok ilerledi.

Osmanlı İmparatorluğu ile yaptıkları savaşlar aralıklı sürdüyse de, ülke Osmanlı Türkleri'nin eline geçmedi.

Geçen yüzyılda İngilizler pek çok ülke gibi İran'ı da kontrolları altına almak istediler. Öte yanda, Ruslar da bu toprakları ele geçirme gayreti içindeydi. Petrolün bulunması İran'ın önemini daha da arttırmıştı.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla iktidarda olan Kaçar Hanedanı zaten zayıflamışken, daha da güçten düştü. Savaştan sonra 26 şubat 1921'de, o sıralarda bir jandarma onbaşısı olan **Rıza Han** bir darbe yaparak Türk Kaçar hanedanını tahttan indirip, 1925'te tahta kendi geçti. İkinci Dünya Savaşı'nda İran tarafsız kalmak istemesine rağmen, İngiltere ve Rusya tarafından işgal edildi. Oğlu Şah **Muhammet Rıza Pehlevî**, 1941'de tahta çıkarıldı. Ülke bugün meşrutî bir krallıkla yönetilmektedir. Bütün güç **Şah Muhammet Rıza Pehlevî**'dedir. İki meclisli bir parlamentosu vardır. Şah'ın bu iki meclisi de feshetmeye yetkisi vardır.

İran büyük bir tarım ülkesidir. Topraklarının onda biri ormanlık, onda biri de tarıma elverişli arazidir. Pamuk, pirinç, buğday, meyve, çay, tütün, sebze yetiştirilir, bağcılık yapılır, gül yetiştirmesiyle ün yapmıştır. Koyun, keçi, sığır, eşek, manda, deve beslenir. Kıyılarda balıkçılık yapılır, özellikle Basra körfezi kıyılarında iyi cins havyar elde edilmektedir.

İran'ın başta gelen zenginliği petroldür. Devlet gelirinin önemli bir kısmı, petrolden sağlanmaktadır. 1973 temmuzu sonunda batı ülkeleriyle yapılan 20 yıllık bir anlaşmaya göre ülkedeki petrol üretimi, Ulusal İran Petrol Şirketi'nin kontrolu altına girmiştir. İran Orta Doğu'da Saudî Arabistan'dan sonra en cok petrol üreti-

Tahran'da Bağ-ı Melli kapısı İran mimarisinin tipik özelliklerini taşır.

mi yapan ülkedir. Ülkede ayrıca bakır, kömür, kurşun, demir, nikel, manganez çıkartılır.

İran'ın önde gelen el işlerinin başında halıcılığı gelir. Çok eski bir geçmişi olan İran halıları dünya ölçüsünde üne sahiptir. Ülke petrol, halı, ham pamuk, kuru meyve, deri ihraç eder.

İran'ın 160 000 kişilik kara ordusundan başka 70 000 kişilik jandarma kuvvetleri, ayrıca son model uçaklarla güçlendirilmiş 30 000 kişilik modern bir hava kuvvetleri vardır. Okuma-yazma bilmeyenlerin oranı nüfusun %60'ını bulur.

İran'ın başlıca şehirleri: **Tahran** (Başkent) (3 150 000), **Isfahan** (424 000), **Meşhed** (410 000), **Tebriz** (404 000), **Abadan** (302 000), **Şiraz** (206 000)'dır.

Tel Aviv 400 000'e yaklaşan nüfusuyla İsrael'in önemli bir liman şehridir. Bugün genişleyerek Yafa ile birleşmiş durumdadır.

ISRAEL

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 20 700 km.²
Nüfusu: 3 260 000
Başkenti: Kudüs (300 000)
Dili: İbranice
Dini: Musevî
Parası: İsrael Lirası

İSRAEL, Akdeniz kıyısında, toprakları Lübnan, Suriye, Ürdün ve Mısır'la çevrili küçük bir ülkedir. Devlet olarak tarihi ancak 27 yıllıktır. Bu kısacık tarihi hemen hemen kesintisiz olarak hep savaşla geçmiştir.

İsrael'in üzerinde yer aldığı toprakların çok eski bir tarihi vardır. Filistin adıyla anılan bu topraklar aslında İbraniler'in vatanıdır. Bu topraklar Ortaçağ'da Haçlı seferlerine sahne olmuş, çeşitli istilâlar geçirmiş, **Yavuz Sultan Selim** zamanında da Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır.

Bu topraklar üzerinde bir Yahudi devleti kurma teşebbüsleri 19. yüzyılda görülür. Böyle bir istek ve düşüncede olan Siyonistler'in lideri **Theodor Herzl**'e göre Yahudiler sadece ortak bir dini olan kimseler değil, bir milletti, bir toprakları olması, burada özgür yaşaması gerekiyordu. Bu topraklara bir miktar Yahudi yerleştirmek için devrin padişahı **2. Abdülhamit**'ten izin istedi, milyonlarca altın para teklif ettiyse de, pdişah bu teklifi reddetti. Fakat tahttan indirilmesinden sonra İttihat ve Terakki Partisi onlara bu konuda müsaade verdi. Yahudiler öte yandan, İngilizler'den de bu topraklarda bir miktar arazi almak ve bağımsızlık koparmak konusunda söz almışlardı.

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu, Filistin'i kaybedince, İngilizler bu topraklara Yahudi göçüne izin verdiler. Fakat göçün tahminlerden çok daha fazla olması karşısında İngilizler zor durumda kaldı, öte yandan da bu topraklarda yaşayan Araplar direnmeye başladı. Sonunda Filistin'i Yahudilere bıraktılar.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu topraklarda bir Yahudi devleti kurmak için çalışmalar başladı. Dr. **Chaim Weizmann**'ın başkanlığında 14 mart 1948'de ilk İsrael devleti

BİR GARİP ÜLKE

İsrael'de Arap nüfusu Yahudi nüfusundan daha çabuk artmaktadır. Verilen rakamlara göre yılda 40 000 Arabın dünyaya gelmesine karşılık, 17 000 İsraelli dünyaya gelmektedir.

kurulmuş oldu, 1949'da da Birleşmiş Milletler'e kabul edildi.

Ne var ki bu topraklardaki Araplar bu durumdan hoşnut değildi. Çeşitli direniş örgütlerine bağlı komandolar 1950-56 yılları arasında 15 000 kadar İsraelliyi öldürdüler. Mısır da İsrael'e giden, ya da İsrael'den gelen gemiler için Süveyş kanalını kapatarak direnişe geçti.

Mısır, Saudî Arabistan, Ürdün, Suriye gibi Arap ülkelerinin aralarında askerî anlaşmalar yapmalarından endişelenen İsrael 1956'da Mısır'a saldırdı. General **Moşe Dayan**'ın idaresindeki birlikler Sina çölünü ele geçirdiler. Süveyş kanalına vardılar. Fakat Fransa ve İngiltere verdiği bir ültimatomla, iki ülkenin de askerlerini kanalın 16 km. uzağına çekmelerini bildirdi. İsrael'in kabul etmesine karşılık Mısır kabul etmedi. Bunun üzerine Fransız ve İngiliz birliklerinden meydana gelen kuvvetler duruma müdahale ettiler. Sovyet Rusya ve Amerika'nın işe karışmasıyla Birleşmiş Milletler kuvvetleri geçici de olsa Yakın Doğu'da barışı sağladılar.

İsrael'in çok az sayıda insan gücüne rağmen bu savaşta başarı kazanması, Arap Dünyası'nı karıştırmıştı. Araplar baskı yaparak yabancı büyük şirketlerin İsrael'le iş birliği yapmasını önlemeye çalışıyorlardı. 1967'de Mısır, Birleşmiş Milletler güçlerinin işgal ettikleri bölgeyi terketmelerini istedi, sonra da Akabe körfezini kapattı. Böylece başta petrol olmak üzere İsrael'e giden ihtiyaç mallarının yolunu kesmiş oluyordu. Bu arada Ürdün, Suriye ve Mısır birleşerek İsrael'e karşı cephe almış oldular. Bu durumda İsrael bir yıldırım savaşına giderek 1967 yılının 5-10 haziranında Mısır, Suriye ve Ürdün'e ağır kayıplar verdirdi, başta Sina yarımadası ve Ürdün'ün batısındaki Gazze bölgesi olmak üzere pek çok toprak işgal etti.

İsrael'de genç kız ve kadınlar da mecburi olarak askerlik yapmaktadır. Ülkenin savunması için buna şiddetle ihtiyaç vardır.

«6 Gün Savaşı» adı verilen bu savaştan kazançlı çıkan İsrael'le komşu Arap devletleri arasında baskınlar, misillemeler yıllarca sürdü. Bu arada Mısır, Suriye ve Ürdün devamlı hazırlık çalışmaları yaptılar. 6 ekim 1973'te de savaşı başlatarak İsrael'e saldırdılar. Savaş 23 ekime kadar sürdü, büyük devletlerin karışmasıyla ateşkes kabul edildi. Ne var ki buna rağmen Arap dünyası ile İsrael arasında tam bir anlaşma olmadı. Bir avuç İsrailli, topraklarında tutunabilmek için Arap dünyasına karşı her bakımdan hazırlıklı olmak zorunda bulunuyor.

İsrael'de kadınlar her alanda erkeklerle çalışmakta, üretime büyük katkıda bulunmaktadır.

İsrael'in bugün tek meclisli bir parlamentosu vardır. Cumhurbaşkanı, bu meclis tarafından 5 yıllık hizmet süresi için seçilir, başbakanı Cumhurbaşkanı tayin eder.

İsrael, bugün dünyanın dört bir köşesinden gelen Musevilerle, yerli halkın bir arada yaşadığı garip bir ülkedir. Ülkede 300 000'den fazla Müslüman, 75 000 Hıristiyan, 36 000 kadar Dürzî yaşar. Buna karşılık dünyanın hemen her ülkesinde Musevî azınlığı bulunmaktadır.

İsrael'de halkın %80'i şehirlerde, %17'si köylerde yaşamaktadır. Geriye kalan nüfus ise kollektif çiftliklerde oturmakta ve çalışmaktadır. Bilimsel çalışma sonucu çöl halindeki toprakların büyük bir

kısmı mucize denebilecek şekilde tarım yapılabilir hale getirilmiştir. Bunun sonucu olarak üretim artmış, ülke kendi kendine yeter hale gelmiştir. Sebze ve yumurtanın, süt ve süt ürünlerinin, patatesin, yağın tamamını kendi üretmektedir. Et ihtiyacının üçte birini, balık ihtiyacının dörtte üçünü, tahılın, petrol ve petrol ürünlerinin yarısını kendi sağlamakta, geriye kalanını ithal etmektedir. Portakal, işlenmiş elmas, besin ürünleri, kimyasal gübre, maden, balık ağı, kumaş, kimyasal maddeler, ilâç, meyve, sebze konserveleri, elektronik alet ihraç etmektedir.

İsrael'de askerliğe büyük önem verilmekte, yalnız erkekler değil, kadınlar da orduda faal bir rol oynamaktadır. 12 000'i kadın olmak üzere 95 000 kişilik bir kara ordusu vardır. Ayrıca gerektiği zaman 200 000 kişilik de yedek kuvveti çıkarabilecek şekilde örgütlenmiştir. 4 000 kişilik deniz, 15 000 kadar da hava kuvveti vardır. Batı blokundan sağladığı silâhları en gelişmiş, yüksek etkili silâhlardır. Orta Doğu'daki ülkelerde olduğu gibi, İsrael de bütçesinin büyük bir kısmını savunmaya ayırmak zorundadır. İsrael, bütçesinin %27'sini, Mısır %22'sini, Suriye %21'ini, Ürdün %20'sini savunmaya ayırmaktadır (Birleşik Amerika'da ise bu oran ancak %8 kadardır).

Ülkede okuma-yazma bilmeyen yok gibidir. Kültüre, özellikle meslekî eğitime önem verilmektedir. 9 üniversitesinde 9 000 öğrenci okumaktadır.

Başlıca şehirleri: **Kudüs** (Başkent) (196 000, İsrael'de bulunan bölgede), **Tel Aviv - Yafa** (384 000), **Hayfa** (217 000), **Ramat - Gan** (115 500), **Holon** (88 500), **Petah - Tikva** (83 000), **Beersheba** (74 000)'dır.

Geyşalar, Japonya'nın başta gelen geleneksel özelliklerindendir. Bir çeşit hostes olan bu genç kızlar özel olarak yetiştirilir.

JAPONYA

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 372 090 km.²
Nüfusu: 107 500 000
Başkenti: Tokyo (11 477 000)
Dili: Japonca
Dini: Şintoist, Budist
Parası: Yen

JAPONYA, Asya'nın doğusunda beşi büyük olmak üzere çok sayıda irili-ufaklı ada üzerinde yer alan bir ülkedir. Honşu (eski Hondo), Kyu-şu, Hokkaido, Şikoku ve Ryukyu adlarını taşıyan bu adaların yüzölçümünün %80'i dağlıktır. Ülkenin en yüksek dağı, 3 776 m. yüksekliğindeki Fuji Yama'dır.

Japonya yüzyıllar boyunca kendi kabuğuna çekilmiş, kıtayla hemen hemen hiç bir ilişki kurmadan yaşamış bir ülkedir. Bugünkü Japonya'nın kurucusu 1867'de tahta çıkmış olan İmparator **Mutso-hito**'dur. Bu imparator orduyu düzenlemiş, Avrupa'ya öğrenciler yollamış, yeni bir anayasa yapmış ve meclisler kurdurarak ülkeyi demokratik bir şekilde yönetmeye başlamıştır.

1895'te Çin'le yaptığı savaşı kazanıp da Kore'yi, arkasından da Formosa'yı ele geçirince Batı dünyasının dikkatini çekmeye başladı. 1904-1905 yıllarında Rusya'yla yaptığı savaşta da Rus donanmasını mahvederek galip gelmesiyle kudretini isbat etmiş oldu. I. Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin yanında savaşa girince, savaş sonunda Almanlar'ın Okyanusya'daki adalarına sahip çıktı. 1932'de de Mançurya'yı Çin'den ayırarak başına kukla

RADYOSU, TELEVİZYONU BOL BİR ÜLKE

Japonya, (Sovyet Rusya hariç) bütün Asya ülkelerinde üretilen çeliğin % 75'ini ve motorlu araçların da %95'ini üretmektedir. Kıtadaki telefonların üçte ikisi, radyoların üçte biri ve televizyonların da %89'u Japonya'da bulunmaktadır.

Japonlar günlük hayatlarında Avrupalılar gibi giyinmektelerse de, yine de törenlerde geleneksel kıyafetlerini giymekten geri kalmamaktadır.

bir hükümdar olarak son Çin imparatorunu geçirdi.

1937'de Çin'e karşı açtığı savaş devam etmekteyken İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine bir yıldırım savaşı yaparak önce Pearl Harbour'daki Amerikan donanmasını batırarak savaşa girdi, arkasından da bütün İndonezya'yı, Çin'in önemli bir bölümünü, Filipinler'i, Burma'yı, Çinhindi'nin büyük bir kısmını ele geçirdi. Fakat savaş sürdükçe, Amerikalılar bu yerleri birer ikişer Japonlardan temizlemeye başladılar. 1945 yılının 6 ağustos günü Amerikalılar önce **Hiroşima**'ya arkasından **Nagazaki**'ye attıkları ikinci atom bombasıyla Japonya'yı kayıtsız-şartsız teslime mecbur ettiler. Ülke Amerikan kuvvetleri tarafından işgal edildi.

1951 eylülündeki San Francisco antlaşmasıyla, Amerika, Japonya'daki işgali kaldırmayı kabul etti, 1956'da da Sovyet Rusya ile savaş hali sona erdirildi. 1968'de Birleşmiş Milletler'e kabul edilen Japonya, savaş sonrası yıllarında her alanda hızla kalkınarak büyük devletler arasına girmeyi başardı. Pek çoklarına göre Japonya'nın 21. yüzyılın başlarında ekonomi alanında Amerika Birleşik Devletleri'ni bile geçecek bir güce sahip olacağı belirtilmektedir.

Japonya'da devleti her ne kadar İmparator temsil etmekteyse de icra kuvveti başbakanın ve kabinenin elindedir. 1946 anayasasında gerçek iktidarın halkın elinde olduğu belirtilmiş, imparatorun devletin ve halk birliğinin sembolü olduğu belirtilmiştir.

Japonya dünyanın başta gelen büyük endüstri ülkelerinden biridir. Ağır makinelerden hassas aletlere kadar hemen her şey imal edilir. Başta transistörlü aygıtlar (radyo, televizyon v.s.) ve optik endüstrisi olmak üzere elektrikli âletler, saat, motorlu taşıt, makine, gemi, lokomotif yapılır.

Ülke topraklarının %70'i ormanlıktır. Tarıma elverişli topraklar ülke yüzölçümünün ancak %16'sını meydana getirir. Pirinç, arpa, buğday, soya tarımı yapılır, sığır, koyun, domuz beslenir, balıkçılık yapılır. Tarıma elverişli toprakların çok az olmasına rağmen,

Büyük şehirlerde modern yapıların yanıbaşında klasik Japon tarzında da binaların yapımına önem verilmektedir.

modern sulama, bilimsel gübreleme, düzenli ilâçlama ile ürün miktarı artırılmaktadır. Taş kömürü, demir, manganez, kalay, molibden, gümüş, bakır, kurşun, altın çıkartılır.

1946 Anayasası'nda savaş ve silâhlı kuvvetlerin kullanılması reddedilmişse de Japonya'nın güçlü bir silâhlı kuvvetler kadrosu vardır. 180 000 kişilik kara kuvvetleri, ayrıca 40 000 kişilik yedekle takviye edilmiştir. 44 000 kişilik deniz ve 40 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. Savaş uçaklarının sayısı 900 kadardır.

Japonya'da eğitime büyük önem verilmektedir. Çalışan annelerin çocuklarını barındıracak bakımevleri, meslek eğitimi yapan okullar, yeteneksiz ve geri zekâlılar için özel eğitim yuvaları, yüksek okullar Japonya'yı kültür bakımından bugünkü ileri durumuna getirmiştir. 7 büyük üniversitesinde 1,5 milyondan fazla genç öğrenim yapmaktadır.

Japonya'nın başlıca büyük şehirleri: **Tokyo** (Başkent) (8 841 000, civarıyla birlikte 11 477 000), **Osaka** (2 950 000), **Yokohama** (2 312 000), **Nagoya** (2 045 000), **Kyoto** (1 420 000), **Kobe** (1 300 000), **Kyta-Kyuşu** (1 043 000), **Sapporo** (1 013 000), **Kavasaki** (973 000)'dir.

JAPONYA'NIN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

RYUKYU ADALARI: Japonya'dan Formosa'ya kadar bir yay gibi uzanan adalar topluluğudur. Yüzölçümü 2 196 km.², nüfusu 945 000. Başlıca yerleşme merkezi **Noha**, Okinawa adasındadır. Halkı genellikle balıkçılıkla geçinir.

KATAR

İdare şekli: Şeyhlik
Yüzölçümü: 22 015 km.²
Nüfusu: 180 000
Başkenti: Doha (120 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Katar Riyali

KATAR, Arabistan yarımadasında, Basra körfezine güneyden kuzeye doğru uzanan küçük bir yarımadanın üzerinde yer alan bir devlettir. İç kesimleri çöllerle kaplıdır. 16. yüzyılda **Piri Reis** tarafından fethedilerek Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılan bu topraklar, 20. yüzyılın başlarında, 1916'da İngiltere'nin himayesine geçti. 1 eylül 1971'de ise bağımsızlığını kazanan ülke İngiltere ile bir dostluk anlaşması imzaladı. Bütün güç Şeyh'in elindedir.

Katar'ın bütün geliri petrolden elde edilmektedir. Bu sayede kısa zamanda zengin olmuştur. Ülkede, gelir çok, nüfus az olduğu için fert başına düşen millî gelir 22 000 Türk lirasına yaklaşmaktadır. 1971'de 21 milyon ton petrol çıkartılmıştır.

Katar'ın önemli şehirleri: **Doha** (Başkent) (120 000), **Dukhan** ve **Umm Said**'dir.

DENİZDEN PETROL ÇIKARTIYOR

Katar, son yıllarda petrol araştırmalarını geliştirmiş, yalnız karada değil, deniz dibinden de petrol elde etmeye başlamıştır.

Khemer, eski adıyla Kamboçya, Vietnam savaşının ülkeye sıçramasıyla zor günler geçirmiştir.

KHEMER

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 181 035 km.²
Nüfusu: 7 100 000
Başkenti: Phnom Penh (1 500 000)
Dili: Khemer dili
Dini: Budist
Parası: Riel

KHEMER Cumhuriyeti, eski adıyla Kamboçya, Asya'nın güneydoğusunda, Çin Hindi yarımadasında yer alır. Ülkenin çok eski bir tarihi vardır.

10. ve 12. yüzyıllarda en parlak çağını yaşayan Khemer, 15. yüzyılda Taylan ve Vietnamlılar'ın hücumuna uğradı. 18. yüzyılda Siyam ülkenin üç eyaletini ele geçirdi, Annamlılar da Koşinşin kesimini aldılar. Kral, 1863'te Fransızlardan yardım istedi ve Khemer Fransızların himayesine girdi. 1930'da ülkede milliyetçilik

hareketleri başgösterdi, İkinci Dünya Savaşı'nda Fransızlara karşı hoşnutsuzluğunu belirtmeye başladı. Yer yer ayaklanmalar oldu ve ülkeye Japonya hâkim oldu. Savaştan sonra burada yine Fransızlar hâkimiyetlerini kurdularsa da 1947'de ülkede meşrutî bir krallık kuruldu. 1953 kasımında Fransa, Kamboçya'nın bağımsızlığını tanıdı. 1955'te komünist partisi iktidara gelince, ülke Fransız Birliği'nden ayrıldı.

1970'te ise o zamana kadar ülkeyi Çin Hindi'ndeki savaş ve karışıklıklardan uzak tutmayı başarmış olan Prens **Sihanuk** tahttan indirildi ve ülkede cumhuriyet ilân edildi.

Millet Meclisi 1971'de dağıldığından, ülke bugün Başkan Mareşal **Lon Nol** ve 1973'te seçimleri kazanan Sosyal Cumhuriyetçi Parti hükûmetince yönetilmektedir.

Khemer, bir tarım ülkesidir. Topraklarının büyük bir kısmını tropik ormanlar kaplar. Ovalık kesimde pirinç, mısır, tütün, pamuk, kauçuk ağacı yetiştirilir. Manda, domuz ve sığır beslenir, balıkçılık yapılır. Endüstrisi el sanatlarından ibarettir. Başta pirinç, kauçuk olmak üzere tarım ürünleri ihraç eder. Ticaretini daha çok komünist blokla yapar. Son yıllarda ekonominin devletleştirilmesine, endüstrisinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Ülkedeki geleneksel törenler turistlerce ilgiyle izlenmektedir.

Khemer, Güneydoğu Asya Askerî Paktı'na (SEATO)'ya bağlıdır. 200 000 kişilik kara, 5 000 kişilik deniz, 6 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır.

Başlıca şehirleri: **Pnom Penh** (Başkent) (1 500 000), **Battambang** (60 000), **Kompong Şam** (30 500)'dir.

ZENGİN BİR ALFABE

Khemer'de konuşulan Khemer dilinin alfabesinde 74 harf vardır ki, yeryüzündeki en çok sayıda harfi olan alfabelerden biridir.

Güney Kore Cumhuriyeti'nin başkenti Seul son yıllarda hızla gelişip kalabalıklaşmaktadır. Nüfusu şimdiden 5 milyonu aşmıştır.

KORE «GÜNEY»

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 98 480 km.²
Nüfusu: 33 600 000
Başkenti: Seul (5 590 000)
Dili: Korece
Dini: Budist
Parası: Güney Kore Von'u

ASYA'nın doğusunda, Kore yarımadasının üzerindeki ülke İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllara kadar tek bir adla, kore diye anılırdı. Ne var ki ülkenin ortadan ikiye ayrılması ve bu iki ayrı bölgede iki ayrı devlet kurulmasından sonra, kuzeyde kalan kısım Kuzey Kore, güneydeki de Güney Kore diye adlandırıldı.

Kore'nin efsanelere karışan çok eski bir tarihi vardır. Milât'tan önce bir Çin kolonisi olan ülke toprakları, bir ara Moğollar'ın istilâsına uğramış, sonra yeniden Çinliler tarafından ele geçirilmiştir. 14. yüzyılda bir Kore sülâlesi olan Li'ler tarafından yönetilmeye başlamış, bu durum son yüzyıla kadar süregelmiştir. 19. yüzyılda Çin ve Japonya bu yarımadayı ele geçirme mücadelesine girişmiş, sonunda, 1907'de Japonya, Kore'yi himayesine almıştır. Ne var ki bu durum fazla uzun sürmemiş 1910'da ülke Japonya tarafından ele geçirilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefikler tarafından işgal edilen Kore topraklarında, kuzeyde, Sovyet Rusya'nın etkisiyle, 1948'de Demokratik Halk Cumhuriyeti, güneyde de Amerika Birleşik Devletleri'nin etkisiyle bir bağımsız devlet kuruldu. 1950'de bu iki devlet arasında başlayan silâhlı çatışma kısa zamanda büyük bir

savaş halini aldı. Kuzey Kore, Sovyet Rusya, Çin ve Komünist blokuna dahil devletlerin yardımıyla güçlendi. Birleşmiş Milletler'in isteği üzerine Amerika da Türkiye, Belçika, Fransa, Hollanda ve diğer ülkelerin yolladıkları birliklerden meydana gelen kuvvetlerle Güney Kore'nin yardımına koştu.

Pusan'da çıkarma yaparak Kore topraklarında ilerleyen Birleşmiş Milletler kuvvetleri başkent **Seul**'ü alıp, 38. enleme ulaştılarsa da 500 000 Çinli gönüllünün saldırısı üzerine geri çekilmek zorunda kaldılar, önce Seul'u kaybettiler, sonra yine aldılar. Çin'e kadar ilerleyip bütün Kore'yi ele geçirme taraflısı olan başkomutan general **MacArthur** değiştirilerek yerine önce **Ridyeway**, sonra da **Clark** getirildi. 1953'te ateşkes kabul edilip 38. enlem iki ülke arasında sınır olarak tanındı.

Bütün bu olaylar **Syngman Rhee**'nin cumhurbaşkanlığı zamanında meydana gelmişti. **Syngman Rhee**'nin diktatörce yönetime kayması sonucu ülkede huzursuzluk başgösterdi. 1960 yılının 4 nisan günü **Syngman Rhee**'nin çekilmesiyle ülkede eski parlamenter rejim geri gelmiş oldu. Fakat yine de tam olarak huzur sağlanamadı. Başbakan **Myun Chang** bir darbeyle indirilerek general **Park Çung-hee** iktidara getirildi, daha sonra da Cumhurbaşkanı yapıldı. 1962'de yeni bir anayasa ile tekrar başkanlık yönetimine dönüldü. 1972'de Kuzey ve Güney Kore arasında yapılan görüşmeler iki devletin birleşeceği şeklinde yorumlandıysa da bir sonuç vermedi.

Güney Kore'de toprakların %67'si ormanlıktır, %23 kadarı da tarıma elverişlidir. Başta hemen bütün Uzak Doğu ülkelerinde olduğu gibi pirinç yetiştirilir, ayrıca arpa, patates, baklagiller, tütün, pamuk gibi besin ve endüstri bitkileri tarımı yapılır. Sığır, domuz, keçi ve at beslenir. İpekçilik yapılır, kıyılarda halk balıkçılık yaparak hayatını kazanır. Taş kömürü, demir, bakır, molibden, tuz, grafit, altın, gümüş ülkenin tabiî zenginliklerindendir. Orman ürünleri, kontrplak, dokuma maddeleri, hazır elbise, çelik levhalar, pamuk gibi maddeler ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını Birleşik Amerika, Japonya, Hong-Kong'la yapmaktadır.

Güney Kore'nin 560 000 kişilik kara, 30 000 kişilik deniz, 23 000 kişilik de hava ordusu vardır. Sınırlarının korunması Birleşmiş Milletler'in garantisi altındadır. Ayrıca Birleşik Amerika devamlı silâh ve malzeme yardımı yaparak orduyu modernleştirmektedir.

Başlıca şehirleri: **Seul** (Başkent) (5 590 000), **Pusan** (1 878 000), **Taegu** (847 500), **İnçon** (528 500)'dur.

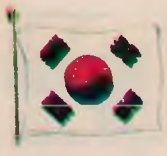

EN YÜKSEK FAİZ

Güney Kore'de 1965 aralık ayından 1968 mart ayına kadar bankalar verdikleri faiz miktarını %28'e kadar yükseltmek zorunda kalmışlardır ki, bu şimdiye kadar yeryüzündeki bütün bankaların verdikleri en yüksek faizdir.

Güney Kore'de de nüfus, öteki Asya ülkelerinde olduğu gibi son yıllarda hızla artmaktadır.

KORE «KUZEY»

İdare şekli: Demokratik Halk Tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 120 540 km.²
Nüfusu: 14 600 000
Başkenti: Pyongyang (1 500 000)
Dili: Korece
Dini: Budist
Parası: Kuzey Kore Von'u

KUZEY KORE, Asya'nın doğusundaki Kore yarımadasının kuzeyinde yer alan bir devlettir. Ülkenin tarihi, Güney Kore'ninkinin hemen hemen aynıdır. Devlet 1948 yılının 25 aralık günü bu kesimde, bir demokratik halk cumhuriyeti kurulmasıyla vücut bulmuştur.

Kanlı Kore Savaşları'ndan sonra 38. enlem iki devlet arasında sınır kabul edilmişti. Sovyet Rusya ile Birleşik Amerika, Kuzey ve Güney Kore'ye barış garantisi vermişler, 1958'de de Çin birlikleri ülkeyi terketmişti. 10 ocak 1972'de iki Kore arasında bir barış antlaşması imzalanmış, temmuz ayında da iki ülkenin yöneticileri arasında bir yaklaşma, Kuzey ve Güney Kore'nin birleşeceği şeklinde yorumlanmışsa da şimdilik bir sonuç çıkmamıştır.

Nüfusu bir buçuk milyona yakın Pyongyang, Kuzey Kore'nin başkentidir. Son yıllarda yeni yapılan binalarla modernleşmiştir.

Kuzey Kore'de hâkimiyet resmen Yüksek Halk Meclisi'ndeyse de, hemen bütün komünist bloku ülkelerinde olduğu gibi idare mekanizmasına Komünist Partisi hâkimdir.

Kuzey Kore'de çalışan nüfusun %40 kadarı tarımla uğraşmaktadır. Ülkede pirinç, arpa, buğday, soya, pamuk yetiştirilir. Toprakların önemli bir kısmı ormanlıktır. Sığır, domuz, koyun beslenir. Taş kömürü, demir, altın, kurşun, çinko madenleri işletilmekte, demir, çelik ve döküm endüstrisinin kalkındırılmasına çalışılmaktadır. Ticaretinin yarısından fazlasını Sovyet Rusya, önemli bir bölümünü de Çin'le yapmaktadır.

Son yıllarda, bir süreden beri uygulanmakta olan kısa devreli kalkınma planları sonuçlarını vermeye başlamıştır. Tarım devletleştirilmiş, ağır endüstriye büyük önem verilmiştir. Ama yine de besin kıtlığı tam olarak önlenememiştir.

Kuzey Kore ordusu silâh ve diğer malzemesini Sovyet Rusya'dan almaktadır. 408 000 kişilik kara, 17 000 kişilik deniz, 40 000 kişilik de hava ordusu vardır. Ayrıca işçiler ve köylüler arasında da 1 300 000 kişiye yaklaşan milis kuvvetleri vardır. 350 Mig uçağı, 800 Sovyet tankı ve donanması hep Sovyet yapısıdır.

Kuzey Kore'nin başlıca şehirleri: **Pyongyang** (Başkent) (1 500 000), **Çong Jin** (200 000), **Heungham** (150 000)'dır.

EN AZ SÜT İÇİLEN ÜLKE

Yapılan istatistiklere göre Kuzey Kore, yeryüzünde en az süt içilen ülkedir. Yılda kişi başına sadece yarım litre süt düşmektedir.

KÛVEYT

İdare şekli: Monarşi
Yüzölçümü: 18 120 km.²
Nüfusu: 910 000
Başkenti: El Kûveyt (375 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Kûveyt Dinarı

KÛVEYT, Arabistan yarımadasının kuzeydoğu kesiminde yer alan küçük bir şeyhliktir, ama halkı, ülkedeki petrol nedeniyle dünyanın en zengin insanları haline gelmiştir. Öyle ki fert başına düşen ulusal gelir hemen hemen Birleşik Amerika vatandaşlarınınkine yakındır.

Kûveyt'in toprakları göz alabildiğine uzanan bir kum denizi halindedir. Sınırları dışında kalan 5 700 km.²'lik bir tarafsız bölge de Saudi Arabistan'la Kûveyt tarafından ortaklaşa yönetilmektedir. Ülke nüfusunun yarısından çoğunu aslen Kûveytli olmayan Araplar meydana getirir.

Bugün Kûveyt'in bulunduğu çöller eskiden Bedevî Araplarının yaşadığı topraklardı. Buralara Portekizli denizcilerin gel-

PETROLÜ VAR, AMA ...

Kûveyt, elde ettiği bol petrol nedeniyle yeryüzünün sayılı zengin ülkelerindendir, ama toprakları çölle örtülü olduğu için en önemli ihtiyaç maddelerini bile dış ülkelerden getirtmek zorundadır. Hatta zaman zaman içme suyunu bile!

diği, sonra da Araplar'ın Portekizliler'i kovarak buralara yerleştikleri, bu arada 1756'da Sabah Ebu Abdullah adında bir emirin buralarını ele geçirdiği biliniyor. Daha sonra Türkler'e geçen Kûveyt, bir kaza olarak yönetildi. Emire, kaymakam denirdi. 1897'de İngilizler'in kışkırtmasıyla Kûveyt emiri İngilizler'in himayesini istedi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise bu topraklar kesinlikle İngilizler'e geçti. Daha sonraları bol petrol bulunup da bu uçsuz bucaksız çöller değerlenince, Irak, Kûveyt üzerinde hak iddia ettiyse de bir sonuç alamadı. Kûveyt 1961'de bağımsızlığını kazanmayı başardı.

Kûveyt'in bugün 50 üyeli bir meclisi varsa da bütün iktidar devlet başkanı olan şeyhtedir. Şeyhlik babadan oğula geçmektedir. Ülke üç idarî bölgeye ayrılmıştır. Bunlar Kûveyt, Ahmedî ve Havalî'dir.

Ekonomisi bütünüyle petrole dayanan Kûveyt'teki petrol yataklarının, yeryüzündeki bütün petrol yataklarının dörtte biri kadar olduğu sanılmaktadır. Kûveyt her yıl Mısır ve Ürdün'e ekonomik yardım yapmaktadır. Makine ve motorlu araç, kimyasal madde başta olmak üzere besin maddelerini ithal etmektedir. Ülkede alkollü içki yapımı ve ithali kesinlikle yasaklanmıştır.

Kûveyt, genel görünüşü ve bütün özellikleriyle son yıllarda zenginleşmiş bir petrol ülkesinin başkenti olduğunu yansıtmaktadır.

Kûveyt'in küçük, fakat iyi eğitim görmüş ordusunun mevcudu 8 000 kişi kadardır. Sağlık hizmetleri parasızdır. Sağlık örgütü, öteki Arap ülkelerine yardım yapacak derecede gelişmiştir. Eğitim parasızdır. 1966'da bir üniversite açılmıştır.

Başlıca yerleşme merkezi aynı zamanda başkent olan **Kûveyt** (375 000)'tir.

Kûveyt, insanları, develeri ve uçsuz bucaksız çölleriyle tipik bir Arap yarımadası ülkesidir.

Ama bu çölün altında bulunan petrol, çöl insanlarını bir anda servet sahibi yapmıştır.

LAOS

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 236 800 km.²
Nüfusu: 3 150 000
Başkenti: Vientiane (165 000)
Dili: Laosça
Dini: Budist
Parası: Kip

LAOS, Çin Hindi yarımadasının orta kesiminde dağlık bir ülkedir. Topraklarının % 70'i balta girmemiş ormanlarla örtülüdür, denizlere kıyısı yoktur. Ülke topraklarını Mekong nehri ve kolları sular.

Bugün Laos'un bulunduğu topraklar üzerinde 12. Yüzyılda Çin'den kaçan Tay kabileleri yerleşmiş bulunuyordu. 14. Yüzyılda buralarda Lan Ksang krallığı kuruldu. Komşu kral-

Laos'lu kadınların dünyanın en güzel yüzlü kadınları olduğu söylenir. yerli kadınlar özellikle yedikleri bol pirincin tenlerine bir başka güzellik kattığına inanırlar.

lıkların saldırılarına uğrayan krallık 1707'de ikiye ayrıldı, kuzeydeki Luang Prabang kesimi Çin'e, güneydeki Vientiane kesimi ise şimdi Tayland denen Siyam'a bağlandı. 1893'te ise Laos topraklarının büyük bir bölümü Fransız himayesi altına girdi.

1945'te Laoslular isyan ederek bağımsızlıklarını kazanmak istediler, ama Fransızlar isyancıları bozguna uğrattı. 1946'da birleşik bir krallık haline getirildi. 1949'da muhtar bir devlet oldu, sonra da Fransız Birliği çerçevesinde bağımsızlığına kavuştu (1953). Ne var ki ülke, sağ ve solcular arasındaki çatışmalara, sonra da kanlı savaşlara sahne oldu. Kuzey kesimdeki Laosluları Çin ve Kuzey Vietnam destekliyordu. Patet Lao (Özgür Laos) hareketi taraftarları milliyetçilerle mücadeleye giriştiler. 1964'ten itibaren Laos iki büyük gruba ayrıldı; Sağ kanat, ki Birleşik Amerika'nın yardımıyla yaşamaktadır ve Amerikan uçaklarının yardımıyla bütün Mekong vadisini, başkent Vientiane'ı ve kraliyet şehri Luang Prabang'ı kontrolları altında tutmaktadır. Sol kanat ise Kuzey Vietnam'ın desteğiyle yüksek yaylaları elinde tutan Pathet Lao grubudur. Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnam üzerine yönelttiği saldırılar için en uygun askerî yolun Laos topraklarından geçmesi, bu ülkeyi de ister istemez ateşin içine atmaktadır.

Laos meşrutî bir krallıktır. Başbakanı kral tayin eder. Hükümdarlık ya veliaht, ya da ailenin en büyü kerkek üyesine geçmektedir.

HER YERDE KÂĞIT PARA!

Laos'ta kullanılan paraların hepsi kâğıt paradır. Ülke, madeni parası olmayan tek ülkedir.

Ülke nüfusunun %85'i tarımla uğraşır. Başta pirinç olmak üzere mısır, çay, kahve, tütün ve çeşitli meyve yetiştirilir. Değerli tahta işlerinde kullanılacak ağaçlar yetiştirilir. Beslenen hayvanlar arasında sığır ve manda başta gelir. Kalay, taş kömürü, demir, bakır, altın, kurşun yatakları varsa da tam olarak işletilememektedir. Endüstrisi yeterince gelişmemiştir. Kalay, tik ağacı tahtası, kahve, pamuk, deri ihraç eder. Ticaretini Malaysiya, Singapur, Tayland, Hong Kong ve Birleşik Amerika ile Kanada'yla yapmaktadır.

1946'dan beri sağ-sol çatışması içinde bunalan ülkede, hükûmet kuvvetleri Amerikan silâhlarından, Patet Lao diye adlandırılan sol cephe kuvvetleri ise Komünist ülkeleri silâhlarından yararlanmaktadır. Hükûmete bağlı kara kuvvetleri 80 000 kişi kadarken, Patet Lao kuvvetleri 30 000 kişi kadardı, ayrıca aynı safta 50 000 kişi kadar da Kuzey Vietnamlı asker vardı. Hükûmetin deniz kuvvetleri nehir tipi gemilerden ibarettir, ayrıca 1 500 kişi mevcutlu bir hava kuvvetleri vardır. Patet Lao grubunun hava kuvvetleri yoktur.

Ülkenin özelliklerinden biri, ormanlarda kesilen ağaç taşımında özel olarak yetiştirilip terbiye edilmiş fillerden yararlanılmasıdır. Öte yandan Khone çavlanı, yeryüzünün en geniş çavlanıdır. 12 km. genişliğindeki bu çavlanda sular 18 m. yükseklikten aşağıya dökülmektedir.

Başlıca şehirleri: **Vientiane** (İdarî Başkent) (165 000), **Luang Prabang** (Kralın oturduğu şehir) (22 000), **Pakse** (35 000), **Savannakhet** (36 000)'dir.

LÜBNAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 10 400 km.²
Nüfusu: 3 250 000
Başkenti: Beyrut (702 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman, Hıristiyan
Parası: Lübnan Lirası

Lübnan'ın başkenti Beyrut, Akdeniz'in en güzel, en hareketli şehirlerindendir. Yaz - kış turistler, Beyrut'tan eksik olmaz.

LÜBNAN, Akdeniz'in doğusunda, toprakları Suriye ve İsrael'le çevrili küçük bir ülkedir. «Orta Doğu'nun İsviçresi» denen bu küçük, fakat ilgi çekici ülke bir çok özellikleriyle diğer Arap ülkelerinden ayrılır. Halkın yarısından fazlası Hıristiyan'dır. Arap dünyasının ticaret ve ekonomik bakımdan merkezi sayılır, işadamları için eşi bulunmaz bir pazardır, ayrıca da Akdeniz'in en canlı turizm merkezlerinden biridir.

Bu toprakların çok eski bir tarihi vardır. Çok önceleri buralarda Hitit ve Ermeni krallıkları kurulmuş, ardından bu kıyılarda denizci ve tüccar bir kavim olan Fenikeliler yerleşmiştir. **Sidon** (Sayda), **Tir** (Sur) ve **Biblos** (Beyrut) şehirleri bugüne kadar gelmiş eski şehirlerdir. Sonra Bizanslılara, daha sonra da Araplara geçen bu topraklar, Haçlı seferleri sırasında Avrupalıların saldırılarına uğradı, Yavuz Sultan Selim zamanında da Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katıldı. 1615'ten itibaren 402 yıl Türklerin idaresinde kalan Lübnan, Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda İngiliz orduları tarafından alındı ve Fransa mandasına verildi. 1926'da Lübnan'da bir başkaldırma olduysa da Fransızlar tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında ülke Fransız baskısından kurtuldu, 1945'te de bağımsızlığını ilân etti.

Lübnan, tek meclisli parlamentosu olan bir cumhuriyettir. Cumhurbaşkanı Hıristiyan, başbakan Müslüman'dır.

Arap ülkeleri arasında en yüksek hayat seviyesine ulaşan ülke olan Lübnan, ekonomisi, bankacılık ile, petrol nedeniyle zenginleşen Orta Doğu ülkeleri hesabına yürütülen ticarî hizmetlere dayanır. Buğday, mısır, arpa, portakalgiller, elma, muz, zeytin, tütün gibi tahıl, meyve ve endüstri bitkileri yetiştirilir, ipekçilik yapılır. Dağ selvisi adı verilen sedir ağacı, bir zamanlar Lübnan'da çok bulunan bir ağaçtı. Fenikelilerin gemilerini bu ağaçtan yaptıkları bilinmektedir. İyi tahtası ve uzun ömürlü olmasıyla tanınan bu ağaçların sayıca çok azalması üzerine yenilerinin yetiştirilmesi ve eskilerinin korunması için harekete geçilmiştir. Bugün yaşı 1 500'e varan ancak birkaç yüz ağaç kalmıştır.

Lübnan meyve ve sebze başta olmak üzere tekstil maddeleri, kimyasal maddeler ihraç eder. Bu arada ikinci el olarak makine ihracı da yapar.

Lübnan'ın 5 000 kişilik kara ordusu, 600 kişilik polis ve 350 kişilik de güvenlik kuvvetleri vardır. Deniz kuvvetlerinde 250, hava kuvvetlerinde de 1 000 kadar askeri vardır. Fransız yapısı 40 kadar uçağı hava kuvvetlerinin temel silâhıdır.

Ülkede halkın %80'i okuma yazma bilmektedir ki, Arap ülkeleri arasında en yüksek orandır. Romalılardan kalma eserler, ayrıca lüks otel ve eğlence yerleri Lübnan'a turizm açısından da büyük gelir sağlar.

Başlıca şehirleri: **Beyrut** (Başkent) (702 000), **Trablus** (175 000), **Zahle** (47 000), **Sayda** (25 000), **Sur** (14 000)'dur.

BAYRAĞINDA AĞAÇ VAR

Lübnan'ın simgesi, bin yıldan fazla yaşayan, dev sedir ağacıdır. Bayrağında da bu ağaç yer almaktadır.

MALAYSİYA FEDERASYONU

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil Anayasal Federal Monarşi
Yüzölçümü: 332 995 km.²
Nüfusu: 11 600 000
Başkenti: Kuala Lumpur (451 000)
Dili: Malayca
Dini: Müslüman, Budist
Parası: Malaysia Doları

MALAYSİYA, Asya'nın güneydoğusunda, 13 devletten meydana gelen bir federasyondur. Değişik ırklardan insanların yaşadığı bu devletler şunlardır: **Johore, Kedah, Kelantan, Malacca, Negri Sembilan, Pahang, Penang, Perak, Perlis, Selangor, Tregganu, Sabah** ve **Sarawak**.

Malakka yarımadası üzerindeki devletlerde yaşayan halk (bu devletlere Batı Malaysiya da denmektedir) Müslüman'dır. İndonezyalılarla ortak kanları vardır ve aynı kültüre sahiptir, bütün nüfusun %50'sini meydana getirir. Diğer önemli grup Çinlilerdir ve nüfusun %37'sini meydana getirirler. Bunlar İngiliz yönetimi sırasında gelip yerleşmişlerdir, bütün ülkenin ticaretini ellerinde bulundururlar. Geriye kalan halk ise Hint asıllıdır. Bunlar genellikle kauçuk ağacı plantasyonlarında çalışan sessiz, kendi halinde insanlardır.

EN ÇOK LASTİK ÜRETEN ÜLKE

Yeryüzünde bir yılda üretilen kauçuğun %42'si Malaysiya'dan çıkmaktadır. Ülke yine çıkardığı kalay ile yeryüzündeki (Sosyalist ülkeler hariç) kalayın %42'sini çıkarmaktadır.

Borneo adasındaki Kuching, Malaysiya Federasyonu'nun önemli bir bölümünü meydana getiren Sarawak'ın başkentidir.

Borneo adası üzerinde yer alan Sarawak'ta (buraya Doğu Malaysiya da denmektedir) Dayak'lar çoğunluktadır. Kuzeydoğudaki Sabah'ta ise Filipinli halk çoğunluktadır.

Bu topraklara Avrupalı olarak ilk defa 1511'de Portekizliler, arkasından da sömürgeci Hollandalılar gelmiş, İngilizler'in de ticaret amacıyla buralara gelmeleri, bu bölgenin 1826'da İngiliz kolonisi olmasıyla sonuçlanmıştı. 1876'da ilk olarak Brezilya'dan getirilen kauçuk ağacı fidanları dikilerek ülkenin tabiî zenginliğinin artmasında önemli bir adım atılmış, 1909'da da buradaki küçük sultanlıklar ve racalıklar bir federasyon haline getirilmişti. İkinci Dünya Savaşı'nda Japon ordularının işgaline uğrayan bu topraklar savaştan sonra 1948'de Malaya Federasyonu adı altında toplanmış, Federasyon 1957'de de bağımsızlığını kazanmıştı.

1948 - 1960 yıllarının arası ise komünistlerle mücadeleyle geçmişti. O yıllarda Kuzey Borneo ve Sarawak İngiltere'nin himayesindeydi. İkinci Dünya Savaşı'nda müttefiklerin galip gelmesi sonucu ikisi de koloni statüsü kazandı. Malaya Başbakanı **Tunku Abdullah** komünistlerin Singapur'u

Federasyonun diğer önemli bir bölümü olan Sabah'ta tipik kıyafetiyle bir yerli genç kız.

bağımsız hale getirmelerinden endişe ederek, Malaya'yı Malaysiya adı altında Sarawak, Brunei ve Kuzey Borneo ile birleştirmeyi teklif etti. Uzun görüşmelerden sonra Singapur' un bağımsız bir cumhuriyet haline gelmesi kabul edildi, Malaya Federasyonu da Sarawak ve Sabah ile birleşerek Malaysiya adını aldı.

Malaysiya'da 13 devletten dokuzunun sultanı her beş yılda bir toplanarak içlerinden birini federasyon başkanı olarak seçerler. Sultan, parlamentonun ve kabinenin tavsiyelerine uyarak ülkeyi beş yıl süreyle yönetir. Parlamentosu iki meclislidir.

Ülkeyi üç ayrı bölümde incelemek fayda verir.

BATI MALAYSİYA: Üzerinde 8 800 000 kişinin yaşadığı bu toprakların %71'i ormanlıktır, %30'u tarıma elverişlidir. Dünyada en çok kauçuk üreten ülke olan Malaysiya'da ayrıca çok miktarda kalay çıkartılır ve palmiye yağı elde edilir ki, ülke bu iki maddede de dünyada birincidir. Ayrıca tahtası kıymetli ağaçlar endüstride önemli bir yer tutar, demir, boksit çıkartılır, ananas ve çay yetiştirilir. Turizm çok canlıdır.

DOĞU MALAYSİYA (SARAWAK): 1 milyona yakın insanın yaşadığı bu topraklarda ormancılık ileridir, un elde edilen bir çeşit palmiye olan sagu ağacı ve kauçuk ağacı yetiştirilir, balıkçılık yapılır. Karabiber de bu topraklarda yetişen bitkilerden elde edilir. Boksit, altın, fosfat madenleri vardır, petrol çıkartılmaktadır.

SABAH (Eski Kuzey Borneo): 655 000'e varan nüfusuyla bu toprakların %80'i ormanlıktır. Orman endüstrisi gelişmiştir, kıyı halkı balıkçılık yapar. Tütün, kauçuk ağacı yetiştirilir, petrol çıkartılır, bakır madenleri vardır.

Malaysiya Federasyonu'nun nüfusunun çoğunluğu Müslüman'dır. Sabah'ta, İndonezya sınırında Tawau şehrindeki yeni cami.

Malaysiya Federasyonu'nun 46 500 kişilik bir kara, 5 000 kişilik de deniz ordusu vardır. 1958'de kurulan hava ordusu, şimdilik kara ve deniz ordusunun destek görevi görmektedir. Ayrıca bir de gönüllülerden kurulu bir savunma örgütü vardır. 1972'de İndonezya' yla birlikte, Komünistlere karşı bir savunma anlaşması imzalamıştır.

Başlıca şehirleri: **Kuala Lumpur** (Federasyon başkenti) (451 000), **Georgetown** (Penang adasında) (235 000), **Malacca** (70 000), **Kuching** (Sarawak'ta) (70 000), **Sibu** (Sarawak'ta) (38 000), **Kota Kinabalu** (Sabah'ta) (41 000)'dur.

MALDİV

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 300 km.^{2}
Nüfusu: 120 000
Başkenti: Male (15 000)
Dili: Eski Sinhal dilinin bir lehçesi olan Divehi dili konuşulur.
Dini: Müslüman
Parası: Maldiv Rupisi

MALDİV, Hint Okyanusu'nda, Hindistan'ın 800 km. güneybatısında, aynı adla anılan bir grup ada üzerinde kurulu bir devlettir. İrili ufaklı 2 000 kadar adadan meydana gelmiştir, bu adaların ancak 220'sinde insan yaşamaktadır. Toprak tropik ormanlarla örtülüdür. Halkın büyük bir kısmı Hadramut, Seylan, Umman gibi civar ülkelerden göç etmiştir.

Arapların sık sık ticaret seferleri düzenlediği bu adaların halkı 1153'te Müslümanlığı kabul etmiştir. Bu adalar 17. yüzyılda o sıralarda Hollandalılar'ın himayesinde olan Seylan'ın himayesine girmiş, bu durum 1948'e kadar sürmüş, o tarihte İngilizler'in Seylan'ı kontrollarına almalarıyla birlikte Maldiv'i de almışlardır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında güneydeki Addu adasında İngilizlerin önemli bir hava üssü bulunuyordu. İngiltere bu üssü 1956'da yeniden açmak isteyince, Maldivliler bu hareketin ülkenin iç bağımsızlığını lekeleyeceğini ileri sürdüler. Görüşmeler sonunda Maldivli-

ler bu üssün açılmasına izin verdilerse de buna karşılık olarak da İngilizler'in adalardaki bölücü hareketleri önlemesini istediler. 26 temmuz 1965'te ülke tam olarak bağımsızlığını kazandı, üç yıl sonra da cumhuriyetle yönetilmeye başlandı.

Bugün Birleşmiş Milletler'e üye olan ülkede, başkan halk oyuyla seçilmektedir, başbakanı o tayin eder. Tek meclisli bir parlamentosu vardır. 1 km.² yüzölçümündeki Gan adasında İngiliz hava kuvvetlerinin bir üssü yer almaktadır.

Halkın büyük bir kısmı geçimini balıkçılık yaparak sağlamaktadır. Bonito adı verilen çizgili ton avlanır. Kurutulmuş balık ülkenin başlıca gelir kaynaklarındandır. Adalarda ayrıca kopra, darı, hindistan cevizi yetiştirilir. Ticaretinin büyük bir kısmını Sri Lanka (Seylan) ile yapar. Son yıllarda turizme önem verilmekte, Male adasında turistik tesisler yapılmaktadır. Civar ülkelerle bağlantısını deniz yoluyla sağlar.

Ülkenin başlıca şehri aynı zamanda başkent olan **Male** (15 000)'dir.

VERGİ ALINMIYOR, AMA...

Maldiv adalarında halk doğrudan doğruya vergi ödememektedir. Buna karşılık gerektiği zaman hiç bir karşılık beklemeden devletin hizmetine girmeye ve verilen işi yapmaya mecburdur.

Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nin başkenti Ulan Bator sokaklarından bir görünüş. Şehir Tola nehrinin kıyısında kurulmuştur.

MOĞOLİSTAN

İdare şekli: Halk tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 565 010 km.²
Nüfusu: 1 380 000
Başkenti: Ulan - Bator (282 000)
Dili: Moğolca
Dini: Lamaist
Parası: Tugrik

MOĞOLİSTAN, Asya'nın doğu kesiminde Sovyetler Birliği ile Çin arasında uzanan geniş topraklar üzerinde kurulu bir devlettir. Ülkede yüksekliği yer yer 3 000 m.'yi bulan dağlar sıralanır. Göktürkler'in başkenti Ötüken ile Cengiz Han'ın başkenti Karakurum bugün bu topraklarda, Orhun nehrinin kıyısındadır. Ülkenin güneydoğu kesimi Gobi çölüyle kaplıdır.

Moğol İmparatorluğu'nun dağılması üzerine ülke Buryat Moğolistanı, Oyrat Moğolistanı ve İç Moğolistan olmak üzere üçe ayrılmıştı. Bunlardan Buryat Moğolistanı Rusya'nın, İç Moğolistan da Çin'in hâkimiyeti altına girdi. Oyrat Moğolları da her türlü siyasal faaliyetten uzak kendi hallerinde yaşadılar. Bu toprakların büyük bir kısmı 1911'e kadar Çin eyaleti olarak yönetildikten sonra, Çin'de Mançu hanedanının düşmesi üzerine bağımsızlığını kazandı. 1924'te Cumhuriyet ilân edildi ve ülke Moğolistan Halk Cumhuriyeti adını aldı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyetlerin nüfuzunun yayılması sonucu Moğolistan'da komünist bir halk cumhuriyeti kurulmuş oldu. 1961'de Birleşmiş Milletler'e kabul edilen Moğolistan'da iktidar mil-

TENHA BİR ÜLKE!

Moğolistan'ın toprakları o kadar geniş, nüfusu da o kadar azdır ki kilometre kareye 1 kişi bile düşmez: 0,9! (Türkiye'de ise km.²'ye 44 kişidir.)

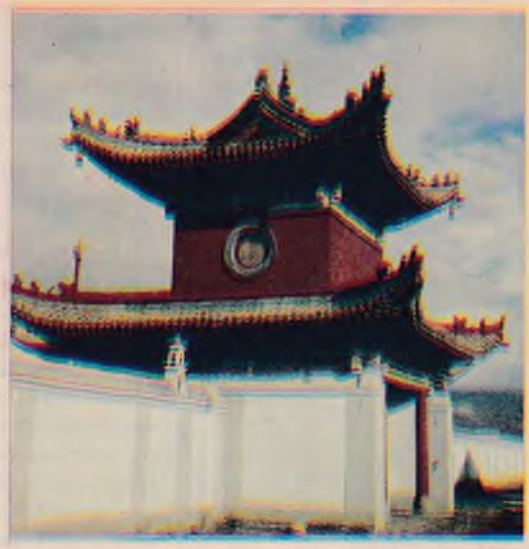

Moğolistan'ın mimarisi Çin mimarlığının özelliklerini gösterir. Canlı renkler, kat kat saçaklar, Çin pagodalarını andırır.

let meclisinin elinde görünüyorsa da gerçekte Moğolistan Halk İhtilâl Partisi'nin elindedir. Devlet işlerini, millet meclisi üyeleri arasından seçilen 9 kişilik bir prezidyum yürütür.

Moğolistan'da halkın büyük bir kısmı göçebe, ya da yarı göçebedir. Bunlar geleneksel büyük çadırlarında yaşarlar, çok sayıdaki hayvanlarını otlatacak mera bulmak için sürekli dolaşırlar. Ülke topraklarının %80'i otlaklar halindedir, %10 kadarı da tarıma elverişlidir. Ülkede çok sayıda at, deve, sığır, koyun beslenir, buğday tarımı yapılır, ormanlık kesimlerde ağaç endüstrisi gelişmektedir. Ayrıca odun kömürü yapılır. Gobi çölünün doğu kesiminde petrol çıkartılmaya başlanmıştır. Bakır, fosfor ve taş kömürü yatakları vardır. Ayrıca wolfram çıkartılmaktadır.

Ülkede dış ticaret devlet tekelindedir. Canlı kasaplık hayvan ve at, yün, deri, hayvansal yağ, pösteki ihraç edilir.

Moğolistan'ın silâhlı kuvvetlerinin toplamı 28 000 kişi kadardır, ayrıca 15 000 kişilik kadar da milis kuvveti vardır. Ülkedeki Sovyet görevlilerinin sayısı 300 000'i bulur.

Ülkenin başlıca şehirleri: **Ulan-Bator** (Başkent) (282 000), **Darkhan** (30 000)'dır.

NEPAL

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 140 800 km.²
Nüfusu: 11 800 000
Başkenti: Katmandu (195 000)
Dili: Nepalce
Dini: Hindû
Parası: Nepal Rupisi

NEPAL, Hindistan'ın kuzeyinde Himalaya sıradağlarının üzerinde bir ülkedir. Dünyanın en yüksek tepesi olan 8 848 m. yüksekliğindeki Everest, bu ülkenin sınırı üzerindedir.

Çok eskiden Moğol asıllı kabilelerin yaşadığı Nepal, 14 yüzyılda Hindû asıllı halkın gelmesiyle bazı küçük krallıkların yer aldığı bir ülke oldu. Bunların başında da Gurka'lar geliyordu. Bugün ülkeye adını veren Nepal Krallığı, bu küçük krallıkların yalnız bir tanesiydi. Geçen yüzyılın başlarında Hindistan'da yerleşmeye başlayan İngilizler Nepal'e de saldırdılar. İki taraf arasındaki savaş aralıklı olarak bu yüzyılın başlarına kadar sürdü. Sonunda, 1934'te İngilizler Nepal'in bağımsızlığını tanımaya mecbur kaldılar. Ülkeyi 1846'dan beri Rana ailesi yönetmekteydi. Bu ailenin bir ferdi aynı zamanda başbakanlık görevini de görüyordu. Son Rana prensi 1951'de görevini bırakmaya mecbur tutuldu. Yeni kral 1955'te yeni bir anayasa ilân etti, dört yıl sonra da bir millet meclisi kuruldu.

Dünyanın tek Hindû krallığı olan Nepal, kasaba ve köy konseyleri, bölge konseyleri ve ulusal konsey olmak üzere 3 ayrı kuruluş tarafından yönetilmektedir.

Ülkede buğday, pirinç, şeker kamışı, meyve ve baharat ağaçları yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, domuz beslenir. Çinko, bakır ve demir yatakları varsa da bunlar işletilememektedir. Ülkedeki motorlu araçların çalışmasına elverişli iki yolun biri Hindistan'dan, öteki de Tibet'ten gelmektedir. Ticaretinin büyük bir bölümünü Hindistan'la yapmakta, tarım ürünleri, tahta, deri ve kösele, tıpta kullanılan şifalı bitkiler ihraç etmektedir.

Nepal'in başlıca şehirleri **Katmandu** (Başkent) (195 000), **Patan** (135 000), **Bhadgaon** (84 000)'dur.

BİR GARİP BAYRAĞI VAR

Nepal, yeryüzünde bayrağı dikdörtgen biçiminde olmayan tek devlettir.

Peşaver, sokakları, çarşıları, insanları ile tipik bir Pakistan şehridir. Afganistan sınırına yakın olması nedeniyle şehirde pek çok da Afgan bulunur.

PAKİSTAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 803 940 km.²
Nüfusu: 52 000 000
Başkenti İslâmabad (110 000)
Dili: Orduca
Dini: Müslüman
Parası: Pakistan rupisi

PAKİSTAN, Hindistan'ın kuzeybatısında yer alan bir ülkedir. Çeşitli ırklardan insanların yaşadığı bu topraklar Hindistan'a giden ticaret yolu üzerinde olduğundan yüzyıllar boyunca çeşitli istilâlara uğramıştır. İrandan, Orta Asya'dan Arabistan'dan gelen insanlar bu topraklara yerleşmiştir. Büyük bir kısmının köylerde yaşadığı bu halk geri kalmıştır ve büyük bir yokluk içindedir. Geleneklere çok bağlıdırlar.

ADI NEREDEN GELİYOR?

Hindistan'daki Müslüman birliğini kurmak isteyenler Pencab, Afganistan ve Keşmir'in başharflerini biraraya getirerek Pakistan adını ortaya atmışlardı. «Pak» temiz anlamına geldiği için bu ad da, temiz ülke anlamına geliyordu.

Hindistan'a gelen kavimler, zamanla Hintliler'in geleneklerini kabullenmişlerse de Müslümanlar kendi kültürlerini korumuşlardı. 1930 yıllarında bu topraklardaki Müslümanlar kendilerine yeni bir vatan edinmek için harekete geçince, o yıllarda İngiltere'de okumakta olan Müslüman öğrenciler 1933'te kuracakları yeni devlet için Pakistan adını ortaya attılar. Hindistan'daki Müslümanlar'ın lideri **Mehmet Ali Cinnah,** bu hareketin öncüsü oldu, 1947'de Pakistan dominyonu kurulunca da genel valiliğe getirildi.

Bu hareketlerin sonucu bugünkü Pakistan toprakları ve Hindistan büyük karışıklıklara sahne oldu. Pakistan'ın Hindistan'dan ayrılması sırasında 6 milyon kadar Müslüman Hindistan'dan Pakistan'a göç etmeye başladılar, bu arada da Pakistan'daki 4 milyon kadar Hindû da Hindistan'a geçti. Ayaklanmalar, salgın hastalıklar oldu, çok sayıda insan hayatını kaybetti. Pakistan'da 1956'da bağımsız bir cumhuriyet ilân edildi.

Ülke Doğu ve Batı Pakistan olmak üzere iki ayrı bölümden meydana geliyordu. Batı Pakistan, bugünkü Pakistan'ın olduğu topraklardaydı, Doğu Pakistan da Bengal körfezinin kuzey kesiminde, Ganj nehri deltasını içine alan kesimdeydi. İki bölge arasında yüzlerce kilometrelik mesafe vardı.

Doğu Pakistan'da, yönetimi elinde bulunduran Batı Pakistan'dan ayrılmak için ayaklanmalar oluyor, bunlar bastırılıyordu. Son olarak 1969'daki kargaşalıklar sırasında, Devlet Başkanı **Eyüp Han** istifa ederek yerini **Yahya Han'**a bıraktı. Ne var ki iki bölge arasındaki anlaşmazlıklar önlenemeyecek hale geldi, bir iç savaş başladı. Hindistan da, Doğu Pakistan'daki savaşı ileri sürerek Pakistan'a savaş ilân etti. Savaş Pa-

Develerin çektiği arabalar Pakistan'ın en ilgi çekici özellikleri arasında yer almaktadır.

kistan'ın kaybetmesiyle sonuçlanınca da Doğu Pakistan, Batı Pakistan'dan ayrılarak 1971'de Bengaldeş hükûmetinin kurulduğunu ilân etti. Bunun sonucu olarak doğu eyaletini kaybeden Pakistan'da 20 aralık 1971'de **Yahya Han** da görevinden istifa ederek, yerine **Zulfikâr Ali Butto** geçti.

Federal bir cumhuriyet olan Pakistan'ın 300 üyeli bir meclisi vardır. 1973 ağustosunda yeni anayasa kabul edilmiştir.

Pakistan'da nüfusun %70 kadarı tarımla uğraşmaktadır. Başta pirinç olmak üzere buğday, mısır, darı, arpa, şeker kamışı, kolza, hardal, tütün, pamuk yetiştirilir, sığır, koyun, manda, deve, eşek beslenir. Dünyanın en çok pamuk üreten ülkelerinden olan Pakistan'da dericilik ve yün endüstrisinin önemli bir yeri vardır. **Rawalpindi'**nin 100 km. kadar güney batısında, **Kot Sarang'**da petrol ve tabiî gaz bulunmuştur.

Pakistan başta pamuk ve pamuklu ürünler, pirinç, deri, balık, halı ve kilim ihraç eder, buna karşılık makine ve motor, kimyasal madde ve sunî gübre, bitkisel yağ, demir, çelik, elektrik malzemesi, çay ve kâğıt ithal eder.

Pakistan ordusu 400 000 kişilik kara, 10 000 deniz ve 17 000 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. 250 savaş uçağı, 4 destroyeri, 1 hafif kruvazörü, 3 denizaltısı başlıca silâhlarıdır.

Ülke halkının %85'inin okuma-yazma bilmediği Pakistan'da özellikle ilkokul sayısının ve meslek okullarının artırılmasına çalışılmaktadır. 7 üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: İslâmabad (Başkent) (110 000), **Rawalpindi** (470 000), **Karaşi** (3 250 000) **Lahor** (1 980 000), **Lyallpur** (940 000), **Haydarabad** (760 000)'dır.

Medine, Saudî Arabistan'ın 200 000 nüfusuyla önemli şehirlerindendir. Fotoğrafta Medine'deki Peygamber Camii görülüyor.

SAUDİ ARABİSTAN

İdare şekli: Krallık
Yüzölçümü: 2 150 010 km.²
Nüfusu: 7 740 000
Başkenti: Riyad (300 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Saudî Arabistan Riyali

SAUDÎ ARABİSTAN, Asya'nın güneybatısında, Arabistan yarımadasının üzerinde kurulu bir krallıktır. Topraklarının büyük bir kısmının çöllerle ve pek az bitkinin yetişebildiği bozkırlarla kaplı olan Saudî Arabistan'ın yaşanılabilecek yeri genellikle Kızıl Deniz kıyısındaki şerittir. Ülke halkının ancak %20 kadarı şehir ve kasabalarda yaşar, geriye kalan halk göçebe, ya da yarı göçebedir.

SERVETİNİ «KARA ALTIN»LA SAĞLIYOR

Saudî Arabistan'da yılda 180 milyon tona yakın petrol üretilir. Bunun sağladığı gelirle daha az zengin Arap ülkelerine, bu arada Ürdün'e geniş ölçüde yardım yapılmaktadır.

Müslümanlıktan sonra bu toprakların İslâm dünyasının merkezi olması ülkenin önemini artırmıştı. **Yavuz Sultan Selim** zamanında buradaki kutsal şehirler üzerinde hâkimiyet kuran Osmanlı Türkleri, **Kanuni Sultan Süleyman** zamanında da bütün Arabistan'da Türk egemenliğini kurmayı başardılar. Ne var ki orta kesimlerdeki bölgeler, yerli şeyhlerin idaresinde kalmıştı. Bunun sonucu olarak da yarımadadaki Türk egemenliği aralıklı olarak sürdü. En önemlisi Vehhabî isyanı olmak üzere çeşitli ayaklanmalar oldu. Vehhabîler'in Hicaz'ı ele geçirmeleri sırasında çıkan olaylar, 1811 - 1818 yılları arasında Mısır Valisi **Kavalalı Mehmet Ali Paşa** tarafından zorlukla bastırıldı.

1916'ya kadar Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı kalan Saudî Arabistan, İngilizler'in ilgisini çekmeye başlamıştı. Hindistan yolu üstünde bulunması, 1900'de başlanan Hicaz demir-

Son yıllarda Saudî Arabistan'da çok sayıda modern binalar yapılmaktadır. Ama yine de Riyad'da eski mahalleler halen durmakta.

yolunun 8 yıl sonra sona ermesi İngilizleri harekete geçirdi. Osmanlı İmparatorluğu aleyhinde kışkırtılan Arapların liderlerinden **İbnissuud ve Idrisî** karşılık olarak İngilizler'den servet denebilecek paralar alıyordu. Birinci Dünya Savaşı sıralarında Mekke emiri **Şerif Hüseyin** de Türkler'in aleyhine çalıştı. Çete savaşlarını ünlü İngiliz casusu **Lawrence** yönetiyordu. Sonunda Arabistan, İmparatorluktan koptu, Mekke emiri **Şerif Hüseyin** Hicaz Kralı olarak tanındı.

Birinci Dünya Savaşı sona erdiğinde Hicaz Krallığı ile Necit emirliği bağımsızlıklarını kazanmıştı. Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine de Arap emirlerinden **İbnissuud** Necit'i ele geçirerek 1921'de kendini Necit Sultanı ilân etti. Sonra da İngilizler'in yardımıyla Hicaz'ı ele geçirdi, dört yıl sonra da Mekke'yi alarak ertesi yıl 1926'da Hicaz kralı oldu. 1932'de krallığının adını Saudî Arabistan olarak değiştirdi. Bugün devletin başında Kral **Faysal ibn Abdülâziz** bulunmaktadır.

Mutlakiyetle yönetilen bir krallık olan Saudî Arabistan'da kral aynı zamanda başbakan ve dışişleri bakanıdır. Prenslerden kurulu bir bakanlar kurulu krala yardımcıdır. Sosyal kurumlar şeriat esaslarına göre yönetilir.

Günümüzde Saudî Arabistan'ın başlıca geliri petroldür. En çok petrol çıkaran ülkeler arasında dördüncü sırayı işgal eden ülkede petrol yatakları Basra Körfezi kıyısı boyunca uzanmaktadır. Petrolün bir kısmı deniz yoluyla ihraç edildikten başka, bir kısmı da borularla Bahreyn'e gönderilmektedir.

Ülkenin tabiî zenginlikleri hurma, incir ve kahvedir. Medine'de bol ve iyi cins hurma, Taif ve çöldeki diğer vahalarda bal ve çeşitli meyve elde edilir. Ayrıca kendine yetecek kadar da tahıl yetiştirilir. Deve, at, eşek, koyun beslenir, kıyılarda balıkçılık yapılır, inci çıkartılır.

Saudî Arabistan'ın savunma gücü 36 000 kişilik kara, 5 500 kişilik de hava kuvvetlerince sağlanır. Ayrıca 10 000 kişilik de güvenlik kuvvetleri vardır. En önemli silâhı da Batı yapısı olan 50 kadar sesten hızlı jet bombardıman uçaklarıdır.

Son yıllarda eğitime önem verilmeye başlanmıştır, kızların okulları ayrıdır. Özellikle örğetmen okullarına önem verilmektedir. Riyad Üniversitesi 1957'de açılmıştır. Kölelik 1962'de kanun dışı bırakılmıştır.

Başlıca şehirleri: **Riyad** (Başkent) (300 000), **Mekke** (300 000), **Medine** (200 000), **Dahran** (175 000), **Cidde** (400 000), **Taif** (30 000) **Buraida** (70 000) **Anaiza** (30 000)'dır.

Saudî Arabistan'ın büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır. Bugün bile develer çöllerin canlı treni olmakta devam etmektedir.

SİNGAPUR

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil Cumhuriyet
Yüzölçümü: 580 km.²
Nüfusu: 2 200 000
Başkenti: Singapur (2 170 000)
Dili: İngilizce, Malayca, Çince, Tamulca
Dini: Budist, Taoist, Kofyçyanist, Müslüman
Parası: Singapur doları

SİNGAPUR, Malaya yarımadasının güneyindeki Singapur adasıyla 40 küçük ada üzerinde kurulu küçük bir devlettir. Toplu halde bulunan adalar bir uçtan ötekine 42 km. uzunluğunda, 22,5 km. enliliğinde bir dikdörtgen içinde yer alır. Pulau, Tekong, Singapur adasından sonra gelen büyük adalardandır. Ülkenin en yüksek yeri sadece 77 m.'dir.

18. yüzyılda Hollanda'ya bağlanan Singapur'u İngilizler 1824'te satın almışlar ve 1867'de sömürge haline getirmişlerdi. 1959'da İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir ülke haline gelen Singapur bugün cumhuriyetle yönetilmektedir. Parlamentodaki çoğunluk partisinin lideri hükûmet başkanı olmaktadır.

TALİMİNİ DIŞ ÜLKEDE YAPIYOR

Aralarında kadın görevlilerin de yer aldığı Singapur ordusu, talim ve eğitimini Avustralya'da yapmaktadır.

Singapur şehri, Singapur'un başkentidir. Deniz üslerinin, tamirhanelerin yer aldığı şehir, bölgenin en önemli turizm merkezidir.

Singapur küçük bir ülke olmasına karşılık bir endüstri ülkesi haline gelmeyi başarmıştır. Mekanik inşaat, gemi tezgâhları, gemi tamir dokları, petrol rafinerileri ülkeye gelir sağlar. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla kalkınmış ve çok sayıda turist çekmeye başlamıştır. Çok sayıda otel, lokanta ve eğlence yerleriyle Güney Doğu Asya'nın önemli bir turizm merkezi haline gelmiştir. Bankacılık, Sigorta ve depolama işleri Singapur'un başlıca gelir kaynaklarındandır.

Singapur'un silâhlı kuvvetleri 19 000 kişi kadardır. Ayrıca 30 000 kişilik de ihtiyatı vardır. Malaysiya, Avusturalya, Yeni Zelanda ve İngiltere arasında imzalanan savunma paktına dahildir.

Malayca, Çince, ingilizce ve Tamilce olmak üzere dört ayrı dil konuşulduğu için, Singapur'da bu dört dilde eğitim yapan okullar, biri İngilizce, öteki Çince eğitim yapan iki üniversitesi vardır.

Ülkenin başlıca şehri, aynı zamanda başkenti olan **Singapur** (2 170 000)'dur.

SRI LANKA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 65 610 km.²
Nüfusu: 13 000 000
Başkenti: Colombo (600 000)
Dili: Sinhalce
Dini: Budist, Hindû
Parası: Sri Lanka rupisi

HZ. ÂDEM'İN İLK AYAK BASTIĞI YER

İslâmiyetteki inanca göre Âdem peygamber Cennet'ten kovulduktan sonra Serendip (Seylan) adasına, Âdem tepesi diye anılan tepeye inmiş, burada tam 200 yıl yaşamıştır! Seylan adası, Âdem peygamberin yeryüzüne ilk ayak bastığı yer olarak kabul edilir.

Colombo şehri, Sri Lanka'nın üzerinde yer aldığı Seylan adasının en önemli şehri ve büyük yolcu gemilerinin uğradığı limandır.

SRİ LANKA Cumhuriyeti, Hindistan'ın güneyindeki Seylan adası üzerinde kurulu bir devlettir. Seylan adasıyla Hindistan arasındaki Palk boğazındaki adalar, iki ülke arasında doğal bir köprü meydana getirir. Bu adalar sayesinde Hindistan'dan gelen demiryolu, Seylan'a bağlanmış durumdadır. Adada yaşayanların %70'i Sinhali (güneyde), %20 kadarı Tamillerdir (kuzeyde).

M.Ö. 6. yüzyılda Hindûlar'ın istilâsına uğrayan adada M.Ö. 483 yılında bir Hintli prens ilk Sinhali krallığını kurdu. Ada, 12. yüzyılda Müslümanlar tarafından işgal edildi. 16. yüzyılın başında da Portekizliler tarafından ele geçirildi. Sonra Hollandalılara, daha sonra da İngilizler'in eline geçen Seylan 19. yüzyıldan, 20. yüzyılın ortalarına kadar İngiltere tarafından yönetildi.

1948'de İngiliz dominyonu haline gelen Seylan, bugün İngiliz Milletler topluluğuna dahil bağımsız bir ülkedir.

Sri Lanka'nın ekonomisi tarıma dayanır. İlk olarak 1867'de ülkeye çay getirilmiş ve ekimine başlanmıştır.

Ülke topraklarının %58'i tarıma elverişlidir. Pirinç, kopra, Hindistan cevizi, tütün, kauçuk ağacı yetiştirilmekte, sığır, manda, keçi, koyun, domuz beslenmekte, kıyılarda balıkçılık yapılmaktadır.

Sri Lanka, çay, hindistan cevizi, tarçın, kopra, hindistan cevizi yağı, kauçuk, hurma ihraç eder; buna karşılık pirinç, dokuma maddeleri, akaryakıt, buğday unu, şeker, sütlü besin maddeleri, kömür, sunî gübre vs. ithal eder.

Ülke 1947'de İngiltere ile bir savunma anlaşması imzalamıştır. 12 000 kişilik kara, 2 000 kişilik deniz, 1 700 kişilik de hava ordusu vardır.

Grafit, mika ve mücevhercilikte kullanılan değerli taşların çıkarıldığı ülkede kaolin ve demir yatakları varsa da işletilmemektedir. Ülkede turizm gelişmektedir. Büyük yolcu gemilerinin yolu üzerinde olması nedeniyle, ülkede turizme önem verilmeye başlanmıştır.

Başlıca şehirleri: **Colombo** (Başkent) (600 000), **Jaffna** (95 000), **Kandy** (68 000), **Galle** (65 000), **Negombo** (46 000)'dur.

SURİYE

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 183 180 km²
Nüfusu: 6 800 000
Başkenti: Şam (850 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Suriye lirası

BİR Orta Doğu ülkesi olan Suriye, Türkiye'nin güneyindeki topraklar üzerinde yer almıştır. Akdeniz'e kıyısı vardır. Güney kesimlerinin çöllerle kaplı olmasına karşılık, Akdeniz kıyısındaki dar kıyı şeridi, ülkenin en verimli topraklarıdır. Türkiye'den doğup güneye akan Fırat nehri, Suriye'ye hayat getiren başlıca akarsudur.

Çok eski bir tarihi olan Suriye M.Ö. 2000 yıllarında Hititler'e, sonra Babil Krallığına bağlanmış, 1300 yıllarında da Eski Mısır'ın bir parçası olarak yönetilmişti. Kıyılarında Fenikelilerin denizcilik ve ticaret yaptığı bu topraklar M.Ö. 9. yüzyılda Asurlular'ın eline geçti. Daha sonraları da İranlılar ve Makedonyalı **Büyük İskender**'in istilâsına uğradı. M.Ö. 64 yılında Roma İmparatorluğu'nun bir parçası haline gelen Suriye, 636 yılında Arap-

DÜNYA'NIN EN ESKİ KİLİSESİ SURİYE'DE

Yeryüzündeki en eski kilise, Suriye'nin doğu kesiminde Salihiye'de Kalat'tadır. 232 yılından kalan yapı hâlâ ayaktadır!

lar tarafından ele geçirildi. 1517'de de **Yavuz Sultan Selim** zamanında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katıldı. 400 yıl kadar İmparatorluğun bir parçası olarak yönetildi.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında ülkede Fransızlar'ın etkisi kendini hissettirmeye başlamıştı. Savaşta Osmanlı İmparatorluğu yenik düşünce Suriye toprakları, bugünkü Lübnan'la birlikte Fransa'ya verildi ve manda olarak yönetilmeye başlandı. 20 yıl kadar sonra da 1939'da Fransa'nın idaresi altında Cumhuriyet hâline geldi. İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Fransız kuvvetlerinin çekilmesi üzerine 1946'da bağımsızlığını ilân etti.

Bağımsız hale geldiği günden bugüne kadar kısa aralarla 21 askerî darbenin yapıldığı ülkede uzun süreli, devamlı bir yönetim kurulamadı. 1958'de Mısır'la birleşreek «Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin bir parçası olan Suriye, bu durumu ancak 3 yıl gibi kısa bir süre devam ettirebildi. 1961'de yapılan bir darbe ile gelen hükûmet Suriye'nin Birlik'ten ayrıldığını ilân ettiyse de, yönetim iki yıl sonra yeniden birlik taraftarlarının eline geçti. 1966'da bu hükûmet de görevden uzaklaştırıldı. 1970'te sonuncu bir darbeyle yönetim General **Hafız Esad**'ın eline geçti.

1970 yılının 27 kasım günü Suriye, Mısır, Libya, Sudan birliğine dahil oldu, 71'de de Arap Cumhuriyetleri Birliği'ne girdi. Aynı yıl ülkede geçici bir anayasa hazırlandı, 1973'teki bir plebisitle yeni Anayasa kabul edildi. Bugün ülke, genellikle subaylar ve işçilerin çoğunlukta olduğu Baas partisinin yönetimindedir.

Suriye bugün bir tarım ülkesidir. Halkının büyük bir kısmı göçebe olarak yaşar. Ülkede orman yok denecek kadar azdır. Başta buğday, arpa, pirinç, mercimek, tütün, pamuk yetiştirilir, ayrıca gül bahçeleri vardır. Koyun, keçi, eşek, sığır, deve beslenir. İklimin elverişsiz, üstelik tarım usullerinin ilkel olması tarımın gelişmesini engellemektedir. Son yıllarda tarım alanında modernleştirme çalışmaları başlamıştır.

Şam, Suriye'nin başkenti ve yeryüzündeki başkentler arasında en eskisidir. Ülkenin önemli bir kültür ve ticaret merkezidir.

Yaşlı bir Suriye köylüsü... Kıyıya yakın bölgelerde, bol meyve ve iyi kalite üzüm yetişir.

Demir, linyit ocaklarının yer aldığı ülkede endüstri millileştirilmiştir. Bir miktar petrol çıkması Suriye'nin geleceğe ümitle bakmasını sağlamıştır. Dokumacılık, dericilik, bakır işçiliği, halıcılık başta gelen el sanatlarındandır. Pamuk, ham petrol, sebze, canlı hayvan, yapağı ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını İtalya, Sovyet Rusya, Lübnan, Federal Almanya, Fransa ile yapmaktadır.

İsrail'le sürekli savaş hali Suriye'yi kuvvetli bir ordu beslemeye mecbur tutmaktadır. 120 000 kişilik kara, 12 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. 300 kadar tepkili savaş uçağı hava kuvvetlerinin başlıca silâhıdır. Araç ve gereçlerinin çoğunu Sovyet Rusya'dan almaktadır. Ayrıca 8 000 kişilik jandarma, 3 000 kadar da güvenlik kuvvetleri vardır. Devlet çok sayıda okul açma kampanyasına girmiştir. Biri Şam'da, öteki Halep'te iki üniversitesi vardır.

Suriye'nin başlıca şehirleri: **Şam** (Başkent) (850 000), **Halep** (567 000), **Humus** (342 000), **Hama** (258 000) **Lazkiye** (86 000)'dir.

Tayland güneydoğu Asya'nın en ilgi çekici ülkelerindendir. Turizm Tayland'ın en önemli gelir kaynaklarından birini teşkil eder.

TAYLAND

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 514 009 km.²
Nüfusu: 38 100 000
Başkenti: Bankok (2 100 000)
Dili: Tay dili
Dini: Budist
Parası: Baht

TAYLAND, eski adıyla «Siyam», Asya'nın güneydoğusunda, Çin hindi yarımadasının üzerinde bir ülkedir. Topraklarının yarısında fazlası ormanlarla kaplıdır. Bu ormanlarda fil, kaplan, yaban kedisi, pars gibi bu bölgeye mahsus hayvanlar yaşar. Güneydoğu Asya'da Avrupalıların boyunduruğuna düşmemiş, özgürlüğünü kaybetmemiş tek ülke Tayland'dır. Kendileri ülkelerine «Özgürlük Ülkesi» anlamına gelen «Muang Thai» derler. Kuzeyde Tao kabileleri, güneyde Siyamlılar çoğunluktadır.

1250 yıllarında Çin'den gelen Lao-Thai'ler Tayland'ın bulunduğu topraklara inerek yerleşmişler, yüz yıl kadar sonra da bir Siyam krallığını kurmayı başarmışlardı.

16. yüzyılda batılılarla temasa geçen Siyamlılar, 17. yüzyılda Fransa, Hollanda ve İngiltere ile ticaret ilişkileri kurdular. 18. yüzyılda Burmalılar'la savaştılar. 19. yüzyılda da topraklarını genişlettiler ve batı ülkeleriyle kurdukları ilişkiler sonucu ülkede bir modernleşme hareketleri görüldü. Köleliğe son verildi. Orduda ıslahat yapıldı.

1803 - 1910 yılları arasında Fransızlar ve İngilizler ülke topraklarının bir kısmını ellerine geçirdilerse de, Birinci Dünya Savaşı'nda Siyam, Almanya'ya savaş açınca, onlar da bu ülkedeki haklarından vazgeçmek zorunda kaldılar. 1932'de Tayland meşruti bir krallık haline girdi. İkinci Dünya Savaşı'nda İngiltere ve Amerika'ya karşı savaş açan Tayland, Çin Hindistan'ın bazı bölgelerini ele geçirdi. Ama savaştan sonra bu topraklar eski sahiplerine iade edildi.

Tayland bugün bir kral tarafından yönetilmektedir. 1947 ve 1958'deki hükûmet darbelerinden sonra Anayasa terkedilmişti, 1968'de yeni bir anayasa hazırlandı. 1971'de yeni bir askeri darbe ile anayasa kaldırıldı, ülke sıkı yönetimle yönetilmeye başlandı. 1973 yılında da kralın teşebbüsüyle yeni bir anayasa çalışmaları başladı.

Tayland bir tarım ülkesidir. Başta pirinç olmak üzere mısır, manyok ağacı, jüt, tütün,

SİYAMLI İKİZLER!

Doğuştan birbirine bitişik ikizlere «Siyamlı İkizler» denmesi, 1811'de o zamanki adı Siyam olan, Tayland'da doğan Chang ve Eng Bunker adlı yapışık ikiz kardeşlerden ötürüdür. Bu yapışık kardeşler Sarah ve Adelaide Yates adında iki İngiliz kızkardeşle evlenmişler ve 22 çocukları olmuştur. 1874'te de üç saat arayla ölmüşlerdir.

Eski adı Siyam olan Tayland halkı özgürlüklerini her şeyden üstün tutmalarıyla tanınmıştır.

pamuk, kauçuk ve tahtası mobilyacılıkta kullanılan tik ağacı yetiştirilir. Ülkede çok sayıda ehli fil, su mandası, domuz ve kümes hayvanları beslenir. Ülkenin önemli gelir kaynakları arasında turizmin büyük payı vardır. Tapınaklar, eski sanat eserleri, Bangkok'taki kanallar üzerindeki yüzen şehir denen teknelerden oluşan mahalleler turistlerin ilgisini çeker. Kıyılarda balıkçılık yapılır. Pirinç, kauçuk, baharat, pamuk, mısır ve tütün hindistan cevizi ve kereste ihraç eder.

Tayland'ın 125 000 kişilik kara 20 000 kişilik deniz, 30 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. Hava kuvvetleri Birleşik Amerika'nın yardımıyla organize edilmiştir. 150 kadar jet savaş uçağı vardır.

Ülkede okuma yazma oranı % 70'e yükselmiştir. 30 000 kadar okul, 7 tane de üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Bangkok** (Başkent) (2 100 000), **Thonburi** (540 000), **Chiengmai** (66 000)'dir.

Tayland'da filler gerek taşımada, gerekse tarımda önemli rol oynar. Bu filler özel olarak yetiştirilmiştir.

Umman'ın başkenti Maskat tipik bir Arap şehridir. Son yıllarda petrolden zenginleşen ülkede imar hareketleri görülmektedir.

UMMAN

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 212 455 km.²
Nüfusu: 600 000
Başkenti: Maskat (26 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Saidi Riali

UMMAN, Arabistan yarımadasının güneydoğusunda bir sultanlıktır. Toprakları kurak, iklimi çok sıcaktır, kıyı boyunca uzanan 10 km. kadar genişliğindeki ova yaşamaya elverişlidir, iç kesimler çöller ve yaylalar halinde uzanır.

Avrupalı denizcilerin 16. yüzyıldan itibaren görüldüğü bu kıyılar, ilk olarak Portekiz gemicileri tarafından ele geçirilmişti. O sıralarda bu topraklarda Umman ve Maskat adı altında iki ayrı sultanlık vardı. Bugün Saudi Arabistan topraklarının bir kısmı ve bazı adalar da bu iki sultanlığa bağlıydı. Araplar 17. yüzyılda Portekizliler'i bu kıyılardan kovduktan başka Hadramut ve Katar ile Pakistan kıyılarına kadar yayılmak istediler. 19. yüzyılda bu iki sultanlığın birleştiği görüldü. Ne var ki bu kıyılarda İngiliz nüfuzu kendini hissettirmeye başlamıştı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Umman sultanlığı bir çeşit İngiliz himayesini kabullenmek zorunda kaldı, buna karşılık da İngiltere, Umman ve Maskat'ı dış saldırılara karşı koruyacaktı. 1951'deki bir an-

ZENGİN BİR PETROL ÜLKESİ

Umman Sultanlığı, 1937'de bulunan petrol nedeniyle kısa zamanda zenginleşmiş bir ülkedir. Yılda 16 milyon ton petrol üretip satmaktadır.

Umman'ın başlıca ihraç maddesi petroldür. Gelirinin hemen hemen tümünü «kara altın» denen petrolden sağlar.

laşmaya göre bu iki ülke arasındaki işbirliği yeni esaslara bağlandı. 1970'te ise bağımsızlığını ilân ederek Umman Sultanlığı adını aldı.

Umman, çıkarttığı petrol nedeniyle küçük olmasına rağmen büyük önem kazanmış bir ülkedir. Halkın büyük bir kısmı Araptır, ayrıca bir miktar da Pakistanlı vardır. Halk hurma yetiştirir, deve besler, kıyılarda balıkçılık yapılır, portakal ve benzeri meyveler yetiştirilir. Ülkenin başlıca geliri petroldür. 250 km.lik bir boru hattı döşenmiştir. Ülke petrolden başka, kurutulmuş balık, hurma, portakal, tütün ihraç eder.

Umman'ın silâhlı kuvvetlerinin toplamı 9 000 kişi kadardır. 1959'da İngiltere'nin yardımıyla kurmuş olduğu hava kuvvetleri vardır.

Başlıca şehri, aynı zamanda başkenti olan **Maskat** (26 000) bugün **Matrah** limanı (20 000) ile hemen hemen birleşmiş durumdadır. Kuria Muria adaları da 1967'den beri Umman sultanlığına ait bulunmaktadır.

ÜRDÜN

İdare şekli: Anayasal Monarşi
Yüzölçümü: 97 740 km.²
Nüfusu: 2 500 000
Başkenti: Amman (580 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Ürdün Dinarı

BİR Orta Doğu ülkesi olan Ürdün topraklarının % 90'ı çöllerle kaplıdır, batıdaki Got çukuru ise deniz yüzeyinin altındadır. Lût gölü de yeryüzünde, deniz yüzeyinden en aşağıda olan göldür, yüzeyi deniz yüzeyinden 324 m. daha aşağıdadır. Sıcak ve kurak bir ülke olan Ürdün'de halkın büyük bir kısmı göçebe hayatı yaşar, yayvancılıkla geçinir. Kabile reislerine Şeyh denir.

Bugünkü Ürdün toprakları çağlar boyunca eski Mısırlılar'ın, Asurlular'ın, İranlılar'ın, Yunanlılar'ın eline geçmiş, Araplar da 7. yüzyılda buraları ele geçirmiştir. Haçlı Seferlerinden sonra Mısır Memlûkleri buralara hâkim olmuş, daha sonra da 1517'de **Yavuz Sultan Selim** zamanında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu topraklar üzerinde hak elde etmek isteyen Avrupa devletlerinden İngiltere ve Fransa Ürdün'de nüfuz kazanmak için çaba sarfederken, Şeria nehrinin doğusundaki topraklar üzerinde geçici bir Suriye krallığı kuruldu, bu toprakların yönetimi de Kral **I. Faysal**'a verildi. 1920'de **Faysal**'ı tahttan indiren Fransa ülkeyi ele geçiremeden, Milletler Cemiyeti aynı yıl bu toprakları İngiltere'nin mandasına verdi. Ertesi yıl da 1921'de İngiltere Kralının kardeşi **Abdullah İbni Hüseyin**'i Kral olarak tanıdı ve Kral Siyonistlerin karşı koymalarına rağmen bir süre tahtta kalmayı başardı.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında İngilizler'in tarafını tuttuğu için İngiltere 1946'da Ürdün'deki Haşimî Krallığını resmen tanımış oldu. Ne var ki Filistin'de İsrael devletinin kurulmasıyle bu yeni krallık İsrael'le uğraşmak zorunda kaldı. 1948'de Ürdün, öteki Arap ülkeleriyle birlikte İsrael'le yaptığı savaş sonunda, büyük zararlara uğradı. Filistin'den kaçan İsrael mültecileri de Ürdün'ün ekonomik dengesinin bozulmasına yol açtı. Kral **Abdullah**'ın 1951'de öldürülmesi üzerine yerine oğlu **Tallal** geçti. Fakat onun da akıl hastası olması üzerine taht 1953'te oğlu **Hüseyin**'e kaldı. Bugün Ürdün'ü Kral Hüseyin yönetmektedir. İki meclisten meydana gelen bir parlamentosu vardır.

İsrael'le Arap devletlerinin yaptığı savaşlarda en büyük zararı Ürdün'ün görmesi bu ülkenin ekonomik bakımdan kalkınmasına engel olmaktadır. srael 1967 savaşında Ürdün'ün Şeria nehrinin batısında kalan topraklarını ve Kudüs'ün Arap kesimini işgal etmiş durumdadır. Ülkede aşırı Yahudi aleyhtarı örgütler, zaman zaman kralın aleyhinde çalışmakta, suikastler düzenlemekte, bas-

İSA'NIN DOĞDUĞU TOPRAKLAR

İsa Peygamber'in doğduğu Betlehem şehri Ürdün toprakları üzerinde yer almaktaysa da bugün burası İsrail işgali altında bulunmaktadır.

Kudüs, yalnız Hıristiyanların değil, Müslüman ve Musevîlerin de kutsal saydıkları şehirdir. Her yıl burayı onbinlerce kişi gezer.

kınlar yapmaktadır. Krala tahta çıktığı 2 mart 1952'den bugüne kadar 9 suikast yapılmıştır. Filistinli fedailer, yabancı ülkelerde uçak kaçırarak, baskınlar yaparak, İsrael'le mücadelelerini sürdürmektedir.

Ürdün, tabiî geliri az, basit bir tarım ülkesidir. 50 000 göçebenin 120 000 yarı-göçebenin yaşadığı bu topraklarda hurma ve benzeri meyve, sebze yetiştirilir, keçi, deve beslenir. Yün elde edilir, ekonomisi, daha çok hayvancılığa dayanır. Birkaç çimento fabrikası ile dokuma tezgâhları ülke endüstrisinin temelini meydana getirir. Domates ihraç eder. Fosfat ve potas çıkartılır. 1967'de, sonra da 1974'teki srael savaşlarında topraklarının bir kısmının İsrael tarafından işgal edilmesi sonucu Ürdün'ün üretim gücünü % 35 oranında azaltmıştır. Hele sebze üretimi % 65 oranında zarar görmüştür. Devamlı savaş ve mücadele ülkeye gelen turist sayısının da % 85 oranında azalmasına yol açmıştır. Halbuki Hıristiyan dünyasında kutsal bir yer olarak kabul edilen **Kudüs**, her yıl pek çok sayıda Hıristiyanın ülkeye gelmesini sağlardı.

Ürdün ordusu modern silâhlarla güçlendirilmiştir. Birlikler çölde harekât yapabilecek şekilde eğitilmektedir. 68 000 kişilik kara, 2 000 kişilik de hava kuvveti, ayrıca Ölü deniz'de de birkaç teknelik küçük bir deniz kuvveti vardır. Savaşlarda ağır kayıplar vermiş olduğundan ordu İngilizler'in yardımıyla yeniden düzenlenmiştir.

Başlıca şehirleri: **Amman** (Başkent) (580 000), **Zarka** (200 000), **İrbid** (110 000)' dir.

VİETNAM «GÜNEY»

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 173 810 km.²
Nüfusu: 19 500 000
Başkenti: Saygon (2 200 000)
Dili: Vietnamca
Dini: Budist
Parası: Piastr

VİETNAM, Asya'nın güneydoğusunda Çinhindi yarımadasının doğu kıyısı boyunca uzanan bir ülkedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çıkan siyasî karışıklıklar sonucu 17. paralel çizgisinden ikiye ayrılmıştır. Kuzeyde kalan kısım Vietnam Demokratik Halk Cumhuriyeti, kısa adıyla «Kuzey Vietnam», güneyde kalan kısım ise Vietnam Cumhuriyeti, kısaca «Güney Vietnam» adını almıştır.

Güney Vietnam'ın kuzeyi dağlık, güneyi genellikle düzlükler halinde uzar. Mekong nehrinin suladığı Koşinşin ovası dünyanın en iyi cins pirincini yetiştirmesiyle ün yapmıştır. Kuzeydeki dağlık kesim ise genellikle ormanlarla örtülüdür.

10. Yüzyılda bağımsızlıklarını kazanan Vietnamlılar, zamanla zayıfladıklarından ülke Çin işgaline uğradıysa da 1427 de son hanedan ülkeyi yeniden kurtardı. Bu seferki bağımsızlıkları 1788'e kadar sürdü. Ülke kuzey ve güney olarak o zaman da ikiye bölündü, Güney'deki kuvvetler, kuzey topraklarını ele geçirmeyi başardılar.

Avrupalılar'ın 16. Yüzyılda ticaret amacıyla geldikleri Vietnam'da 19. Yüzyılda Fransa hâkim duruma geçti. Güney'deki Koşinşin 1884'te Fransız sömürgesi haline getirildi. Annam kesimi (Orta Vietnam ile Tonkin (Kuzey Vietnam) da Fransız himayesi altına girdiler.

1893'te Vietnam, Kamboçya (Bugünkü Khemer) ve Laos, biraraya gelerek «Çinhindi Birliği»ni kurdular. Bu bölge İkinci Dünya Savaşı'nda Fransa'daki Vichy hükûmeti'nin tarafını tutarak Japonya'ya üs verince Komünist ve Milliyetçi Vietnamlılar Çin'e kaçarak yaşadıkları topraklar üzerindeki Fransız hâkimiyetine son vermek için mücadeleye başladılar. Vietminh adı altında toplanan komünistler bir halk

Güney Vietnam son savaşta ağır kayıplara uğramış bir ülkedir. Birleşik Amerika'dan her türlü yardım görmektedir.

cephesi kurarak müttefiklerden yardım aldılar.

1945'te Japonya'nın yenilmesi üzerine komünist gerillalar, ülkenin kuzeyindeki Hanoi şehrini ele geçirdiler ve oradaki İmparatoru tahttan indirdiler. Fakat Fransızların müdahalesi üzerine iki taraf arasında savaş başladı ve savaş 1954'te Fransızlar'ın **Dien Bien Phu'** da yenilmesiyle sonuçlandı. Bunun üzerine ülkenin Cenevre Konferansında alınan bir karara göre Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye ayrılması kararlaştırıldı. Aynı yıl, Güney Vietnam da Fransız Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığını ilân etti. 1955'te de cumhuriyet ilân edildi.

1959'da ülkede kuzeyden sızan komünist gerillalar tarafından tedhiş hareketleri başladı. Vietkong adı altında toplanan kuzeyli komünistler ülkeyi kana boyadılar. Ülkede hükûmet darbeleri oldu ve Güney Vietnam kendini amansız bir savaşın içinde buldu. Kuzey Vietnam'a Çin'in yardım etmesine karşılık, Güney Vietnam'a da Amerika Birleşik Devletleri önce malzeme, sonra da asker yardımında bulunmaya başladı. Bu topraklar korkunç bir savaş alanı haline geldi. 1973'te Paris konferansı sonunda iki taraf da resmen ateş kes imzalamışlarsa da, sürüp gitmekte olan çete savaşları ve baskınlar sonucu onbinlerce kişi hayatını kaybetmekte devam etmektedir. Güney Vietnam parlamentosu iki meclisten meydana gelmektedir. Cumhurbaşkanı, yardımcısı Senato ve Temsilciler meclisi üyeleri seçimle göreve gelmektedir.

Güney Vietnam halkının % 70 kadarı tarımla uğraşmaktadır. Başta pirinç ve kauçuk ağacı olmak üzere, şeker kamışı, kopra, mısır, çay, kahve, tütün yetiştirilmektedir. Manda ve domuz beslenir. Balıkçılık yapılır, Başkent **Saygon** çevresinde hafif endüstri tesisleri yer almaktadır. Birleşik Amerika'dan büyük ekonomik yardım gören Güney Vietnam dondurulmuş balık ve karides, tahta, kauçuk ihraç etmekte, motorlu taşıt, kimyasal madde ve diğer ihtiyaç maddelerini ithal etmektedir.

Güney Vietnam ordusu ve yardımcı birlikleri, Birleşik Amerika'nın kontrolu altındadır. 280 000 kişilik kara kuvvetlerine ilâveten 240 000 kişilik de gençlerden seçilmiş bir

TONLARLA BOMBA ATILAN ÜLKE

Son savaşta Güney Vietnam'a 1965 - 1971 yılları arasında 4.000.000 ton bomba atılmıştır.

Güney Vietnam'ın başkenti Saygon bir liman şehridir. Ağzından alev püsküren bu atlı heykel şehrin senbolüdür.

savunma gücü, 53 000 kişilik deniz, 50 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. 1 750 çeşitli tipte savaş uçağı, kuvvetli bir donanması Birleşik Amerika yapısıdır. Şehirler ve köyler, Kuzey Vietnam'dan sızan gerillalara karşı tehkim edilmiş durumdadır.

Başlıca şehirleri: **Saygon** (Başkent) (2 200 000, **Glading - Şolon**'la birlikte 3 125 000), **Danang** (473 000), **Qui Nhon** (216 000), **Nhatrang** (203 000), **Hue** (196 000)'dir.

VİETNAM «KUZEY»

İdare şekli: Demokratik Halk tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 158 750 km.²
Nüfusu: 23 800 000
Başkenti: Hanoy (1 200 000)
Dili: Vietnam dili
Dini: Budist
Parası: Dong

TAM adı «Vietnam Demokratik Cumhuriyeti» olan Kuzey Vietnam, Çinhindi ya-

rımadasının kuzeydoğusunda bir ülkedir. Vietnam'ın ikiye ayrılması sonucu ortaya çıkmıştır. Gerek ülke, gerek tarih, gerekse halkı bakımından Güney Vietnam'la ortak özelliklere sahiptir.

Dağlık bir ülke olan Kuzey Vietnam topraklarının yarısı ormanlıktır. Halkı Çinlilerle yakın akrabadır. Aralarında bir miktar Çinli ve Tay ırkından insanlar da yaşamaktadır.

Kuzey Vietnam, 1954'te Cenevre konferansından sonra vücut bulan bir devlettir. Annam'ın kuzey kesimi ile Tonkin'den meydana gelmektedir. İlk yıllarda ülkede komünizm hızla yayılmaya başlamış, çiftlikler kollektifleştirilmiş, bu arada kanlı ayaklanmalar olmuştur. 100 000'e yakın köylü öldürülmüş, silâhlı isyanlar kanlı bir şekilde bastırılmıştır. 1959'da Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnama saldırarak o toprakları da komünist bir idare altında toplamak istemesi, iki ülke arasında büyük bir savaşın başlamasına sebep olmuştur. Çin'den ve Sovyet Rusya'dan önemli yardım gören Kuzey Vietnam'ın Güney Vietnam'ı içinden parçalama planı gerçekleşmek üzereyken Güney Vietnam'ın da Birleşik Amerika'dan yardım görmesi üzerine kuvvetler denkleşince, savaş 1973 yılına kadar sürmüştür. Paris Antlaşmasıyla savaşa resmen son verilmiş olmasına rağmen baskınlar, çete savaşları hâlâ süregelmektedir.

Vietnam topraklarında en çok pirinç tarımı yapılır. Ülke halkının başlıca besin maddesi de bol pirinç ve balıktan ibaret gibidir.

Ülke, Lao Dong adlı komünist partisi tarafından yönetilmektedir. Partinin politbürosu ve merkez komitesi yönetimde büyük söz sahibidir.

Kuzey Vietnam bir tarım ülkesidir. Pirinç, mısır, patates, manyok, baklagiller, çay, kahve, tütün gibi tarım ve endüstri bitikleri yetiştirilir. Sığır, domuz beslenir; kıyılarda balıkçılık yapılır. Taş kömürü, kalay, çinko, demir, krom ve boksit yatakları, ayrıca çimento fabrikaları vardır. Ticaretinin büyük bir kısmını Sovyet Rusya, Japonya, Çekoslovakya ile yapar.

Kuzey Vietnam'ın silâhlı kuvvetleri, 450 000 kişilik kara, 5 000 kişilik deniz, 10 000 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. 200 savaş uçağı, Doğu bloku yapısıdır.

Başlıca şehirleri: **Hanoy** (Başkent) (1 200 000), **Hayfong** (370 000), **Nam Ding** (220 000)'dir.

20 MİLYON ÇUKUR

Son savaşta Amerikan ve Güney Vietnam uçaklarının attığı bombalarla Kuzey Vietnam'da 20 000 000 bomba çukuru meydana gelmiştir.

YEMEN «KUZEY»

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 194 090 km.²
Nüfusu: 5 500 000
Başkenti: San'a (125 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Yemen riyali

YEMEN Arap Cumhuriyeti, Arabistan yarımadasının güney-batı kesiminde bir ülkedir. Yarımadanın en verimli

DÜNYANIN EN ESKİ TAHKİM EDİLMİŞ KALESİ

Yeryüzündeki tahkim edilmiş kalelerin en eskisi Kuzey Yemen'de, Gomdan'da bulunmaktadır. M.S. 100 yıllarından kalan kale hâlâ ayaktadır.

Tibet, Çin'e bağlı bir otonom bölge olarak yönetilmektedir. 1 200 000 nüfusuyla tipik bir Asya ülkesidir.

ASYA DEVLETLERİ TABLOSU

Adı	*Yüzölçümü (Km.²)*	*Nüfusu*	*Başkenti*
Afganistan	650 015	16 900 000	Kâbil
Bahreyn	660	216 815	Manama
Bengaldeş	142 776	75 000 000	Dakka
Bhutan	47 000	1 010 000	Thimphu
Birleşik Arap Emirlikleri	83 600	185 000	Abu Dabi
Brunei	5 765	140 000	Bandar Seri Begawan
Burma	678 035	28 800 000	Rangun
Çin	9 581 000	770 000 000	Pekin
(Taiwan)	36 170	15 300 000	Taipei
Filipinler	300 011	41 700 000	Quezon City
Hindistan	3 268 090	585 000 000	Delhi
Irak	434 010	10 000 000	Bağdat
İndonezya	1 904 354	128 000 000	Cakarta
İran	1 648 005	30 300 000	Tahran
İsrael	20 700	3 260 000	Kudüs
Japonya	372 090	107 500 000	Tokyo
Katar	22 015	180 000	Doha
Khemer	181 035	7 100 000	Phnom Penh
Kore (Güney)	98 480	33 600 000	Seul
Kore (Kuzey)	120 540	14 600 000	Pyongyang
Kûveyt	18 120	910 000	El Kûveyt
Laos	236 800	3 150 000	Vientiane
Lübnan	10 400	3 250 000	Beyrut
Malaysia Federasyonu	332 995	11 600 000	Kuala Lumpur
Maldiv	300	120 000	Male
Moğolistan	1 565 010	1 380 000	Ulan-Bator
Nepal	140 800	11 800 000	Katmandu
Pakistan	903 940	52 000 000	İslâmabad
Saudî Arabistan	2 150 010	7 740 000	Riyad
Singapur	580	2 200 000	Singapur
Sri Lanka	65 610	13 000 000	Colombo
Suriye	183 180	6 800 000	Şam
Tayland	514 009	38 100 000	Bangkok
Umman	215 455	600 000	Maskat
Ürdün	97 740	2 500 000	Amman
Vietnam (Güney)	173 810	19 500 000	Saygon
Vietnam (Kuzey)	158 750	23 800 000	Hanoy
Yemen Arap C.	194 090	5 500 000	San'a
Yemen D. Arap C.	287 685	1 300 000	Aden

bölgelerinin üzerinde kuruludur. Ülke toprakları yer yer 3 500 m.'yi bulan dağlar halindedir. Buralardan çıkan akarsular sıcak aylarda kurur. Dağlarda az da olsa ormanlık bölgeler de vardır.

Yemen'in çok eski bir tarihi vardır. Din kitaplarında Saba krallığının kurulduğu topraklar olan Yemen önceleri Himyeriler'in baskısı altında kalmış, Himyeri kraliçesi Belkıs (Saba Melikesi), bugünkü başkent olan San'a şehrini kurmuştur. 9. yüzyılda kendi başlarına bir devlet kuran Yemen'in yerli halkı daha sonra Mısırlılar'ın eline geçmiş, sonra da 1517'de **Yavuz Sultan Selim** tarafından Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Zaman zaman isyanlara sahne olan Yemen 19. yüzyılda Zeydîler'in hâkimiyetine geçmiş, ancak kıyıdaki birkaç şehir Osmanlı Türkleri'nin elinde kalmıştır. **II. Abdülhamit, Gazi Ahmet Muhtar Paşa** idaresindeki Türk ordusunu Yemen'e göndermiş, ordu buradaki Zeydîler'in ayaklanmasını bastırmışsa da bu pek uzun sürmemiş, 1905'te Zeydîler San'ayı almışlardır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da buradaki Türk hâkimiyeti sona ermiştir.

Uzun yıllar krallık olarak yönetilen ülkede 1962'de İmam Ahmet'in ölümü üzerine askerler yönetime el koyup Cumhuriyet ilân ettiler. Cumhuriyet rejimi Mısır birlikleri tarafından destekendi, bu arada kralcı kabileler de Saudî Arabistan'dan yardım gördü. 24 ağustos 1965'te Başkan Nasır ile Kral Faysal bir anlaşma imzalayarak, Yemen'in içişlerine karışmama kararını aldılar. Kralcı ve Cumhuriyetçi delegeler bir sonuca varabilmek için toplandılarsa da, ülkede bir plebisit yapılamadı. 1966'da ise Güney Yemen ile Kuzey Ye-

men ayrıldılar. İki ülke arasında süregelmekte olan kanlı çatışma Arap Birliği'nin araya girmesiyle 1972'de sona erdirildi.

Yemen Arap Cumhuriyeti'nin 1970 anayasasına göre bir meclisi vardır. 179 üyenin 20'si başkan tarafından tâyin edilir.

Yemen'in başlıca zenginliği kahvedir. Ayrıca sebze, pamuk yetiştirilir, bağcılık yapılır. Tuz çıkartılır, çok sayıda deve beslenir. Kahve, deri ve kösele, pamuk ve tuz ihraç ederek gelirini sağlar. 20 000 kişilik kara ordusu vardır. Hava ordusu ise Mısır, Sovyet ve Çek'lerin yardımıyla kurulmuştur. Mısır silâhlı kuvvetleri 1967 sonunda ülkeyi terketmiştir. Ülkede okuma yazma bilmeyenlerin sayısı çok fazladır. Devlet yeni okullar açmak gayreti içindeyse de her bölgede yeterli olamamaktadır.

Başlıca şehirleri: **San'a** (Başkent((125 000), **Taiz** (150 000), **Hudeyde** (200 000)'dir.

YEMEN «GÜNEY»

İdare şekli: Demokratik Halk tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 287 685 km.²
Nüfusu: 1 300 000
Başkenti Aden (270 000)
Dili: Arapça, İngilizce
Dini: Müslüman
Parası: Güney Yemen Dinarı

YEMEN Demokratik Halk Cumhuriyeti, Arabistan yarımadasının güneybatısında bir ülkedir. Yemen topraklarının ikiye ayrılması sonucu vücut bulduğu için, Yemen Arap Cumhuriyetiyle gerek tarih, gerek halk, gerekse yaşayış bakımından birçok benzerliklere sahiptir.

BAŞLICA GELİRİ SATTIĞI YAKIT

Aden limanı, Singapur'a giden gemilerin yakıt ikmal limanıdır. Ülkenin gelirinin de büyük bir kısmı, gemilere ve uçaklara sattığı yakıtlardan sağlanır.

Ülke, Himyeri krallığının topraklarına katılmış, daha sonra Persler'in ve Habeşlerin istilâlarına uğramıştı. Bu topraklar bir süre Bağdat halifelerine bağlı kaldıktan sonra Mısırlılar'a, sonra da Osmanlı Türkleri'ne tâbi olmuştu. 19. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle Süveyş kanalının açılmasından sonra ülkenin başkenti ve başlıca büyük şehri olan Aden büyük önem kazandı. 1839'da Aden, İngilizler tarafından işgal edilmiş olduğu için Türkler'le, İngilizler bu topraklarda karşı karşıya gelmiş bulunuyordu. İngilizler yerli şeyhlerle anlaşarak Aden'i yabancı ülkelerin tecavüzlerine karşı koruyacaklarını taahhüt ettiler. Nihayet 1914 yılında, İngiltere'nin kontroluna giren Güney Yemen kesimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun kontrolundaki Yemen'den ayrıldı.

Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı İmparatorluğu denizaşırı topraklarının büyük bir kısmını kaybedince Yemen imamları, Güney Yemen'i ele geçirmek için çalışmaya başladılar. Aynı durum İkinci Dünya Savaşı sonunda da meydana geldi. 1959'da ngilizlerin araya girmesiyle bir Güney Arabistan Federasyonu kuruldu. 1962'de Aden de bu federasyona katıldı. Ne var ki Güney Yemen'deki halk komünistlerin kışkırtmasıyla ayaklandı, 1968'de bağımsızlığını kazandılar. Böylece Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti kurulmuş oldu. Komşusu Kuzey Yemen'le yaptığı kanlı çatışmalar Arap Birliği'nin araya girmesiyle 1972'de sona erdi.

Ülke bugün Millî Kurtuluş Cephesi adlı tek bir parti tarafından yönetilmektedir.

Güney Yemen bir tarım ülkesidir. Pamuk, buğday, hurma, sorgo, susam, darı yetiştirilir, tuz çıkartılır, hayvan beslenir. Süveyş kanalı kapanınca, Aden'in eski önemi pek kalmamışsa da petrol rafinerilerinin bulunması ülkeye bir başka önem vermektedir. Hafif endüstri yerleşmişse de, yerli halkın büyük bir kısmı yoksulluk içindedir.

Başlıca şehirleri: **Aden** (Başkent) (270 000), **Mukalla** (50 000)'dir.

New York 300 metreye yaklaşan gökdelenleri ile tipik bir Kuzey Amerika şehridir. Çeşitli ırktan ve dinden 11 milyondan fazla insanın yaşadığı bu dev şehir, pek çok küçük devletten daha kalabalıktır.

Avrupalılarca ancak 16. yüzyıldan itibaren tanınmaya başlanan, yerli halkının hemen hemen tamamının ortadan kaldırıldığı kıta

AMERİKA

AMERİKA, kuzey ve güneyde iki büyük kara parçası ile, bu iki kara parçasını birbirine bağlayan bir berzahtan meydana gelen büyük bir kıtadır. Yaklaşık olarak Türkiye'den 50 kere daha büyüktür (42 080 000 km.²), nüfusu da Türkiye'ninkinin 15 misline yakındır (510 825 000). Kristof Kolomb tarafından keşfedilip ancak 16. yüzyıldan sonra Avrupalılarca tanınmaya başlanan Amerika'nın yerli halkı Kızılderililer'le kuzeyde pek az Eskimo'dan ibarettir. Kuzey Amerika'yı Fransızlar, İngilizler ve Hollandalılar; Güney Amerika'yı ise Portekizliler ve İspanyollar ele geçirmiş, Meksika'daki Aztekler, Peru'da İnka'lar ortadan kaldırılmıştır. Kuzey Amerika'da daha çok İngilizce ve pek az Fransızca, Güney Amerika'da ise İspanyolca ve Portekizce konuşulmaktadır.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 9 363 125 km.²
Nüfusu: 207 678 000
Başkenti: Washington (2 861 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Dolar

Rockford, Illinois devletinin başlıca büyük şehri, bir ticaret ve kültür merkezidir. Rock nehri bu güzel şehrin ortasından geçer.

AMERİKA Birleşik Devletleri Kuzey Amerika'da, 50 devletten meydana gelen bir büyük devletler topluluğudur. Ülke, Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na kadar doğudan batıya doğru uzanır. Kuzyinde dünyanın ikinci büyük ülkesi olan Kanada yer alır, güneyde de Meksika'yla komşudur. Birleşik Amerika dünyanın Sovyet Rusya, Kanada ve Çin'den sonra dördüncü büyük ülkesidir. Bu topraklar üzerinde 207 milyondan fazla insan yaşar.

Birleşik Amerika, değişik ırk ve dillerden insanların bir arada kaynaşıp yaşadıkları bir ülkedir. 1970 yılındaki sayıma göre ülkede 178 milyon kadar beyaz ırktan, 22,5 milyon kadar siyah ırktan, 800 000 kadar Kızılderili, 590 000 Japon, 435 000 Çinli, 343 000 Filipinli, 720 000 kadar da diğer ırk ve milletlerden insan yaşamaktaydı. Ülke nüfusunun %87,5 kadarını meydana getiren beyazlar arasında İngiliz ve İrlandalı, Alman, İtalyan, İspanyol, Yunan asıllı olanlar başta geliyordu.

3,5 KİLOLUK DEV BİR GAZETE!

17 ekim 1965 günü «New York Times» gazetesi 3,5 kilo ağırlığında, 946 sayfa yayınlanarak bu alanda bir rekor kırmıştır. Birleşik Amerika'da yılda kişi başına 44 kilo gazete kâğıdı düşmektedir.

Bunca değişik asıllı insanların değişik din ve inançları olacağı tabiidir. Ülke nüfusunun 74 milyon kadarı Protestan Hıristiyan, 48 milyonu Katolik Hıristiyan, 6 milyon kadarı Musevi, 3,5 milyon kadarı Ortodoks Hıristiyan, 100 bini Budist, 166 000 kadarı da Müslüman'dır.

Birleşik Amerika coğrafya bakımından da değişik özellikler gösterir. Ülke batıda, Atlas Okyanusu kıyılarına yakın kesimlerde genellikle alçaktır, doğuya gidildikçe yükselmeye başlar. Alaska'daki Mc Kinley tepesi sayılmazsa, ülkenin en yüksek noktası batıdaki Sierra Nevada sıradağları üzerindeki Mount Whitney tepesidir (4 420 m.). Güneye doğru gidildikçe çöllere rastlanır. Ölüm Vadisi adı verilen çöllük bölge deniz yüzeyinden 90 m. daha aşağıdadır. Burada ısı gölgede 56 dereceye yaklaşır.

Birleşik Amerika'da pek çok akarsu ve göl de yer almaktadır. Ülkenin en büyük akarsuyu Missouri - Missisipi nehirlerinin meydana getirdiği akarsudur ki, ikisinin birden uzunluğu 8 150 km.'yi bulur. Rio Grande del Norte, Colorado, Columbia ülkenin diğer büyük akarsularıdır. Bu nehirlerin birçoğunda büyük gemiler çalışır. En büyük gölleri ise Superior, Michigan, Huron, Erie ve Ontario gölleridir.

Bütünüyle bir kıta özelliği gösteren Birleşik Amerika'da birkaç değişik iklim hüküm sürer. Kuzey kesimler yılın büyük bir kısmını kar altında geçirirken, güney kesimler sıcak ve kuraktır. Değişik bölgelerde, kara ve deniz ikliminin özellikleriyle karşılaşılır.

Bu büyük ülkenin tarihi çok yenidir. Amerika kıtası 1472'de keşfedildiği zaman burada bir miktar Kızılderili'den başka kimse bulunmuyordu. 1607'den itibaren kurulmaya başla-

nan sömürgeler, Birleşik Amerika'nın çekirdeğini meydana getirdi. İngiltere, Fransa, Hollanda, İspanya ve Portekiz gibi denizci ülkelerden gelenler bu topraklara yerleşiyorlardı ve zamanla kendi ülkeleriyle bağları zayıflamaya başlamıştı. Ne var ki İspanyol ve Portekizliler'in bu yeni kıtada ele geçirdikleri serveti geri götürmek istemelerine karşılık, İngiltere, Fransa ve Hollanda'dan gelenler buraları kendilerine bir Vatan olarak kabul etmişlerdi. Bu sömürgelerin sayısı 1774'te 13'ü bulmuştu. Bu sömürgeler kendi aralarında birleşip bir ordu kurmaya karar verdiler ve başlarına da **George Washington**'u geçirdiler. 4 temmuz 1776'da bağımsızlığını ilân eden bu sömürgeler 13 devlet haline geldi. İngilizlerle yapılan bağımsızlık savaşı 6 yıl kadar sürdü. Sonunda **Washington** ülkenin Cumhurbaşkanı seçildi. Bu arada Fransızlar'dan da önemli miktarda arazi satın alınarak ülke daha da büyütüldü.

Yerlilerle çarpışmalar yapmak pahasına bu yeni devletin askerleri ve halkı doğudan batıya doğru ilerleyerek ülkelerini genişletmekte devam ettiler. Ülke tarihinin en önemli olayı kuzey ve güney devletleri arasında çıkan iç savaştır. Kuzeydekiler daha çok endüstriyle, güneydekiler ise tarımla uğraşıyordu. Bu uçsuz bucaksız topraklarda tarım yapabilmek, tabiatın zenginliğinden gereği kadar yararlanabilmek için de çok sayıda işçiye ihtiyaç vardı. Afrika'dan zorla alıp getirdikleri zencileri çok kötü şartlar altında köle olarak çalıştırmaya başlamışlardı. Kuzeyliler ise buna karşı çıkıyordu.

New York limanının girişindeki bir ada üzerinde yer alan Hürriyet anıtı, Birleşik Amerika'ya Fransızların hediyesidir.

Birleşik Amerika'da çok sayıda küçük kasaba ve şehirlerde yaşayanlar büyük yekûn tutar. Fotoğrafta Maine'den bir köşe...

1861'de güneylilerin kendi aralarında bir federasyon kurmaları, kale ve silâh depolarına el koymaları sonucu ülkede iç savaş başladı. Çok kanlı geçen savaş 1865'te kuzeylilerin kazanmasıyla son buldu ve ülke eski birliğine kavuştu.

Aynı yıllarda Küba'nın bağımsızlık hareketleri sırasında İspanya'ya karşı yaptığı savaş sonunda da Porto Rico, Filipinler ve Guam gibi denizaşırı topraklara sahip oldu. Daha sonra Alaska'yı Ruslar'dan satın aldı.

Birinci Dünya Savaşı'nda tarafsız kalmak niyetinde olan Birleşik Amerika «Lusitania» adlı geminin batırılması üzerine İngiltere'nin yanında savaşa girmek zorunda kaldı ve galip çıktı. Dünyanın en zengin kaynaklarına sahip olması nedeniyle büyük bir bolluk içinde olan ülke 1930 yıllarında bir ekonomik kriz geçirdi. İkinci Dünya Savaşı'na da, Hawai'deki Pearl Harbour üssünün Japonlar tarafından ani olarak imha edilmesi sonucu Müttefiklerin yanında savaşa katılmak kararını aldı. Birkaç cephede birden savaşan orduları, önce Avrupa Savaşı'nı Almanya'nın teslim olmasıyla galip bitirdi, arkasından da ilk atom bombalarını kullanarak Japonya'yı teslim olmak zorunda bıraktı.

Ne var ki İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda iki büyük blok arasında ortaya çıkan politik sorunlar soğuk harbe yol açınca Birleşik Amerika da ister istemez Doğu Blokunun karşısında cephe aldı. Kore'de çıkan savaş, Vietnam savaşı başta olmak üzere, dünyanın birçok çıbanbaşı olabilecek iç savaş ve çatışmalarına gerek asker, gerek silâh, gerekse ekonomik yardım yaptı.

Bugün Amerika Birleşik Devletleri cumhuriyetle yönetil-

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİ MEYDANA GETİREN DEVLETLER

Devletin adı	*Birliğe katılışı*	*Yüzölçümü km.²*	*Nüfusu*	*Başkenti*
Alabama	1819	133 667	3 444 000	Montgomery
Alaska	1959	1 518 775	302 000	Juneau
Arizona	1912	295 014	1 772 000	Phoenix
Arkansas	1836	137 059	1 924 000	Litte Rock
California	1850	411 015	19 953 000	Sacramento
Colorado	1876	270 000	2 207 000	Denver
Connecticut	1788	12 973	3 032 000	Hartford
Delaware	1787	5 328	548 000	Dover
Dist. of Colombia	1790	179	757 000	Washington
Florida	1845	151 670	6 789 000	Tallahassee
Georgia	1788	152 589	4 590 000	Atlanta
Hawaii	1959	16 731	770 000	Honolulu
Idaho	1890	216 413	713 000	Boise
Illinois	1818	416 176	11 114 000	Springfield
Indiana	1816	93 994	5 194 000	Indianapolis
Iowa	1846	145 791	2 825 000	Des Moines
Kansas	1861	213 095	2 249 000	Topeka
Kentucky	1792	104 623	3 219 000	Frankfort
Louslana	1812	125 675	3 643 000	Baton Rouge
Miami	1820	86 027	994 000	Augusta
Maryland	1788	27 394	3 922 000	Annapolis
Massachusetts	1788	21 386	5 689 000	Boston
Michigan	1837	150 775	8 875 000	Lansing
Minnesota	1858	217 736	3 805 000	St. Paul
Mississippi	1817	123 584	2 217 000	Jackson
Missouri	1821	180 456	4 677 000	Jefferson City
Montana	1889	381 087	694 000	Helena
Nebraska	1867	200 018	1 484 000	Lincoln
Nevada	1864	286 299	489 000	Carson City
New Hamshire	1788	24 097	738 000	Concord
New Jersey	1787	20 295	7 168 000	Trenton
New Mexico	1912	315 115	1 016 000	Santa Fe
New York	1788	128 402	18 191 000	Albany
North Carolina	1789	136 524	5 082 000	Raleigh
North Dakota	1889	183 022	618 000	Bismarck
Ohio	1803	106 765	10 652 000	Colombus
Oklahomo	1907	181 090	2 599 000	Oklahoma
Oregon	1859	251 181	2 091 000	Salem
Pennsylvania	1787	117 412	11 794 000	Harrisburg
Rhode Island	1790	3 144	950 000	Providence
South Carolina	1788	80 432	2 591 000	Columbia
South Dakota	1889	199 522	666 000	Pierre
Tennessee	1796	109 412	3 924 000	Nashville
Texas	1845	692 408	11 197 000	Austin
Utah	1896	219 932	1 059 000	Salt Lake City
Vermont	1791	24 887	445 000	Montpelier
Virginia	1788	105 711	4 648 000	Richmond
Washington	1889	176 617	3 409 000	Olympia
West Virgina	1863	62 629	1 744 000	Charleston
Wisconsin	1848	145 439	4 418 000	Madison
Wyoming	1890	253 597	332 000	Cheyenne
TOPLAM		9 363 353	207 678 000	

Devletlerin arasında en büyüğü Alaska, aynı zamanda devletler arasında en az nüfuslu olanıdır. Türkiye'nin yaklaşık olarak bir misli büyüklüğündeki uçsuz bucaksız, bu kara parçasında ancak 300 000 kişi yaşar. Birleşik Amerika burayı 1867'de Rusya'dan satınalarak sahip olmuştur. Devletlerin arasında en kalabalık nüfuslu olanları 20 milyonla California, 18 milyonla New York, 11 780 bin nüfuslu Pennsylvania ve 11 200 bin nüfuslu Texas ön sırada gelir.

Ülkesinin Vietnam'daki savaşını protesto eden öğrencilerden Amerikalı bir genç kız.

mektedir. Temsilciler Meclisi ve Senato olmak üzere iki meclisli bir parlamentosu vardır. İki meclise birden «Kongre» adı verilir. Cumhurbaşkanı geniş yetkiye sahiptir, çünkü hem devlet başkanı, hem de hükûmet başkanıdır. Bakan ve yardımcılarını kendi seçer.

Bugün süper devlet denilen dev devletlerden biri de Birleşik Amerika'dır. Gerek tarım, gerek tabiî kaynakların işlenmesi gerekse endüstri ve ticaret çok ilerlemiştir.

Ülke topraklarının % 30 kadarı tarıma elverişlidir. Bunun da yarısına yakın bir kısmında tahıl ekilmektedir. Ülkenin üçte biri ormanlıktır. Geniş çapta mısır, buğday, yulaf, arpa, çavdar, pirinç, portakal, limon, tütün, pamuk yetiştirilir, bağcılık ve şarapçılık yapılır. Sığır, domuz, koyun, at, katır, keçi beslenir, balıkçılık yapılır.

Yeraltı kaynaklarından başta taşkömürü ve petrol gelir. Ayrıca tabiî gaz, demir, bakır, kurşun, çinko, boksit, altın, nikel, gümüş, molibden, vanadyum, tungsten, magnezyum, uranyum, kükürt, cıva, fosfat, potas çıkartılır.

Birleşik Amerika bugün kömür, petrol, tabiî gaz, bakır, çelik, döküm plastik madde, alüminyum, motorlu taşıt bakımından başta gelmektedir. Yeryüzündeki bütün telefonların % 40'ı, özel otomobillerin de %47'si Birleşik Amerika'dadır. Ülkede 300 milyon kadar radyo vardır (bunların dörtte biri otomobil radyosudur) ki bütün dünyadaki radyoların %40 kadarını meydana getirir. Yeryüzündeki bütün televizyonların üçte biri de yine Birleşik Amerika'dadır. Ülke uçak ve gemi yapımında da ön sırada gelmektedir. Ürettiği malların büyük bir kısmını dış ülkelere satan Birleşik Devletler'in ithal ettiği başlıca mallar deri, ham ipek, muz, kakao, kahve, kereste, şekerkamışı, bakır, potas, krom, kobalt, kalay, boksit ve nikeldir.

Birleşik Amerika ordusu dünyanın en güçlü, en modern silâhlı kuvvetlerindendir. Kara ordusu 16 000'i kadın olmak üzere 800 000, deniz ordusu 750 000, hava ordusu da 1 milyon kişi kadardır. Değişik tipte 30 uçak gemisi, 106 nükleer denizaltısı, 33 denizaltısı, 4 zırhlısı, 200 kadar destroyeri, 105 de yardımcı savaş gemisi, 5 700 kadar da çeşitli savaş uçağı vardır. Ayrıca güçlü bir nükleer silâh stokuna sahiptir.

Birleşik Amerika'nın başlıca şehirleri: **Washington** (Başkent) (2 861 000), **New York** (11 550 000), **Los Angeles-Long Beach** (7 032 000), **Chicago** (6 978 000), **Philadelphia** (4 817 000), **Detroit** (4 200 000), **San Francisco - Oakland** (3 109 000), **Boston** (2 753 000), **Pittsburgh** (2 401 000), **St. Louis** (2 363 000), **Baltimore** (2 070 000), **Cleveland** (2 064 000), **Houston** (1 985 000), **Newark** (1 856 000), **Minneapolis - St. Paul** (1 813 000), **Dallas** (1 555 000), **Seattle** (1 421 000)'dir.

A. B. D.'NİN DENİZAŞIRI TOPRAKLARI

PASİFİK ADALARI (VESAYET BÖLGESİ): Büyük Okyanus'taki, Mikronezya grubunu meydana getiren irili ufaklı 2,141 adadan meydana gelir. Bunların ancak 98'inde insanlar oturur. Yüzölçümü 1 779 km.², nüfusu 90 900'dür. Başlıca şehri Marian adalarındaki **Saipan**'dır. Bu adalar Marianlar, (Guam hariç), Caroline adaları, Palau takımadaları; Yap adaları, Marshall adaları, Marcus adasıdır. Yerine göre, fosfat, boksit elde edilir, muz, kopra ve diğer tropik bitkiler yetiştirilir. Bikini ve Eniwetok adaları atom bombalarının deneme yeri olarak kullanılmıştır.

GUAM ADASI: Büyük Okyanus'ta Marian adalar gurubundadır. Yüzölçümü: 549 km.², nüfusu: 86 926, başlıca şehri Agana (2 131)'dır. Mısır, patates, muz, limon ve diğer tropik bitkiler yetiştirilir. Hayvan beslenir, balıkçılık yapılır.

AMERİKAN SAMOA'SI: Büyük Okyanus'ta bir gurup adadır. Yüzölçümü: 197 km.², nüfusu 27 100, başlıca şehri Pago Pago (1 500)'dur. Muz, Papaye denen ekmek ağacı, tatlı patates, hindistan cevizi yetiştirilir, ton balığı avlanır. Ormanlıktır.

VİRGİN ADALARI: Büyük Antiller'in doğu ucundadır. Yüzölçümü 344 km.², nüfusu: 62 400, başlıca şehri Charlotte Amalie (12 300)'dir. Çoğu boş olan 50 kadar adanın en büyükleri St. Thomas, St. Jean, St. Croix'dır. Şekerkamışı yetiştirilir, turizm bakımından canlıdır.

MİDWAY VE WAKE ADALARI: Büyük Okyanus'ta bir gurup adadır. Toplam olarak 13 km.² yüzölçümündeki bu adalarda 5 000 kadar insan yaşar.

PANAMA KANAL BÖLGESİ ve PUERTO RİCO için kendi maddesinde bilgi verilmiştir.

Chicago, New York ve Los Angeles'ten sonra Birleşik Amerika'nın üçüncü kalabalık şehridir. Nüfusu 7 milyona yaklaşır.

ARJANTİN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2 776 890 km²
Nüfusu: 25 500 000
Başkenti: Buenos Aires (9 070 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Arjantin pezosu

BREZİLYA'DAN sonra Güney Amerika'nın en büyük ülkesi olan Arjantin, kıtanın güneydoğu kesiminde yer alır. Pampa adı verilen geniş otlaklar, batıya doğru yerini dik ve sarp And dağları zincirine bırakır. Güney Amerika ülkeleri arasında en çok beyaz nüfusu olan ülke Arjantin'dir. Ayrıca çok sayıda yerli - beyaz melezi olan Mastizo'lar da vardır.

Bu topraklara ilk gelen Avrupalı İspanya hesabına keşfe çıkan **Juan Diaz de Solis'**tir. Bu topraklara gelip yerleşen İspanyollar, İngilizler'e ve Portekizler'e karşı topraklarını korumak amacıyla birleştiler. 1776'da ülkede bir genel valilik kuruldu. 19. yüzyılın başlarında İngilizler'in işgal teşebbüsü geri püskürtüldü. Arjantinli halk daha sonraları İspanyol baskısından da kurtulmak için çalışmaya başladı. 1917'den itibaren General **Jose de San Martin** komutasında Arjantin birlikleri İspanyollarla savaşmaya başladılar. 9 yıl kadar süren savaşı kazanan Arjantinliler Buenos Aires'i başkent yapıp bir de kurucu meclis meydana getirdiler. **Bernardino Rivadavia** da ilk Cumhurbaşkanlığına seçildi. Ne var ki ülke devamlı ihtilâllere ve hükûmet darbelerine sahne oldu. Birinci Dünya avaşı'nda tarafsız kalmayı başardıysa da, İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya ve Japonya'ya karşı yakınlık göstermesi sonucu Amerikan Devletleri arasındaki birlikten çıkarıldı, fakat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş açması sonuncu yeniden birliğe alındı. 1946'da yönetimi ele geçiren **Juan Peron,** işçi sınıfını tutarak büyük sayıda taraftar topladı ve ülkeyi bir darbeyle 1955'te devrilinceye kadar diktatörlükle yönetti. Ülkeden kaçan **Peron** İspanya'da yaşadıysa da, yine geri dönüp yönetimi ele almayı tasarlıyordu. Ülkede hükümet darbeleri eksik olmuyordu. 1973'te geri dönen **Peron** taraftarlarının yardımıyla yeniden seçildi, eşi **Isabella'**yı da kendine yardımcı olarak seçti. Ölümünden sonra devlet başkanlığına eşi İsabella getirildi. Arjantin bugün federal bir cumhuriyettir, diktatörlükle yönetilmektedir.

Ülkenin %30 kadarı ormanlık, %40 kadarı da geniş otlaklar halindedir. İşlenen toprak oranı ise %10 kadardır. Buğday, mısır, çavdar, arpa, yulaf tarımı yapılır, meyve, ayrıca pamuk, ayçiçeği ve keten gibi endüstri bitkileri yetiştirilir. Çok sayıda koyun, domuz, at beslenir. Yün elde edilir, dokumacılık yapılır. Kıyılarda halk balıkçılıkla hayatını kazanır.

Toprakaltı zenginlikleri arasında kömür, petrol, tabiî gaz, demir, kalay, kurşun başta gelir. Büyük ölçüde su enerjisinden yararlanılır. Arjantin maliyesi 1949'dan beri enflasyon halindedir. 1971 haziranında 420 peso 1 dolar ediyorken, 1972 nisanında 960 peso 1 dolar etmeye başlamış, aynı yılın mayısında da 1 100 peso 1 dolar eder hale gelmiştir ki enflasyon oranı 1 yılda % ? oranındadır.

Arjantin tahıl, et, salam, sosis gibi etli mamuller, hayvan yemi, deri, yün ihraç eder. Ticaretini İtalya, Hollanda, Birleşik Amerika, Brezilya ile yapar. Kimyasal madde, motorlu ta-

Rosairo, Arjantin'in Buenos Aires'ten sonra ikinci büyük şehridir. 800 bin nüfuslu bu güzel şehir Parana nehrinin kıyısında kurulmuştur.

Carlos Paz, San rocco gölü üzerinde, güzel manzaralı tipik bir Arjantin şehridir. Yılın her mevsiminde turist hiç eksik olmaz.

şıt, kâğıt, maden cevheri ithal eder.

Arjantin ordusu 85 000 kişilik kara, 31 000 kişilik deniz, 21 000 kişilik hava kuvvetlerinden meydana gelmektedir. 375 kadar savaş uçağı, 1 uçak gemisi, üç kruvazörü, 10 destroyeri vardır.

Arjantin'de halkın %90'ı okuma yazma bilmektedir, Güney Amerika ülkeleri arasında bu en yüksek orandır.

Başlıca şehirleri: **Buenos Aires** (Başkent) (9 070 000), **Cordoba** (846 000), **Rosario** (751 000), **Matanza** (402 000), **La Plata** (400 000), **Lanus** (381 000)'dir. Güneydeki Tierra del Fuego'nun doğusu Arjantin'e aittir. Arjantin'in ayrıca Güney Kutbu'nda 1 231 064 km.²'lik bir arazisi vardır. İngiltere'ye bağlı olan Falkland adaları üzerinde de hak iddia etmektedir.

DÜNYANIN EN UZUN SIRADAĞLARI

And dağlarının meydana getirdiği dağ zinciri, yeryüzündeki en uzun sıradağını meydana getirir, Güney Amerika'nın batı kesiminde, kuzeyden güneye doğru 7 240 km. boyunca uzanan And'ların en yüksek tepesi Acongagua 6 959 m. yüksekliğindedir ve Arjantin toprakları üzerindedir.

BAHAMA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız devlet

Yüzölçümü: 11 405 km.²

Nüfusu: 180 000

Başkenti: Nassau (100 000)

Dili: İngilizce

Dini: Protestan Hıristiyan

Parası: Bahama doları

KÜBA'NIN kuzeyinde, Florida yarımadasının doğusunda aynı adı taşıyan irili ufaklı bir grup adanın üzerinde yer alan bir devlettir. 885 km. uzunluğunda bir kesimde 700 kadar adadan ve 2 000 kadar kayalıktan meydana gelir, bunların ancak 21'inde insan yaşar.

Kristof Kolomb tarafından keşfedildikten sonra, bu adalar uzun zaman korsanların barınağı oldu. 1717'de İngiltere tarafından işgal edilerek sömürge haline getirildi. Bu durum 1964'e kadar sürdü. İçişlerinde geniş yetkiler tanınan Bahama 10 temmuz 1973 günü bağımsızlığını kazandı. Bugün, İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bir ülkedir. Savunmasını İngiltere üzerine almıştır.

Bahama topraklarının %28'i ormanlıktır, çam ormanları başta gelir. Domates, agav denen tropik Amerika bitkisi yetiştirilir. Denizlerinde ıstakoz ve benzeri kabuklu deniz hayvanları, deniz kaplumbağası tutulur, deniz tuzu, elde edilir, kireç taşı çıkartılır. Çimento ve şeker fabrikaları vardır. Çok sayıda turist çekerek, turizm endüstrisinden büyük gelir sağlar. Başkenti **Nassau** (100 000) New Providence adası üzerindedir.

KOLOMB'UN İLK AYAK BASTIĞI ÜLKE

Kristof Kolomb'un Yeni Dünya'da 12 ekim 1492 günü ilk ayak bastığı San Salvador adası, Bahama'ya aittir.

BARBADOS

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 430 km.²
Nüfusu: 262 000
Başkent: Bridgetown (15 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Doğu Karaip doları

KÜÇÜK ANTİL adalarının doğusunda, aynı adı taşıyan bir adanın üzerinde kurulu bir devlettir. Halkının büyük bir kısmı Afrika asıllı Zencilerdir. Az sayıda Avrupalı Beyazlar ve bu iki ırkın karışmasıyla meydana gelen melezler de vardır.

1627'de İngilizler tarafından işgal edilen Barbados adası, şekerkamışı üretiminin bol olması bakımından değer kazanmıştı. Burada çalıştırılmak üzere Afrika'dan pek çok Zenci getirilmişti. Bu Afrikalı köleler 1834'te serbest bırakıldı, fakat adanın yönetimi bu şekerkamışı tarlalarının sahiplerinin elindeydi. Bu durum 1937'ye kadar sürdü, 1961 yılında ada halkı içişlerinde özgürlüğe kavuştu, 1966 yılında da İngiliz Milletler Topluluğu içinde bağımsızlığını elde etti.

ATLANTİK'TEKİ İLK BUHARLI GEMİ

Atlas Okyanusu'nu kateden ilk buharlı gemi «Rhadamanthus» 1832 yılında İngiltere'nin Plymouth limanından hareket etmiş ve Barbados'a varmıştı.

Barbados'un geliri şeker kamışına dayanır. Ayrıca balıkçılık ve turizm yoluyla da gelir sağlar. Şeker fabrikalarından başka, rom adlı içki, bitkisel yemek yağı, sabun fabrikaları da vardır. Ticaretinin büyük bir kısmını İngiltere, Birleşik Amerika ve Kanada ile yapar. Halkının %97'si okuma - yazma bilmektedir.

Başlıca şehri aynı zamanda başkenti olan **Bridgatown** (15 000)'dir.

BOLİVYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 098 580 km.²
Nüfusu: 5 220 000
Başkenti: La Paz (Hükûmet merkezi) (525 000) ve Sucre (Resmî başkent) (75 000)
Dili: Ispanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Bolivya pezosu

GÜNEY Amerika'nın orta kesiminde yer alan Bolivya'nın toprakları Brezilya, Paraguay, Arjantin, Şili, Peru ile çevrilidir, denizlere kıyısı yoktur. Genellikle dağlık olan bu ülkeyi Amazon nehrinin kolları sular. Titicaca gölü denizden 4.000 m. yüksekliktedir, ama 2 500 m.² yüzölçümündeki bu suyun derinliği ancak 5 m. kadardır.

Amerika'nın beyazlar tarafından keşfinden önce bu topraklardaki yerliler büyük bir uygarlık kurmuşlardı. Bir süre İnka İmparatorluğu'na katılan ülke 1538'den itibaren İspanyollar tarafından işgal edilmeye başlandı. «Yukarı Peru» adı verilen Bolivya özgürlük mücadeleleri 19. yüzyılın başlarında görüldü. 1809'dan 1824'e kadar süren savaş sonunda ülke bağımsızlığına kavuştu. Bu savaşta büyük hizmeti dokunan **Simon Bolivar** unutulmadı ve 1925'te ülkede cumhuriyet ilân edilince, bu yeni devlete de onun adından ötürü Bolivya dendi.

Ne var ki bu ülkede kargaşalıkların ardı arkası gelmedi. Hükûmet darbeleri, ihtilâller birbirini izledi. Bu arada Şili de Bolivya'nın denize açılan topraklarını ele geçirdi, ülkenin denizle ilişkisini kesti. Arkasında da Brezilya, kauçuk ormanlarıyla örtülü büyükçe bir kesimi kendi topraklarına kattı. 1932 - 35 yılları arasında da Paraguay'la yaptığı Chaco savaşında önemli miktarda toprak kaybına uğradı. 1967'de komünist çeteci **Ernesto Che Guevara**'nın kıstırılıp öldürülmesi üzerine meydana gelen hükûmet buhranı, kabinenin istifası ve yeni kabinenin kurulması üzerine geçiştirildi. 7 ekim 1970'te General **Juan Jose Torres**, askerî bir darbe ile Cumhurbaşkanı **Alfredo Ovando Candia**'yı devirdiyse de, 1971 ağustosunda da Albay lider de onu devirerek iktidara **Banzer Suarez** adlı milliyetçi lider de onu devirerek iktidara geçti. 1975 ağustosunda seçimlerin yapılacağı bildirilmektedir. İktidar cumhurbaşkanının elindedir.

Bolivya topraklarının %43 kadarı ormanlıktır. Ancak %10 kadarı tarıma elverişlidir. Buğday, mısır, arpa, pirinç, patates, koka, kauçuk bitkisi, kı-

İHTİLÂLLER ÜLKESİ

Cumhuriyetin ilân edildiği 1825'ten bugüne kadar Bolivya'da 187 kere hükûmet değişikliği ve 170 ihtilâl olmuştur.

Bolivyalıların yarısından çoğu Kızılderilidir. Cachabamba katedrali katolik olan ülke halkının en büyük kiliselerinden biridir.

nakına yetiştirilir, ormancılık yapılır, koyun, sığır, keçi, at, lama beslenir. Yün ve dericilik yapılır. Ülkenin asıl zenginliği madenciliğidir. Kalay, antimuan, gümüş, altın, tungsten, bismut, nikel, bakır vanadyum, petrol ve tabiî gaz çıkartılmaktadır. İhraç ettiği maddelerin başında kalay, gümüş, tungsten, bakır, antimuan, çinko, kurşun gelir.

Ticaretini daha çok komşusu olan Güney Amerika ülkeleri ile yapmaktadır.

Bolivya'nın silâhlı kuvvetleri 20 000 kadar kara ve 2 200 kadar da hava kuvvetlerinden meydana gelmektedir. Halkın üçte ikisi okuma - yazma bilmemektedir. Eğitimin mecburî olmasına rağmen, devlet her yerde öğrenim imkânları sağlayamamaktadır. Halkın yarısı Kızılderili, yarısına yakın kısmı da Ispanyol. Kızılderili karışımı olan melezlerden meydana gelir.

Başlıca şehirleri: **La Paz** (Başkent ve Hükûmet merkezi) (525 000), **Sucre** (Resmî başkent) (75 000), **Cochabamba** (157 000), **Santa Cruz** (108 000), **Oruro** (98 000), **Potosi** (70 000)'dir.

BREZİLYA

İdare şekli: 22 Devletten meydana gelen Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 8 511 965 km.²
Nüfusu: 100 000 000
Başkenti: Brasilia (560 000)
Dili: Portekizce
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Kruzeiro

BREZİLYA, Güney Amerika'nın yarısını kaplayan büyük bir ülkedir. Nüfus bakımından yeryüzündeki 7. kalabalık ülkedir. Genellikle geniş düzlükler halinde uzanan Brezilya'nın ortalama yüksekliği 500 m. kadardır. Amazon nehriyle kolları bu uçsuz bucaksız topraklara hayat verir.

Brezilya, 22 nisan 1500'de Portekizli denizci **Pedro Alvares Cabral** tarafından keşfedildikten sonra bu topraklarda ilk yerleşme hareketleri görülmeye başlanmıştı. Pek çok Portekizli, bu arada o yıllarda Avrupa'daki engizisyon mahkemelerinin işkencelerinden kaçan yahudiler kaçarak Brezilya'nın kıyı kesimine yerleşmişlerdi. İlk koloni 1532'de **Martin Lafonso de Sousa** tarafından kuruldu, ülkedeki ilk şekerkamışı tarımı yine bu adamla başladı. Ne var ki şekerkamışı işi kısa zamanda gelişti, ülkedekilerin çalışma gücünü aşacak derecede büyüdü. Bu durumda koloni halkı dışardan zenci köleler getirerek çalıştırmaya başladılar. Önceleri koloninin başkenti **Salvador** şehriydi. 1763 yılında **Rio de Janeiro** oldu.

Napoleon, 1808'de ülkesinin

Brezilya Güney Amerika'nın en verimli toprakları üzerinde yer alan büyük bir ülkedir. Çok sayıda ve çeşitli meyve yetişir.

Manaus, Brezilya'nın iç kesimlerinde, Amazon nehri üzerinde eski bir şehirdir. Ürettiği mallar daha çok nehir yoluyla nakledilir.

topraklarını genişleterek Portekiz'e kadar uzanıp da **Lizbon**'u da alınca, Portekiz Kral ailesi Brezilya'ya kaçarak **Rio de Janeiro**'ya yerleşmek zorunda kaldılar. Bu şehir 1821'e kadar Portekiz'in başkenti durumuna geldi.

HER YERDE KAHVEYLE MUZ VAR!

Dünyanın en çok kahve üreten ülkesi Brezilya'dır. Yeryüzünde tüketilen kahvenin üçte biri Brezilya'dan çıkar. İkinci kahve şamiyonu ülke ise komşusu olan Kolombiya'dır. Brezilya aynı zamanda dünyanın en çok muz üreten ülkesidir, Küba'nın arkasından da şekerkamışında ikinci durumdadır.

Brezilya her geçen gün büyüyor, zenginleşiyordu, ama bir Portekiz sömürgesi olarak yönetilmesinden halk memnun değildi. Ülke 7 eylül 1822'de bağımsızlığını ilân etti ve Portekiz kralının orada naip olarak bulunan büyük oğlu **Dom Pedro** imparatorluğa getirildi. Ülke yarım yüzyıldan fazla bu şekilde yönetildi.

1889'da çıkan bir ihtilâl sonunda **2. Pedro** tahttan indirilerek ülkede cumhuriyet ilân edildi, böylece bugünkü Brezilya'nın temeli atılmış oldu. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'na sadece sembolik olarak katılan Brezilya'da halkın büyük bir kısmı ekonomik güçlükler içinde bulunuyordu. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir kalkınma hareketi görüldü.

Brezilya bugün 22 devletten meydana gelen federal bir cumhuriyettir. Bu devletlerin herbirinin sınırlı muhtariyetleri vardır. Parlamentosu iki meclislidir. Okur-yazar olmak şartıyla bütün erkek ve kadınlar oy hakkına sahiptir. Cumhurbaşkanının gerektiğinde bu 22 devlete müdahele etmeye, oralarda sıkıyönetim ilân etmeye hakkı vardır.

Brezilya topraklarının % 40 kadarı ormanlarla kaplıdır. Balta girmemiş Amazon ormanlarının bazı kesimlerinde ilkel yerli kabileleri yaşamaktadır. Ülkede, başta kahve ve şekerkamışı olmak üzere, pirinç, portakal ve benzeri meyveler, muz, kakao, tütün, pamuk, kauçuk ağacı yetiştirilir. Zebu adı verilen bir cins sığır, domuz, koyun, at, katır, eşek beslenir. Kurşun, bakır, çinko, cıva, gümüş, taşkömürü, demir (dünya demir rezervlerinin 1/3'ü Brezilya'dadır), manganez, elmas, kuartz, altın, mika, kolombiyum, tantal, toryum, petrol çıkartılır. Büyük ölçüde hidroelektrik güçten yararlanılır. Başta kahve olmak üzere, demir cevheri, pamuk, şekerkamışı, orman ürünleri ihraç eder. Ticaretini daha çok Birleşik Amerika, Batı Almanya, Hollanda, İtalya, İngiltere, Japonya, Arjantin, Fransa ile yapar.

Rio de Janeiro'ya hâkim bir tepe üzerindeki İsa heykeli bütün Güney Amerikanın sembolüdür.

Ülkede bütün gayretlere rağmen nüfusun dörtte biri okuma - yazma bilmemektedir. 46 üniversitesi, Güney Amerika'nın başta gelen kültür merkezlerindendir. Silâhlı kuvvetleri 130 000 kadar kara, 43 000 kadar deniz, 35 000 kadar da hava kuvvetlerinden meydana gelir. 600 kadar savaş uçağı, bir büyük uçak gemisi, iki kruvazörü vardır. Ülkede, Amazon bölgesini kateden, kıyıdaki **Recife** şehrini, batıdaki Peru sınırına bağlayacak büyük bir karayolunun inşasına başlanmıştır. 5 500 km.lik bu yol ülkenin iç kesimlerinin de kalkındırılmasında büyük rol oynayacaktır. 1960 yılına kadar başkent olan **Rio de Janeiro** yerine ülkenin iç kesimlerinde yeni başkent olarak kurulan modern **Brasilia** şehri, modern şehircilik ve mimarlık anlayışının bir şaheseri durumundadır.

Başlıca şehirleri **Brasilia** (Başkent) (560 000), **Sao Paulo** (5 900 000), **Rio de Janeiro** (4 251 000), **Belo Horizonte** (1 235 000), **Recife** (1 060 000), **Salvador** (1 007 000), **Porto Allegre** (855 000), **Fortaleza** (858 000), **Belem** (633 000), **Gioania** (380 000), **Manaus** (312 000)'tur.

Brezilya'nın 1960'tan sonraki yeni ve modern başkenti Brasilia, cumhurbaşkanlarından Kubiçek devrinin eseridir.

BREZİLYA'YI MEYDANA GETİREN DEVLETLER VE BÖLGELER

Devletin adı	*Başkenti*	*Yüzölçümü (km.2)*	*Nüfusu*
KUZEY KESİMİ			
Rondonia	Porto Velho	243 044	111 064
Acre	Rio Branco	152 589	215 299
Amazonas	Manaus	1 564 445	955 235
Roraima	Boa Vista	230 104	40 885
Para	Belem	1 250 722	2 167 018
Amapa	Macapa	140 276	114 359
KUZEY - DOĞU KESİMİ			
Maranhao	Sao Luis	328 663	2 992 686
Piaul	Teresina	250 934	1 680 573
Ceara	Fortaleza	150 630	4 361 603
Rio Grande Del Norte	Natal	53 015	1 550 244
Paraiba	Joao Pessoa	56 372	2 382 617
Pernambuco	Recife	98 281	5 160 640
Alagoas	Maceio	27 731	1 588 109
Fernando de Noronha	—	26	1 241
Sergipe	Aracaju	21 994	900 744
Bahia	Salvador	561 026	7 493 470
GÜNEY - DOĞU KESİMİ			
Minas Gerais	Belo Horizonte	587 172	11 487 415
Espirito Santo	Vitorio	45 597	1 599 333
Rio de Janeiro	Niteroi	42 912	4 742 884
Guanabara	Rio de Janeiro	1 356	4 251 918
Sao Paulo	Sao Paulo	247 898	17 771 948
GÜNEY KESİMİ			
Parana	Curitiba	199 554	6 929 868
Santa Catarina	Florianopolis	95 985	2 901 734
Rio Grande do Sul	Porto Allegre	282 184	6 664 891
ORTA - BATI KESİMİ			
Mato Grosso	Cuiaba	1 231 549	1 591 090
Goias	Goiania	642 092	1 938 677
Distritto Federal	Brasilia	5 814	560 000

DOMİNİKAN CUMHURİYETİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 48 440 km.²
Nüfusu: 4 800 000
Başkenti: Santo Domingo de Guzman (720 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Dominikan Pezosu

DOMİNİKAN CUMHURİYETİ, Büyük Antiller adalar grubundaki Hispaniola adasının doğu kesimini kaplayan küçük

bir cumhuriyettir. Adanın batı kesiminde de Haiti cumhuriyeti yer alır.

Ada, 5 aralık 1492'de **Kristof Kolomb** tarafından keşfedildi, Amerika kıtasının en eski şehri olan **Santo Domingo** şehri de 1496'da, kardeşi **Bartholomeu** tarafından kuruldu. 1697'ye kadar İspanya'ya ait olan ada, o tarihte Fransa ile paylaşıldı, bugün Dominikan Cumhuriyetinin yer aldığı kesim, adanın İspanya'ya ait olan kısmı üzerindedir. Fransızlar 1795'te adanın tamamını ele geçirmişlerse de, 1809'da doğu kesimini yeniden İspanya'ya bırakmak zorunda kaldılar.

Yerliler bağımsızlık mücadelesine girişmeleri sonunda, İspanyollar ülkeye bağımsızlıklarını tanımak zorunda kaldılar. 1904 - 1924 yılları arasında ülke Amerika Birleşik Cumhuriyeti tarafından işgal edildi. Ülkede ihtilâllerin, hükûmet darbelerinin, siyasî cinayetlerin ardı arkası gelmiyordu. Öyle ki 1844'ten 1930'a kadar ülkede 50 diktatör iktidara geçti, 30 ihtilâl oldu, 22 kere anayasa değiştirildi. 1966 ve 1970 seçimlerinde başkanlığı **Joaquin Balaguer** kazandı. Ülkenin bugün iki meclisli bir parlamentosu vardır. Cumhurbaşkanı ve parlamento dört yıllık hizmet süresi için seçilmektedir.

Ülke topraklarının % 45 kadarı ormanlıktır. Halk, şekerkamışı, kahve, kakao, tütün, pirinç, yerfıstığı, muz, melas, kopra yetiştirir, sığır, domuz, keçi besler. Demir, boksit, gümüş, altın çıkartılır.

Silâhlı kuvvetler cumhurbaşkanının emrindedir. 9 000 kişilik kara, 3 800 kişilik deniz, 3 000 kişilik de hava kuvvetleri vardır. 100 kadar savaş uçağı hava kuvvetlerinin vurucu gücünü meydana getirir.

Başlıca şehirleri: **Santo Domingo de Guzman** (Eski **Ciutad Trujillo**) (Başkent) (720 000), **Santiago de los Caballeros** (116 729), **San Cristobal** (52 772)'dır.

31 YILLIK DİKTATÖR

1930'dan 1961'e kadar Dominikan Cumhuriyetini diktatörlükle yöneten Ragael Trujillo ülkede pek çok eser meydana getirmiş, bunların bir çoğuna kendi adını vermişti. Bu kadarla da kalmamış, adını ülkenin en yüksek tepesine, ayrıca iki de eyalete vermekten geri kalmamıştı. 30 mart 1961'de öldürülen diktatörün ölüm günü bugün ulusal bir bayram olarak kutlanmaktadır.

Guayaquil, Ekvador'un başkenti değildir, ama başkentten çok daha önemli bir ticaret ve iş merkezidir. Ülkenin en önemli limanıdır.

EKVADOR

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 263 775 km.²
Nüfusu: 6 590 000
Başkenti: Quito (575 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Sucre

EKVADOR, Güney Amerika'nın kuzeybatı kesiminde dağlık bir ülkedir. Adını, ülke toprakları üzerinden geçen ekvator çizgisinden alır. Ülkede, Chimborazo gibi 6 310, Cotapaxi gibi 5 943, Pinchincha gibi 4 787 m.lik tepeler Ekvador'un en yüksek tepeleridir.

Ekvador'un eski bir tarihi vardır. Bu topraklarda, ülkeyi beyazların keşfinden ve ele geçirmelerinden çok önce Kara Kızılderilileri'nin Quito krallığı vardı. 14. Yüzyılda buraları İnkalar'ın eline geçti. 16. Yüzyılın ilk yarısında da İspanyollar görünmeye başladı. **Francisco Pizarro** ile birlikte gelen İspanyollar 16 kasım 1532'de

Cajamarca'da kazandıkları zaferden sonra buralarda bir koloni kurdular. 1717'de bu topraklar Kolombiya'ya bağlandı, İspanyollarla çıkan savaşta İspanyollar yenilince Ekvador 13 mayıs 1830'da bağımsızlığını elde etti. Ne var ki daha sonraki yıllarda süren iç karışıklıklar ülkenin kısa zamanda gelişmesine engel oldu. Hemen her Orta ve Güney Amerika devletlerinde olduğu gibi Ekvador'da da darbeler, ihtilâller, hükûmet buhranları eksik olmadı. 11 temmuz 1963'te **Dr. Carlo Julio Arosemena Monroy** bir askerî darbeyle iktidardan uzaklaştırıldı. 1963 - 66 yıllarını askerî cuntanın yönetimi altında geçiren Ekvador'da **Clementi Yerovi İndaburu** muvakkat cumhurbaşkanlığı yaptı. 1966 kasımında başkanlığa **Dr. Otto Arosemena Gomez** geldi. Onu da 1 eylül 1968'de **Dr. Jose Maria Velasco Ibarra** izledi. 15 şubat 1972' de **Ibarra** da çekilmek zorunda bırakılınca General **Guillermo Rodriguez Lara** başkanlığında geçici bir Ulusal Askerî Hükûmet kuruldu. 20 eyaletten meydana gelen ülkeye, ayrıca Galapagos adaları da bağlıdır.

Ülke topraklarının % 60'nın ormanlarla kaplı olduğu Ekvador'da tarıma elverişli topraklar % 7'yi ancak bulur. Başta kahve olmak üzere kakao, muz (dünyanın başta gelen ihracatçısıdır), şekerkamışı ve diğer tarım ürünleri yetiştirilir. Sığır, koyun, domuz beslenir. Kıyılarda halk balıkçılık yapar. Orman kesimlerinde halk ormancılık yaparak geçinir. Petrol, gümüş, altın, bakır, kurşun, kükürt başta gelen toprakaltı zenginliklerindendir.

Ekvador halkının büyük bir çoğunluğu Kızılderili asıllıdır. Ülkede doğan çocukların üçte ikisi çok küçük yaşta ölmektedir.

Ekvador'un ihracatının % 42,5'i muzdur. Ayrıca kahve, kakao, şeker, balsa ihraç eder. 1972'den itibaren petrol ülkenin önde gelen ihraç maddeleri arasında yer almaya başlamıştır.

Devletin 20 000 kadarı kara, 3 800 kadarı deniz ve 3 500'ü de hava olmak üzere 28 000 kişilik ordusu, 60 kadar savaş uçağı vardır.

Başlıca şehirleri: **Quito** (Denizden 2 890 m. yüksekliktedir) (Başkent) (575 000), **Guayaquil** (947 000), **Cuenca** (80 956)'dır.

3 ÇOCUKTAN İKİSİ ÖLÜYOR

Ekvador'da özellikle köylerde doğan çocukların büyük bir kısmı küçük yaşta ölmektedir. Yapılan istatistiklere göre her üç çocuktan yalnız birinin bebeklikten çıkacak kadar büyüme şansı vardır.

GUATEMALA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 108 890 km.²
Nüfusu: 5 600 000
Başkenti: Guatemala City (625 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Quetzal

ORTA AMERİKA'DA, Büyük Okyanus'a kıyısı olan Guatemala, dağlık bir ülkedir, kuzeydeki Tajamulcoya tepesi 4 210 m.ye, başkentin hemen güneyindeki Fuego yanardağının tepesi de 3 835 m.yi bulur. Ülke topraklarının tarihi, buralara beyazların gelmelerinden çok daha öncelere kadar geriler.

Bugünkü Guatemala toprakları çok önceleri Mayalar'ın işgali altındaydı. 12. Yüzyıla doğru Mayalar'ın hakimiyeti zayıfladı, 16. Yüzyılın başında İspanyollar'ın gelmesiyle de son buldu. 1524'ten 1821'e kadar İspanyollar tarafından yönetilen Guatemala, bu kesimdeki İspanyol idaresinin merkeziydi. Önceleri idare merkezi olan **Antigua** şehri, **Mexico City** ve **Lima** şehirleriyle bir-

MAYALAR'IN KUTSAL KUŞU

Guatemala bayrağının armasında, yeşil tüylü, kırmızı ayaklı bir kuş yer alır. Mayalarca kutsal sayılan bu kuşun adı Qnetzal'dır ve ülkenin ikinci büyük şehri ve parası da adını bu kuştan almaktadır.

likte Amerika kıtasının en büyük şehirlerinden biri haline gelmişti. **Antigua**'nın 1773'teki müthiş depremde yerlebir olması sonucu başkent **Guatemala City**'ye taşındı.

1821'de bağımsızlığını elde eden Guatemala, önce Meksika'yla birleşmişse de sonra Orta Amerika Federasyonu'na katılmak amacıyla ayrıldı, 1839 da da Federasyondan ayrıldı. 1951'de cumhurbaşkanı seçilen **Jacob Arbenz** bir tarım reformu hazırlamışsa da Albay **Castillo Armas** tarafından devrilmiş, böylece reform da gerçekleşememiştir. 1957'de Armas katledilince yerine General **Y. Fuentes** geçmişse de o da Albay **Peralta Azurdia**'nın başkanlığındaki bir darbeyle devrildi. 1971'de gerek sağcı, gerekse solcu tedhişçilerin kanlı sokak hareketleri sırasında 3 000 kişi hayatını kaybetti. Sonra da meclis başkan vekili **Oliverio Castaneda Paez** katledildi. Bugün ülkeyi 1 temmuz 1974'te meclis tarafından dört yıllığına seçilen cumhurbaşkanı General **Laugerud Garcia** yönetmektedir.

Ülkenin büyük bir kısmı tropikal ormanlarla kaplıdır. Ayrıca geniş otlaklar da önemli bir yer tutar. Henüz keşfedilmemiş, insan ayağı basmamış yerler vardır. Tarım yapılabilen yerlerde mısır, şekerkamışı, muz, kahve, tütün, kauçuk ağacı yetiştirilir. Tahtası kıymetli birtakım ender ağaçlar da ülkenin tabiî zenginlikleri arasında yer alır. Sığır, koyun beslenir, kurşun, antimuan, gümüş, nikel, çinko çıkartılır. Dış ülkelere kahve, pamuk, muz, sığır, tahta ihraç eder. 100 000 kişilik kara ordusundan başka 2 000 kişilik kadar da Ulusal Polis kuvvetleri vardır. 50 kadar çeşitli uçağı olan hava kuvvetleri 1 000 kişiliktir. Deniz kuvvetleri ise 1959'da kurulmuş olup dört küçük tekneden ibarettir, subay ve er sayısı 180 kadardır.

Ülke halkının % 43 kadarı Kızılderili'dir, geriye kalanı da şehir hayatı yaşamaya başlamış Kızılderililerden ve melezler ile beyazlardan meydana gelir. Halkın büyük bir bölümünün okuma-yazma öğrenmesi için kampanyalar açılmakta ve bunun büyük yararı görülmektedir. İki üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri **Guatemala City** (Başkent) (625 000), **Quezaltenango** (50 000), **Puerto Barrios** (31 000)'tur.

GUYANA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 214 970 km.²
Nüfusu: 820 000
Başkenti: Georgetown (190 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Guyana doları

GUYANA, Güney Amerika kıtasının kuzeydoğu kesiminde, Atlas Okyanusunda kıyısı olan küçük bir devlettir.

DÜNYANIN EN PAHALI PULU

Koleksiyonlardaki en eski pullardan biri 1856' da İngiliz Guyanası'nda satışa çıkartılan bir puldur. Günümüzün en değerli pulu olarak bilinen bu pul 1970'te 4,5 milyon liraya alıcı bulmuştur.

Topraklarının büyük bir bölümü balta girmemiş tropik ormanlarıyla örtülüdür, yılın büyük bir bölümü yağışlı geçer. Halkının yarısı Kızılderililerden meydana gelir, çok sayıda Afrikalı zenci ve melez de vardır. Eski bir İngiliz sömürgesi olması nedeniyle Guyana Güney Amerika'nın İngilizce konuşulan tek ülkesidir.

Bu topraklara ilk olarak gelen beyazlar İspanyollar olmuştu. 16. Yüzyılın başında gelen İspanyolları, 120 yıl kadar sonra 1620'de Hollandalılar izledi. Holanda Batı Hint Şirketi adındaki kuruluş bu toprakların büyük bir kısmını ele geçirdi. Ülke Hollandalılarla İngilizler arasında devamlı çekişmelere sahne oldu. 1814'te Berbice, Demerara ve Essequibo kolonileri İngiltere'ye bırakıldı, İngiltere de bu kolonileri İngiliz Guyanası adı altında birleştirdi.

Ülke, 1928'de İmparatorluk sömürgesi haline getirildi. Ülkeye iç işlerinde muhtariyet 1961'de verildi, 1966'da İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir ülke halini aldı, 23 şubat 1970'te de dünyanın ilk kooperatif cumhuriyeti oldu. Guyana'nın tek meclisli bir parlamentosu vardır.

Guyana'da tarım yapılabilecek topraklar yüzölçümünün % 1'ini bile bulmaz. Pirinç, portakal ve benzeri meyveler, şekerkamışı yetiştirilir. Orman ürünlerinden yararlanılma yoluna gidilmektedir. Boksit, molibden, bir miktar altın çıkartılır. Elmas madenleri vardır. Dış ülkelere boksit ve şekerkamışı ihraç eder.

Guyana'nın kadın görevliler de dahil 2. 200 kişilik ordusu vardır, kara silâhları, az sayıda uçakla takviye edilmiştir - Üniversite 1963'te açılmıştır.

Başlıca şehirleri: **Georgetown** (Başkenti) (190.000) ve **New Amsterdam** (16.000)'dır.

HAİTİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 27 750 km.²
Nüfusu: 5 150 000
Başkenti: Port-au-Prince (400 000)
Dili: Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Gourde

HAİTİ Orta Amerika'da Antiller'de, Hispaniola adasının batı kesiminde yer alan küçük bir devlettir. Aynı adada Dominikan Cumhuriyetiyle komşudur.

Haiti genellikle dağlık bir ülkedir, yüksekliği 2 500 m.ye varan tepeler yer alır, sıcak bir iklimi vardır. Tropik ormanlar büyük bir yer tutar. Halkının büyük bir kısmı zencidir Afrika dışındaki tek zenci devleti Haiti'dir.

1492'de **Kristof Kolomb** tarafından keşfedilen Hispaniola adası Arawak Kızılderililerinin yurduydu. İspanyollar bu Kızılderilileri ortadan kaldırdıktan sonra Santo Domingo kesimine yerleştiler. Adanın batı kesimi Fransa ve İngiltere'nin eline geçmişti. 1697'de Fransızlar ellerinde bulundurdukları toprakların bir kısmını İngiltere'ye bıraktılar. Şekerkamışı tarlalarında çalıştırılmak için Afrika'dan getirtilen zenciler ada da öylesine çoğaldılar ki, Fransız İhtilâli sırasında ayaklanan zenciler pek çok Fransız'ı öldürdüler. Fransızların Zencileri kontrolları altına almak için yaptıkları çalışmalar boşa gitti, sonunda 1804'te buradaki zencilerin bağımsız bir devlet kurmalarını kabul etmek zorunda kaldılar. General **Jean - Jacques Dessalines** kendini Haiti imparatoru ilân etti. **Dessalines**'in 1806'da katledilmesinden sonra bu küçük ülkenin kuzeyi zenci General **Henri Christophe** kendini kral tayin etti, güneyde ise bir cumhuriyet idaresi kuruldu, Melez **Alexander Petion** ilk cumhurbaşkanı oldu. **Petion**'un 1818'de ölümünden sonra yerine **Jean - Pierre Boyer** geçti. 1820'de kuzeydeki Kral Henry'nin intiharından sonra güney kesimle kuzey kesim birleşti. 1822'den 1844'e kadar Haiti, daha sonra Dominikan Cumhuriyeti adını alacak olan, adanın doğusundaki devletle birleştiyse de 1844'te yeniden ayrıldı. 1847 - 1859 yılları arasında İmparator **Faustin**'in monarşi idaresinden sonra ülkede cumhuriyet ilân edildi. Ülke 1915 - 34 yıllarını Birleşik Amerika'nın işgali altında geçirdi. Cumhuriyetle yönetilen Haiti, sürekli olarak hükûmet darbelerine sahne oldu, diktatörleri, diğerleri izledi. 1971'de ölen Başkan **Dr. Duvalier**'nin yerine oğlu **Jean - Claude Duvalier** ömür boyunca kalmak şartıyla getirildi. 1964 anayasası düzeltildi ve günün şartlarına uyduruldu.

Haiti'de halk geçimini tarımla kazanmaya çalışır. Kahve, şekerkamışı, muz, kakao, kenevir, pamuk yetiştirilir, şekerkamışından rom denen içki yapılır, orman ürünleri üzerinde çalışılır. Boksit ve bakır çıkartılır. Turizm az da olsa bir gelir sağlar. Halk çok fakirdir, köylünün onda dokuzu ancak karnını doyuracak kadar kazanabilmektedir. Fert başına düşen millî gelir pek çok ülkedekinden çok daha azdır.

Haiti'nin 5 700 kişilik kara,

Amerika kıtasındaki tek Zenci devleti Haiti'dir. Halkın çoğunluğu ancak boğaz tokluğuna çalışmaktadır, ülke yoksulluk içindedir.

AMERİKA KIT'ASININ EN GERİ KALMIŞ ÜLKESİ

Haiti'de halk çok fakirdir, ücretler çok düşük, hayat şartları çok zordur. Amerika kıtasındaki devletler arasında en az hayat ortalaması da Haiti'dedir: 44 yıl. Ülke halkının % 89'u okuma yazma bilmez, 13 500 kişiye 1 doktor düşer. 110 kişiye de 1 gazete düşmektedir.

300 kişilik deniz, 200 kişilik kadar da hava kuvvetleri vardır. Uçak sayısı 30 kadardır. Ayrıca 7 000 kişilik olduğu tahmin edilen gönüllü ulusal güvenlik kuvvetleri vardır.

Başlıca şehirleri: **Port-au-Prince** (Başkent) (400 000), **Cap Haitien** (33 600), **Gonaives** (15 600), **Les Cayes** (14 000)'tir.

Honduras'ın başkenti Tegucigalpa 240 000 nüfuslu bir şehirdir. Bu bölge 1502'de Kristof Kolomb tarafından keşfedilmiştir.

HONDURAS

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 112 090 km.²
Nüfusu: 2 800 000
Başkenti: Tegucigalpa (250 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Lempira

ORTA Amerika'da, küçük bir devlet olan Honduras'ın hem Atlas Okyanusu'na, hem Büyük Okyanus'a kıyısı vardır. Genellikle dağlık bir ülke olan Honduras toprakları tropik ormanlarla örtülüdür. Halkın onda dokuzunu Mestizo denen Kızılderili - İspanyol melezleri meydana getirir.

10. Yüzyılda Maya Kızılderilileri'nin merkezi olan Honduras 1502'de **Kristof Kolomb** tarafından keşfedildikten sonra pek çok Avrupalı macera-perestin hücumuna uğradı. **Hernando Cortez** de Meksika'dan bu topraklara inerek buraları ele geçirdi, bu topraklar İspanya'nın kontrolunda bulunan Guatemala'nın bir parçası oldu. Honduras 1821'de öteki Orta Amerika ülkeleriyle birlikte bağımsızlığını kazandıysa da kısa bir süre Meksika tarafından işgal edildi, ama sonra öteki Orta Amerika Birleşik Eyaletleri'yle birleşti. 1838'de bu birliğin dağılması sonucu bağımsızlığını koruduysa da ihtilâllere, birbirini izleyen hükûmet darbelerine sahne oldu. Diktatör **Carios Andino** 1933'te idareyi ele geçirip 1948'e kadar iktidarda kaldı, Onu deviren **J. Manuel Galvez** de 1956 da düşürüldü. 1957'de yeni seçimler yapıldıysa da, 1963'te ülke tarihindeki 136. ihtilâl çıktı. General **Lopes Arellano,** askerî bir cunta ile 1965'e kadar yönetimin başında kaldı ve o yıl yeniden 6 yıl için başkan seçildi. 1971 seçimlerinde başkanlığı **Ramon Ernesto Cruz** kazandıysa da, 4 aralık 1972'de eski başkan General **Lopez** kansız bir darbeyle yönetimi yeniden ele geçirdi. Cumhuriyetle yönetilmesine rağmen gerçek iktidar ülkeyi diktayla yöneten cumhurbaşkanındadır.

Ülke topraklarının % 65 kadarı ormanlıktır, ancak % 18 kadarı tarıma elverişlidir, % 19 kadarında ise tarım yapılamaz. Mısır, pirinç, patates, muz, şekerkamışı, tütün, kahve, pamuk ekilir, orman ürünlerinden yararlanılır. Sığır, domuz beslenir. Gümüş, kurşun, çinko, bakır, demir, antimuan, bir miktar da altın çıkartılır. Muz, kahve, kereste, et, tütün ihraç eder.

Ülke bundan kırk yıl önce olduğu gibi bugün de ekonomik bakımdan birer Amerika şirketi olan «United Fruit Company» ile «Standard Fruit Company» nin sömürgesi olmaktan

FUTBOL MAÇI YÜZÜNDEN ÇIKAN SAVAŞ

Dünya tarihinin en garip savaşlarından biri 1969'da Honduras'la komşusu Salvador arasında çıkmıştır. Meksika'da yapılacak olan Dünya Futbol Şampiyonası'nın eleme maçlarında bu iki ülkeden biri ya da öteki finale gidecekken çıkan anlaşmazlık üzerine patlak veren savaşta, iki hafta içinde 2 000 kişi hayatını kaybetmişti.

kurtulamamıştır. Bu iki şirket ülkenin ürettiği ihraç mallarının % 40'ını elinde bulundurmaktadır. Honduras, günümüzde Latin Amerika'da Bolivya ve Paraguay'dan sonra üçüncü geri kalmış ülkedir. Halkın büyük bir kısmı dizanteriden, sıtmadan ve besin yetersizliğinden kırılmaktadır. Başkentte bile içme suyu sıkıntısı çekilmektedir. Demiryollarının hemen tamamı bu iki Amerikan şirketinin elindedir, muz ve diğer ürünler, bu hat boyunca **La Ceiba, Telave** ve **Cortes** limanlarına yollanmaktadır. Ülkedeki asfalt yolların toplamı 400 km.yi bulmaz. Yağmur mevsiminde ülkeyi bir kıyıdan ötekine katetmek ancak katır sırtında mümkündür.

Honduras'ın 4 500 kişilik kara, 900 kişilik de hava kuvveti, ayrıca 2 500 kişilik de Ulusal Polis gücü vardır.

Başlıca şehirleri: **Tegucigalpa** (Başkent) (250 000), **San Pedro Sula** (150 000)'dır.

JAMAİKA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 10 960 km.²
Nüfusu: 2 170 000
Başkenti: Kingston (500 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Jamaika doları

JAMAİKA, Karaip denizinde, Küba'nın güneyinde, aynı adı taşıyan ada üzerinde yer alan küçük bir devlettir. Toprakları dağlıktır, 2 000 m.ye yaklaşan tepelere rastlanır, iklimi sıcaktır. Arazisi genellikle ormanlık ve geniş otlaklar halindedir. Halkının dörtte üçü çok eskiden Afrika'dan çalıştırılmak üzere köle olarak getirtilen zencilerin soyundan gelmektedir. Pek çok da İspanyol - Zenci melezi vardır.

Jamaika adası **Kristof Kolomb** tarafından 1494'te keşfedildikten kısa bir süre sonra İspanyollar tarafından ele geçirilmiş, bu durum 1509'dan 1655'e kadar sürmüştü. O yıl ada İngiltere tarafından işgal edildi. İspanyollar, İngiltere'yle savaşı kaybettikten başka köleleri de serbest bırakmak zorunda kaldılar. Ne var ki bu topraklar kısa zamanda korsanların yatağı haline geldi. Başkent **Port Royal** her çeşit korsanın, soyguncunun, zorbanın kol gezdiği bir liman olduysa da 1692'de büyük bir depremle yıkılarak ortadan kalktı. 1836'da köleliğin kesin olarak kaldırılması üzerine Afrikalı zenciler de oradaki toprak sahiplerinin hesabına çalışmayı reddettiler. İki taraf arasında çıkan mücadeleler sonunda Jamaika 1865'te İngiltere'nin kolonisi haline getirildi. 1944'te iç işlerinde kısmen bağımsızlık tanınan Jamaika 1953'te iç işlerinde büsbütün serbest oldu. 1958'de İngiltere'nin Karayip'lerdeki diğer topraklarının birleşerek meydana getirdikleri Batı Hint Federasyonuna katıldıysa da, 1961'de Federasyondan çekildi. 1962'de de bağımsızlığını kazandı. Jamaika bugün İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız bir ülkedir. Kraliçe bir genel vali tarafından temsil edilir. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

ASIL YERLİSİ KIZILDERİLİYDİ...

Jamaika'da beyazların gelmesinden önce Arawak ırkından Kızılderililer yaşardı. İspanyollar'ın şekerkamışı tarlalarında zorla çalıştırdıkları bu kızılderili ırkı, sert ve ağır işe dayanamayarak kısa zamanda ortadan kalkmıştır.

Jamaika'da çok sayıda zenci yaşar. Bunlar Afrika'dan getirtilen zencilerin torunlarıdır.

Halk şekerkamışı, muz, kahve, portakal ve limon gibi meyveler kopra, melas yetiştirerek geçinir. Rom adlı içki yapılır, alüminyum çıkartılır. Boksit ve alüminyum, şeker, rom, muz, portakal, limon, kahve, hindistancevizi ihraç edilir. Ülke turizm yoluyla da gelir sağlar. Okuma-yazma bilenlerin sayısı pek azdır, imkân nispetinde okullar açılmaktadır. 6 fakülteli bir üniversitesi vardır.

1963'e kadar savunmasını İngiltere üzerine almıştı, o tarihten sonra Jamaika bir ordu kurma yoluna gitmiştir. İngiliz ve Kanadalı subayların da görev aldığı küçük bir silâhlı kuvvetleri ve az sayıda uçağı vardır.

Başlıca şehirleri: **Kingston** (Başkent) (500 000), **Montego Bay** (43 000)'dir.

Quebec, San Lorenzo nehrinin kıyısında yer alan 480 000 nüfuslu bir şehirdir. İngilizler şehri 1759'da Fransızlardan almışlardır. Şehirde ve çevresinde bugün de çok sayıda Fransız vardır.

KANADA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 9 976 135 km.²
Nüfusu: 22 500 000
Başkenti: Ottawa (540 000)
Dili: İngilizce, Fransızca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Kanada Doları

GÖL İÇİNDE GÖL!

Kanada'da, Huron gölü üzerindeki Manitoulin adası, yeryüzündeki göl üzerinde yer alan adaların en büyüğüdür (1 718 km.²). Ayrıca bu adanın üzerinde Manitoulin gölü (66 km.²) yer alır ki, bu da göl içindeki göllerin en büyüğüdür.

KANADA, Kuzey Amerika'nın kuzey kesimini kaplayan büyük bir ülkedir, Sovyetler Birliği'nden sonra yeryüzünün ikinci büyük devletidir. Çok geniş olması, değişik iklim ve coğrafya özellikleri göstermesi bu ülkeye bir kıta görünüşü verir.

Kanada'nın batı kesiminde kuzeyden doğuya doğru inen Kayalık Dağlar ortalama 4 000 m.'lik bir dağ zinciri şeklinde uzanır. Doğu kesimi ise yüksekliği 700 m.'nin altında düzlükler halindedir.

Kuzey kesiminde iklim çok serttir, Kuzey Buz Denizi ile Baffin Denizi arasında kalan Grant, Ellesmere, Devon, Baffin, Victoria gibi adalar yılın her ayında buzlarla kaplıdır. Buralarda pek az Eskimo'dan başka kimseler yaşamaz. Buzla örtülü olmayan kesimlerde de toprak derinliğine donduğundan üzerinde yosun ve likenlerden başka bitki yetişmez.

Kanada topraklarına ilk ayak basan Avrupalıların Vikingler olduğu sanılmaktadır. Ama kesinlikle bilinen ilk Avrupalı, İngiltere Kralı **8. Henry** adına keşif seyahatine çıkmış olan İtalyan asıllı **John Cabot'** dur. Daha sonraları da **Jacques Cartier** adlı kâşif, Gaspe kesimine bir haç dikerek bu toprakların Fransa Krallığına ait olduğunu iddia etti. Ülkeye devamlı olarak gelen Fransız ve İngilizler, doğu kıyılara yerle-

Kanada Atlı Polisleri, ülkenin simgesi olmuş gibidir. Bir atlı polis Toronto Belediye önünde.

şerek burada Kızılderililerle mücadele etmeye başladılar. Kürk ticareti yapıyor, ülkenin içlerine doğru ilerlemeye çalışıyorlardı. İngilizlerle Fransızlar arasındaki çekişme 1767'ye kadar sürdü. Bu tarihte ülkenin İngilizlerin eline geçmesi üzerine Kanada'ya geniş ölçüde İngiliz akını başladı. 19. yüzyılın başlarında da bu kesimdeki koloniler birleşerek bağımsızlaşma konusunda çalışmaya başladıkları görüldü. Ülkenin bağımsızlığını kazanması ise ancak 1931 yılında mümkün oldu. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında önemli rol oynayan Kanada'da devlet başkanlığını bugün İngiltere'nin gönderdiği bir Genel Vali yapmaktadır. İngiltere Kraliçesi **2. Elizabeth** aynı zamanda Kanada'nın da Kraliçesidir. Senato ve millet meclisi olmak üzere iki meclisli bir parlamentosu vardır.

Ottawa 540 000 nüfuslu büyük bir şehirdir. 1853 yılından beri de Kanada'nın başkentidir. Resimde Parlamento binası görülüyor.

Dünyanın en zengin kaynaklarına sahip ülkelerinden biri olan Kanada herşeyden önce büyük bir tarım ülkesidir. Modern usullerle yapılan tarım ülkeye büyük gelir sağlar. Dünyanın en çok buğday üreten ülkelerinden olan Kanada'da ayrıca yulaf, arpa, çavdar gibi diğer tahıllar yetiştirilir. Çok sayıda sığır, domuz, koyun, at, kümes hayvanı beslenir.

Ülkenin %48'i, yani hemen hemen yarısı ormanlarla örtülüdür. Bu ormalarda çam gibi kışları yapraklarını dökmeyen ağaçlar önemli bir yer tutar. Kerestecilik, bu arada kâğıt endüstrisi gelişmiştir. Kürk hayvanları avcılığı yapılır. Kıyı kesimlerinde modern usullerle balıkçılık da yapılır.

Kanada önemli bir maden ülkesidir de. Petrol, nikel, demir cevheri, çinko, tabiî gaz, amyant başta olmak üzere çeşitli madenler çıkartılır. Çimento endüstrisi ileri durumdadır. Ülke dünyanın en çok nikel, amyant, platin ve çinko çıkartılan topraklarıdır. Kobalt ve uranyumda da ikinci durumdadır.

Kanada motorlu araç ve parçaları, kereste, gazete kâğıdı, ham petrol, buğday, nikel, bakır vs. ihraç eder, buna karşılık pamuk, hassas alet, plastik maddeler, meyve, petrol vs. ithal ederek ihtiyaçlarını karşılar.

Nato üyesi bir devlet olan Kanada, ulusal ordusunu 1964'te kurmaya başlamış, dört yılda tamamlamıştır; donanması ise kuruluş dönemindedir. Toplam olarak 85 000 kişilik ordusu vardır. Ayrıca Avrupa'da da bir miktar asker bulundurmaktadır. Bütün bunların dışında da 15 000 kişilik özel olarak yetiştirilmiş, atlı polis kuvvetleri vardır.

Her yıl Kanada'ya ortalama 37 milyon kadar turist gelmektedir ki, bunun 36 milyonu Birleşik Amerikalı turistlerdir. Bu miktarın üçte ikisi ülkede 24 saatten daha az kalmaktadır. Yeryüzündeki ülkeler ara-

KANADA'YI MEYDANA GETİREN EYALETLER VE ARAZİLER

Adı	*Başkenti*	*Yüzölçümü Km.²*	*Nüfusu*
Alberta	Edmunton	255 275	1 627 874
İngiliz Colombiyası	Victoria	366 255	2 187 621
Manitoba	Winnipeg	251 000	988 267
New Brunsvick	Frerericton	28 354	634 557
Newfounland (Labrador dahil)	St. John's	156 185	522 104
Nova Scotia	Halifax	21 425	788 960
Ontario	Toronto	412 582	7 703 106
Prens Edward adası	Charlottetown	2 184	111 641
Quebec	Quebec	394 860	6 027 764
Saskatchewan	Regina	251 700	926 242
Kuzeybatı arazisi	Yellownice	1 304 903	34 807
Yukon	Whitehorse	207 076	18 388

sındaki en uzun sınır, Kanada ile Birleşik Amerika arasındaki sınırdır. 6 415 km. boyunca uzanan sınıra ilâveten ayrıca Alaska ile de 2 475 km.'lik bir sınırı daha vardır.

İstatistiklere göre Kanada'da kişi başına düşen millî gelir, nüfusun az olması bakımından, Birleşik Amerika'daki rakamın bir katıdır. Birleşik Amerika'da hayat ortalamasının, 70,3 yıldır, Kanada'da ise 72 yıl... Birleşik Amerika'da her 120 kişiye 1 hasta yatağı düşmesine karşılık, Kanada'da 100 kişiye 1 yatak düzmektedir.

Kanada'nın başlıca şehirleri: **Ottawa** (Başkent) (540 000), **Montreal** (2 743 000), **Toronto** 2 628 000), **Vancouver** (1 082 000), **Edmonton** (495 000), **Calgary** (403 000), **Hamilton** (498 000), **Winnipeg** (540 000), **London** (286 000), **Windsor** (258 000), **Quebec** (480 500)'tir.

KOLOMBİYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 138 915 km.²
Nüfusu: 22 450 000
Başkenti: Bogota (2 750 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Kolombıya Pezosu

KOLOMBİYA, Güney Amerika'nın kuzeyinde yer alan bir ülkedir. Adını kâşif Kristof Kolomb'dan almaktadır. Halkın hemen hemen yarısını İspanyol - Kızılderili melezi olan Mestizolar meydana getirir. Ayrıca çok sayıda İspanyol, Kızılderili, Zenci ve Zenci-İspanyol melezleri de vardır. And dağlarının ülkeyi kuzey - güney doğrultuusnda ikiye böldüğü ülke bol yağış alır.

Kolombiya, Batılılar tarafından 1499'da **Ojeda** tarafından keşfedilmişti. Daha sonraları, 1536 - 39 yılları arasında bu topraklara gelen İspanyollardan **Quesada,** o zamanki adı **Santa Fe** olan bugünkü başkent **Bogota**'nın temellerini attı. İspanyollar bu topraklarda bir miktar altın ve mücevher buldularsa da, İnka, Aztek ve Maya uygarlıkları yüzeyine çıkmış bir toplumla karşılaşmadılar. Ülkenin iç kesimlerine doğru keşif seyahatleri yapılmaya başlandı. «Yeni Granada» diye adlandırılan bu bölge, 19. yüzyılın başlarına kadar İspanya'ya bağlı olarak kaldı.

Bu kesimde yaşayanların bağımsızlık önderliğini yapan **Simon Bolivar** 1819'da «Büyük Kolombiya» adı verilen ve bugünkü Kolombiya, Ekvador, Panama ve Venezuella'yı içine alan ülkenin yönetimini ele aldı. Ne var ki 1830'da Ekvador ile Venezuella'nın ayrılmasıyla, ülkenin adı «Yeni Granada olarak değiştirildi, 1886'da da ülke Kolombiya adıyla anılmaya başlandı. 1914'te Panama da ayrılarak Kolombiya'nın sınırları çizilmiş oldu. Ülke bugün cumhuriyetle yönetilmektedir. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

DÜNYANIN EN BÜYÜK ZÜMRÜTÜ

Devonshire zümrüdü adıyla anılan yeşil taş, 1 350 kırat ağırlığında olup, yeryüzündeki zümrütlerin en büyüğüdür. Kolombiya'da Musa yakınlarında bulunmuştur.

Kolombiya, dünyanın, Brezilya'dan sonra en çok kahve yetiştiren ülkesidir, kahve ülke ekonomisinde önemli bir rol oynar. Ülke topraklarının ancak %1 kadarı ormanlıktır. Bu bakımdan orman ürünleri, ülke ekonomisinde rol oynamaz. Kahveden sonra muz, pamuk, mısır, pirinç, şeker kamışı, tütün yetiştirilir. Sığır, domuz, at, koyun beslenir. Petrol çıkartılır, ayrıca demir, nikel - demir, cıva, platin, altın, gümüş, kok kömürü, tuz yatakları vardır. Yeryüzündeki zümrütlerin üçte biri Kolombiya'da çıkartılmaktadır. Kahve, muz, petrol, pamuk, dokuma maddeleri ihraç edilir.

Kolombiya, silâhlı kuvvetlerinin barış sırasında 50 000 kişi olan kara ordusu sayısını, savaşta 300 000 kişiye çıkartacak şekilde düzenlenmiştir. 35 00 kişilik de polis kuvvetleri vardır. 7 000 kişilik kadar donanması, 6 000 kişilik kadar da hava kuvvetleri vardır. 200 kadar savaş uçağı hava kuvvetlerinin vurucu gücünü meydana getirir. 1952'de Birleşik Amerika ile bir askerî yardım anlaşması imzalamıştır.

Halkın yarısının okuma yazma bilmediği ülkede ortalama hayat 42 yıl kadardır. Eğitim parasızdır, 35 üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Bogota** (Başkent) (2 750 000), **Medellin** (1 045 000), **Cali** (898 000), **Barranguilla** (671 000), **Cartagena** (323 000)'dır.

KOSTA RİKA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 50 900 km.²
Nüfusu: 1 840 000
Başkenti: San Jose (380 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Kosta Rika Kolonu

S.S.C.B.
Kuzey buz denizi
Bering bo.
Kraliçe Elizabeth adl.
GRÖNLAND
İSLANDA
Baffin denizi
Davis bo.
Victoria adl.
Baffin Ad.
ALASKA
Dawson
Ft. Smith
Hudson kör.
Kraliçe Charlotte adl.
Edmonton
KANADA
Kalgary
Regina
Winnipeg
Seattle
Portland
Sudbury
Montreal
Toronto
Boston
St. Paul
AMERİKA BİRLEŞİK
Buffalo
New York
Philadelfia
Washington
Salt Lake Cty
Chicago
Detroit
Denver
Kansas City
Cincinnati
SanFrancisco
St. Louis
DEVLETLERİ
Oklahoma City
Los Angeles
S. Diego
Albuquerque
Memphis
Dallas
Savannah
El Paso
S. Antonio
Houston
Guadalupe adl. (Meks.)
Chihuahua
Meksika kör.
Bahama adaları
Dominikan Cum.
Havana
KUBA
HAİTİ
La Paz
Monterrey
MEKSİKA
Tampico
Merida
Jamaika
Guadalajara
Revilla Gigedo adl. (Meks.)
Mexico
Belize
Ing. Honduras
Karayib Denizi
Honduras
Nikaragua
Guatemala
S. Salvador
Managua
S. José
Panama
Kostarika
Kolombiya
ATLAS OKYANUSU
PASİFİK OKYANUSU
KUZ. AMERİKA
500 1000 Km.

Kosta Rika'da yüzlerce yıllık ormanlar yok edilerek açılan alanlar kahve ekiminde kullanılmaktadır.

KOSTA RİKA Orta Amerika'da, iki büyük kara parçasını birleştiren kıstağın en dar yerinde bulunan küçük bir ülkedir. Atlas Okyanusu'na da, Büyük Okyanus'a da kıyısı vardır. Dağlık ve volkanik bir ülkedir, iklimi çok sıcaktır, ayrıca çok da yağış alır. Halkı İspanyol asıllıdır, ayrıca çok sayıda da zenci ve melezler de vardır. İspanyol nüfusunun diğer halka oranla en yüksek olduğu Amerika devletlerindendir.

«Zengin Kıyı» anlamına gelen Kosta Rika, Kristof Kolomb'un 1502 yılındaki seferi sırasında keşfedilmiştir. Maden bakımından pek zengin olmadığı için önceleri önemsenmemiş, bu nedenle de öteki bölgeler gibi hızla gelişmemiştir. Halkı çiftçilik yaparak geçinmiş, ancak 1821'de İspanya'dan ayrılmış, on yedi yıl sonra da 1838'de bağımsızlığını kazanmıştır. Kosta Rika, iç savaş çıkmadan, kan dökülmeden özgürlüğünü elde eden tek Orta Amerika ülkesidir. Daha sonraki yıllarda darbeler ve iç karışıklıklar olmuşsa da kısa zamanda huzur sağlanmıştır. Tek meclisli bir parlamentosu vardır.

Kosta Rika topraklarının %80 kadarı sık ormanlarla kaplıdır. Bir miktar otlak vardır, tarıma elverişli alan ise bütün ülkenin %7'sini bulur. Halkın büyük bir kısmı tarımla uğraşır. Kahve, muz yetiştirilir. Hayvancılık yapılır. Başlıca ihraç maddeleri de yine kahve ve muzdur.

Kosta Rika'da silâhlı kuvvetler 1948'de dağıtılmış, yerine 1 200 kişilik bir Sivil Muhafız örgütü kurulmuştur. Biri Atlas Okyonusu'nda, öteki Büyük Okyanus'ta olmak üzere iki devriye teknesi ve diğer irili-ufaklı devriye motorları vardır. Ülkenin bütçesinde savunma için ayırdığı para, bütün bütçenin ancak %3'ünü bulmaktadır, bu bütün devletlerin arasında sonuncu sırayı işgal etmektedir.

Başlıca şehirleri: **San Jose** (Başkent) (380 000), **Alajuela** (76 000), **Puntarenas** (66 700)'tır.

İKİ OKYANUSTA KIYISI VAR

Kosta Rika'nın başkenti San Jose ülkenin tam ortasında yer almaktadır. Öyle ki Atlas Okyanusu'na olan mesafesi 116 km. olan başkent Büyük Okyanus'tan da aynı uzaklıktadır. Ülke bayrağının şekli de, ülke topraklarını çok güzel belirtmektedir. Üç volkan, iki denizi simgeleyen iki mavi kuşağın ortasında bulunmaktadır.

KÜBA

İdare şekli: Demokratik Halk tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 114 525 km.²
Nüfusu: 8 900 000
Başkenti: Havana (1 800 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Küba Pezosu

KÜBA, Orta Amerika'da Karaip denizinde, aynı adı taşıyan bir ada ve çevresindeki

HALKTAN TOPLANAN ESKİLER

1968'de Küba ham madde sıkıntısı çekmeye başlayınca devlet bir kampanya açmak zorunda kalmıştı. Bu kampanyada 11 157 479 şişe, 19 959 807 kitap, defter ve mecmua ve irili ufaklı 452 904 248 madenî eşya toplanmış, bunlar yerine göre eritilip, parçalanıp işe yarar hale getirilmiş, ham maddeden tasarruf edilmişti.

irili ufaklı 1 600 kadar ada üzerinde kurulu küçük bir devlettir. Halkının dörtte üçü beyaz ırktandır, ayrıca bir miktar zenci ve melez de vardır.

Kristof Kolomb'un 1492'de yaptığı ilk yolculuğu sırasında keşfedilmiş olan Küba daha sonraları İspanyollar tarafından ele geçirilmiş, 1898'e kadar İspanya'ya bağlı kalmıştı. Daha önceleri İngilizler 1762'de ülkenin en önemli limanı olan **Havana**'yı işgal edip kısa bir süre ellerinde bulundurmuşlarsa da sonra adayı terketmek zorunda kalmışlardı. Bu işgal ada halkının bağımsızlık hislerini geliştirmiş, adada İspanyollardan kopmak için mücadeleler başlamıştı. Kargaşalıklar 1898'e kadar sürdü, ada bu tarihte İspanya'dan ayrıldı. Ne var ki yine bağımsızlığına kavuşamayan ada bu sefer de Filipinler ve Porto Riko ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'nin yönetimine bırakıldı.

Birleşik Amerika Küba'yı ancak 1909'a kadar elinde tutaildi. Ancak ülkedeki karışıklıklar yüzünden 1912'de, sonra da 1917'de Küba'nın iç işlerine karışıp, sükûn ve huzuru sağlamak zorunda kaldı.

Bir yandan işsizlik, öte yandan siyasal karışıklıklar halkın fakirleşmesine yol açmıştı.

Küba'nın başkenti Havana 1 800 000'lik büyük bir liman şehridir. Son yıllarda yeni ve modern yapılarla güzelleşmektedir.

1934'te **Fulgencio Batista** bir hükümet darbesiyle iktidarı ele geçirdi. 1940'ta **Batista** yeni bir anayasa ilân etti ve cumhurbaşkanı seçildi. 1944'te seçimleri kaybettiyse de 1952'de bir darbeyle yönetimi yeniden eline geçirdi.

Bu arada ülkede ihtilâlci solcular da türemişti. **Fidel Castro**'nun liderliğini yapan bu grup ülkeden sürüldüyse de, bunlar bir süre sonra gizlice geri dönerek isyan çıkardılar. 1959'da Diktatör **Batista** kaçmak zorunda kaldı. İktidarı **Fidel Castro** ele geçirdi. Ülkede tam bir komünist rejim kuruldu, 1961'de de yönetimin Marksist Leninist olduğu ilân edildi.

Sovyet Rusya'dan gerek silâh, gerekse malzeme yardımı almaya başlayan Küba'da kalkınma hareketleri görüldü. Birleşik Amerika'nın yol göstermesiyle ülke dışındaki Kübalılar bir araya gelip gizlice adaya çıkarak bir hükümet darbesi yapmak istedilerse de başaramadılar. Sovyet Rusya'nın devamlı olarak silâh ve hepsinden önemlisi uzun menzilli füzeler göndererek üsler kurması karşısında güvenliğinin sarsıldığını hisseden Birleşik Amerika Başkanı **Kennedy**'nin sert çıkışı sonunda Rusya, Küba'ya füze sevkini durdurmak mecburiyetinde kaldı ve gönderdiği füzeleri geri çekti. Küba bugün demokratik halk tipi cumhuriyetle yönetilmektedir, aslında bütün güç başkan **Fidel Castro**'nun elindedir.

Küba bir tarım ülkesidir. Halkının %70'i tarımla uğraşır, dünyada en çok şeker kamışı üreten ülke Küba'dır. Ayrıca kahve, kakao, mısır, pirinç, tütün ve portakal ve benzeri meyvalar yetiştirilir. Sedir, akaju ve tik ağacı ormanları önemli yer kaplar. Sığır beslenir. Demir, bakır, manganez,

Dünyada en çok şeker kamışı üreten ülke Küba'dır. Ülkede şeker kamışı tarlaları, ticaret ve endüstri gibi devletleştirilmiştir.

Meksika'nın başkenti çevresiyle birlikte 9 milyonluk Mexico' dur.. «Fiesta Palace» bütün ülkenin en büyük yapısıdır.

krom, kobalt, nikel ve petrol çıkartılır, Demir çelik tesisleri vardır. Endüstri ve ticaret bütün olarak devletleştirilmiştir. Toprakların %75'i devletin malıdır, %5 kadarı da yarı devletleştirilmiş durumdadır. Şeker, tütün, portakal vs., rom denen içki, balıkçılık malzemesi ihraç eder. Ticaretini daha çok Sovyet Rusya, Japonya, Çin, Doğu Almanya ile yapar.

Küba silâhlı kuvvetleri başkan **Fidel Castro** ile onun yardımcısı olan kardeşi **Raul Castro Ruz**'un elindedir. Erkeklerden ayrı olarak 17-35 yaşlarındaki kadınlardan da iki yıllığına gönüllü asker alınmaktadır. 90 000 kişilik kara ordusunun bir o kadar da ihtiyatı, 210 000 kadar da, halk arasından düzenlemiş milis kuvvetleri vardır. Donanması 6 000 kişilik, hava kuvvetleri de 12 000 kişiliktir. 225 kadar Sovyet Rusya yapısı savaş uçağı vardır.

Ülkede okuma-yazma bilenlerin sayılarının arttırılmasına çalışılmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Havana** (Başkent) (1 800 000), **Santiago de Cuba** (270 000), **Camaguey** (180 000)'dir.

MEKSİKA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 972 545 km.²
Nüfusu: 54 000 000
Başkenti: Mexico (8 765 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Meksika Pezosu

MEKSİKA, Kuzey Amerika'da büyük bir ülkedir, Latin Amerika ülkeleri arasında Brezilya'dan sonra en büyüğüdür. Genellikle dağlık bir ülke olan Meksika'da halkın yarısından az fazlası Kızılderili - İspanyol melezidir. Ayrıca pek çok Kızılderili ve %17 oranında da İspanyol asıllı olanlar vardır.

ÇİKOLATAYI İCAT EDENLER

Çikolatayı ilk yapanlar Meksika'nın eski halklarından Mayalar ve Aztekler'dir. Amerika'nın bu eski yerlileri kakao tohumlarından bir çeşit şekerleme ve içecek yapmasını biliyorlardı. Yaptıkları şekerleme, bildiğimiz çikolataya benziyordu.

Meksika topraklarında yaşayanlar arasında bilinen en eski kavim Toltekler'dir. M.Ö. 5. yüzyıldan M.S. 13. yüzyıla kadar Toltekler'in hâkim olduğu bu kesimi kuzeyden doğru gelen Aztekler ele geçirdi. Bugün başkent olan **Mexico** şehrini 1325 yılında Aztekler kurdu. Kısa zamanda kuvvetlenen ve ilerleyen Aztekler bu arada sayıca da çoğaldılar. Öyle ki Amerika kıtasının keşfedildiği yıllarda Aztek İmparatorluğu'nun nüfusu, İngiltere İmparatorluğunun iki katı olmuştu. Başkent **Mexico**'da 100 000'lik nüfusuyla da o sıralarda en azından **Londra** kadar kalabalıktı. Ülkenin güney kesiminde de Mayalar ve Zapotekler bulunuyordu.

Ne var ki bu topraklara İspanyollar'ın ayak basmasıyla birlikte bu üstün uygarlık korkunç bir şekilde ortadan kaldırılmaya başlanıldı. İspanyol komutanı **Cortez**'in askerleri 1519 - 1525 yılları arasında yüz binlerce Kızılderiliyi kılıçları kıpırdamadan öldürdüler, servetlerini yağmaladılar, sanat eserlerini yok ettiler, halka korkunç işkenceler yaptılar. Sonunda Aztek İmparatorluğu yıkıldı, yerli halk sistemli bir şekilde ortadan kaldırıldı. Böylece Meksika, İspanya'nın denizaşırı sömürgelerinin en zengini haline geldi.

19. yüzyılın başlarında İspanya'nın **Napoleon** orduları tarafından işgal edilmesi sonucu, bu İspanya sömürgesinde de birtakım ayaklanmalar görülmeye başlandı. 1810'da başlayan bu hareketler 1821'de Meksika'nın bağımsızlığını elde

etmesiyle sonuçlandı. O yıllarda Meksika toprakları bugünkü sınırlarının çok daha dışındaki bölgeleri de içine alıyordu. Texas, New Mexico, Arizona eyaletleri Meksika'ya dahildi. 1846'da çıkıp, iki yıl süren Birleşik Amerika ile çıkan savaşta Meksika yenilerek bugünkü Texas, New Mexico, Arizona ve California eyaletleri Amerika Birleşik Cumhuriyeti'ne geçti.

Fransızların önayak olmasıyla 1864 yılında Meksika'da imparatorluk kurulduysa da fazla uzun ömürlü olamadı. Avusturya İmparatoru **Franz Joseph**'in kardeşi Arşidük **Maximilien** imparator olarak tahta çıkartıldıysa da yerli halk, özellikle melezler bu yeni idareye karşı koydular. İmparatorluk, **Juarez**'in, 1867'de **Maximilien**'i kurşuna dizdirtmesiyle son buldu.

Halk fakirleşmişti, işsizlik her geçen gün artıyordu, ülkede huzur kamlamıştı. Bunun sonucu olarak da sık sık ayaklanmalar oluyordu. Bu arada birçok kere başkan değişti. Bunların arasında en önemlisi **Porfirio Diaz**'dı. 1884'te seçilen **Diaz**, 1911 ihtilâliyle devrildi. Daha sonraları ihtilâller, darbeler ve ayaklanmalar birbirini izledi. 1938'de petrol, 1960'ta elektrik enerjisi devletleştirildi. 1968 yılında, Mexico Olimpiyat Oyunları sırasında bir grup öğrencinin ayaklanması, son yılların önemli olayları arasında sayılabilir.

Meksika'nın başkenti 8 milyon nüfuslu Mexico'dur. Şehir batak bir zemin üzerinde kurulu olduğundan yer yer çökmektedir.

Meksikalılar öğleden sonraları hafif kestirmeyi çok sever. Seyyar satıcılar bile fırsat buldukça «siesta» yapmaktan vazgeçemez.

Meksika 29 eyalet ve bir federal bölgeden meydana gelen bir federal cumhuriyettir. İki meclisten meydana gelen bir parlamentosu vardır. İktidar cumhurbaşkanındadır. 1970 temmuzunda beş yıllığına seçilen **Luis Echeverria Alvarez**, halen cumhurbaşkanıdır.

Meksika geniş bir tarım ülkesidir. Başta mısır olmak üzere pamuk, kahve, şeker kamışı, domates, pirinç, tütün, kakao, sisal denen bir çeşit kenevir, muz yetiştirilir. Sığır, koyun, domuz, at, keçi, katır beslenir. Kıyılarda balıkçılık önem kazanmıştır. Ama Meksika'nın asıl zenginliği toprakaltı kaynaklarından ileri gelir.

Meksikalılar şenliklere, eğlencelere çok düşkündür. İşte bir festivalde nehir üstünde süslenmiş gezinti kayıkları.

MEKSİKA'YI MEYDANA GETİREN EYALETLER VE ARAZİLER

Adı	*Başkenti*	*Yüzölçümü Km.²*	*Nüfusu*
Aguascalientes	Aguascalientes	5 589	338 142
Baja California	Mexicali	70 113	870 421
Baja California T.S.	La Paz	73 667	128 019
Campeche	Campeche	56 114	251 556
Coahuila	Saltillo	151 571	1 114 956
Colima	Colima	5 455	241 153
Chiapaz	Tuxtla Gutierrez	73 887	1 569 053
Chihuahua	Chihuahua	247 087	1 612 525
Distritto Federal	Mexico City	1 499	6 874 165
Durango	Durango	119 684	939 208
Guanajuato	Guanajuato	30 589	2 270 370
Guerrero	Chilpancingo	63 794	1 597 360
Hidalgo	Pachuca	20 987	1 193 845
Jalisco	Guadalajara	80 137	3 296 586
Mexico	Toluca	21 461	3 833 185
Michoancan	Morelia	59 864	2 324 226
Morelos	Cuernavaca	4 941	616 119
Nayarit	Tepic	27 621	544 031
Nuevo Leon	Monterrey	64 555	1 694 689
Oaxaca	Oaxaca	95 364	2 015 424
Puebla	Puebla	33 919	2 508 226
Queretaro	Queretaro	11 769	485 523
Quintana Roo (arazi)	Chetumal	42 030	88 150
San Luis Potosi	San Luis Potosi	62 848	1 281·996
Sinaloa	Culiancan	58 092	1 266 528
Sonora	Hermosillo	184 934	1 098 720
Tabasco	Villa Hermosa	24 661	768 387
Tamaulipas	Ciutad Victoria	79 829	1 456 858
Tlaxcala	Tlaxcala	3 914	420 638
Veracruz	Jalapa	72 815	3 815 422
Yucatan	Merida	43 379	758 355
Zacatecas	Zacatecas	75 040	951 462

Dünyada en çok gümüş çıkartılan 3. ülke olan Meksika'da ayrıca altın, bakır, demir, kurşun, çinko, antimuan, cıva, arsenik, grafit, mobilden, kükürt, kömür çıkartıldıktan başka, petrol de elde edilir. Opal denen bir çeşit kıymetli taş ocakları da vardır. Ülke pamuk, kahve, şeker, mısır, çinko, petrol, kükürt, tuz ihraç eder, buna karşılık yağ, motorlu araçlar ve parçaları, makine, kâğıt, kimyasal maddeler, sunî gübre ithal eder. Ticaretini genellikle Birleşik Amerika, Japonya, Batı Almanya, Kanada, İngiltere ile yapar.

Meksika silâhlı kuvetleri 54 000 kişilik kara, 13 000 kişilik deniz ve 5 000 kişilik hava kuvvetlerinden meydana gelir. 160 kadar savaş uçağı vardır. Eğitim parasız ve mecburidir. İkinci Dünya Savaşı sonunda ülke halkının yarısı okuma yazma bilmezken bugün bu oran dörtte bire inmiştir. 28 üniversitesi vardır.

Başlıac şehirleri: **Mexico** (Başkent) (8 765 000), **Guadalajara** (1 487 000), **Monterrey** (1 177 000), **Ciudad Juarez** (522 000), **Mexicali** (427 000), **Puebla** (383 000), **Tijuana** (355.000)dır.

NİKARAGUA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 148 000 km.²
Nüfusu: 2 170 000
Başkenti: Managua (300 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Hıristiyan Katolik
Parası: Cordoba

NİKARAGUA bir Orta Amerika ülkesidir. Atlas Okyanusu'na da, Büyük Okyanus'a da kıyıları vardır. Büyük bir kısmı tropik ormanlarla örtülüdür, bol yağış almaktadır. 40 kadar yanardağı vardır. Ülkede yaşayanların büyük bir çoğun-

luğunu Mestizo denen İspanyol - Kızılderili melezleri meydana getirir.

Pek çok Orta Amerika ülkesi gibi Nikaragua topraklarını ilk olarak keşfedenler, **Kristof Kolomb**'un denizcileridir. **Kolomb** son yolculuğunda 1502' de bu topraklarda bugünkü San Juan nehri ağzında kıyıya çıkmıştı. Arkadan gelen diğer İspanyollar yirmi yıl sonra bu topraklarda keşif seyahatlerine çıktılar. İspanyolların bu topraklara yerleşmeye başlamaları ancak 1570'ten sonra oldu, burası da İspanyol sömürgelerinden biri haline girdi.

Orta Amerika'daki diğer İspanyol sömürgelerinde olduğu gibi Nikaragua'da da 19. yüzyılın ilk yarısında bağımsızlık çalışmaları görüldü. 1821'de başlayan ayaklanmalar, bir federasyonun kurulmasıyla sonuçlandı. Nikaragua 1838'de bu federasyondan ayrılarak bağımsızlığını ilân etti. O tarihten sonra ülkede, sık sık ihtilâller, hükümet darbeleri, suikastler görüldü. 1912'de ülke bu sefer de Amerikan bahriyesi tarafından işgal edildi. 1914' te Amerika Birleşik Devletleri ile bir anlaşma imzalayan Nikaragua'yı 1936'dan itibaren Somorza ailesi tarafından yönetilmeye başlanmıştı. Cumhurbaşkanlığını ve muhafız alayı komutanlığını elinde bulunduran bu ailenin son ferdî General **Anastasia Somorza,** muhalifleri olan Liberaller ve Muhafazakârlarla anlaşarak 1972'de üçlü bir yönetim sistemi ortaya attı. Ama 1974 aralık ayında bu idareye son vererek yeniden seçilmek için anayasada bazı değişikliklere başvurmuştur. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

Nikaragua halkının üçte ikisi tarımla uğraşır. Topraklarının % 42'si ormanlıktır, % 5'i tarıma elverişlidir, bir miktar da otlak vardır ki bu kesimde daha çok hayvancılık yapılır, sığır, domuz beslenir. Mısır, pirinç, muz, bakla, şekerkamışı, kakao, kahve, pamuk yetiştirilir, ormancılık yapılır, orman ürünlerinden yararlanılır. Altın, bakır, gümüş madenleri işletilir. Pamuk, kahve ihraç eder.

Şeker fabrikaları ve birkaç çimento fabrikasından başka önemli fabrika yoktur. Ülke ihtiyacı olan maddeler genellikle küçük imalâthanelerde yapılır.

Nikaragua silâhlı kuvvetlerinin esasını hem ordu, hem de polis görevini gören Ulusal Muhafız kuvvetleri meydana getirir. 560 subay ve 4 850 erden meydana gelen bu kuvvete ilâveten 4 000 kadar da ihtiyat kuvveti vardır. Az sayıda küçük motorlu teknelerle kıyı güvenliğini sağlar. Ayrıca 1 000 kişilik ve 40 kadar uçaklı bir hava kuvvetleri vardır.

1972 yılının 23 aralık günü olan korkunç depremde başkent Managua şehri hemen hemen bir harabeye dönmüş, on binden fazla insan hayatını kaybetmişti. Şehir yeniden yapılırcasına onarılmıştır.

Başlıca şehirleri: **Managua** (Başkent) (30 000), **Leon** (90 099), **Matagalpa** (62 000)' dir.

KENDİNİ BAŞKAN İLÂN EDEN KORSAN!

1856'da Kuzey Amerikalı korsan William Walker 56 adamıyla birlikte Nikaragua'yı ele geçirerek kendini başkan ilân etmişti!

Panama'nın başkenti yarım milyon nüfuslu işlek bir liman olan Panama şehridir.

PANAMA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 75 650 km.²
Nüfusu 1 620 000
Bakkenti: Panama (450 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Balboa

PANAMA, Kuzey Amerika'yı Güney Amerika ile birleştiren kıstak üzerinde yer alan

BÜYÜK OKYANUSU İLK GÖREN BEYAZ

İspanyol denizcisi Balboa, Panama'ya ayak bastıktan sonra kıstağı katedip 1513'te ilk defa Büyük Okyanus'u gören Avrupalıdır.

Panama kanalından geçen gemiler özel havuzlara alınarak iki kenardaki lokomotifler tarafından çekilir.

PANAMA KANAL BÖLGESİ

Panama Kanal Bölgesi, kanalın içinde yer aldığı 1673,3 km.² yüzölçümünde bir toprak parçasıdır. Dörtte üçü Amerikan vatandaşı olmak üzere 57 000 kadar insan yaşar. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı tarafından atanan bir vali tarafından yönetilir.

Kanalın uzunluğu 81 300 m., genişliği en geniş yerinde 300 m., en dar yerinde 91 m.'dir. Derinliği 12,5 - 13,7 m. arasında değişir. Kanal sayesinde Birleşik Amerika'nın iki okyanus arasındaki yolu 8 000 mil kadar kısalmıştır. 1973 yılında kanaldan 6 759'u Büyük Okyanus'tan Atlas Okyanusu'na, 7 092'si Atlas Okyanusu'ndan Büyük Okyanus'a olmak üzere 13 841 gemi geçmiştir. Ödenen ücret ise 111 032 543 dolardır.

küçük bir devlettir. 1914'te açılışı sona eren kanal Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u birbirine bağlar, gemilerin Güney Amerika'nın güneyinden dolaşmalarına lüzum bırakmaz. Ülke toprakları 800 km. uzunluğunna, 170 km. genişliğinde bir şerit biçiminde uzanmaktadır. Tropik ormanlar, zehirli böcekler, yırtıcı hayvanlar yakın zamanlara kadar ülkenin iç kesimlerinde insanların yaşamalarına elverişli değildi. Kanalın açılması sırasında da pek çok insan bu yüzden hayatını kaybetmiştir.

1501'de İspanyol gemicilerinden **Rodrigo Bastidas** tarafından keşfedilen ülkede büyük bir uygarlık yoktu. 1510'da **Vasco Nuniez de Balboa** tarafından ülke Orta ve Güney Amerika'daki ilk koloni Panama'da kuruldu, **Balboa** 1513'te kıstağın karşı tarafına geçerek Büyük Okyanus'a ulaştı. İspanyollar tarafından işgal edilen ülke, ele geçirilen İnka hazinelerinin İspanya'ya taşınmasında bir geçit olarak kullanıldı.

İspanyolların bu topraklardaki hâkimiyeti uzun zaman sürdü. Ne var ki Panamalılar 1821'de ayaklanarak İspanyol-lar'ı kovdular ve kendi istekleriyle komşuları Kolombiya'nın bir eyaleti oldular. 1849'da kuzeydeki California'da altının bulunması, bir geçit yeri olarak ülkenin önemini yeniden artırdı. Hele demiryolunun da tamamlanıp 1855'te çalışmaya açılması sonucu, bu topraklar altın nakliyatının yapıldığı yer olarak gelişti.

Kıstağın bu kesimde bir hayli incelmesi, arada göller bulunması burada bir kanal açılması fikrini doğurmuştu. Fransızlar 1880'de bir girişimde bulunmuşlarsa da sonuç alamadılar. Kanal açma hakkını Fransızlar'dan 40 milyon dolara satın alan Birleşik Amerika çalışmalara başlamak için Kolombiya'ya da çok yüksek ödemede bulunmak zorundaydılar, çünkü Panama o yıllarda yine Kolombiya'nın kontrolu altındaydı.

1903'te Panamalılar'ın isyan ederek bağımsızlıklarını kazanmaları işleri kolaylaştırdı. Yeni Panama devletini hemen tanıyan Birleşik Amerika inşaata 1904'te başladı, on yıl sonra da kanalın açılması sona erdi. Panamalılar, kanalın güvenliği için her iki yanından 5 mil genişliğinde toprak isteyen Birleşik Amerika'ya bu toprakları —ki 1 673,3 km.² tutuyordu— 10 milyon dolar karşılığında sattılar. Ayrıca her yıl da kanaldan 250 bin dolar almayı şart koştular. Bu miktar 1936'da 430 bin dolara, 1955'te de 1 milyon, 930 bin dolara yükseltildi.

1964'te Amerikalılara karşı girişilen harekette ölenler, yaralananlar oldu. 1968'deki hükümet darbesiyle General **Omar Torrijos** iktidara geçti. 1969'da da **Demetrio Lakas** başkanlığındaki bir cunta geçici olarak yönetimi ele aldıysa da General **Omar Torrijos** Ulusal Muhafız Gücü komutan-

Panama'da halkın büyük bir çoğunluğunu İspanyol - Kızılderili melezleri meydana getirir.

lığı makamına getirildi. Panama cumhuriyetle yönetilmektedir, 42 üyeli bir millet meclisi vardır.

Panama topraklarının dörtte üçü tropik ormanlarıyla örtülüdür, % 7 oranında otlaklar, % 6 oranında da tarıma elverişli toprakları vardır. Mısır, manyok bitkisi, pirinç, şekerkamışı, muz, kakao, kahve, çay, hindistan cevizi yetiştirilir, sığır, domuz beslenir. Muz, istakoz ve benzeri kabuklu deniz hayvanları, pirinç ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını Birleşik Amerika ile yapmaktadır. Ayrıca yeryüzündeki zenginlerin özel yatları ve gezinti teknelerinin de Panama bandralı oluşu da bu küçük ülkeye bir miktar gelir sağlar.

Panama'nın silâhlı kuvvetleri Ulusal Muhafız Gücü adı altında toplanmıştır. Bu ordu, içte ve dışta güvenliği korur. 6 000 kişilik silâhlı kuvvetlerinin elinde birkaç uçak ve helikopter ile kıyı koruma tekneleri de bulunmaktadır. Ülkede okuma yazma bilmeyenlerin sayısı pek çoktur. İki üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Panama** (Başkent) (450 000), **Colon** (63 500)'dur.

PARAGUAY

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 406 750 km.²
Nüfusu: 2 600 00
Başkenti: Asuncion (450 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Guarani

PARAGUAY, Güney Amerika'nın ortasında yer alan küçük bir devlettir. Toprakları Bolivya, Brezilya ve Arjantin ile çevrili olduğundan Okyanuslara kıyısı yoktur. Uçsuz bucaksız ovalar ve sık ormanlar halinde uzanan ülke toprakları düzlük halindedir. İspanyollarla Kızılderililer'in karışmasıyla meydana gelen melezler olan Mestizo'lar ülke halkının hemen hemen tamamını meydana getirir. Asıl yerli halkı Guarani Kızılderilileridir. Köylerde yaşayanlar genellikle yoksulluk içindedir.

İspanya hesabına Amerika yolculuğuna çıkan **Sebastien Cabot** 1526'da bu topraklara geldiği zaman yerli halk yok edilerek burada bir İspanyol sömürgesi meydana getirilmişti. 1539'dan sonra da buralara yerleşilmeye başlandı. İki yüz yıl kadar süren İspanyol yönetimi boyunca ülkede çeşitli kargaşalıklar çıktı. Sonunda ülke 1811'de bağımsızlığını kazanmayı başardı. Fakat bu sefer de iç kargaşalıklar başladı. 1814'te Dr. **Jose Gaspar Rodriquez de Francia** diktatör seçildi. Fakat sonra iç savaş çıktı. İç savaş boyunca pek çok insan öldü. 1 milyon olan nüfus, savaş sonunda 220 000'e düşmüştü.

Kuzeydeki Chaco kesiminde petrol bulunması üzerine bu sefer de Bolivya ile savaşmak zorunda kalan Paraguay bu savaşta da yine pek çok insan kaybetti. Sık sık ihtilâllere, hükümet darbelerine, iç karışıklıklara sahne olan Paraguay'da 1954'te General **Stroessner** başkan oldu, geniş yetkiler alarak muhalefeti yok etti, 1963, 1968 ve 1973'te tekrar seçilerek iktidarda kalmayı başardı. Cumhuriyetle yönetilen ülkede cumhurbaşkanı aynı zamanda başbakandır. İki meclisli parlamentosu vardır.

Ülke topraklarının % 60 kadarı ormanlıktır. % 35 kadarı da geniş otlaklar halindedir. Başta mısır olmak üzere, şekerkamışı, portakal ve benzeri meyveler, tütün, pamuk, man-

PEK ÇOK GENERALİ VAR!

Paraguay'ın bütün nüfusu Amerika Birleşik Devletlerinin orta büyüklükteki bir şehrinin nüfusu kadar olmasına karşılık, ordusundaki generallerinin sayısı Amerikan ordusundaki generallerin sayısına yakındır!

yok bitkisi yetiştirilir. Orman ürünlerinden yararlanılır, tahta ve kereste endüstrisi önemli bir yer tutar. Ayrıca bir çeşit çay türü olan «Yerma mate» yetiştirilir. Sığır, at, koyun, domuz, keçi beslenir. Et, kereste, petrol, tütün, yağ, pamuk ihraç eder.

Paraguay'ın 11 000 kişilik kara, 1 900 kişilik donanma ve 2 000 kişilik hava kuvvetleri vardır. Donanması, nehir tipi gemilerinden, hava kuvvetleri de az sayıda Amerikan ve Brezilya yapısı uçaklardan meydana gelmektedir. Okuma yazma bilmeyenlerin sayısı çoktur, açılan okullarla halkın eğitilmesine çalışılmaktadır. Son yıllarda sıtmayla mücadelede olumlu sonuçlar alınmıştır.

Başlıca şehirleri: **Asuncion** (Başkent) (450 000), **Encarnation** (46 000), **Villarica** (34 000), **Conception** (31 500)' dur.

PERU

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 285 215 km.²
Nüfusu: 14 450 000
Başkenti: Lima (3 500 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Sol

PERU, Güney Amerika'da, Brezilya ve Arjantin'den sonra üçüncü büyük devlettir. Eskiden Quechua kızılderililerinin vatanıydı. Bunlar 13. yüzyılda İnka imparatorluğunu kurarak uygarlıkta ilerlemişler, çevrelerindeki toprakları ele geçirerek genişlemişlerdi. Fakat Amerika'nın Avrupalılar tarafından keşfedilmesinden sonra hemen bütün Güney Amerika'da olduğu gibi buraları da İspanyolların istilâsına uğradı. **Francisco Pizarro, Diego de Almagra** adındaki maceraperestler ve yanlarındaki kuvvetler, bu insanları insafsızca

Peru'da yerli halk tarımla geçinir. Çoğu Kızılderililer'le İspanyolların karışmasından meydana gelmiş bir çeşit melezlerdir.

ortadan kaldırdılar. İnkaların servetini talan eden İspanyollar bu toprakları kısa zamanda sömürge haline getirdiler. Bu durum üç yüzyıl kadar sürdü.

19. yüzyılın başlarında hemen bütün Güney Afrika ülkelerinde olduğu gibi Peru'da da bağımsızlık hareketleri görülmeye başlandı. 1820'de, Arjantinli general **Jose de San Martin** ile Venezuela ve Bolivya kuvvetlerini yöneten General **Simon Bolivar'**ın gayretleri sonunda ülke bağımsızlığını ilân etti.

Sürekli olarak iç savaşlara, ihtilâllere, hükümet darbelerine sahne olan Peru, zaman zaman diktatörlükle yönetildi, öyle ki ilk olarak serbest seçimlerin yapılabilmesi ancak 1945'te mümkün oldu. General **Manuel Odria** 1948'de bir ihtilâl yaparak yönetimi ele aldıysa da, o da 1962'de üçlü bir cunta tarafından devrildi. Ertesi yıl **Fernando Terry** başkan seçildiyse de, 1968'de yeni bir ihtilâl daha oldu, General **Juan Alvarado** iktidarı ele geçirdi. Meclis kapatıldı, askerî bir hükümet kuruldu.

Peru cumhuriyetle yönetilmektedir ama, sık sık hükümet darbeleri olmaktadır. 1968 deki son ihtilâlden sonra anayasal rejime son verilmemişse de, bu tarihten beri meclis toplanmamaktadır.

Peru bir tarım ülkesidir. Pamuk, şekerkamışı, kahve tarımı yapılır. Bunlar ülkenin başta gelen ihraç maddeleridir. Pirinç ekilir, balıkçılık yapılır. Peru dünyanın başta gelen balık yemi ihracatçısıdır. Hayvan-

EN YÜKSEKTEKİ TREN HATTI

Dünyanın en yüksekteki tren hattı Peru'dadır. La Cima'ya giden tren yolu deniz yüzeyinden 4 814 m. yükseklikten geçer. Yeryüzündeki tren istasyonlarının en yüksekte olanı da yine Peru'dadır. Galera İstasyonu, deniz yüzeyinden 4 784 m. yüksekliğindedir.

Bahama adl.
Havana
Küba
Yucatan boğ.
Büyük Antiller
Haiti
Dom. Cum.
Porto Rico A.B.D.
S.Juan
Merida
Kingston
Jamaika
Santo Dominigo
Ponce
Küç. Antiller
ATLAS OKYANUSU
Tegucigalpa
Nikaragua
Managua
S.José
Panama
Caracas
VENEZUELA
Georgetovn
Paramaribo
Cayenne
GUYANA
Hol. Guyana
Fr. Guyana
Medellin
Cocos ad.
Cali
Bogota
KOLOMBİYA
Malpelo ad. (Kol.)
Quito
Ekvador
Galapagos adl. (Ekv.)
Manaus
Belem (Para)
Fortaleza (Ceara)
Caxias
Natal
Recife
BREZİLYA
PERU
Trujillo
Porto Velho
Callao
Lima
Arequipa
BOLİVYA
La Paz
Diamantino
Brasilia
Ilheus
Teofilo Otoni
Belo Horizonte
Ribeirao
Campos
Sao Paulo
Rio de Janeiro
Curitiba
Paraguay
Asuncion
Antofagasta
Tucuman
San Felix adl. (Şili)
Coquimbo
Cordoba
Santa Fe
Pelotas
Porto Alegre
Rio Grande
S.Juan
Rosario
URUGU.
Santiago
Buenos Aires
Montevideo
Juan Fernandez adl. (Şili)
Concepcion
Bahia Blanca
Valdivia
Comodoro Rivadavia
Santa Cruz
Falkland adl. (Ing.)
Estados ad.
Horn bur.
Güney Georgia adl. (Ing.)
BÜYÜK OKYANUS
ATLAS OKYANUSU
GÜNEY AMERİKA
500
1000
km

cılık yapılır, yün ve etten yapılan besin maddeleri endüstrisi önemli bir yer tutar. Bakır, çinko, kurşun gibi madenler çıkartılır, çimento fabrikaları vardır.

Peru silâhlı kuvvetleri 3 000'i subay olmak üzere 39 000 kara, 21 000 kişilik ulusal güvenlik, 8 000 kişilik deniz, 7 000 kişilik hava ordusundan meydana gelir. 240 kadar değişik tipde savaş uçağı vardır. Yeni yeni okullar açılarak okuma-yazma bilenlerin sayısının artırılmasına çalışılmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Lima** (Başkent) (3 500 000), **Calloa** (350 000), **Arequipa** (300 000), **Trujillo** (150 000), **Cuzco** (200 000)'dur.

PUERTO RİCO

İdare şekli: Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı Cumhuriyet
Yüzölçümü: 8 895 km.²
Nüfusu: 2 970 000
Başkenti: San Juan (580 000)
Dili: İngilizce, İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Birleşik Amerika doları

PUERTO RİCO, Antil takımadalarındaki adaların birinin üzerinde yer almış küçük bir devlettir. Adı İspanyolca «Zengin Liman» anlamına gelir. Adanın orta kesimi dağlık, kıyıları ovalıktır. Sık sık patlak veren tayfunlar adada mal ve can kaybına yol açar.

Bu çevredeki pek çok ada gibi, Puerto Rico'ya da ilk ayak basan Avrupalı, çıktığı ikinci yolculukta 1493'te bu kıyılara varan **Kristof Kolomb'** dur. Ada daha sonraları İspanyollar tarafından ele geçirilmiş, buraya yerleşen İspanyollar yerli halkla karışarak yaşamışlardır. Ada İspanya - Amerika Birleşik Devletleri arasındaki savaş sonunda Amerika'ya bırakılmış, ülke 1952'ye kadar Birleşik Amerika tarafından yönetilmiştir. O tarihte bağımsızlığını kazandıysa da dış işleri bakımından yine Birleşik Amerika'ya bağlıdır.

Puerto Rico, Karaip denizinin en güzel köşelerindendir. Amerikalı zenginler yatlarıyla eğlenmeye Puerto Rico'ya gelirler.

Bugün Puerto Rico vatandaşları aynı zamanda Birleşik Amerika vatandaşı sayılmaktadır, ama Birleşik Amerika'daki seçimlerde oy verme hakkına sahip değillerdir. İki meclisli bir parlamentosu vardır. Seçimlerde çoğunluğu kazanan partinin lideri başkan olursa da, aslında vali durumundadır. Bir delegeleri Puerto Rico'yu Birleşik Amerika parlamentosunda temsil eder. Bugün devlet başkanlığı makamında **Rafael Hernandez Colon** bulunmaktadır.

Ada topraklarının % 40 kadarı tarıma elverişlidir, % 37 oranında çayır, % 12 oranında da ormanlık bölge yer alır. Portakal ve benzeri meyveler, ananas, muz, kahve, tütün ve şekerkamışı yetiştirilir. Tuz elde edilir. Ayrıca önemli denebilecek kadar çok ve iyi kalitede mermer ocakları vardır. Ülke şeker, tütün ve rom denilen içki ihraç eder. Bunların büyük bir kısmını Birleşik Amerika satın alır. Ülkenin savunmasını Birleşik Amerika üzerine almıştır.

Puerto Rico uçakla New York'tan 4 - 5 saatlik mesafededir. Adadaki turistik tesisler, oteller, eğlence yerleri, kumarhaneler ülkeye önemli bir gelir sağlar. Amerikalı zenginler, özel yatlarıyla Puerto Rico'ya giderek orada kalırlar.

Ne var ki son yıllarda Puerto Rico'da da Amerika aleyhtarlığı başlamıştır. Ülkede bir kı-

YAŞ ORTALAMASI 71 YIL!

Puerto Rico'da yaş ortalaması, Antil takımadalarındaki devletlerin hepsinden daha fazladır: 71,2 yıl. Bu arada Birleşik Amerika'da da yaş ortalamasının 70,3 yıl olduğunu hatırlatmak gerekir.

sım halk Birleşik Amerika'dan ayrılmak için gösteriler yapmaktadır. Öte yanda, Birleşik Amerika'ya yerleşip yaşayan pek çok Puerto Rico'lu vardır, öyle ki New York'taki Puerto Rico'luların sayısı, başkent San Juan'dakinden çok daha fazladır.

Başkent San Juan, adanın hemen yanıbaşındaki küçük bir ada üzerinde kurulu bir şehirdir. Limanın girişinde 1539'da İspanyolların yapmış olduğu El Morro kalesi yükselir. Bu küçük ada üç köprüyle ana adaya bağlıdır.

Ülkenin başlıca şehirleri: **San Juan** (Başkent) (580 000), **Ponce** (161 000), **Mayaguez** (86 000)'dir.

SALVADOR

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 21 395 km.²
Nüfusu: 3 800 000
Başkenti San Salvador (350 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Salvador Kolonu

SALVADOR, Orta Amerika'nın en küçük ve nüfus yoğunluğu en fazla ülkesidir.

Km. KAREYE 147 KİŞİ

Salvador, Orta Amerika'nın nüfus bakımından en yoğun ülkesidir, kilometre kareye 147 kişi düşer. Komşusu Honduras ondan beş kere daha büyüktür, ama dünyanın km. kare başına en az insan düşen ülkelerindendir: 2 kişi.

Toprakları dağlıktır. Halkının onda dokuzunu Mestizo denen Kızılderili - İspanyol melezleri meydana getirir.

1526'da bu topraklara gelen İspanyol denizcilerinden **Pedro de Alvaredi** tarafından ele geçirilerek, İspanya'nın Guatemala'daki genel valiliğine bağlanmıştı. Bir süre Orta Amerika'daki Devletler Birliği'ne bağlı olarak yönetildikten sonra 1839'da bağımsız bir cumhuriyet haline gelmiştir. Yüz yıldan fazla bir süre ihtilâller, hükümet darbeleri, karışıklıklar arasında bocalayan ülke diktatörler tarafından yönetildi. 1961'den sonra ülkede birtakım reofrmlar yapıldı. Bugün ülke, 1 temmuz 1972'de 5 yıllığına başkan seçilen Albay **Arturo Armando Molina** tarafından yönetilmektedir. Tek meclisli bir parlamentosu vardır.

Salvador topraklarının üçte biri tarıma elverişlidir. Bir o kadarı ormanlıktır, üçte biri de otlaklar halindedir. Başta mısır olmak üzere kahve, şekerkamışı, pamuk, tütün, kenevir, jüt yetiştirilir. Ormanlarında sedir, akaju gibi tahtası kıymetli ağaçlar vardır, bunlar ülke ekonomisinde önemli rol oynar. Ayrıca sığır ve domuz yetiştirilir. Altın, gümüş, cıva, çinko çıkartılır, tuz elde edilir.

Salvador'un ihraç ettiği malların %44'ünü kahve meydana getirir. Arkasından pamuk, şeker, pirinç gelir. Ayrıca kıyılarda tutulan karidesler de bozulmayacak şekilde dondurularak dış ülkelere yollanır.

Ülkenin 4 500 kişilik kadar kara kuvveti vardır. 3 devriye botu ve 2 küçük kıyı muhafaza botundan meydana gelen donanması ancak 130 kişiliktir. 1920'lerde kurulan hava kuvvetlerinin ise Amerikalılardan sağlanan birkaç uçağı ve helikopteri vardır.

1969 yılının temmuzunda Honduras'la oynanan futbol maçında çıkan kavga, iki ülke arasında savaş çıkmasıyla sonuçlanmıştı. 5 gün süren savaş sonunda Honduras'ta yaşayan Salvadorlular'ın ülkelerine geri gönderilmiş, birçok kişi hayatını kaybetmişti. Şimdi iki ülke arasındaki bir anlaşma gereğince, arada, silâhsız bırakılmış bir bölge bulundurulmaktadır.

Başlıca şehirleri: **San Salvador** (Başkent) (580 000), **Santa Ana** (328 000)'dir.

ŞİLİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 756 945 km.²
Nüfusu: 12 500 000
Başkenti: Santiago (3 700 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Escudo

ŞİLİ, Güney Amerika'nın batı kıyısı boyunca incecik bir şerit halinde uzanan bir ül-

YILIN 11 AYI YAĞMURLU

Şili'de yeryüzünün en değişik iklimlerini bulmak mümkündür. Güneyde, Bahia Felix'te, yılın ortalama 325 günü yağmurlu geçer (1916 yılında tam 348 gün yağmur yağmıştır). Buna karşılık kuzeyde, Bahia Felix'ten 4 350 km. uzaklıktaki Atacama çölünde mutlak bir kuraklık hüküm sürmektedir. Söylendiğine göre 400 yıldan beri yağmur düşmemiştir.

Şili'nin başkenti Santiago'nun limanı Valparaiso'dur. Oteller, plajlar, burayı ülkenin turizm merkezi haline getirmiştir.

kedir. Ülke topraklarının uzunluğu kuzeyden güneye 4 160 km.'yi bulmasına karşılık en geniş yeri 175 km.'yi ancak bulur. Yerli dilinde «Karlı ülke» anlamına gelen Şili topraklarının büyük bir kısmı dağlıktır. And dağları zincirinin Büyük Okyanus'a bakan yamaçlarıyla, ince bir kıyı ovasından meydana gelen topraklarının %67'si ekonomik bakımdan hiç bir işe yaramaz haldedir. Magellan Boğazı'nın güneyindeki Tierra del Fuego'nun (Ateş Adası) yarısı ile Büyük Okyanus'taki bazı adalar da Şili'ye aittir. Halkının %70 kadarı Kızılderili - İspanyol melezi olan Mestizo'lardır.

Güney Amerika'da yeni topraklar elde etmek için keşif seyahatlerine çıkan İspanyollar Şili topraklarına ilk olarak 1541'de geldiler. Başlarında **Valdivia** bulunan İspanyollar bugünkü **Santiago** kesiminde ilk yerleşme merkezlerini kurdular, beraberlerinde kadın olmadığı için de yerlilerle evlenip kaynaştılar. Hemen bütün Güney Amerika ülkelerinde olduğu gibi burada da Mestizo adı verilen bir melez ırkı ortaya çıktı. Sömürge haline getirilen Şili'de İspanyollar Kızılderililer'le savaştılar. İspanya'dan gelen valiler, Peru'daki kral naibine bağlı bulunuyordu.

19. yüzyılda Şili'de de bağımsızlık mücadelesi başladı. Aralarında örgütlenen Şilililer 1811'de İspanyol kuvvetlerine karşı harekete geçtiler. 7 yıl sonra da 1818'de bağımsızlıklarını kazandılar.

1833'te yapılan anayasa uzun yıllar yürürlükte kaldı. 1841 - 1861'de siyasî reformlar yapıldı. Bu arada, 1879'da Bolivya ve Peru'ya karşı yaptığı savaşları da kazandı. Ne var ki yerli halk yoksulluk içindeydi, ülke ekonomik yönden kalkınamamıştı. İşsizlik alıp yürümüştü. İç kargaşalıklar yüzünden huzur kaçmıştı. Bu ortam içinde, 1920'de cumhurbaşkanlığına seçilen **Arturo Alessandri** dört yıl sonra bir darbeyle devrildiyse de, ertesi yıl yeniden cumhurbaşkanı seçilerek yeni bir anayasa düzenledi. Ama yine huzursuzlukların arkası gelmedi.

Santiago, nüfusu 3,5 milyonu geçen büyük bir şehirdir, kültür ve ticaret merkezidir.

Son yıllarda fiyatların hızla yükselmesi Şili'de hayatın birden pahalılanmasına yol açmıştır. Mağazalarda alışveriş azalmıştır.

1938'de Halk Cephesi mensupları iktidarı kazandı, 1964'te de Hıristiyan Demokratlar başa geçti. 1970 seçimlerini de Unidad Popular partisinden Dr. **Salvador Allende** kazanarak yönetimi ele aldı. Böylece **Allende,** yeryüzünde ilk defa seçimle görev başına gelen marksist bir başkan olma ünvanını kazandı. Toprak reformu yapıldı, topraksız köylüye toprak dağıtıldı. Yabancı şirketler millileştirildi. Ülkenin tek büyük geliri bakır madenleriydi, onlar da Amerikalıların elindeydi. **Allende** madenleri millileştirdi, Küba ile ilişkilerini geliştirdi, Latin Amerika ülkeleri içinde Kızıl Çin'i ilk tanıyan ülke oldu. Fakat ülkede pahalılık hızla artıyordu. Halk arasında kıpırdanmalar başgöstermişti. Grevler birbirini izliyordu. Nihayet 1973 yılı eylülünde ordu isyan ederek yönetimi ele aldı. **Allende** intihar etti. İhtilâl komitesinin başkanı General **Augusto Pinochet** cumhurbaşkanı oldu.

Şili'de Millî Meclis, Senato ve Millet Melcisi'nden meydana gelir. Cumhurbaşkanları 6 yıl için seçilir. Ülke 1973 eylülünden beri bir askerî cuntanın yönetimindedir.

Şili bir tarım ülkesidir, ama tarım yapılacak toprakları diğer ülkelere kıyasla çok azdır. Tarıma elverişli topraklar, ülkenin ancak %2'si kadardır. Ayrıca %13 oranında çayırlık, %21 oranında da ormanlık vardır. Ayrıca bol meyve ve sebze yetiştirilir. Başta buğday olmak üzere, yulaf, arpa tütün yetiştirilir, bağcılık, şarapçılık yapılır. Pirinç ekilir. Sığır, koyun, keçi, domuz beslenir, balıkçılık yapılır.

Şili'nin toprakaltı zenginliklerinin başında bakır gelir. Dünya bakır üretiminde üçüncüdür. Ayrıca kömür, bir miktar petrol, manganez, fosfat, demir, boraks çıkartılır. Milyonlarca bir çeşit deniz kuşunun kıyı boyunca bıraktığı gübrelerinin, tabiî bir nitrat olması bakımından ülke ekonomisinde önemli yeri vardır. Orman endüstrisi gelişmiştir, kâğıt yapılır. Yiyecek maddelerinin büyük bir kısmını dışardan getirtmek zorundadır.

Şili'nin 32 000 kişilik kara, 22 000 kişilik deniz, 8 500 kişilik hava kuvvetleri vardır. 200 kadar savaş uçağı, Amerikan yapısı savaş gemileri ve denizaltıları vardır, yenileri ise İngiltere'ye ısmarlanmıştır. Ülke halkının %90 kadarı okumayazma bilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Santiago** (Başkent) (3 700 000), **Valparaiso** (400 000), **Concepcion** (200 000), **Vina del Mar** (180 000), **Antofagasta** (127 000), **Talcahuano** (109 000), **Temuco** (109 000), **Arica** (90 000), **Punta Arenas** (45 000)'tır.

TRİNİDAD ve TOBAGO

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 5 130 km.²
Nüfusu: 1 160 000
Başkenti: Port of Spain (94 000)
Dili: İngilizce, İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Trinidad ve Tobago Doları

TRİNİDAD VE TOBAGO, Karayip denizinde, iki küçük ada üzerinde yer alan küçük bir devlettir. Venezuela'nın kuzeyinde yer alan bu iki ada birbirine 40 km. kadar uzaklıktadır. Trinidad (4 828 km.²) ve Tobago (300 km.²) da tropikal iklim hüküm sürer. Hal-

PETROL ÜLKESİ

Karaip denizindeki ülkeler arasında en çok petrol üreten ülke Trinidad ve Tobago'dur. Ülke 1971'de 8 milyon ton petrol üretmiştir.

Brezilya'nın eski başkenti Rio de Janeiro, Güney Amerika'nın en büyük limanlarından ve en güzel şehirlerinden biridir.

AMERİKA DEVLETLERİ TABLOSU

Adı	*Yüzölçümü Km²*	*Nüfusu*	*Başkenti*
Amerika Birleşik Dev.	9 363 125	207 678 000	Washington
Arjantin	2 776 890	25 500 000	Buenos Aires
Bahama	11 405	180 000	Nassau
Barbados	430	262 000	Bridgetown
Bolivya	1 098 580	5 220 000	La Paz
Brezilya	8 511 965	100 000 000	Brasilia
Dominikan C.	48 440	4 800 000	Santa Domingo de Guzman
Ekvador	263 775	6 590 000	Quito
Guatemala	108 890	5 600 000	Guatemala City
Guyana	214 970	820 000	Georgetown
Haiti	27 570	5 150 000	Port an Prince
Honduras	112 090	2 800 000	Tegucigalpa
Jamaika	10 960	2 170 000	Kingston
Kanada	9 976 135	22 500 000	Ottawa
Kolombiya	1 138 915	22 450 000	Bogota
Kosta Rika	50 900	1 840 000	San Jose
Küba	114 525	8 900 000	Havana
Meksika	1 972 545	54 000 000	Mexico
Nikaragua	148 000	2 170 000	Managva
Panama	75 650	1 620 000	Panama
Paraguay	406 750	2 600 000	Asuncion
Peru	1 285 215	14 450 000	Lima
Puerto Rico	8 895	2 970 000	San Juan
Salvador	21 395	3 800 000	San Salvador
Şili	756 945	12 500 000	Santiago
Trinidad ve Tobago	5 130	1 160 000	Port of Spain
Uruguay	177 150	3 050 000	Montevideo
Venezuela	912 050	11 300 000	Caracas

kının yarısı Afrika kökenli, büyük bir kısmı da Kızılderili asıllı yerlilerdir. Bir miktar melez ve pek az beyaz vardır.

Kristof Kolomb tarafından 1498'de keşfedilen ada, 16. yüzyılda İspanyol sömürgesi haline gelmişti. Daha sonraki yüzyıllarda şeker üretilmeye başlandıktan sonra Afrika'dan çok sayıda köle getirilerek tarlalarda çalıştırılmaya başlanmıştır. Fransız İhtilâli sırasında pek çok Fransız ailesi buraya kaçarak gizlenmeyi başardı. 1797'de İngilizler bu adaları İspanyolların elinden alarak kendi topraklarına kattılar. 1833'te zenci kölelerin serbest bırakılması üzerine, tarlalarda Hindistan'dan getirtilen 150 000 kadar Hindu ve Müslüman işçi çalıştırılmaya başlandı. 1877'de de İngiliz sömürgesi olan Tobago adası Trinidad'la birleştirildi. Ülke 1962'de bağımsızlığını kazanarak İngiliz Milletler Topluluğu içinde, bağımsız bir ülke haline geldi. Trinidad ve Tobago bugün devlet başkanı olarak İngiltere Kraliçesi'ni tanımaktadır. İngiltere devlet başkanı ülkede bir genel vali tarafından temsil edilmektedir. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

Trinidad ve Tobago'nun başlıca zenginliğini petrol meydana getirir. Şekerkamışı, kahve, kakao, kopra, tütün, portakal ve benzeri meyveler yetiştirilir. Ayrıca turizm de ülkeye önemli gelir sağlar. Petrol ve petrol yan maddeleri, şeker, rom denen içki, kopra yağı, kakao ve portakal, turunç vs. ihraç eder.

1 000 kişilik bir ordusu olan Trinidad ve Tobago'da iç güvenliği 2 500 kadar polis sağlar.

Başlıca şehirleri: **Port of Spain** (Başkent) (94 000), **San Fernando** (40 000), **Arima** (11 000)'dır.

URUGUAY

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 177 150 km.²
Nüfusu: 3 050 000
Başkenti: Montevideo (1 400 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Uruguay Pezosu

URUGUAY, Güney Amerika'nın doğusunda, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan küçük bir ülkedir. Brezilya ile Arjantin arasında yer almıştır. Ülke toprakları geniş bir düzlük halinde uzanır. Halkının büyük bir kısmı İspanyol, geriya kalanı İtalyan asıllıdır. Kızılderili - İspanyol melezi olan mestizolar ülke halkının ancak %10'u kadardır.

Uruguay toprakları ilk olarak 1516'da İspanyol **Solis** tarafından keşfedildikten sonra İspanyollar tarafından işgal edilmeye başlandı. Yerli halk Charrua kızılderilileri İspanyollar tarfaından sistemli bir şekilde öldürülerek ortadan kaldırıldı. Bir süre İspanyollar ve Portekizliler arasında çekişme konusu olan Uruguay'a sonunda İspanyollar Portekizliler'i buradan kovarak sahip çıktılar. 1726'dan itibaren de başkent **Montevideo** bölgesi devamlı bir yerleşme merkezi halinde gelişti.

Ne var ki Brezilya'yı ellerinde bulunduran Portekizliler, bu toprak parçasını İspanyollara bırakmak istemediklerinden 1820'de ülkeyi yeniden zaptettiler. Beş yıl Portekiz yönetimi altında yaşayan halk sonunda baş kaldırarak Portekizlileri kovduktan başka, bağımsızlığını da ilân etti (1825). Beş yıl sonra da ilk anayasası yapılan Uruguay 70 yıl süreyle isyanlara, ihtilâllere, hükûmet darbelerine sahne oldu. 1903'te cumhurbaşkanı olan **Jose Batley Ordonez** peşpeşe reformlar yaparak ülkeyi karışıklıklardan kurtardı. 1951'de yönetim meclis hâkimiyetine geçtiyse de, 1966'da yapılan bir oylama ile tekrar eski sisteme, başkanlık rejimine dönüldü.

Ülkenin iki meclisli bir parlamentosu vardır. Kabineyi kurma yetkisi cumhurbaşkanına verilmiştir. Halen cumhurbaşkanlığı makamında **Juan Maria Bordaberry** vardır, ama 8 şubat 1973'den itibaren yönetimde ordunun baskısı hissedilir hale gelmiştir. «Latin Amerika'nın İsviçresi» diye ün yapmış Uruguay'da son yıllarda hayat çok pahalılanmıştır.

Ülke topraklarının %40 kadarı tabiî otlaklar halinde uzanır. %7 kadarı işlenmeye elverişli topraklardır, %5 kadarında hiç bir şey yetişmez. %2 oranında da orman vardır. Başta buğday olmak üzere, mısır, pirinç yetiştirilir, bağcılık, şarapçılık yapılır. Çok sayıda sığır, koyun, at, domuz beslenir. Yün ve dokumacılık ülke ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca dericilik de gelişmiştir. Talk ve mermer çıkartılır. İhraç ettiği malların başında yün, et, deri gelir. Buna karşılık, makine, kimyasal maddeler ve diğer ihtiyaç maddeleri ithal eder.

Uruyuay'ın silâhlı kuvvetleri, barışta 16 000 kişilik kara, 2 800 kişilik deniz ve az sayıda hava kuvvetlerinden meydana gelir. Amerika yardımından sağlanan 75 kadar savaş uçağı vardır. Okuma yazma bilmeyenlerin oranı ancak %8 kadardır. Onlar da genellikle ya çok yaşlılar, ya da okul çağının altında olan çocuklardır.

Başlıca şehirleri: **Montevideo** (Başkent) (1 400 000), **Las Piedras** (130 000), **Paysandu** (65 000), **Salto** (60 000)'dur.

BOL ET YİYORLAR

Uruguaylılar, Arjantinlilerle birlikte dünyanın en çok et yiyen insanlarıdır. Bir Uruguaylının bir haftada yediği et ortalama 2,5 kiloyu bulmaktadır!

VENEZUELA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 912 050 km.²
Nüfusu: 11 300 000
Başkenti: Caracas (2 184 000)
Dili: İspanyolca
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Bolivar

VENEZUELA, Güney Amerika'nın kuzeyinde bir ülkedir. Topraklarının yarısından fazlası ormanlıktır, ayrıca pek çok akarsu bu toprakları sular. Ülkenin beşte dördünü sulayan Orinoco nehrinin ve kollarının 1 000 km.'lik bir kısmı

DÜNYANIN EN YÜKSEK ÇAVLANI

Dünyanın en yüksek çavlanı Venezuela'dadır. Suların 977 m.'den döküldüğü Angel çavlanına bu adın verilmesi, Kuzey Amerikalı pilot Jimmy Angel'in bir kaza geçirerek uçağıyla bu yakınlara düşmüş olmasından ötürüdür.

nehir ulaşımına imkân verir. Balta girmemiş ormanların büyük bir bölümü henüz keşfedilmiş değildir. Halkının %65 kadarı Kızılderili - İspanyol melezi olan Mestizo'lardır. Ayrıca bir miktar beyaz ve pek az da zenci vardır.

Kristof Kolomb tarafından, üçüncü yolculuğu sırasında 1498'de keşfedilmiş olan bu kıyılara ertesi yıl bir İspanyol denizcisi olan **Alonso de Dieda** gelmiş, Maracaibo gölünü ve çevresini keşfetmiş ve buralarını İspanyolca «Küçük Venedik» anlamına gelen «Venesuela» diye adlandırmıştı. Zamanla ülkenin iç kesimlerine de giren İspanyollar bu topraklara yerleşiyorlardı.

1525'te İspanya Kralı **Şarlken** Venezuela'yı, Augusburg hanedanından bir Alman ailesine kiraladı. Bu topraklar bir Alman sömürgesi olduysa da uzun yıllar boyunca korsanlar tarafından yağmalandı. Sonra tekrar İspanyollara geçen ülke gelişmedi, pek geri kaldı. 19. yüzyılın başlarında, bu kıtanın hemen her köşesinde olduğu gibi Venezuela'da da bağımsızlık hareketleri görülmeye başlandı. **Francisco Miranda**'nın önderlik ettiği bu mücadele 1811'de ülkenin bağımsızlığını ilân etmesiyle sonuçlandı. Ne var ki bu durum pek uzun sürmedi. İspanyollar kısa bir süre içinde duruma hâkim olup yönetimi ellerine geçirdiler. Fakat **Simon Bolivar**'ın yönetimindeki silâhlı kuvvetler bu bölgedeki İspanyolları bozguna uğratarak kovmayı başardı.

Venezuela önceleri Kolombiya ile birleşerek bir federal cumhuriyet meydana getirdiyse de **Bolivar**'ın ölümünden sonra içerde kanlı iç savaşlar başgösterdi, ihtilâller yapıldı, darbeler düzenlendi, bu arada pek çok diktatör yönetimi ele aldı. Bunların arasında en korkuncu **Vicente Gomez**'dir. 1909'da nitibaren 26 yıl iktidarda kalan **Gomez** ülkeyi çok kötü idare etti, düşmanlarına işkenceler yaptırdı, öldüğü zaman ülkede halk günlerce şenlik yaptı.

1952'de bir askerî darbe ile yönetimi ele geçiren General **Jimenez,** altı yıl sonra Amiral **Larrazabal**'ın yaptığı darbe ile devrildi. 1961'de bugünkü anayasa hazırlandı. 1969'da seçilen **Rafael Caldera**'yı, 9 aralık 1973 seçimlerinde cumhurbaşkanlığını kazanan **Carlos Andrés Pérez** izledi. İki meclisli bir parlamentosu olan ülkeyi Cumhurbaşkanı yönetmektedir.

Yarısının sık ormanlarla kaplı olduğu Venezuela topraklarının %13 kadarı otlaklar halindedir, %2 kadarı da tarıma elverişlidir. Başta mısır olmak üzere, şekerkamışı, kahve, manyok, muz, fasulye, patates, kakao, hindistan cevizi, tütün, baharat bitkileri, pamuk yetiştirilir. Çok sayıda sığır, keçi, koyun, at beslenir, nehirlerde ve okyanus kıyılarında balıkçılığa büyük önem verilir. Ayrıca bir miktar da inci avcılığı yapılır.

Venezuela'nın en önemli gelir kaynağı petroldür. Maracaibo gölü çevresindeki geniş petrol yatakları, ülkeyi en çok petrol üreten ülkelerden biri haline getirmiştir. Ayrıca gölün altından da petrol elde edilmektedir. 1974'te cumhurbaşkanı, petrolün millileştirileceği hakkında hazırlıklara başlandığını ilân etmiştir.

Venezuela'da ayrıca kömür, demir, altın, bakır, nikel, bismut, vanadiyum, elmas, boksit, manganez gibi çeşitli madenler çıkartılır, çimento endüstrisi ilerlemiştir.

Venezuela'nın ihraç ettiği maddelerin başında petrol gelir. Bunu demir cevheri, altın, kakao, kahve izler. Ticaretini Birleşik Devletler, Kanada, İngiltere başta olmak üzere, komşu ülkeleriyle yapar.

Venezuela'nın 24 000 kişilik kara, 75 000 kişilik deniz, 8 000 kişilik kadar da hava kuvvetleri vardır. Kadınlar da karargâh ve sağlık hizmetlerinde görev almaktadırlar. 240 uçaklık hava kuvvetleri çok iyi organize edilmiştir. Ayrıca 10 000 kişilik kadar da ulusal güvenlik kuvvetleri vardır. Ülkede okuma yazma bilmeyenlerin oranı %20 kadardır.

Başlıca şehirleri: **Caracas** (Başkent) (2 184 000), **Maracaibo** (650 000), **Valencia** (367 000), **Barquisimeto** (334 000), **Maracay** (255 000), **San Cristobal** (152 000)'dır.

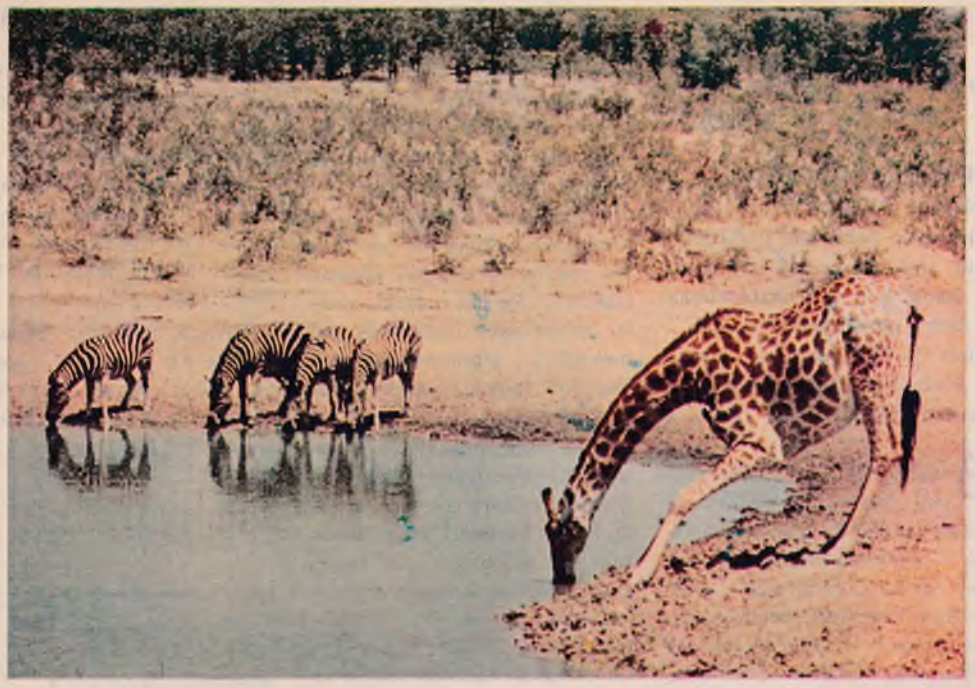

Afrika'nın orta kesimleri yüzlerce kilometre boyunca uzanan geniş otlaklar halindedir. Burada pek çok vahşî hayvan türü tabiî hayatını yaşar. Su boylarında bir başka canlılık, bir başka hareket göze çarpar.

«Üçüncü Dünya Devletleri» adı altında toplanan ve dünya siyasetinde önemli rol oynar hale gelen ülkelerin yer aldığı ikinci büyük kıt'a:

AFRİKA

ASYA'dan sonra ikinci büyük kıta olan Afrika Türkiye'mizden yaklaşık olarak 40 kere daha büyüktür (30 320 109 km.²), ama bu uçsuz bucaksız kara parçasında Türkiye nüfusunun ancak 10 katı insan yaşar (345 000 000). Afrika'da yaşayanlar beyaz ve siyah ırk olmak üzere başlıca iki grupta toplanır. Kuzey Afrika'daki Berberîler, Tuvarekler, Mısır Kıptileri, Somalyalılar beyaz ırktan «Hâmi», Habeşler, Mısırlılar, göçebe Arap kabileleri «Sâmi» dalındandır. Siyah ırktan olanlar Batı Afrika zencileri ve Bantular diye iki ana grupta toplanır. Ayrıca Boşimanlar, Hotantolar, Pigmeler gibi diğer zenci toplulukları da vardır. Son on beş yıl içinde bağımsızlıklarını kazanan irili ufaklı yeni Afrika ülkeleri, dünyadaki güçlerin yeni bir biçimde dengelenmesine yol açmıştır.

BOTSWANA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 600 370 km.²
Nüfusu: 700 000
Başkenti: Gaborone (17 700)
Dili: İngilizce (resmî dil), setswana yerli dili başta olmak üzere çeşitli Bantu dilleri
Dini: % 75'i Putperest, ayrıca Hıristiyan azınlığı vardır.
Parası: Güney Afrika rand'ı

BOTSWANA, Afrika'nın güney kesiminde, eski adı «Bechuanaland» olan bir ülkedir. Toprakları Rhodesia ve Güney Afrika Cumhuriyeti ile çepeçevre çevrilidir, denizlere kıyısı yoktur. Ülkenin büyük bir bölümünü Kalahari Çölü kaplar. Ülke toprakları denizden ortalama olarak 1 000 m. kadar yüksektedir. Ülke halkının büyük bir çoğunluğunu Bantu zencileri meydana getirir. Pek az Avrupalı vardır.

19. yüzyılın ikinci yarısında ülke halkı Boer'lerin tecavüzünden korunmak için İngilizler'den yardım istemişlerdi. 1885'te İngilizler, bu topraklar üzerinde Bechuanaland adıyla bir himaye yönetimi kurdular. 1909 - 1955 yılları arasında Güney Afrika Cumhuriyeti'ne katılmak durumuyla karşılaşan Botswanalılar 1966'da bağımsızlıklarını kazanarak, İngiliz Milletler Topluluğuna bağlı bağımsız bir cumhuriyet dönemi kurmayı başardılar.

Günümüzde Botswana Cumhurbaşkanı, hükûmet ve reisler meclisi tarafından yönetilmektedir. Reisler meclisi, kabile reislerinden meydana gelmektedir, cumhurbaşkanının danışma kurulu olarak görev yapmaktadır.

Ülke ekonomisi hayvan yetiştiriciliğine dayanır. Başta sığır olmak üzere çok sayıda, keçi, koyun beslenir. Sorgo denen hint darısı, mısır, yer fıstığı tarımı yapılır. Amyant, manganez bakır, nikel ülkenin başta gelen madenleridir. Son yıllarda Orapa'da bulunan zengin elmas ve nikel yatakları ülkeye yeni gelir kaynaklarının açılmasına yol açmıştır. Başta et, deri ve diğer hayvansal ürünler olmak üzere, elmas ve maden ihraç eder. Ticaretini Güney Afrika Cumhuriyeti, İngiltere, Birleşik Amerika, Kanada ile yapar.

Ülkede güvenlik toplam sayıları 1 200'ü bulan polis kuvvetleriyle sağlanır. Nüfusun ancak beşte biri okuma yazma bilmektedir, ülkede 288 ilk ve 13 orta dereceli okul vardır. Yüksek öğretim yapmak için dış ülkelere giden öğrenci sayısı 100'ün altındadır. Demiryollarının uzunluğu 630 km. karayollarının da 8 000 km. kadardır. İki havalanı vardır. Ülkenin başlıca bağlantısı Güney Afrika Cumhuriyeti'nin en önemli şehirlerinden olan **Cape Town** iledir.

Başlıca şehirleri: **Gabarone** (Başkent) (17 700), **Serowe** (43 000), **Kanye** (39 000), **Molepolole** (32 000), **Francistown** (518 600)'dır.

BURUNDI

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 27 835 km.²
Nüfusu: 3 725 000
Başkenti: Bujumbura (100 000)
Dili: Fransızca ve Kirundi
Dini: Hıristiyan % 80, pek az animist
Parası: Burundi Frankı

BURUNDİ, Zaire ile Tanzanya arasında yer alan, Tanganika gölüne kıyısı olan küçük bir ülkedir. Halkın % 85'i Bantu zencilerinden Bahutular'dır, geriye kalanı da çok uzun boylu Watutsiler (ya da Tutsi) den meydana gelir. Bu iki grup

HERKES HAYVAN YETİŞTİRİYOR

Botswana halkının % 95'i hayvan yetiştiriciliğiyle geçinir. Ülkede et ve süt veren hayvanların sayısı ülke nüfusunun iki katıdır. Lobatsi'de yeni açılan modern mezbahanın ülke ekonomisindeki yeri büyüktür.

Zenci genç kızlar, saçlarına değişik şekil vermeye çok meraklıdır.

arasında eskiden beri çekişme süregelmektedir.

Burundi'ye Avrupalıların gelmesi 1858 yılına rastlar. Ünlü gezgin **Stanley** ile **Livingstone** 1871'de **Bujumbura**'ya gelmişlerdi. Ülke 1871'de Alman sömürgesi olan Alman Doğu Afrika'sına katıldı. Birinci Dünya Savaşı'nda, orada bulunan Belçika kuvvetleri o zamanki adı Urundi olan Burundi ile komşusu Ruanda'yı işgal ettiler. 1923'te de Belçika bütün bu kesimi Milletler Cemiyeti'nden kendi mandasına almayı başardı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hemen bütün Afrika ülkelerinde olduğu gibi Burundi'de de bağımsızlık fikirleri yerleşmeye başladı. 1961 sonunda Belçika burada millî bir hükümet kurmak zorunda kaldı. Ertesi yıl ülke bağımsız bir krallık olduğunu ilân etti. 1965'te başbakanın öldürülmesi karışıklıkların çıkmasına ve millî meclisin kapatılmasına yol açtı. Aynı yıl eylülde hükümet kurulduysa da ekimde yapılan bir askerî darbede yeni başbakan da ağır şekilde yaralandı, 1966'da 19 yaşındaki Prens **Charles Ndizeye** bir darbeyle babasını iktidardan uzaklaştırdıktan başka anayasayı da kaldırdı. Ama aynı yıl o da bir başka darbeyle tahtan indirildi, hareketin öncülüğünü yapan yüzbaşı ülkede cumhuriyet ilân edip, yönetimi ele geçirdi. 1972'de eski kral öldürüldü, birkaç gün sonra da başarısızlığa uğrayan bir hükümet darbesi yapıldı. Ülkede çıkan karışıklıklarda Watutsiler, Hutu kabilesinden 50 000, bazılarına göre 120 000 kadar insanı öldürdüler. Bugün yönetim 1972 temmuzundan beri Başkan **Mikombero**'nun elindedir. Ülkede tek parti vardır. Anayasa kaldırılmıştır. Başkan, ülkeyi bakanlar kurulunun yardımıyla yönetmektedir.

Uargla, çöl ortasında, tipik bir Cezayir şehridir. Bir çeşit tatlı hurmasıyla ün yapan şehrin çarşı meydanı görülmektedir...

Halkın büyük bir çoğunluğu geçimini tarım yoluyla sağlamaktadır. Başta kahve, pamuk, hint darısı, mısır, baklagiller, patates, pirinç, muz ve yağ çıkartılan tropikal bitkiler ekmekte, sığır, koyun, keçi, domuz beslemektedir. Göl kıyısında balıkçılığın önemi vardır. Kahve, pamuk, deri ihraç etmektedir. Pek az kaolin ve altın çıkartılmaktadır.

Ülkede güvenlik, toplam sayıları 3 500'ü bulan güvenlik kuvvetleri ve jandarma tarafından sağlanmaktadır.

Ülkede okuma yazma bilmeyenlerin sayısı pek çoktur. İlkokullarda mahallî dille yapılan öğretim, orta öğretimde Fransızca olarak sürmektedir. **Bujumbura** üniversitesinin 120 öğrencisi vardır.

Başlıca şehirleri: **Bujumbura** (Başkent) (100.000), **Kitega** (20 000)'dır.

ÜNİVERSİTESİ DE VAR

Burundi'nin başkenti Bujumbura'daki üç fakülteli tek üniversitesinin 120 öğrencisi vardır.

CEZAYİR

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2 293 190 km.²
Nüfusu: 14 300 000
Başkenti: Cezayir (1 100 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Cezayir Dinarı

CEZAYİR Afrika'nın kuzeyinde, Akdeniz'e kıyısı olan ve toprakları Büyük Sahra'nın içlerine kadar uzanan büyük bir ülkedir. Kuzeyde Tel Atlasları, ülkenin başlıca dağlık bölgesini meydana getirir, güney kesim yaylalar halinde uzanır. Hemen hemen hiç yok denecek kadar az akarsuyu vardır. Sahrada gündüzleri 35 - 36 derecedeki ısı, geceleri 5 dereceye

Oran, Cezayir'in başta gelen liman şehirlerindendir. 300'den fazla nüfusu olan şehir aynı zamanda bir ticaret merkezidir.

kadar düşer. Ülke halkının dörtte biri Berberî, geriye kalanı da Arap, ya da Araplaşmış Berberî ve Türk'tür.

Ülkenin yerli halkı olan Berberîler'in buraya tarih öncesi çağlarda yerleştikleri sanılmaktadır. Daha sonraları Fenikeliler, Kartacalılar, Romalılar, gelmiş, Araplar'ın güçlenip bütün Kuzey Afrika'yı egemenliklerine almaları sonucu Cezayir de Araplar tarafından ele geçirilmişti. 16. yüzyılda İspanyollar kıyı kesiminde bazı liman şehirlerini zaptetmeyi başardılar.

Oruç Reis'le kardeşi **Barbaros Hayrettin Paşa**'nın Cezayir kıyılarını fethetmeleri, bu toprakların Osmanlı İmparatorluğu'na katılmasıyla sonuçlandı. 1517'de beylerbeyilik olan Cezayir 19. yüzyıla kadar Türkler tarafından idare edildi.

1830 yılında Fransızlar çok kuvvetli bir donanma ile Cezayir'e sefer düzenleyerek Türk ordusunu yendiler ve başkent Cezayir'e girdiler, 17 yıl için ülkenin tamamını ellerine geçirdiler. Fakat Cezayirliler Fransızların yönetiminden hiç memnun olmadılar. Çıkan olaylar hemen her seferinde de Fransızlar tarafından kanlı bir şekilde bastırıldı.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Cezayir, **General de Gaulle**'ün ulusal mukavemet hareketinin merkezi oldu. Ülke halkı, savaşta gösterdikleri fedakârlığa karşılık olarak bağımsızlık, ya da Fransızlar'a tanınan hakların kendilerine de tanınmasını istiyordu. 1950'den itibaren yerli halk örgütlenmeyi ve bir ordu kurmayı, yer yer Fransızlarla mücadele etmeyi başardılar. 1958'de bir Fransız askerî cuntası Cezayir'in yönetimini ele geçirince Fransa'da Dördüncü Cumhuriyet devrildi, **Charles de Gaulle** iktidara geldi. Cezayir'deki Fransız askerî cuntasının amacı, o yıl kurulan ve bazı devletlerce tanınan Hür Cezayir Hükûmetinin faaliyetine engel olmaktı.

PETROL ÇIKINCA KENDİNİ KURTARDI

Petrol, Cezayir ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülke ihracatının % 70'ini petrol ve petrolden elde edilen maddeler meydana getirmektedir. Uçsuz bucaksız Büyük Sahra, petrol çıktıktan sonra, ülkenin titizlikle savunduğu bir yer haline gelmiştir.

8 nisan 1962'de yapılan bir referandum sonunda Cezayir Bağımsızlığını kazandı, o yılın 3 temmuz günü de **de Gaulle** ülkenin bağımsızlığını ilân etti.

25 eylül 1962'de Millî Meclis **Ferhat Abbas**'ı Cumhurbaşkanı, **Bin Bella**'yı da başbakan seçti. Ertesi yıl 15 eylül günü bir referandum sonucu, yeni Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı olarak tek aday olan **Bin Bella** devlet başkanlığına seçildi. 15 haziran 1965'te ise subaylardan meydana gelen bir cunta hükümet darbesi yaptı. Bu hareketin öncüsü **Albay Houari Bumedyen** yönetimi ele aldı. Devlet başkanı olan **Bumedyen,** aynı zamanda da millî savunma bakanıdır.

Yönetim 24 üyeli bir ihtilâl konseyinin kontrolu altındadır. Tek bir partisi vardır, o da sosyalisttir.

Cezayir, büyük bir tarım ülkesidir, halkın büyük bir kısmı köylerde yaşar, tarım yaparak geçinir. Başta buğday olmak üzere, arpa, yulaf, patates gibi tahıl, portakal ve benzeri meyveler, zeytin, üzüm, incir yetiştirilir. Zeytinyağı, şarap yapımı çok yaygındır. Koyun, keçi, sığır, katır, deve, domuz, at, eşek beslenir. Mantar meşelerinden mantar yapılır. Kıyılarda balıkçılık, özellikle sardalya avcılığı yapılmaktadır.

Son yıllarda petrolün bulunması ülke ekonomisinin hızla

Cezayir'in başkenti Cezayir şehri 1 100 000 nüfuslu büyük bir limandır. 16 km. boyunca uzanan bir körfezin kıyısında yer alır.

kalkınmasına yol açmıştır. Ayrıca dünya tabii gaz rezervlerinin % 10'u da Cezayir'de yer almaktadır. 1971'de petrol üretimi millîleştirilmiştir. Önceleri üretimde düşme kaydedilmişse de, 1972'de üretim 54 milyon tonu bulmuştur. Ülkede ayrıca demir, kurşun, fosfat, cıva, bakır, antimuan çıkartılır.

Cezayir'in ihraç ettiği malların başında petrol gelir (%70), ayrıca şarap, demir cevheri, portakal ve benzeri meyveler, hurma, mantar da ihraç eder. Fransızlar'ın ülkeyi terketmesinden sonra iş hayatında bir gerileme ve işsizlik görülmüştür. Son yıllarda ülke kendini kurtarma çabaları içindedir.

Cezayir'in silâhlı kuvvetleri 55 000 kişilik kara, 3 000 kişilik deniz, 4 500 kişilik hava kuvvetlerinden meydana gelmektedir. Hava kuvvetlerinin elinde 190 kadar Sovyet yapısı savaş uçağı vardır, personeli de Mısır ve Sovyet subayları tarafından yetiştirilmektedir. Ülke halkının dörtte üçü okuma - yazma bilmemektedir. Okullarda Fransızca yapılan eğitim, yavaş yavaş Arapçaya çevrilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Cezayir** (Başkent (1 100 000), **Oran** (328 000), **Konstantine** (255 000), **Annaba** (eski Bône) (168 800), **Blida** (100 000), **Setif** (98 000), **Sidi Bel Abbes** (91 500), **Tlemcen** (87 000), **Mostaganem** (75 000)'dir.

ÇAD

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 284 010 km.²
Nüfusu: 3 670 000
Başkenti: Fort-Lamy (150 000)
Dili: Fransızca, Arapça ve yerli diller
Dini: Yarısı Müslüman, bir o kadar putperest, pek az Hıristiyan
Parası: CFA Frankı

ÇAD, Orta Afrika'da, toprakları Libya, Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Kamerun, Çad gölü, Niger'le çevrili bir ülkedir, denizlere kıyısı yoktur. Ülkenin kuzeyi dağlık, orta ve güney kesimleri çöl halinde uzanır.

Çad Cumhuriyetinin yer aldığı bölge Fransızlar tarafından keşfedilmişti. 1910'da burada Ubangi-Şari sömürgesini kuran Fransızlar bu ülkeyi Fransız Ekvator Afrikası'nın bir bölümü haline getirdiler. Ne var ki Çad, 1920'de Ubangi - Şari'den ayrıldı. Burada Fransızlar özel bir sivil idare kurdular. 1940 ağustosunda, **General de Gaulle**'ün kurduğu hür Fransız hükümetine ilk bağlanan denizaşırı arazisi olması bakımından yıllar boyunca Çad, diğer sömürgelerden ayrı ve üstün bir muamele gördü. 1958'de Fransız Birliği içinde bağımsızlığını kazandı, 1960'ta da tam bağımsızlığını elde etti. Ülkede bazı iç karışıklıklar hüküm sürmektedir, 1962'den beri tek parti tarafından yönetilmektedir. Her türlü muhalefet yasaklanmıştır. 85 üyeli tek bir meclisi vardır. Devlet başkanı yakın zamana kadar **Ngarta Tombalbaye**'di. 13 nisan 1975'te bir askerî darbeyle devrildiği öğrenilmiştir.

Ülke topraklarının ancak % 5 kadarı tarıma elverişlidir. Halkın % 90'ı tarımla uğraşmaktadır. Hint darısı, kenevir, fasulye, hurma, yer fıstığı, pamuk yetiştirilmekte, koyun, sı-

HER YIL BİRAZ DAHA KURUYAN BİR GÖL

Çad cumhuriyetinin ekonomisinde önemli yeri olan Çad gölü, kuraklık ve kum fırtınaları nedeniyle devamlı kurumakta, suları çekilmektedir. 1850'de göl kıyısında olan bir kasaba, bugün gölden 32 km. uzakta kalmıştır. Gölün ortalama derinliği 1 m. kadardır!

Uzun yıllar Fransız sömürgesi olan Çad'da hayat pek ilkeldir. Resimde ekonomik özgürlük isteyen Çadlı kadınlar görülmektedir.

ğır, keçi beslenmekte, Çad gölünde balıkçılık yapılmaktadır. İhraç ettiği malların başında pamuk, canlı hayvan, et gelir. Ticaretini daha çok Fransa ile yapmaktadır. Silâhlı kuvvetleri 3 500 kişilik kara kuvvetlerinden meydana gelir. Az sayıda, Fransız yapısı uçağı vardır.

Başlıca şehirleri: **Fort-Lamy** (Başkent) (150 000), **Sarh** (42 000), **Moundou** (35 000), **Abeche** (26 000)'dir.

DAHOMEY

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 112 620 km.²
Nüfusu: 2 850 000
Başkenti: Porto Novo (95 000)
Dili: Fransızca ve Yoruba, Adja, Somba, Pila-pila gibi mahallî diller
Dini: % 80 putperest ve mahallî dinler, % 12 Hıristiyan, % 8 Müslüman
Parası: CFA Frankı

DAHOMEY, Batı Afrika'da, Guinea körfezine dar bir kıyısı olan, fakat toprakları içerlere doğru uzayan küçük bir ülkedir. Isı kışın bile 24 derecenin altına düşmediği bu topraklarda 42 çeşit halk yaşamaktadır.

12. yüzyılda Adja zencilerinin bir krallık kurduğu bu bölgeye ilk gelen Avrupalılar Portekizliler olmuştu. Köle ticaretinin yaygınlaşması üzerine başka ülkelerden de gelenler oldu, sonunda 1851'de burayı Fransızlar hâkimiyetlerine aldı. Yerli krallıklarla anlaşmalar yapan Fransızlar, 1904'te burada bir himaye idaresi kurdular. Fransız Batı Afrikası'nın bir bölümü olan ülke 1958'de içişlerinde bağımsızlık kazandı, 1960'ta da tam bir bağımsız ülke halini aldı.

Halkının hemen bütünü tarımla geçinir. Manyok, mısır, yerfıstığı, pamuk, kahve, tütün, kopra yetiştirilir, bir miktar sığır ve koyun beslenir, kıyıda balıkçılık yapılır. Kakao, pamuk, palmiye yağı, ihraç edilir, buna karşılık, petrol, çimento, şeker, pirinç vs. ithal edilir. 2 100 kişilik kara, 150 kişilik birkaç uçaklık da hava ordusu vardır. Fransa'dan devamlı yardım görmektedir.

Başlıca şehirleri: **Porto Novo** (Başkent) (95 000), **Cotonou** (160 000), **Abomey** (29 000), **Ouidah** (20 000)'dir.

3 000 KİŞİYE BİR GAZETE!

Dahomey'de tek bir gazete yayınlanmaktadır. «L'Action Populaire» (Halk Hareketi) adlı bu Fransızca günlük gazetenin baskısı 1 000 kadardır. 3 000 kişiye bir gazete düşmektedir.

EKVATOR GUİNEASI

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 28 050 km.²
Nüfusu: 310 000
Başkenti: Malabo (45 000)
Dili: İspanyolca, ayrıca Fugi, İbo, Frang gibi yerli diller
Dini: Katolik Hıristiyan
Parası: Ekvator Guineası Pesetası

EKVATOR GUİNEASI, Afrika'nın batı kıyısında, Guinea körfezinde küçük bir ülkedir. Bağımsızlığını yeni kazanmıştır. Ülke başlıca iki eyaletten meydana gelir: 1) Eski İspanyol sömürgesi olan Rio Muni ve ona bağlı birkaç küçük ada, 2) Eski adı Fernando Poo olan ve İspanya'ya bağlı olan Macias Nguema adası ve çevresindeki irili ufaklı adalar.

Ülke 1471'de Portekizliler tarafından keşfedilmiş, 1778'de İspanya'ya bırakılmıştı 1959 yılına kadar İspanya tarafın-

dan yönetilen bu topraklar, o tarihten itibaren dört yıl İspanya'nın iki eyaleti haline getirilmişti. Ülke 1968'de bağımsızlığını ilân etmişse de iç karışıklıklardan kurtulamamıştır. Birleşmiş Milletler'den yardım gören Ekvator Guineası, İspanya'dan da ekonomik destek görmektedir. Ülke cumhuriyet le yönetilmektedir. **Francisco Macias Nguema** Cumhurbaşkanı olduktan başka aynı zamanda savunma ve dışişleri bakanlığını da yapmaktadır.

Kahve, kakao, şekerkamışı, tütün, vanilya yetiştirilmekte, palmiye yağı elde edilmekte, ayrıca ormanlarından tahtası değerli ağaçlar kesilip işlenmektedir. Sığır ve keçi de yetiştirilmektedir. 1 000 kişilik kara kuvvetleri İspanyol subayları tarafından yetiştirilmektedir. Ayrıca İspanyol deniz kuvvetlerinden birkaç küçük gemi ülkenin deniz güvenliğini sağlamaktadır.

İspanyolların geri çekilmesiyle sosyal hizmetler aksamaya, doktor, öğretmen sıkıntısı çekilmeye başlanmıştır. Okuma - yazma bilenlerin oranı çok düşüktür. Üniversite öğrenimi yapan 50 kadar öğrencisi İspanya'da okumaktadır.

Başlıca şehirleri **Malabo** (Başkent, eski adı: Santa Isabel) (45 000) **Bata** (3 500)' dır.

CİNAYETTE BİRİNCİ

Yapılan istatistiklere göre, yeryüzünde en çok cinayet işlenen ülke Ekvator Guineası'dır.

Etyopya halkının büyük bir kısmı köylerde yaşar, tarımla, hayvancılıkla uğraşır. Bir kuyu başında su alan köylüler...

ETYOPYA

İdare şekli: Anayasal monarşi
Yüzölçümü: 221 900 km.²
Nüfusu: 26 700 000
Başkenti: Addis Ababa (795 000)
Dili: Amhar dili, İngilizce, ayrıca İtalyanca ve Arapça da yaygındır.
Dini: Kopt dini, ayrıca Müslüman, Animist ve bir miktar da Musevî vardır
Parası: Etyopya doları

BİRKAÇ yıl öncesine kadar «Habeşistan» adıyla tanıdığımız Etyopya Afrika'nın doğu kesiminde, dağlık bir ülkedir. Kızıl Deniz'e kıyısı olan ülkenin batı kesimini Nil nehrinin kolları sular. Çeşitli ırk ve dinden insanların yaşadığı bu topraklarda kışın bile sıcaklık ortalaması 25 dereceyi bulur. Habeşler (Tigriler), Amharalar, Gallalar ve Eritreliler, ülkedeki belli başlı halk gruplarını meydana getirir.

İlk çağda Mısır firavunlarına bağlı olan ülke halkı, Hıristiyanlığın ortaya çıktığı yıllarda bu yeni dini kabul ettiler ve Ortodoks Yakubî mezhebine girdiler. Müslümanlığın ortaya çıkmasından sonra ülkede İslâmiyet de yayılmaya başladı. Hatta **Hz. Muhammed** Mekke'de baskı gören Müslümanların bir kısmının Habeşistan'a gitmesine izin verdi. **Yavuz Sultan Selim** ve **Kanunî Sultan Süleyman** zamanında Türk orduları ülkenin içlerine

KENDİ PİLOTLARINI KULLANIYOR

Afrika'da yerli halkı zenci olan devletlerin sahip olduğu havacılık şirketlerinin sayısı 34'e ulaşmıştır. Bu şirketlerin Etyopya dışında hepsinde yabancı pilotlar kullanılır. Yalnız Etyopya'nın uçaklarında kendi pilotları çalışmaktadır.

Etyopya topraklarının önemli bir kısmına, özellikle tarım kesimlerine Nil nehrinin kolları, bu arada Mavi Nil hayat verir.

kadar girdiler, burada bir beylerbeyilik kurdular. Bu arada Müslüman Somalya krallığı da bir süre için **Istanbul**'a bağlandı. Habeşistan'ın Kızıldeniz bölgesindeki Eritre 1885'e kadar Türkiye'ye bağlı kaldı. Modern Etyopya'nın tarihi 1855 - 1868 yılları arasında hüküm sürmüş olan İmparator **Theodore**'yle başlar. 1889 - 1913 yılları arasında hüküm süren **2. Menelik,** İtalyanlar'ın ülkelerini istila etmelerine engel olduysa da Habeşistan halkı 1935'deki istilaya karşı koyamadı. İmparator **Haile Selasiye**'nin Milletler Cemiyeti'nde yaptığı itirazlar sonuçsuz kaldı. İtalya kralı ülkeye sahip çıktıktan başka, Habeşistan İmparatoru unvanını da kullanmaya başladı.

II. Dünya Savaşı yıllarında İngiliz kuvvetleri İtalyanları ülkeden attılar. Eritre de 1960'da bir eyalet olarak Habeşistan'a bağlandı. İmparator, büyük oğlu **Asfa Wossen**'i veliaht tayin etmişken, 14 nisan 1974'de veliaht olarak torunu Prens **Zare Yacop**'u tahta varis gösterdi. Son yıllardaki kuraklıktan ötürü ülkede kıtlık başgösterdi ve açlıktan pek çok kimse öldü. Bir askerî cuntanın yönetimi ele geçirmesiyle İmparator **Haile Selasiye** tahttan indirildiyse de hayatına dokunulmadı. Bugün ülkeyi askerlerden meydana gelen bir grup yönetmektedir.

Etyopya büyük bir tarım ülkesidir. Başta kahve olmak üzere arpa, buğday, mısır, şekerkamışı, pamuk ve yağ çıkartılan bitkiler yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, eşek, katır, at, deve beslenir. Potas, tuz, ve bir miktar altın çıkartılır. Tabiî gaz araştırmaları yapılmaktadır.

Ülke, kahve, kösele ve ham deri, yağ çıkartılan bitkiler ihraç eder. Ticaretini daha çok Birleşik Amerika, Federal Almanya, Saudi Arabistan, İtalya ile yapar. Endüstri genellikle başkent **Addis Ababa** ile Asmara çevresinde gelişmiştir. Şeker, çimento, sigara, inşaat malzemesi, boya ve lâstik fabrikaları kurulmuştur.

Etyopya silâhlı kuvvetleri 41 000 kişilik kara, 1 400 kişilik deniz, 2 000 kişilik hava kuvvetlerinden meydana gelmektedir. Ayrıca 20.000 kişilik kadar da milis kuvvetleri vardır. Kara ordusu Birleşik Amerikalı subaylar tarafından yetiştirilmiştir, 140 kadar savaş uçağı vardır.

Halkın hâlâ % 90 kadarı okuma, yazma bilmemektedir. **Addis Ababa** ve **Asmara**'da birer üniversite olmasına rağmen, ülkede yetişmiş insan az-

Massawa limanı, Seba Melikesi ile Hz. Süleyman'ın buluştuğu yer olarak tarihe geçmiştir. Karşıda ihraç edilecek tuzlar görülüyor.

lığı şiddetle kendini belli etmektedir.

Başlıca şehirleri: **Addis Ababa** (Başkent) (795 000), **Asmara** (218 000), **Dire Dawa** (61 000), **Harar** (42 000), **Dessie** (41 000), **Gondar** (30 000)'dır.

FAS

İdare şekli: Anayasal monarşi
Yüzölçümü: 458 730 km.²
Nüfusu: 16 800 000
Başkenti: Rabat (641 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Dirhem

FAS, Afrika'nın kuzey-batı kıyısında yer alan bir ülkedir. Eskiden «Magrıp» denen bu Afrika ülkesinde yerli halkın büyük bir çoğunluğunu Berberiler ve Araplar meydana getirir, ayrıca çok sayıda da İspanyol, Fransız ve İspanyol yahudisi vardır.

Bugünkü Fas toprakları önce Kartacalılar, sonra da Romalılar, Vandallar, sonra da Bizanslılar tarafından ele geçirilmişti. 7. yüzyılın sonlarına doğru da Müslüman Araplar bu toprakları fethetti. İlk Fas devletini, bu arada Fas şehrini İdrisîler kurdu. Günümüze kadar Fas İmparatorluğu'na, Endülüs Emevîleri, Fatimîler, Sirîler, Murabıtlar, Muvahhitler, Merinîler, Sâ'di ve Hasenî Şerifleri hâkim oldular.

Casablanca, Fas'ın başta gelen limanlarından biridir. Şehir 1575'te Portekizliler tarafından kurulmuştur, ülkenin endüstri ve ticaret merkezidir.

16. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğunun hâkimiyetine giren Fas, pek az bir süre Türk hâkimiyeti altında kaldı. 1600 yıllarının başında Fas 9 milyon nüfuslu ve topraklarının genişliği 3 milyon km.² yi bulan büyük bir devletti. Fakat 19. yüzyılda, özellikle ikinci yarısında Fas hâkimiyeti altında bulundurduğu toprakların önemli bir kısmını kaybetti. Fransa'nın da bu topraklara göz dikmesi ülkenin 1912'de Fransız himayesine girmesiyle sonuçlandı.

Kuzeydeki Rif bölgesi de İspanya'nın himayesine verilmişti. Başlangıçta ülkedeki Fransızların sayısı ve baskıları artmışken Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yerli halkın zaman zaman, yer yer Fransız yönetimine karşı ayaklandıkları görüldü. Ne var ki 44 yıl Fransız himayesinde kalan Fas geri kalmış bir ülke görünüşünden sıyrıldı, pek çok alanda ilerledi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra milliyetçi liderlerden **4. Muhammed** Fas'a bağımsızlık verilmesini istedi. 1953'te Fransızlar onu tahttan indirdilerse de, çıkan bazı karışıklıklar nedeniyle yeniden tahta çıkarmak zorunda kaldılar. Sonunda 2 mart 1956'da Fas'ın bağımsızlığını kabul ettiler.

1961'de Kral **4. Muhammed'** in oğlu **2. Hasan** tahta çıktı. Dört yıl sonra fevkalâde hal ilân eden kral meclisi feshettikten başka, bütün iktidarı şahsında topladı. 1971 temmuz ve 1972 ağustosunda ordu kuvvetleri iki kere kralı devirip cumhuriyeti kurmak istedilerse de başaramadılar. Hareketi yöneten General **Ufkir,** intihar etti.

EN ESKİ EĞİTİM MERKEZİ FAS'TA

Fas şehrindeki üniversite 829 yılında kurulmuş olup, yeryüzündeki eğitim merkezlerinin en eskisi olmakla öğünmektedir.

Fas şehri, okulları, camileri, kitaplıkları ile Fas'ın kültür merkezidir. Üniversitesi ise, dünyanın en eski eğitim yuvasıdır...

Tek meclisli meşruti bir krallık olan Fas'ta kabineyi kral tayin eder. Bugün için seçimler belirsiz bir tarihe bırakılmıştır.

Fas bir tarım ülkesidir. Başta tahılın her türü olmak üzere, patates, portakal ve benzeri meyveler yetiştirilir, zeytincilik, bağcılık yapılır. Zeytinyağı ve şarap endüstrisi yerleşmiştir. Koyun, sığır, at, deve beslenir, kıyılarda balıkçılık yapılır.

Fosfat, manganez, kömür, kobalt, kurşun, çinko, başta gelen toprakaltı zenginliklerindendir. Besin endüstrisi, ayrıca, halıcılık, bakırcılık gibi el sanatları ilerlemiştir. Turizm ülkeye bir miktar gelir sağlar. İhracatı, taze domates, portakal ve benzeri meyveler, konserve yiyecek, kurşun cevherine dayanır. Ticaretini daha çok Fransa, Federal Almanya, İngiltere, İtalya, İspanya ile yapar.

Fas'ın silâhlı kuvvetleri 50 000 kişilik kara, 1 800 kişilik deniz, 4 000 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. Bugün orduda daha çok Birleşik Amerika ve Batı Avrupa ülkelerinin malzemeleri kullanılmaktadır. Eğitim çağındaki çocukların ancak yarısı okula gidebilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Rabat** (Başkent) (641 000), **Casablanca** (1 500 000), **Merakeş** (333 000), **Fas** (322 000), **Meknes** (248 000), **Tanca** (188 000)'dır.

FİLDİŞİ KIYISI

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 319 820 km.²
Nüfusu: 4 600 000
Başkenti: Abidjan (500 000)
Dili: Fransızca ve Afrika yerli dilleri
Dini: % 60 mahallî dinler ve putperest, % 25 Müslüman, bir miktar da Hıristiyan
Parası: CFA Frankı

FİLDİŞİ Kıyısı, Afrika'nın Guinea Körfezine kıyısı olan, düzlük bir ülkedir. Yıllık ısı ortalamasının 32 derece olduğu ülkede tropikal iklim hüküm sürer, yılda yağışlı günler 140 günü bulur.

Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti'nin yer aldığı topraklar üzerinde birtakım yerli krallıklar bulunuyordu. 15. Yüzyılda Fransız gemicileri bu kıyılara gelerek ülkenin içlerine girdiler ve fildişi ticaretine başladılar. 1687'de buraya gelen Fransız misyonerleri yerleşerek ülke içlerine dağıldılarsa da, sonraları bu kesim Avrupalıların etkisinden uzak kaldı. 19. Yüzyılın ortalarında yeniden bu bölgeyle ilgilenmeye başlayan Fransızlar 1893'te burada bir sömürge idaresi kurdular. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında kalan yıllarda Fransızlar bu Afrika ülkesini kalkındırmak için çalıştılar. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da ülkeye bazı siyasî haklar tanıdılar. Fildişi Kıyısı 1956'da iç işlerinde bağımsızlığını kazandı, iki yıl sonra Fransız Birliği içinde bağımsız oldu, 1960 yılının ağustosunda da gerçek bağımsızlığını elde etmeyi başardı.

Ülke bugün geniş yetkilere sahip olan cumhurbaşkanı ve danışma kurulu tarafından yönetilmektedir. Bugün Cumhurbaşkanı, aynı zamanda ekonomi, maliye, savunma ve tarım bakanlıklarını da şahsında toplamış olan **Felix Houphouet**

DÜNYANIN 3. KAHVE ÜRETEN ÜLKESİ

Fildişi Kıyısı, yeryüzünde en çok kahve üreten ülkelerin üçüncüsüdür. Ülke ihracatında kahve önemli bir yer tutar.

- **Boigny**'dir. 1970'te beş yıllığına seçilmiştir.

Fildişi Kıyısı bir tarım ülkesidir. Tarımı yapılan maddelerin başında kahve, kakao, muz, ananas, pamuk ve yağ palmiyesi gelir. Ayrıca şekerkamışı ve kauçuk ağacı tarımı da yapılır. Kıyı kesiminde balıkçılık önem kazanmıştır. Endüstrinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Ülke kereste, kahve ve kakao başta olmak üzere tarım ürünleri ihraç etmekte, buna karşılık ihtiyacı olan madenî eşyalar, kimyasal maddeler, çimento, yakıt ve motor yağı, şarap vs. ithal etmektedir.

Fildişi Kıyısı'nın silâhlı kuvvetlerinin esasını 3 100 kişilik kara kuvvetleri meydana getirir. 1962'de kurulmasına başlanan hava kuvvetleri 300 kişiliktir, az sayıda uçağı vardır.

Fransız turistleri için tatil geçirme merkezlerinin yer aldığı kıyı şeridi, ülkeye turizm yoluyla gelir sağlamaktadır. Başkent Abidjan'da bir üniversitesi vardır, fakat ülkenin her köşesinde yeterince okul henüz sağlanamamıştır.

Başlıca şehirleri: **Abidjan** (Başkent) (500 000), **Bouake** (140 000), **Man** (35 000)'dır.

Dr. Schwitzer'in, Gabon'da, Ogoué nehri kıyısındaki Lambarané' de kendi açıp geliştirdiği hastanenin uçaktan görünüşü...

GABON

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 267 665 km.²
Nüfusu: 500 000
Başkenti: Libreville (112 000)
Dili: Fransızca, ayrıca zenci dillerinden Batu da yaygındır.
Dini: % 50 Animist, % 40 Katolik Hıristiyan, % 10 Protestan Hıristiyan, pek az Müslüman
Parası: CFA Frangı

GABON, Afrika'nın batısında, Guinea Körfezine kıyısı olan bir ülkedir. Toprakları sık ekvator ormanlarıyla örtülüdür. Yılın hemen her ayında bol ve sürekli yağmur yağar. Halkı 40 kadar değişik etnik gruptandır. İçlerinde çoğunluk meydana getiren Fang grubundan olanlar ülke halkının 3'te birini geçer, ayrıca Eshiras'lar, Aduna'lar, Okende'ler de önemli gruplardandır.

Gabon topraklarını ilk keşfeden beyazlar 1470'te Portekizliler olmuş, onları daha sonraları İngilizler, Hollandalılar, İspanyollar ve Fransızlar izlemiştir. Buraya gelen gemiciler topladıkları esirleri gemilerine kapatıp Amerika'ya götürüyor, orada köle olarak tarlalarda çalıştırıyorlardı. Kıyı kesimi daha sonraları resmen Fransızlar tarafından işgal edilmiştir. 1839'da Fransız gemicisi Bouet Willaumez, yerli krallardan biriyle anlaşarak ülkenin kuzey kesimlerini Fransa adına almış, buna karşılık da ülkeyi koruyacağına dair anlaşma imzalamıştır. Sonunda 1885'te bütün Gabon'u içine alan bir Fransız sömürgesi kurulmuştur. Bu sömürgenin başkenti olan şehir de, buraya yer-

DR. SCHWEITZER'İN GABON'U

Ünlü din adamı, müzisyen ve doktor Albert Schweitzer Avrupa'yı bırakarak 1913'te Gabon'a gitmiş ve orada zenciler için bir hastane açarak kendini yerlilere hasretmişti. Hayatının geriye kalan kısmını burada zencilere yardım ederek geçiren Albert Schweitzer Nobel Barış Ödülünü kazanmıştı. Ünlü doktor 90 yaşında öldüğü zaman bütün yerliler arkasından ağlamıştı.

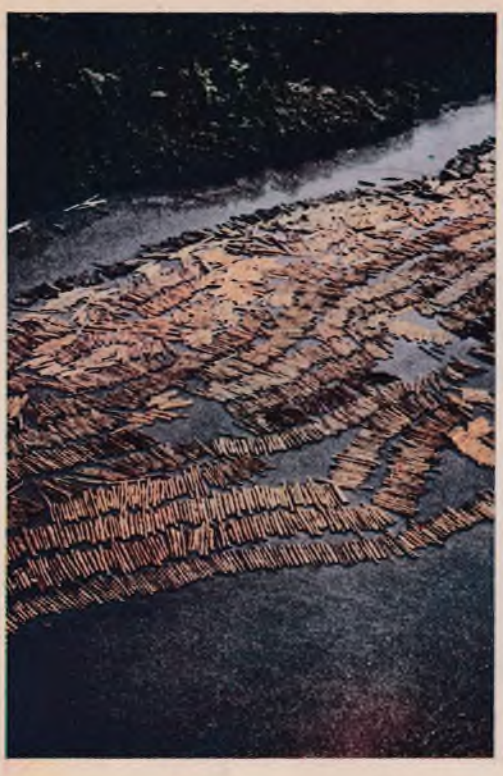

Gabonda orman işlerinin, ülke ekonomisinde önemli yeri vardır. Kesilen ağaçların kütükleri Gabon nehriyle akarak Libreville yakınlarındaki Owendo limanına gönderilir.

leşen eski köleler dolayısıyla «Libreville» (Hür Şehir) adını almıştır. 1910'da Fransız Ekvator Afrikası'nın dört eyaletinden biri durumuna gelen Gabon, 1958'de Fransız Birliği içinde muhtariyetini kazanmış, 1960 ağustosunda da bağımsızlığını elde etmiştir.

Bugün ülke cumhuriyetle yönetilmektedir, bütün iktidar cumhurbaşkanında toplanmıştır. 1967'de anayasada değişiklik yapılmıştır. Bugün Cumhurbaşkanı olan **Omar Bongo** 1973'te yapılan seçimlerle 7 yıl süreyle iktidarı kazanmıştı. Cumhurbaşkanlığından başka, başbakanlığı ve millî savunma bakanlığını da şahsında toplamıştır.

Gabon topraklarının % 85'i ekvator ormanlarıyla örtülü olduğundan kereste endüstrisi, ülke ekonomisinde önemli bir yer tutar. Ülkenin ihraç ettiği malların yarısına yakın bir kısmını kereste ve diğer orman ürünleri meydana getirir. Manyok bitkisi, muz, pirinç, kakao, kahve, yağ elde edilen palmiye ve diğer sıcak ülke bitkileri yetiştirilir. Manganez, bir miktar altın, demir ve uranyum çıkartılır. Son yıllarda petrol bulunmasıyla ülke ekonomisinde bir rahatlık hissedilmeye başlanmıştır. Ayrıca demir ihracıyla da ülkeye bol kazanç sağlanır.

Ülkenin güvenliğini toplamı 900 kişiyi bulan 1 piyade ve iki komando birliği korur. Ayrıca 100 - 150 kişilik kadar da hava kuvvetlerinin elinde değişik tipte 10 - 15 kadar uçak vardır. Fransa'dan her yıl yardım gören ülkede yeteri kadar okul bulunmamaktaysa da, okuma yazma bilmeyenlerin sayısının azaltılmasına çalışılmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Libreville** (Başkent) (112 000), **Port-Gentil** (35 000), **Lambaréné** (10 000)'dir.

GAMBIA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 11 295 km.²
Nüfusu: 400 000
Başkenti: Banjul (42 000)
Dili: İngilizce, ayrıca mahallî diller
Dini: Müslüman
Parası: Dalasi

GAMBİA, Afrika'nın en batıdaki ucunda, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan küçük bir ülkedir. Karadan Senegal topraklarıyla çepeçevre çevrili olan toprakları düzdür; adını, başlıca akarsuyu olan Gambia nehrinden alır. Ülkede yaşayanlar kalabalık kabileler halinde toplanmıştır. Bunların en önemlileri Mandongo, Fulo, Volof, Saruhuli kabileleridir.

Ülke topraklarını ilk olarak Portekizli denizciler keşfetmişse de, burada yerleşmemişlerdir. 16. Yüzyılın sonlarında İngilizler ve Fransızlar bu bölgeyi Portekizlerin elinden almak için harekete geçtiler. Köle ticaretinin merkezlerinden biri olması bu bölgeyi Avrupa devletlerinin gözünde pek değer-

POLİTİK YÖNÜ SAKİN BİR ÜLKE

Afrika'nın politik bakımdan en sakin ülkelerinden biri Gambia'dır. Öteki ülkelerdeki isyanların, hükümet darbelerinin ardı arkasının kesilmemesine karşılık, Gambia'da politik bir huzur süregelmektedir.

Ghana'da hayat hızla değişmektedir. Köylerde bile zenciler Avrupalılar gibi giyinmekte, Avrupalılar gibi yaşamaktadır...

lendiriyordu. 1843'te bu topraklar bir İngiliz sömürgesi haline getirildi. Uzun yıllar İngiltere tarafından sömürge olarak yönetilen ülke, İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasında milliyetçilik hareketlerine sahne oldu. 1965 şubatında, İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir ülke haline geldi, 1970'te de ülkede Cumhuriyet ilân edildi.

Gambia'nın tek meclisli bir parlamentosu vardır. İktidar Cumhurbaşkanının ve onun kurduğu hükümetin elindedir.

Gambia, Afrika'nın en fakir ülkelerinden biridir. Halkın çoğu tarım ve hayvancılıkla geçinmeye çalışır. Yer fıstığı, pirinç, darı ekilir. Sığır, keçi, domuz, koyun beslenir. İhracatının önemli bir kısmı yer fıstığına ve bundan elde edilen yağa dayanır. Kıyıdaki halkın bir kısmı balıkçılıkla uğraşır, el tezgâhlarında pamuklu kumaş dokunur. Endüstrisi de gelişmemiştir. Savunmasını İngiltere üzerine almıştır. 150 kadar askeri, 600 kadar da polisi vardır.

Ülkede tropikal hastalıklar yaygındır. Bunlarla mücadele etmek için başta cüzzam klinikleri olmak üzere, verem dispanserleri açılmaktadır. İlk öğretim parasızsa da mecburi değildir.

Başlıca şehirleri: **Banjul** (Başkent) (Eski: **Bathurst**) (42 000), **Brikama** (4 200), **Salekini** (3 900)'dir.

GHANA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 238 540 km.²
Nüfusu: 9 400 000
Başkenti: Akkra (860 000)
Dili: İngilizce ve Akan yerlilerinin çeşitli lehçeleri
Dini: % 60 mahallî dinler, % 25 Hıristiyan, % 15 Müslüman
Parası: Cedi

GHANA, Afrika'nın batısında, Guinea Körfezine kıyısı olan bir ülkedir. Genellikle düz olan topraklarının batı kesimi ormanlıktır, iç kesimlere doğru ormanların yerini geniş otlaklar alır. Sudan topluluğundan zenciler ülkenin yerli halkını meydana getirir. Pek az Avrupalı beyaz vardır.

Bağımsızlığını kazanıncaya kadar «Altın Kıyısı» adı verilen bu ülkenin adı Araplar'ın «Gaana» kelimesinden gelir. Bu topraklara ilk gelen beyazlar Portekiz gemicileri olmuştu. 1470'te Portekizlilerin gelişinden sonra başta İngiltere olmak üzere sömürgeci Avrupa ülkeleri Ghana'ya göz dikmeye başladılar. Gemiler geliyor, yerlilerin ellerinden aldıkları altınları alıp götürüyordu. Zamanla altın ticaretinin yerini köle ticareti almaya başladı. 1807'de köle ticaretinin kanun dışı bırakılması üzerine, İngilizler'in dışında öteki Avrupalılar ülkeden ayrıldılar. Burada kalan İngilizler de 19. Yüzyılın son üç çeyreğini sürekli olarak yerlilerle mücadele ederek geçirdiler.

Sömürgeler arasında siyasal bakımdan önde gelen Ghana'da, 1942'de yerli halk ülkenin yönetiminde söz sahibi olmuştu. **Kwanne Nkrumah** adındaki yerli lider 1951 seçimlerinde büyük bir çoğunluğu alınca,

BOL KAKAO, BOL PATATES!

Yeryüzünde sarfedilen kakao'nun üçte birini Ghana üretmektedir. Ayrıca yapılan istatistiklere göre de yeryüzünde en çok patates yiyen millet, sanıldığı gibi Almanlar değil, Ghanalılardır. Ülkede günde kişi başına 1 kilo 130 gram patates yenmektedir!

Ghana'nın başkenti Akkra, yer yer bir Avrupa şehrini andırmaktadır. «Siyah Yıldız» meydanı şehrin merkezidir.

Afrikalılar kendi meselelerinde söz sahibi olmaya başladılar. 1957'de gene Afrika'da ilk olarak bağımsızlığını elde edip sömürgelikten kurtulan ülke Ghana oldu. 1960 yılında da Anayasaları değiştirilerek ülkenin cumhuriyetle yönetildiği belirtildi.

Ülke bugün İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil, bağımsız bir cumhuriyettir. 1966'da yapılan bir hükümet darbesiyle ülkede olmadığı bir sırada **Nkrumah** devrilmiş, 7 yüksek rütbeli subaydan meydana gelen bir askerî cunta, yönetimi ele geçirmiştir. Partiler kapatıldı, parlamento feshedildi. 1967 nisanında **General Ankrah** aleyhine bir hükümet darbesi düzenlenmişse de başarıya ulaşamadı. İki yıl sonra **General Afrifa, Ankrah'**ın yerine geçti, aynı yıl yapılan seçimleri **Kofi Busia** kazanmıştır.

Bir hükümet kuruldu ve yapılan cumhurbaşkanlığı seçimini de **Aköfo Addo** kazandı. Ne var ki 1972 yılının ocak ayında yapılan kansız bir ihtilâlle, yönetim **Albay İgnatius Acheampong**'un eline geçmiştir.

Ghana bir tarım ülkesidir. Kakao, tütün, kola bitkisi, pamuk, palmiye, manyok, mısır, hint darısı pirinç, muz, kopra, kahve, patates yetiştirilir. Kereste endüstrisi yerleşmiştir. Sığır, koyun, keçi, domuz ve kümes hayvanları beslenir. Kıyıda balıkçılık yapılır. Madenciliğin de ülke ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Bir miktar altın, manganez, boksit çıkartılır. Ayrıca elmas ocakları vardır. Kakao, altın, manganez ve elmas ihraç eder.

Ghana silâhlı kuvvetleri 16 bin kişilik kara, 1 000 kişilik deniz, 1 600 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. Ayrıca 3 000 kişilik milis ve sınır birlikleri vardır. Donanması ve hava kuvvetleri 1959'da kurulmuştur. İngiliz, İtalyan ve Fransız yapısı silâhlar ve uçaklar kullanmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Akkra** (Başkent) (860 000), **Kumasi** (343 000), **Sekondi - Takoradi** (161 000), **Tema** (102 000), **Tamale** (98 000), **Bolbatanga** (93 000)'dır.

GUINEA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 245 855
Nüfusu: 4 300 000
Başkenti: Konakri (230 000)
Dili: Fransızca, ayrıca Sousson veya Manika dili gibi yerli dilleri de konuşulur
Dini: % 62 Müslüman, % 35 Putperest, bir miktar da Hıristiyan
Parası: Guinea Frankı

GUİNEA, Afrika'nın batısında, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir. Toprakları balta girmemiş ekvator ormanları, yer yer de geniş otlaklarla kaplıdır. Genellikle yılın her mevsiminde bol yağış alan bu ülkede Bambara, Malinke, Sulla gibi çeşitli zenci toplulukları yaşar.

Guinea'nın yer aldığı topraklar, Ghana'daki zenci İmparatorluğuna bağlıydı. Portekizli gemiciler 15. Yüzyılın sonlarında bu kıyılara gelen ilk Avrupalılar oldu. İngilizler, Portekizliler ve Fransızlar bu top-

ADI NEREDEN GELİYOR?

Guinea'nın adının büyük bir ihtimalle, eski bir yerli lehçesince «Altın Ülkesi» anlamına gelen Ghana'nın yanlış telaffuz edilmiş şeklinden geldiği sanılmaktadır. Bu isim ilk olarak Afrika'nın bu kesiminde iş yapan Avrupalı tüccarlar için 1663'te bastırılmış bir paranın üzerinde yer almıştır.

raklar için iki yüzyıl kadar süren bir rekabete giriştiler. 1725'ten itibaren yerli kabile şefleri arasında iç savaşlar sürüp giderken, 1814'te yapılan Paris Antlaşmasıyla, Fransa'nın Guinea kıyılarındaki hakları güvenlik altına alındı, Fransızlar 1849'da burasının Fransa'nın himayesinde olduğunu ilân ettiler.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hemen bütün zenci ülkelerinde olduğu gibi Guinea'da da bağımsızlık için çalışmalar başladı. Fransız Birliği içindeki bağımsızlığı kabul etmeyen Guinealılar, 1958'de tam bağımsızlıklarını ilân ettiler. Cumhurbaşkanı olan **Sekou Touré**, Rusya ve Kızıl Çin'den yardım istemekle birlikte, Birleşik Amerika ve Batı Almanya'dan da geniş yardım gördü. Ülkenin başta gelen gelir kaynaklarını millîleştiren **Sekou Touré**, 1968'de yeniden cumhurbaşkanı seçildi. 1970'te ülkedeki ağır yönetim şartlarına karşı bir ayaklanma olduysa da silâh gücüyle bastırıldı, yüzlerce kişi öldü, yargılama sonunda da yakalananların pek çoğu asıldı.

Demokratik ve sosyal bir cumhuriyet olan Guinea'da tek bir parti vardır, bütün siyasal güç cumhurbaşkanındadır. Ülkeyi diktayla yöneten **Sekou Touré** hem cumhurbaşkanı, hem de başbakandır.

Guinea pek çok Afrika ülkesi gibi bir tarım ülkesidir. Pirinç, manyok, mısır, kahve, tütün yetiştirilmekte, sığır ve koyun beslenmektedir. Guinea'ya bağlı Los, Fria, Davola, Kindia, Boke adalarında boksit, Kaboum'da demir çıkartılmaktadır. Ayrıca altın ve elmas çıkartılan ocaklar da vardır. Fria'daki alüminyum işleme fabrikasının ülke ekonomisinde yeri büyüktür. Muz, kahve, elmas, balık, demir, palmiye yağı, boksit, alüminyum ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını Fransa ve Birleşik Amerika'yla yapmaktadır.

Guinea'nın silâhlı kuvvetleri, Sovyet, Çek ve Çin malzemeleriyle silâhlandırılmış 5 000 kişilik kara ve 800 kişilik hava ordusundan meydana gelmektedir. Az sayıda, Sovyet yapısı uçakları vardır.

Okullarda ortak dil olarak Fransızca öğretiliyorsa da, ulusal dil diye kabul edilen 8 dil de çocuklara öğretilmektedir. İşçiler, cumhurbaşkanına bağlı bir sendikanın üyesidir. Parasız sağlık yardımı yapılmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Konakri** (Başkent) (230 000) **Kankan** (29 000), **Kindia** (25 000)'dır.

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 221 040 km.²
Nüfusu: 21 600 000
Başkenti: Pretoria (561 700), Cape Town (1 096 000)
Dili: Arikaan dilleri (Zulu, Sotho vs.) ve İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan ve Putperest
Parası: Rand

DÜNYANIN EN BÜYÜK ELMASI...

Şimdiye kadar bilinen elmasların en büyüğü olan 657 gram ağırlığındaki Cullinan elmas'ı 1905 yılında, Pretoria yakınlarındaki bir elmas ocağında bulunmuştur.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde tipik bir yerli çocuğu...

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ adından anlaşılacağı gibi Afrika'nın güney kesiminde yeralan bir ülkedir. Toprakları yer yer ormanlarla, çöller veya bozkırlarla kaplıdır. Kuzey kesimlerinin sıcak olmasına karşılık güneye inildikçe sıcaklık azalır. Ülke halkının yarısından çoğunu zenciler meydana getirir. Zencilerin hemen hepsi Bantu ırkındandır, ayrıca bir miktar da Hotanto, Boşiman, Zulu yerlileri vardır. Ülke nüfusunun dörtte birini de Avrupalılar meydana getirir, bunların da çoğu İngiliz asıllıdır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yer aldığı topraklara ilk gelen Avrupalılar Portekizli denizci **Bartholomeu Dias** ve gemicileri olmuştu. Bunlar 1488'de Ümit burnu yakınlarına kadar gelebilmişlerdi. 17. Yüzyılda ise bu kıyılara Hollandalı ve İngilizler de çıkmışlarsa da bunlar ülkenin iç kesimlerine pek giremediler. Ama 19. Yüzyılın başlarında beyazlar birleşerek iç kesimlerdeki zencileri

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NE BAĞLI ÜLKELER

GÜNEY BATI AFRİKA : Afrika'nın güneybatısında bir ülkedir. Milliyetçiler ülkelerini «Namibia» diye adlandırmışlardır. Yüzölçümü: 824 292 km.², Nüfusu: 710 000, Başkenti: Windhoek (yazlık başkent) (36 000)'dir. Yaz aylarında başkent Swakopmund'a taşınır. Walvis Bay (1 124 km.², 13 000 nüfus) adlı şehir ve çevresi de idarî bakımdan Güney Batı Afrika'ya bağlıdır. Bantulu, Hotanto ve Boşiman zencilerinden meydana gelen yerli halkı genellikle hayvancılık yaparak, bazı kesimlerde de mısır yetiştirerek geçinir. Koyun yetiştiriciliğine büyük önem verilir. Hayvansal maddeler yerli halkın ihtiyacını karşıladıktan başka, ihraç da edilir. Gümüş, bakır, uranyum ve altın çıkartılır. Ayrıca elmas çıkartılan ocaklar vardır. Elmas, ülkenin ekonomisinde önemli bir yer tutar. Eskiden bir Alman sömürgesi olan bu ülke, 1920'de Güney Afrika'nın himayesine verilmiştir. Güney Afrika Parlamentosunda 6 üye ile temsil edilmektedir.

MARİON ADASI: 388,5 km.² yüzölçümündeki bu adada bir meteoroloji üssü vardır. Görevlilerin dışında burada kimse yaşamaz.

PRENS EDWARD ADASI: Hint Okyanusu'nda, Cap şehrinden 1 900 km. uzaklıktadır. 1948'de Güney Afrika Cumhuriyeti'ne bağlanmıştır.

Maden endüstrisinin çok geliştiği Pretoria, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin önemli şehirlerindendir. Meclis burada yer alır.

kovdular, Transvaal kesimine yerleşmeye başladılar.

1836'da Flamanlar'ın «Oranj» adı altında bir devlet kurmaları üzerine, güneydeki Cape bölgesini ellerinde bulunduran İngilizler 1854'te bu devleti tanımak zorunda kaldılar. Bu arada, Boerler de denen Flamanlar çok zor şartlar altında iç kesimlere girmekte devam ediyor, Zulular'ı kuzeye doğru sürüyorlardı. 1877-1881 yılları arasında Transvaal kesiminin İngilizlerin eline geçmesi, bu kesimde zengin altın madenlerinin bulunduğunun anlaşılmasıyle bir akının başlamasına yol açtı. 1889'da Oranj ve Transvaal devletleri birleşince, İngiltere 1902'ye kadar bu topraklarda savaşmak zorunda kaldı.

1910 yılında Cape, Natal, Transvaal ve Oranj'ın birleşmesiyle bu topraklar üzerinde bir İngiliz dominyonu kuruldu. Güney Afrika diye adlandırılan bu dominyon, 1931'de İngiltere'nin Afrika'daki diğer dominyonları gibi bağımsız bir devlet oldu. 1961'de de ülkede, İngiltere hükümdarının resmen devlet başkanı olarak tanınmasına son verildi ve cumhuriyet ilân edildi. Bir süre sonra da İngiliz Milletler Topluluğu'ndan çekildi. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin parlamentosu iki meclisten meydana gelmektedir. Seçimlerde yalnız beyazlar oy sahibidir.

Ekonomik olarak bütün Afrika ülkeleri arasında en gelişmişi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yerli halkın büyük bir kısmı köylerde tarım yaparak geçinir. Pek çoğu da az bir ücretle madenlerde çalıştırılmaktadır. Ülkede başta mısır olmak üzere, yulaf, buğday, arpa, yer fıstığı, ayçiçeği, tütün, çavdar, şekerkamışı, patates, pamuk yetiştirilir. Meyvecilik, bağcılık, şarapçılık yapılır. Sığır, domuz, koyun, at, eşek, keçi beslenir. Kıyı kesimlerinde balıkçılık yapılır.

Ülkedeki yeraltı zenginliklerinin başında altın gelir. Yeryüzünde (Komünist ülkeler hariç) çıkartılan altının % 70'i Güney Afrika Cumhuriyetince çıkartılmaktadır. Kimberley'de zengin elmas yatakları vardır. Manganez üretiminde dünya birincisi olan ülkede ayrıca platin, uranyum, kömür, bakır çıkartılır. Amyant'ta da ülke, dünya ikincisidir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde zengin altın ocakları vardır.

Ülkede tekstil endüstrisi, kimya ve otomobil endüstrisi çok gelişmiştir. Ayrıca turizm de ülke ekonomisine önemli katkıda bulunur. 19 000 km.² lik yüzölçümü olan «Kruger Ulusal Parkı» ile 9 452 km.² lik «Kalahari Ulusal Parkı», içindeki tabiat güzelliği, vahşî hayvanları ve diğer özellikleriyle pek çok turist çekmektedir.

Güney Afrika Cumhuriyeti maden cevheri, elmas, işlenmiş maden, meyve, konserve ihraç etmekte, ticaretinin büyük bir kısmını İngiltere, Birleşik Amerika, Federal Almanya, Japonya ile yapmaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin silâhlı kuvvetleri 10 000 kişilik devamlı, ayrıca 22 300 kişilik milis kuvvetlerinden, 4 600 kişilik deniz, 8 000 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. Gerek deniz, gerek hava kuvvetlerinin elindeki silâhlar ve araçlar modern, batılı ülkelerin silâhlarıdır.

Ülkede 7 - 16 yaş arasında eğitim beyazlara mecburi olmakla birlikte, bazı bölgelerin dışındaki zenicler için bu mecburiyet yoktur. Ülkede beyazlar için 11, zenciler için de 5 üniversite vardır. Ayrıca kolejler, meslek okulları, öğretmen okullarına da büyük önem verilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Pretoria** (İdarî başkent) (561 700), **Johannesburg** (1 432 000), **Cape Town** (Teşriî başkent), (1 096 000), **Durban** (843 000)'dır.

KAMERUN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 474 000 km.²
Nüfusu: 6 000 000
Başkenti: Yaunde (150 000)
Dili: Resmî dil Fransızca ve İngilizce, ayrıca 100 kadar yerli dili konuşulur.
Dini: Nüfusun yarısından çoğu putperest, ayrıca %30 Hıristiyan, %10 kadar Müslüman vardır.
Parası: Afrika Frangı

KAMERUN Afrika'nın batısında, Guinea körfezine kıyısı olan bir ülkedir. 200 kadar yerli kabilesinin yaşadığı bu toprakların kıyı kesimi düzlük, iç kesimler yüksekçe bir yayla halindedir. Yerli halkın arasında Sudan ve Bantu grubundan zencilerle, pigemeler çoğunluğu meydana getirir.

Ülkenin beyazlar tarafından keşfedilmesinden sonra bu kıyılar köle tiacreti yapan Avrupalıların uğrak yeri haline gelmişti. Daha sonraları 18. yüzyılda İngiliz tüccarları ve misyonerler ülkenin iç kesimlerine girmeye başladılar. 1884'te Almanlar'ın bu topraklarda himaye idaresi kurmalarıyla Kamerun sömürge haline geldi. Yollar, demiryolları, tesisler yaparak ülkenin içlerine doğru sokulan Almanlar bu toprakları uzun süre ellerinde tutamadılar. Birinci Dünya Savaşı'nda Fransız ve İngiliz birlikleri Kamerun'u işgal ettiler. Toprakların batıdaki küçük bir bölümü İngilizlerin, geri kalan kısmı da Fransızların eline geçti. Bu süre içinde ülke ekonomik bakımdan kalkındıysa da, halk Fransızların yönetiminden pek memnun değildi. 1946'da Birleşmiş Milletler'in kontroluna verilen Kamerun 1950 yılında tam bağımsız hale geldi.

Bugün ülkenin resmî adı Kamerun Birleşik Cumhuriyeti olup iki ayrı devletten meydana gelmektedir:

1 — Doğu Kamerun: Eskiden Fransızların yönetimi altında olan Kamerun kesimidir. 432 000 km.² yüzölçümündeki topraklarında 4,5 milyondan fazla insan yaşar. Başkenti **Yaunde**'dir. Bu şehir aynı zamanda bütün ülkenin de idare merkezidir.

2 — Batı Kamerun: Eskiden İngilizlerin yönetimi altında olan Kamerun kesimidir. 43 000 km.² yüzölçümündeki topraklarda 1 250 000 kişi yaşar. Başkenti **Buea**'dır.

Kamerun'da halkın hemen tamamı tarımla uğraşır, köylerde yaşar. Darı, hint darısı, manyok, mısır, muz, patates, kakao, kahve, pamuk, yağ palmiyesi, kauçuk ağacı, yer fıstığı, çay, tütün, ananas ve diğer tropikal endüstri bitkileri yetiştirilir. Ormancılık endüstride önemli bir yer tutar. Altın, ti-

TURİZME ÖNEM VERİLİYOR

Kamerun'un ekonomisinde turizmin önemli yeri vardır. O kesimdeki ülkeler arasında en çok turist çeken ülkelerden biri haline gelmiştir.

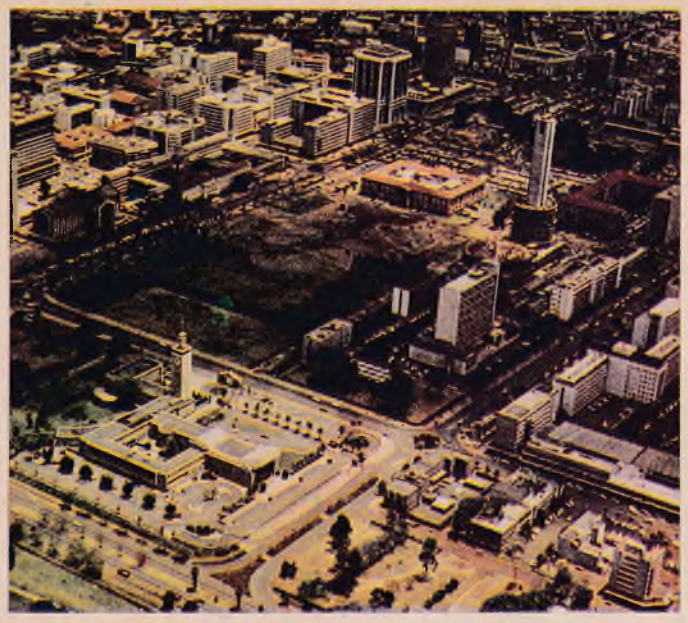

Kenya'nın başkenti Nairobi 535 bin nüfuslu modern bir şehirdir. Ön planda görülen kuleli büyük yapı parlamento binasıdır.

tan, alüminyum madenleri çıkartılır. Turizm gelişmiştir. Kakao, kahve, alüminyum, kereste, pamuk ihraç eder.

Kamerun'un silâhlı kuvvetleri 3 500 kişilik kara kuvvetleri ile 250 kişilik hava kuvvetlerinden meydana gelir. Az sayıda savaş, talim ve taşıt uçağı vardır. Ordusunu yetiştirmeyi Fransa üzerine almıştır.

Başlıca şehirleri: **Yaunde** (Başkent) (150 000), **Duala** (250 000), **Nkongsamba** (71 000), **Bafussam** (56 000)'dır.

KENYA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil Cumhuriyet
Yüzölçümü: 582 645 km.²
Nüfusu: 12 090 000
Başkenti: Nairobi (535 000)
Dili: İngilizce ve Swahili dili, ayrıca 40 kadar yerli dili konuşulur
Dini: %40 Putperest, %45 Hıristiyan, %5 Müslüman
Parası: Kenya Şilini

KENYA, Afrika'nın doğusunda, Hint Okyanusu'na kıyısı olan tipik bir Afrika ülkesidir. İç kesimlerde Victoria gölüne kadar uzanan topraklarının batı kesimleri düzlükler halinde uzanmasına karşılık doğu kesimleri dağlıktır. Afrika'nın en yüksek tepesi olan Klimanjaro (6 010 m.) Kenya ile Tanzanya sınırı üzerinde yer alır. Ekvator çizgisi de ülkenin tam ortasından geçer.

Kenya'da genellikle Masai ve Bantu grubundan zenicler yaşar. Ayrıca ülkede 50 000 kadar Avrupalı, 35 000 kadar Arap, 160 000 kadar da Hindistanlı Müslüman bulunmaktadır.

Kenya çok eski zamanlardan beri Asya ve Arabistan tüccarlarının yakın ilgisini çekmeye başlamış, hem köle, hem de fildişi tiacreti için buralara gelenler kıyıda yerleşme merkezleri kurmuşlardı. 1498'de Portekizler de yerleştilerse de, 1729'dan sonra ülkeden dışarı atıldılar. 1740'tan sonra kıyı kesiminin tamamına Araplar hâkim olmuştu.

19. Yüzyılda Avrupa ülkeleri Afrika'yı aralarında paylaşırlarken Kenya İngilizler'de kaldı. 19. Yüzyılın sonlarında buraları bir süre İngiliz Doğu Afrika Şirketi'nin elinde kaldıysa da, sonra doğrudan doğruya İngiliz himayesine girdi. İngilizler bu topraklardaki beyazların sayısını artırarak kuvvetlendiler. 1920'de İngiltere kolonisi olan Kenya'da yerli halk yönetiminden memnun de-

Kenya'nın iç kesimlerinde tipik bir Masai köyü... Yerli kulübeleri genişçe bir düzlükte daire şeklinde sıralanmıştır.

ğildi. Bunun sonucu olarak bağımsızlık için çalışmalar başladı. Lider **Jomo Kenyatta**'nın liderliğini yaptığı bağımsızlık mücadelesi sırasında, ülkede yer yer karışıklıklar çıktı. Avrupalılar öldürüldü. 1952'den itibaren Mau-Mau denen zenci örgütü Kenya'da kanlı yıldırma hareketlerine girişti. 1960'a kadar 12 000 kadar beyaz öldürüldü. Bu arada 80 000 kadar mau-mau tutuklandı, bu arada **Kenyatta** da 1954'ten 1959'a kadar hapiste tutuldu.

Ne var ki bu hareketlerin sonucu olarak Kenya'ya önce iç işlerinde bağımsızlık verildi, siyasal partiler kuruldu, **Kenyatta** da 1963'te ülkenin ilk cumhurbaşkanı oldu, o yıl içinde de ülke bağımsızlığını kazandı. Kenya bugün İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir cumhuriyettir. Devlet başkanı cumhurbaşkanıdır. 1967'de iki meclisli bir parlamentosu kurulmuşsa da iki yıl sonra muhalefet partisi kapatılmıştır. Günümüzde iktidar Cumhurbaşkanı **Kenyatta**'dadır.

Kenya bir tarım ülkesidir, ama topraklarının ancak onda biri tarıma elverişlidir. Başta kahve olmak üzere, çay, pamuk, buğday, darı, hindistan cevizi ve diğer tropikal bitkiler yetiştirilir. Sığır, domuz, koyun, keçi, deve beslenir. Bir miktar soda elde edilir, çimento fabrikaları vardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkede hafif endüstri kolları gelişmektedir. Turizmin önemli yeri vardır, av meraklıları geniş savanlarda sürek avlarına katılırlar. 20 000 km.² yüzölçümlü Tsavo Ulusal Parkı'nda çok sayıda fil bulunmaktadır.

Kenya'nın silâhlı kuvvetlerinin çekirdeğini toplam sayıları 6 000 kişiyi bulan kara kuvvetleri meydana getirir. Bu sayıya milis kuvvetleri de dahildir. Ayrıca 625 kişilik hava kuvvetleri ve az sayıda savaş, eğitim ve taşıt uçağı vardır. Hava kuvvetlerinin geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Halkın yarısından çoğunun okuma, yazma bilmediği ülkede eğitim alanında çalışmalar yapılmakta, okuma, yazma bilenlerin sayısının artırılması istenmektedir. Bir üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Nairobi** (Başkent) (535 000), **Mombasa** (255 000), **Nakuru** (47 000)'dur.

Kenya'nın başkenti 500 000'i aşan nüfuslu Nairobi şehridir. Ulusal lider Kenyatta'nın adı şehrin ana caddesine verilmiştir...

DEV BİR ZÜRAFA YAKALANMIŞTI

Avcılar 1951'de Kenya'da, 2 ton ağırlığında dev bir zürafa yakalamışlardı. Ölçüldüğü zaman hayvanın boyunun 5 m. 83 sm. olduğu görülmüştü. Bu, şimdiye kadar görülmüş zürafaların en büyüğüdür.

KONGO

İdare şekli: Demokratik halk tipi Cumhuriyet
Yüzölçümü: 342 000 km.²
Nüfusu: 1 250 000
Başkenti: Brazzaville (250 000)
Dili: Fransızca, Lingala, Monokutuba, Lari gibi yerli dilleri
Dini: % 50 Putperest, geriye kalanı Katolik ve Protestan Hıristiyan, ayrıca pek az Müslüman
Parası: Afrika Frangı

KONGO, Afrika'nın batı kıyısı üzerinde, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir.

Kongo tipik bir Afrika ülkesidir. Yılın her mevsiminde Avrupalı beyazların da katıldığı büyük sürek avlarına çıkılır...

Savanlar ve geniş ormanlarla örtülü olan toprakları ekvator çizgisi üzerinde yer almıştır. Yıllık ısı ortalaması 30 dereceyi bulur.

Portekiz gemicileri gelmeden önce bu topraklarda büyük bir Kongo imparatorluğu olduğu biliniyor. 15. yüzyılın sonlarında bu kıyılara gelen Portekizliler'i daha sonra köle ve fildişi ticareti yapmak için gelen Fransızlar izledi. 1870 yılından itibaren ülkenin iç kesimlerine doğru da ilerleyen Fransızlar, Kongo'da hak sahibi olduklarını iddia ettiler, sonra da 1885'te Berlin Kongresinde de tezlerini kabul ettirdiler. Önceleri «Fransız Kongosu» denen, sonra «Orta Kongo» adını alan ülke, 1911 yılında Gabon, Ubangi-Şari ile birleşip «Fransız Ekvator Afrikası»nın bir parçası oldu. 1956'da kısmen bağımsızlık kazandıysa da 1958'de yapılan referandum sonunda Fransız Birliği içinde muhtar bir cumhuriyet halini aldı, 1960'ta da tam bağımsızlığını kazandı. Bugün cumhuriyetle yönetilen ülkede kabine ve başbakan cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir. Yönetim, 1970'ten beri tek partinin elinde olup, bir sol dikta rejimidir. İki kere hükümet darbesi yapılmışsa da başarılı olmamıştır.

Kongo bir tarım ülkesidir. Şekerkamışı, yer fıstığı, yağ palmiyesi, kakao, kauçuk ağacı, tahtası kıymetli ağaçlar yetiştirilir. Hayvancılık yok denecek kadar azdır. Elde edilen tarım ürünleri ancak ülke halkına yetecek kadardır. Bazı kesimlerde potas, uranyum, kurşun ve demir çıkartılır. İhraç maddelerinin başında kereste ve potasyum, şeker, kakao, kahve gelir.

Kongo'nun silâhlı kuvvetleri 2 000 kişilik kara kuvvetlerinden meydana gelir. 1971 mayısında polis kuvvetleri de ordu bünyesi içinde görevlendirilmiştir. Ayrıca birkaç uçaklık ve 200 kişilik küçük bir hava kuvvetleri vardır.

Başlıca şehirleri: **Brazzaville** (Başkent) (250 000), **Pointe Noire** (80 000) **Dolosie** (20 000)'dir.

İLK BAŞKAN ESKİ BİR RAHİP

Kongo'nun ilk cumhurbaşkanı Fulbert Youlou eskiden bir din adamıyken, sonra siyasete karışmış, rahipliği bırakmıştı.

Su boylarında hayat daha canlıdır. Uçsuz bucaksız otlaklarda aslandan file, antiloptan su sığırına pek çok çeşit hayvan yaşar.

LESOTHO

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız anayasal monarşi
Yüzölçümü: 30 355 km.²
Nüfusu: 1 050 000
Başkenti: Maseru (18 000)
Dili: İngilizce, ayrıca çeşitli yerli dilleri konuşulur
Dini: % 33 Katolik Hıristiyan, % 22 Protestan Hıristiyan, % 5 Anglikan, ayrıca Putperest
Parası: Güney Afrika Rand'ı

LESOTHO, Afrika'nın güneyinde, topraklarının bütünü Güney Afrika Cumhuriyeti'yle çevrili küçük bir ülkedir. Eski adı «Basutoland» dı. Oranj nehrinin doğduğu bu topraklarda Basuto yerlileri yaşar.

Yerli halk tarih boyunca hep çeşitli zenci kabilelerinin saldırısına uğramış, bu arada Zulu ve Matabele zencilerinin istilasıyla da sayıları çok azalmıştı. Geçen yüzyılın ortalarında bir birlik kurmayı başaran Lesotholular, bu sefer de Boerler'in istilasından korktuklarından 1867'de İngilizler'in himayesini istediler. 1868'de İngiliz idaresinin kurulduğu bu bölgede her türlü siyasal faaliyetten uzak bir yönetim yıllar boyu sürdü. Bağımsızlık hareketlerinin Afrika ülkelerinde görülmemeye başlamasından sonra da 1964'te Lesotho'ya önce iç işlerinde serbestlik tanındı. İki yıl sonra da 1966'da ülke bağımsızlığını kazandı. Bugün Lesotho, İngiliz Milletler Topluluğuna dahil, meşrutî bir krallıktır. Ülke bağımsızlığını kazandıktan sonra kralın yetkileri daraltılmıştır. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

Lesotho'da yerli halkın büyük bir kısmı köylerde tarım yaparak geçinir. Birçoğu da işçi olarak Güney Afrika Cumhuriyeti'ne çalışmaya gider. Mısır, arpa, fasulya, yulaf yetiştirilir. Ayrıca koyun, keçi, sığır, at, katır, eşek beslenir. Yün, ülkenin önemli gelir kaynaklarındandır. Ayrıca elmas da çıkartılıp, dış ülkelere satılır.

Lesotho'nun düzenli bir silâhlı kuvvetleri yoktur. Eğitim İngiliz misyonerlerinin elindedir, parasızdır.

Başlıca şehri, aynı zamanda başkent olan **Maseru** (18 000)' dur.

ORDUSU YOK, AMA...

Lesotho'nun resmen kurulmuş bir ordusu yoktur. Ülkedeki güvenliği, sayıları 1500'ü bulan polis örgütü sağlar.

LİBERYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 111 370 km.²
Nüfusu: 1 230 000
Başkenti: Monrovia (125 000)
Dili: İngilizce, ayrıca çeşitli Afrika dilleri
Dini: % 60 Putperest, % 30 Müslüman, % 10 Protestan Hıristiyan
Parası: Liberya Doları

LİBERYA, Afrika'nın batısında, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan küçük bir ülkedir. Afrika'daki zenci devletlerin arasında ilk olarak bağımsızlığını kazanmış olanıdır.

Yer yer balta girmemiş ekvator ormanları ve yüksekliği 1 800 m.'yi bulan dağlara örtülü olan Liberya'da, Gine ırkından çeşitli zenci kabileleri yaşar. Halkın dörtte biri şehirlerde, geriye kalanı köylerde oturmaktadır.

DÜNYANIN EN ZENGİN TİCARET FİLOSU

Liberya gibi küçücük bir Afrika ülkesinin, dünyanın en büyük ticaret filosuna sahip olması ilk anda insanı şaşırtabilir. Liberya, kendi bayrağını taşıyan gemilerin ticaretine karışmadığı gibi, onlardan ancak pek küçük bir ücret almaktadır. Bu kolaylıkları gözönünde bulunduran diğer ülkelerdeki büyük armatörler gemilerini Liberya bayrağı altında çalıştırarak, ağır vergiler ödemekten kurtulmuş olurlar.

Liberya'nın ilgi çekici bir tarihi vardır. Ülke 1847'de, köle olarak çalışırken Birleşik Amerika'dan kaçmayı başaran pek az Guinea'lı zenci tarafından kurulmuştur. Yeryüzünde kurulmuş ilk bağımsız zenci devletidir. Ağır dış borçları olmasına, büyük Avrupa devletlerinin baskısına, bir koloni haline getirilme tehlikelerine rağmen bağımsızlığını koruyabilmiştir. Birleşik Amerika'nın desteğiyle kauçuk üretimine başlanmış, böylece ülkenin ekonomisinde belirli bir ferahlama görülmüştür.

Birleşik Amerika anayasası örnek olarak düzenlenen anayasasına göre cumhurbaşkanı aynı zamanda başbakandır. İlk seferinde 8 yıl için seçilen cumhurbaşkanı, eğer ikinci defa yine seçilirse bu sefer süre-

si 4 yılı geçemez. İki meclisli bir parlamentosu vardır. Seçmen olabilmek için hem toprak sahibi, hem de zenci olmak gerektir.

Liberya'da halk genellikle pirinç, kahve, kakao, kauçuk ağacı, palmiye yetiştirerek geçinir. Ayrıca hayvancılık, kıyılarda balıkçılık yapılır. Demir, mika, boksit, cıva, kolumbit, tantalit, elmas çıkartılır.

Liberya'nın silâhlı kuvvetleri 5 000 kişilik kara, 2 300 kişilik ulusal muhafız kuvvetlerinden meydana gelir. Ayrıca 150 kişilik deniz kuvvetleri vardır. Hava savunması için Birleşik Amerika'yla aralarında özel bir anlaşma yapılmıştır.

Başlıca şehirleri: **Monrovia** (Başkent) (125 000), **Buchanan** (12 000), **Harper City** (10 000)'dir.

Göz alabildiğine uzanan çöller, petrolün çıkartılmasıyla büyük değer kazanmıştır. Libya artık bir petrol ülkesidir...

LİBYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 759 540 km.²
Nüfusu: 2 140 000
Başkenti: Batı Trablus (245 000), Hükümet Merkezi: Al Beida (50 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Libya Dinarı

DÜNYANIN EN SICAK KÖŞESİ

1922 yılının 13 eylül günü Libya'nın El Azizi-ye şehrinde ısının 63 dereceye yükseldiği görülmüştü. O günden beri dünyanın hiç bir yerinde daha yüksek ısı kaydedilmemiştir.

LİBYA, Afrika'nın kuzeyinde yer alan büyük bir ülkedir. Nüfusunun büyük bir kısmı Araptır, ayrıca 40 bin kadar İtalyan, bir miktar da Türk, Maltalı, Rum, Yahudi ve Berberî azınlığı vardır. Ülkenin büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır. Büyük Sahra'nın bir kısmı olan Libya çölünde yer yer vahalara da rastlanır. Bunların en önemlileri Fizan'daki Murzuk ve Sebha vahalarıdır. Isı ortalaması yazları 33 derecedir.

Libya'nın çok eski bir tarihi vardır. Önceleri Eski Yunanlıların ve Fenikelilerin uğrak yerleri olan Libya kıyıları daha sonraları Romalılar ve Bizanslılar tarafından ele geçirilmişti. **Hz. Osman** zamanında Araplar tarafından Bizans'tan alınan Libya, daha sonraları Mısır'la Fas arasındaki çekişmelere sahne olmuştu. Ülkenin batı kesimi Fas'a, doğu kesimi de Mısır'a bağlı kalmıştı. Bu kesimlerde kültür de bu şekilde gelişip yerleşmişti.

Sonraki yıllarda Saint - Jean şövalyelerinin eline geçen bu kıyılar **Yavuz Sultan Selim** zamanında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmış, bir beylerbeyilik olarak yönetilmeye başlanmıştı. Uzun yıllar Türk bayrağının dalgalandığı Libya'da, 19. yüzyılda bir Trablus eyaleti ile bağımsız bir Bingazi sancağı kurulmuş, Türk nüfuzu ülkenin iç kesimlerine kadar götürülmüştü. Öyle ki Orta Afrika kesimindeki yerli hükümdarlar bile Osmanlı Padişahlarının bu topraklar üzerindeki hakimiyetlerini tanımak zorunda kalmışlardı.

Zamanla Osmanlı İmparatorluğunun zayıflaması, bu toprakların yönetilmesinde ve elde tutulmasında bazı zorluklar çıkartıyordu. 1911'de İtalyanlar Libya'ya saldırarak kıyı kesiminin bir kısmını ele geçirdiler. Libya'daki Türk ordusu,

İttihat ve Terakki hükümeti tarafından o sırada çıkan kargaşalıklar için Yemen'e yollandığı için az sayıdaki Türk askeri İtalyanlar'la kanlı savaşlar yaptı. Türkleri çok seven yerli halk da İtalyanlar'a karşı koyduysa da, o sıralarda Balkan Savaşı'nın çıkması üzerine Türk hükümeti Libya'yı İtalyanlar'a bırakmak zorunda kaldı. Halbuki İtalyan kuvvetleri ancak kıyı kesiminde tutunabilmişler, ülkenin iç kesimlerine girememişlerdi.

Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı sıralarda, Padişah **5. Murat**'ın torunu Şehzade **Osman Fuat Efendi** Libya'ya giderek yerli halkı İtalyanlara karşı ayaklandırdı. Savaşı kaybetmiş olmalarına rağmen Libya'yı terketmeyen pek az Türk subayının yönettiği çete savaşları İtalyanlar'a büyük kayıplar verdirdi. Libya, ancak 1930 yılında, **Mussolini**'nin havadan yaptırdığı saldırılar sonunda düşüp İtalyanlar'ın eline geçti.

Libya halkının büyük bir çoğunluğu Araptır, pek az Berberî, Türk vardır. Fotoğrafta, ulusal kıyafetleriyle iki genç kız...

İkinci Dünya Savaşı'nda Libya, Alman ve İngiliz kuvvetleri arasındaki kanlı çöl savaşlarına sahne oldu. Alman Mareşali **Rommel** ile İngiliz Generali **Montgomery** arasındaki savaşlarda yerli halk büyük zarar gördü. İngilizler ülkeyi önce Alman ordusundan, sonra da İtalyanlar'dan temizlendikten sonra bir süre ellerinde bulundurdular. Sonra Birleşmiş Milletler'in eline verilen Libya, 24.12.1951 günü bağımsızlığını elde etti. İngilizlere ve Amerikalılara yardım karşılığı bazı üsler verilmişse de ülkede petrolün bulunmasından sonra bunlar geri alındı.

Bingazi, Libya'nın önemli şehirlerinden biri ve başta gelen limanlarındandır.

Libya tahtında **Muhammed İdris el Sünusi** yine uzun süre bir kral olarak ülkeyi yönetti. Türkiye'de resmî bir ziyaret sırasında iken 1 eylül 1969 günü bir grup subay tarafından yönetilen askerî bir darbeyle tahttan indirildi, ülkede cumhuriyet ilân edildi. Eski Kral halen Mısır'da yaşamaktadır. Bugün devlet başkanı, aynı zamanda ihtilâl konseyi başkanı olan **Albay Muammer el Kaddafî**'dir.

Ülkedeki tek parti Sosyalist Birliği'dir. Eskiden Batı Trablus, Fizan ve Sirenaik olmak üzere üç ayrı eyaletten meydana gelen bir federal devletti, bugün ise on yönetim bölgesine ayrılmıştır.

Libya genellikle bir tarım ülkesidir. Halkın dörtte üçünden fazlası çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşır. Zeytin, badem, yer fıstığı, portakal ve benzeri meyveler, yulaf, domates, buğday

yetiştirilir. Koyun, keçi, deve, at, katır beslenir. Dokumacılık ve besin endüstrisi gelişmiştir. 1959'da petrol bulunması ülkenin ekonomik durumunun düzelmesini sağlamıştır. Ülkenin ihracatının % 99'unu ham petrol meydana getirmektedir. İhraç ettiği ham petrolün %70 kadarını Fransa almaktadır. Libya'da petrol endüstrisinin kurulup yerleştirilmesine çalışılmaktadır.

Arkeolojik zenginlikler, tarih meraklılarının büyük ilgisini çekecek kadar boldur. Dünyanın en büyük Roma açıkhava tiyatrosu Sabratha'dadır.

Libya'nın silâhlı kuvvetleri 20 000 kişilik kara, 2 000 kişilik deniz kuvvetlerinden meydana gelir. Hava kuvvetleri 1959'da kurulmuştur. Gerek savaş, gerek eğitim ve taşıt uçakları Fransız yapısıdır.

Libya'da bugün de pek çok Türk ve Türk asıllı aile vardır. Ülke, Türkiye ile gerek ticarî, gerek kültürel bağlarını geliştirip kuvvetlendirmek istemektedir.

Başlıca şehirleri: **Batı Trablus** (245 000), **Bingazi** (140 000), **Zavie** (190 000), **Cebel-i Garbî** (180 000)'dir.

MALAGASY

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 587 040 km.²
Nüfusu: 7 550 000
Başkenti: Tannanarive (382 000)
Dili: Malgaş denen yerli dili, Fransızca
Dini: % 57 Putperest, % 38 Hıristiyan, % 5 Müslüman
Parası: Malagasy Frangı

MALAGASY, dünyanın dördüncü büyük adası olan Madagaskar adasının üzerinde yer alan bir devlettir. Topraklarının doğu kesimi balta girmemiş ormanlarla kaplıdır. Güney kesimi bozkırlar halindedir, kuzey bölümü ise dağlıktır. Ülkede Bantu ırkından zencilerle, Malay ırkından Malgaşlar çoğunluktadır. Halk arasında tıpkı Hindistan'da olduğu gibi sınıflar vardır: Soylular, hür vatandaşlar ve hizmetkârlar.

Madagaskar adasına Milattan önceki devirlerde başlayan göç hareketleri 15. yüzyıla kadar sürmüş ve bu adada Afrika'dan olduğu gibi Asya'dan da değişik ırklara mensup insanların gelip yerleşmesiyle sonuçlanmıştı. Arabistan ve Afrika'dan gelenlerin kıyı kesimlerine yerleştiği Madagaskar'da 16. ve 17. yüzyıllarda Merine krallığı adında bir zenci krallığı kuruldu, bu krallık öteki krallıkları nüfuzu altına almayı başardı.

19. yüzyılda **Kral I. Radama'** nın, İngiliz ve Fransız misyonerlerinin kiliseler, okullar açmalarına izin vermesi, ülkeye yabancıların girip yerleşmesine yol açtı. Avrupalılar Malgaş dilini yazılı hale getirdiler, okullar açtılar, halkın bir kısmını Hıristiyanlaştırdılar, ama bu hareketlerin yanıbaşında yerlileri rahatsız edici hareketlerde de bulunuyorlardı. 1828 - 1861 yılları arasında hüküm süren **Kraliçe I. Ranavalona,** Avrupalıları ülkesinden çıkarttıysa da, ölümünden sonra ülke tekrar Avrupalı misyoner, tüccar ve iş adamlarıyla doldu, bunun sonucu olarak da Malagasy, 1896'da bir Fransız kolonisi haline geldi.

Birinci Dünya Savaşı'nda ülke halkı bağımsızlığını elde etmek için çalıştıysa da bir sonuç alamadı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Fransızlar, Madagaskarlılar'ın, ülkelerini Par-

Malagasy Cumhuriyeti'nin başkenti Tannanarive'dir. 380 000 nüfuslu bu şehrin adı yerli dilinde «Bin evli köy» anlamına gelir.

BOL BAHARAT YETİŞTİRİYOR

Malagasy cumhuriyetinin yer aldığı Madagaskar adasında baharat yetiştiriciliğine büyük önem verilir. Aynı zamanda ihraç maddelerinin arasında yer alan baharat çeşitlerinden vanilya ve karabiber önemli yer tutar.

Madagaskar adası halkının büyük bir çoğunluğunu Asyalılar meydana getirir. Resimde eski kraliçe Ranavalona'nın sarayı görülüyor.

lamento'da temsil edebilmeleri için üye seçip göndermelerine razı oldular. 1947'de meydana gelen silâhlı ayaklanma iki yıl kadar sürdü, ancak 1949'da bastırıldı. 100 000'e yakın insanın öldüğü bu hareketle ülkenin bağımsızlığı konusunda önemli bir adım atılmış oldu. 1958'de tam olarak bağımsızlığını kazanan ülkede huzur sağlanamadı. 1971'deki öğrenci boykotları ve solcuların ayaklanmasını, 1972'de hükümetin düşmesi izledi. Ama karışıklıklar yine son bulmadı. 1975 şubatında çıkan ayaklanma sonucunda cumhurbaşkanı öldürüldü.

Malagasy cumhuriyeti bugün diktatörlükle yönetilmektedir. İcra kuvveti, anayasaya göre 7 yıllığına seçilen cumhurbaşkanındadır. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

Ülkenin ekonomisinin hemen tamamı tarıma dayanır. Pirinç, manyok, şekerkamışı, muz, patates, kahve, yerfıstığı, portakal ve benzeri meyveler, pamuk, rafya, tütün, kakao ve baharat bitkileri yetiştirilir. Sığır, keçi, koyun, domuz beslenir. Kıyılarda balıkçılık yapılır. Kömür, kromit, grafit, mika, boksit, beril gibi çeşitli madenler çıkartılır, son zamanlarda yapılan araştırmalarda petrole rastlanmıştır. Bu petrol bölgelerinde, petrol endüstrisinin kurulup işlenmesi için gerekli kuruluşların yapımına çalışılmaktadır.

Malagasy Cumhuriyeti, çiğ kahve başta olmak üzere vanilya, şeker ve çeşitli madenler ihraç eder. Buna karşılık kimyasal maddeler, motorlu araç, besin maddeleri, petrol ithal eder.

Ülkenin savunmasını 3 700 kişilik kara ordusu ile 1973'te kurulmuş ve Fransızların kontrolu altında yetiştirilen hava kuvvetleri sağlar, hava kuvvetlerinin elinde Fransız yapısı az sayıda uçak vardır.

Başlıca şehirleri: **Tananarive** (Başkent) (382 000), **Tamatave** (59 000), **Majunga** (57 000)'dır.

MALAWI

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 94 080 km.²
Nüfusu: 4 850 000
Başkenti: Zomba (25 000)
Dili: İngilizce, ayrıca yerli dillerinden Şişeva
Dini: Putperest, ayrıca bir miktar Müslüman ve Hıristiyan da vardır.
Parası: Malawi Kvaşası

MALAWİ, Afrika'nın güneydoğusunda küçük bir ülkedir. Eski adı «Nyasaland» idi. Nyasa gölüne kıyısı olan Malawi'nin toprakları kuzeyden güneye doğru uzanan ince uzun bir şerit biçimindedir. Genellikle dağlıktır. Bantu grubundan zenciler yaşar.

Önceleri zenciler aralarında kurdukları krallıklar halinde yaşarken beyazların gelmesiyle bu krallıklar onların hâkimiyetine girmek zorunda kalmışlardı. 19. yüzyılda İngiliz misyonerlerinin, fildişi elde etmek için buralara gelen İskoç tüccarlarının gelmesiyle zenciler daha da zayıfladılar. Sonunda 1891'de burada bir İngiliz himayesi kuruldu. Bu himayenin adı Nyasaland'dı.

Bir sömürge olarak yönetilen

ZENCİ ÜLKESİ, AMA...

Malawi bir zenci ülkesidir, ama Yüce Divan'daki üyelerin hepsi beyaz ırktan olanlardan meydana gelmektedir.

yerli halk 1915'te ilk olarak ayaklandı. Eğitimini Amerika'da yapmış olan bir rahip, İngilizlere karşı silâhlı bir isyan hazırladıysa da, büyük kayıplar vererek sinmek zorunda kaldı. İngilizler isyanı çok kanlı bir şekilde bastırmışlardı.

İngilizlerin yönetimi bir süre daha devam tti. 1953'te İngiltere Nyasaland'ı Kuzey ve Güney Rhodesia ile birleştirerek bir «Orta Afrika Federasyonu» meydana getirmesi için zorlayınca, ülke yeniden karıştı. Pek çok kimse bu birleşmeye razı değildi. Ülke 1962'de bu federasyon içinde bağımsız oldu, ertesi yıl da zaten federasyon dağıldı. Ülke 1964'te bağımsızlığını kazandı ve adını da Malawi olarak değiştirdi.

Bugün, İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bir cumhuriyet olan ülkenin tek meclisli bir parlamentosu vardır. Hayatı boyunca cumhurbaşkanı kalacak olan **Dr. Banda,** aynı zamanda adalet, dışişleri, tarım ve tabiî kaynaklar, iş ve işçi bakanıdır.

Malawi'de halkın çoğunluğu tarımla uğraşır. Erkeklerin üçte ikisi dış ülkelerde, özellikle Rhodesia ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde işçi olarak çalışmaktadır. Mısır, çay, tütün, pamuk, yer fıstığı, pirinç, şeker ve Afrika'ya mahsus bazı endüstri maddeleri yetiştirilir, sığır, koyun, keçi ve domuz beslenir. Nyasa gölünde de balıkçılık yapılır. Son yıllarda boksit çıkartılmasına başlanmıştır. Üretim gelecek yıllarda daha da arttrılacaktır. Çay, tütün, yerfıstığı, mısır, şeker ve ayakkabı gibi deriden yapılmış eşyalar ihraç edilir. Silâhlı kuvvetlerinin toplamı 54 subay ve 1 050 erden meydana gelir.

Başlıca şehirleri: **Zomba** (Başkent) (25 000), **Blantyre-Limbe** (150 000), **Lilongwe** (ilerde başkent olacaktır) (50 000)'dir.

MALİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 239 710 km.²
Nüfusu: 5 250 000
Başkenti Bamako (300 000)
Dili: Fransızca, ayrıca halkın 2/3'ünün konuştuğu Manding dilinin çeşitli lehçeleri.
Dini: 2/3 Müslüman, ayrıca 1/3 Putperest
Parası: Mali Frankı

MALİ, Orta Afrika'nın batı kesimini kaplayan büyük bir ülkedir. Topraklarının büyük bir kısmı Büyük Sahra üzerinde uzanır. Denizlere kıyısı yoktur, sınırları çepeçevre, diğer ülkelerle çevrilmiştir. Ülkedeki en büyük yükselti yaklaşık olarak 400 m.'yi geçmez. Kış aylarında bile ısı ortalaması 20 derecedir. Ülkenin kuzey kesiminde Hâmi ırkında, güney kesiminde de Sudan ırkından znciler yaşar.

Mali'nin eski, eski olduğu kadar da şerefli bir geçmişi vardır.

Mali halkı bu topraklarda imparatorluklar kurmuşlardı. Bunların en büyüğü 11. yüzyılda en kudretli dönemini yaşadığı Ghana imparatorluğuydu. Ama İslâm imparatorluğunun kuzeyden güneye doğru etki alanını genişletmeye başladıkça Ghana imparatorluğu gücünden çok kaybetti, sonunda da 1076'da büsbütün yıkıldı. On yıl kadar sonra İmparator **Sominke** ülkeyi tekrar birarayа getirmeye çalıştıysa da başaramadı.

EN ÇOK DEVE BESLENİYOR!

Mali'de hayvancılığa büyük önem verilir. Batı Afrika ülkeleri arasında en çok deve beslenen bir yer Mali'dir.

11. yüzyılın sonlarına doğru komşu devletlerden küçük **Malinke** ülkesi halkı Müslümanlığı kabul etti ve kısa zamanda güçlenerek önce komşu devletleri ,sonunda 1235'te Ghana'yı fethederek Müslüman Ghana İmparatorluğunu kurdu. 14. yüzyılda en kudretli çağını yaşayan İmparatorluk 16. yüzyılın ortalarına kadar sürdü. Fas'ın hâkimiyetine geçen bu bölgeye, 19. yüzyılda Fransa göz dikti. Yerli halkın cesaretle direnmesine rağmen, Fransızlar teknik üstünlükleri sayesinde Mali'nin yer aldığı toprakları ellerine geçirdiler. Ülkenin adı «Fransız Sudan'ı» olarak değiştirildi.

Mali, uzun süre Fransızlar tarafından yönetildi ve sömürüldü, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, diğer bölgelerde olduğu gibi burada da Milliyetçilik hareketleri başladı. Fransızlar Mali'ye 1958'de iç işlerinde serbestlik tanıdılar. 1959'da adı «Sudan Cumhuriyeti» adını alıp Senegal ile birleştiyse de ertesi yılı iki ülke ayrıldı. Mali 1960'ta kesin bağımsızlığını elde etti.

Mali bugün tek mclisli bir parlamentosu olan bir Cumhuriyet'tir. Bütün iktidar, Cumhurbaşkanındadır. İlk Cumhurhurbaşkanı **Modibo Keita** muhalefeti ortadan kaldırarak 1968'e kadar iktidarda kalmayı başardı. 1968'de Teğmen **Musa Traore** bir ihtilâlle **Keita**'yı devirerek yönetimi ele geçirdi. Parlamento kapatıldı, anayasa kaldırıldı. Bugün Albay olan **Musa Taore**, ilk fırsatta seçimleri yapacağını ve yönetimin sivillere devredile-

ceğini vaadetmesine rağmen, seçimler yapılmamaktadır.

Mali Afrika'nın başta gelen tarım ülkelerindendir. Başta darı ve pirinç olmak üzere, hint darısı, mısır, buğday, fasulya, patates, yer fıstığı, pamuk, tütün, bir çeşit kenevir, çeşitli sebzeler ve meyveler ayrıca ekonomik değeri olan Afrika'ya mahsus çeşitli endüstri bitkileri yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, at, deve beslenir, akarsularda önemli miktarda balık tutulur. Altın, tuz, boksit, demir, manganez, fosfat, lityum başta gelen toprakaltı zenginliklerindendir. Ama bu madenlerin çoğu işletilememektedir. Mali'nin ihracatı, canlı hayvan, balık, kahve, çay ve baharata dayanır.

Mali'nin silâhlı kuvvetlerinin çekirdeğini 3 500 mevcutlu kara kuvvetleri meydana getirir. Ayrıca 400 kişilik bir de hava kuvvetleri vardır. Az sayıdaki uçaklarının çoğu Sovyet yapısıdır. Ama ayrıca, Fransa ve Birleşik Amerika'dan da yardım görür. Pek az okulu olduğu için ülke halkının pek azı okuma yazma bilmektedir. Yüksek öğrenim yapmak isteyen gençler Fransa, Senegal veya Sovyet Rusya'ya gitmektedir.

Başlıca şehirleri: **Bamako** (Başkent) (300 000), **Mopti** (32 000), **Segou** (27 000), **Kayes** (24 000), **Sikasso** (17 000), **Gao** (15 000), **Timbuktu** (14 000)'dur.

MAURITIUS

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2 045 km.²
Nüfusu: 890 000
Başkenti: Port-Louis (161 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Fransızca da konuşulur
Dini: Hindû, Katolik, Hıristiyan, Müslüman ve pek az Budist
Parası: Mauritius Rupisi

Mauritius, Hint Okyanusu'nda anakaralardan uzakta küçük ve sakin bir adadır. Halkı genellikle balıkçılık yaparak geçinir.

MAURİTİUS, Madagaskar adasının 880 km. kadar doğusunda yer alan, aynı adı taşıyan dağlık bir adanın üzerinde yer alan bir devlettir. Ayrıca Rodriguez, Agalega ve Cargados Carajos adaları da, Mauritius'a bağlıdır. İklimi sıcaktır, zaman zaman şiddetli tayfunlar adada büyük zarara yol açar.

Mauritius adasının, 10. yüzyılda Arap denizcileri tarafından bilindiği sanılmaktadır. 15. yüzyılda önce Malayalı denizciler, sonra da 1507-1512 yılları arasında Portekizliler bu adaya gelmişlerdir. 1589'da da adaya ayak basan Hollandalılar, adaya hükümdarları Maurice'in adını vermişlerdir. Bugünkü Mauritius adı o hükümdarın adından gelmektedir. Hollandalılar 1638'de burada küçük bir koloni kurdularsa da, 1710'da burasını terkettiler, adaya daha sonraları Fransızlar hâkim oldu ve «île de France» adını aldı. 19. yüzyılın başlarında İngilizler'in de ilgilenmeye başladığı bu ada, 1814'teki Paris Antlaşmasıyla İngiltere'ye bırakıldı. 1903'e kadar, yakınındaki Seychelles adalarıyla birlikte idare edilen bu ada sonra koloni haline geldi, 1968'de de bağımsızlığını elde etti. Mauritius bugün İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil, bağımsız bir cumhuriyettir. Ülkede, İngiltere Kraliçesini temsil eden bir Genel Vali bulunur. Vali bakanlar kurulunun kararlarına göre ülkeyi yönetir.

Ülke halkı daha çok tarım ve balıkçılıkla geçinir. Şeker kamışı, çay, tütün, pirinç yetiştirilir. Ormanlardan yararlanılır, ihracatının hemen he-

HALKININ YARISI HİNTLİ

Mauritius, coğrafya yönünden Afrika'nın bir parçası sayılmaktaysa da halkının yarısından fazlası Hintlidir. Ayrıca pek çok Müslüman ve Çinli de vardır.

men tamamını şekerkamışı meydana getirir.

Mauritius'un silâhlı kuvvetlerinin esasını Gönüllü Deniz Kuvvetleri meydana getiriyordu. Fakat bu birlikler 1968'de dağılması üzerine ulusal güvenlik, polis kuvvetlerine verilmiştir. Ülkede ayrıca 8 subay, 333 erden meydana gelen bir İngiliz birliği görevlidir. Ülkede ilköğretim bedava ise de henüz mecburî değildir. İki teknik okulu, bir öğretmen okulu ve bir de üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Port-Louis** (Başkent) (161 000), **Beau-Bıssın Rose Hill** (72 000), **Curepipe** (52 000), **Vocaos-Phoenix** (49 000), **Quatre-Bornes** (46 000)'dur.

Mısır'ın başkenti Kahire, Arap mimarlık sanatının en güzel, en değerli eserleriyle süslüdür. İşte Ebu Tolun Camii...

MISIR

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 001 070 km.²
Nüfusu: 34 000 000
Başkenti: Kahire (4 800 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Mısır Lirası

MISIR, Afrika'nın kuzey - doğusunda geniş topraklara sahip büyük bir ülkedir. Ne var ki topraklarının pek az bir kısmı, 35.000 km.²'lik kadar bir parçası insanların yaşamasına elverişlidir. Geri kalan kısmı uçsuz bucaksız çorak, kıraç arazi halindedir. Süveyş kanalının Akdeniz'le Hint Okyanusu arasındaki yolu çok kısaltması Mısır'ın önemini artırmaktadır. Nil nehri Mısır'a hayat verir, tarım yapılmasını sağlar, kısacası Nil nehri olmadan Mısır'ın var olabileceği düşünülemez. Nil deltası dünyanın en bereketli topraklarındandır.

Mısır'da yaşayan halkın büyük bir çoğunluğunu Firavunlar devrinde yaşayan halkın kalıntıları olan Fellahlar meydana getirir. Bunlar tarım işçileridir, yoksuldurlar, kötü şartlar altında yaşamaktadırlar. Şehirlerde yaşayan halk ise Araptır. Ülkede az sayıda Türk veya Türkleşmiş Çerkez, Abaza ve Arnavut da vardır.

Mısır toprakları, tarih boyunca pek çok medeniyetin beşiği olmuştur. Çok eski bir tarihi vardır. Milâttan Önce 3500 yıllarında devlet kuran Hâmi kavimlerinden olan Eski Mısırlılar bu devleti 3 000 yıla yakın bir süre yaşattılar. Ülke çeşitli istilâlar geçirdi. Firavunların Mısır'ı sonunda Eski Roma İmparatorluğu'nun eline geçerek en gözde eyaletlerinden biri haline geldi. Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra Mısır, Doğu Roma'nın, yani Bizans'ın payına düştü.

HURMA VE PAMUK ÜLKESİ

Mısır, dünyanın en çok hurma üreten ülkesidir. Yılda toplanan 350 000 ton hurma, dünya hurma üretiminin beşte birini meydana getirir. Öte yandan Afrika'da üretilen pamuğun da %40 kadarı Mısır'da yetişir.

Mısır, 641 yılında, **Hz. Ömer'** in zamanında Araplar tarafından fethedildi. Başkent o zamana kadar **İskenderiye** iken, bugünkü adı **Kahire** olan **Fustat**'a taşındı. Tolunluların ilk Türk devletini kurduğu Mısır'a sonradan Abbasiler, Ihşıtoğulları hâkim oldu. Daha sonraları **Selahaddin Eyyubl** 1171'de Ihşıtoğullarının hâkimiyetine son vererek ülkeyi Eyyubilerin yönetimine soktu. Sonra Memlûkların eline geçen Mısır, 1517'de **Yavuz Sultan Selim** tarafından Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katıldı.

Türkler, bir beylerbeyliği halinde yönettikleri bu topraklara büyük önem verdiler. **Kahire,** uzun süre **İstanbul**'dan

sonra en kalabalık şehirdi. 1799'da Fransız generali **Napoleon**'un Mısır'ı ele geçirmesiyle ülke üç yıl Fransa'nın elinde kaldı. Sonra yine Osmanlı İmparatorluğu'nun eline geçti. Kavalalı ailesinin yönettiği Mısır, iç işlerinde bağımsız eyaletlerden biri olmuştu.

Süveyş kanalının açılmasıyla Mısır'ın stratejik önemi birden artınca, İngilizler de bu topraklara göz diktiler. 1882'de İngiliz askerleri ülkeyi işgale başladı, sonra da idareyi ele geçirdiler. Birinci Dünya Savaşı'nda da Mısır'ın Türk toprağı olmaktan çıktığını ilân ettiler.

Mısır denince akla, eski Mısırlılardan kalma piramitler gelir. Tarihî eserler, her yıl Mısır'a çok sayıda turist çeker.

Mısır'da başlayan krallık devri 1952'de Kral **Faruk**'un General **Necib**'in yönettiği bir darbeyle devrilmesiyle sona erdi. Önce yerine oğlu Fuat geçirilmek istendiyse de 18. 6. 1953'te cumhuriyet ilân edildi ve **Necip** hem cumhurbaşkanı, hem de başbakan oldu. 1954'te ise ihtilâl komitesinin üyelerinden **Nasır** yönetimi ele geçirerek cumhurbaşkanı oldu.

Nasır'ın gelmesiyle birlikte Mısır'da köklü bazı atılımlar yapıldı. 1956'da ülkedeki İngilizler dışarıya çıkartıldı, Süveyş kanalı devletleştirildi, sonra da 1956 kasımından 57 martına kadar trafiğe kapatıldı.

Nasır'ın amacı Arap devletlerini bir araya getirerek güçlenmek, büyük bir Arap federasyonu kurmaktı. 1 şubat 1958'de Suriye ile birleşerek «Birleşik Arap Cumhuriyeti» adını aldı. Sonra da aynı yılın martında Yemen (Kuzey)le birlikte Birleşik Arap Devletleri adı altında bir federasyon kuruldu. 29 eylül 1961'de Suriye, Birleşik Arap Cumhuriyeti'nden ayrıldı, aralık sonunda da Yemen'le olan federasyon feshedildi.

Mısır'da köylerde yaşayan halkın çoğunluğunu Eski Mısırlılar'ın soyundan gelen Fellahlar meydana getirir. Şehirlerde ise Araplar çoğunluktadır.

Mısır, 1967 haziranında İsrail'le girdiği savaşta 6 gün içinde bozguna uğrayarak yenildi, bu arada Süveyş kanalı da kapandı, İsrail birlikleri Sina yarımadasını ele geçirdi. Başkan **Nasır**'ın 28 eylül 1970 günü ölmesi üzerine, yerine 17 ekim 1970'te **Enver Sedat** geçti. Libya ve Sudan'la bir ittifak yapıldı. 1971 yılının en önemli olaylarından biri de Assuan barajının açılması oldu. Ertesi yıl Mısır, Libya ve Suriye Arap cumhuriyetleri aralarında birleştiler. 1973 yılının ekim ayında yeniden patlak veren Arap - İsrail savaşında Mısır, 1967'deki savaşta İsrailllilere bıraktığı, kanalın doğusundaki topraklara geçmeyi başardı.

Mısır, tek parti esasına göre kurulmuş demokrat sosyalist

Kahire sokaklarından bir görünüş: Dükkânlardan birinin önü eski başkan Nasır'ın renkli büyük bir fotoğrafıyla süslenmiş...

bir devlettir. Bütün güç, cumhurbaşkanındadır. Millet meclisi üyeleri seçimle gelirler. Cumhurbaşkanının meclisi feshetme yetkisi vardır.

Mısır bir tarım ülkesidir. Pamuk, pirinç, buğday, mısır, darı, arpa, şekerkamışı, bakla, soğan, hurma, portakal ve benzeri meyveler, susam, mercimek yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, deve, eşek, at beslenir. Balıkçılık yapılır. Petrol ilk olarak 1908'de Gemsah dolaylarında bulunmuş, sonra daha başka bölgelerde önemli petrol yatakları bulunduğu keşfedilmiştir. İkisi Süveyş'te, biri Mostorod, öteki de İskenderiye'de olmak üzere dört petrol rafinerisi vardır.

Mısır pamuk (ham ve dokunmuş), pirinç, petrol ve soğan ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını Sovyet Rusya, Çekoslovakya, Hindistan, Doğu Almanya ile yapar. Ne var ki ihraç ettiği pamuk ürününün yarısından fazlasını siyasî nedenlerle komünist memleketlere düşük fiyatlarla sattığı için fazla bir gelir sağlayamamaktadır.

Mısır'ın endüstrisi, pamuk dokumacılığına, konservecilik ve turizme dayanır. Süveyş kanalının yeniden trafiğe açılacağı şu günlerde, kanaldan geçen gemilerin ödedikleri geçiş ücretleri de ülkeye önemli bir gelir sağlamaktadır. Assuan barajının yapılmasıyla sulanan topraklar artmış durumdadır.

Mısır'ın silâhlı kuvvetlerinin esasını 200 000 kişilik kara ordusu meydana getirir. Bu rakam gerektiği zaman, yedeklerle birlikte 500 000'e çıkmaktadır. 14 500 kişilik deniz, 25 000 kişilik hava kuvvetleri, Sovyet yapısı uçak ve malzeme kullanır. 600 kadar savaş uçağı vardır. Sovyet Rusya'dan devamlı silâh ve teknisyen yardımı görmektedir.

Mısır'da son yıllarda açılan çok sayıda okulla, ülkedeki çocukların dörtte üçünden fazlasının okula gitmesi sağlanmıştır. 6 üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Kahire** (Başkent 4 800 000), **İskenderiye** (1 800 000), **Port Sait** (283 000), **Gize** (571 000), **Tanta** (230 000), **Mahalla el Kubra** (225 000), **Süveyş** (264 000), **Mansûra** (191 000) **Damanhur** (146 000), **Zagazig** (151 000), **Asyût** (154 000), **İsmailiye** (144 000), **Faiyum** (134 000), **Minya** (113 000), **Asvan** (128 000) dır.

MORITANYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 030 700 km.²
Nüfusu: 1 230 000
Başkenti: Nouakchott (37 000)
Dili: Arapça, Fransızca
Dini: Müslüman
Parası: Afrika Frankı

MORİTANYA, Afrika'nın batısında, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir. Topraklarının büyük bir kısmı çöl halindedir. Yağış çok azdır. Halkın çoğu göçebe hayatı yaşar. Bu topraklarda önceleri ilkel zenci kabileleri yaşıyordu. Zamanla Berberiler ve Araplar bu topraklara girmeye başladılar. 7. yüzyılda ülke halkı Müslümanlığı kabul etti. 400 yıl kadar sonra Moritanya, Fas, Cezayir, İspanya ve Ghana imparatorluğunu ele geçiren Müslümanlara üs vazifesi görmeye başladı. Fransızlar 20. yüzyılın başlarında Moritanya'yı işgal ettiler ve 1920'de bu toprakları Fransız Batı Afrikası'nın bir parçası haline getirdiler. Ülke 28 kasım 1960'ta bağımsızlığını kazanarak Moritanya İslâm İmparatorluğu adını aldı.

Moritanya'da tek parti sistemi vardır. Millî Meclisleri 40 kişiliktir, üyeler beş yıllığına seçilirler. Ülkenin yönetimi cumhurbaşkanının elindedir. Bakanları kendi tayin eder.

1 400 ASKERİ VAR

Moritanya'nın Silâhlı Kuvvetleri 1 400 kişilik kara ordusundan ibarettir. Ayrıca 150 kişilik de hava kuvvetleri vardır.

Moritanya bir tarım ülkesidir, hayvancılığın ülke ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Susuzluk, toprağın fakir oluşu tarımı da, hayvancılığı da çok baltalamaktadır. Develerin dışında, öteki hayvanlar cılız, düşük kalitededir. Sığır, koyun, keçi ve deve beslenir, balıkçılık yapılır. Hurma, darı, fasulya ve benzeri maddeler tarım ürünlerinin başında yer alır. Demir madeni ocakları vardır. Demir ve bakır madeni ocakları vardır. Demir cevheri, bakır, balık, Arap zamkı, kasaplık hayvan ihraç eder.

Başlıca şehirleri: **Nouakchott** (Başkent 37 000), **F'Derick - Zouerate** (eski: Fort Gouraud) (15 000), **Atar** (13 000)'dır.

NIGERIA

İdare şekli: Federal cumhuriyet
Yüzölçümü: 923 770 km.²
Nüfusu: 72 120 000
Başkenti: Lagos (1 250 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Hausa, İbo, Yoruba gibi yerli dileri
Dini: Müslüman, pek az Hıristiyan ve yerli dinleri
Parası: Nigeria Lirası

NİGERİA, Afrika'nın batısında, Atlas Okyanusu'na kıyısı olan bir ülkedir. Toprakla-

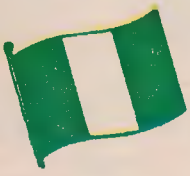

PEK ÇOK KABİLE VAR

Nigeria'da yaşayanlar 250 kadar değişik etnik gruba dahildir. Bunlar kabileler halindedirler ve pek çoğu sosyal güvenlikten uzaktır.

Nigeria'da halkın çoğu tarımla uğraşır. Develeri, yerli halkın herşeyidir.

rını Nijer nehrinin suladığı ülkede 250 kadar değişik kabile halkı yaşar. Ülkenin bazı kesimleri balta girmemiş ormanlarla örtülüdür, bazı kesimleri de geniş otlaklar halindedir.

Nigeria da Avrupalıların gelişinden önce çeşitli krallıkların bulunduğu sanılıyor. 15. yüzyılda Portekizliler, arkasından da İngilizler gelmişler, köle ticaretine başlayarak yakaladıkları zencileri Amerika ve Avrupa'da satmışlardır. Geçen yüzyılda nehir boyunca keşif seyahatlerine çıkanlar, iç kesimlerine doğru ilerlemişler, bu arada İngilizler ülkenin büyük bir kısmını ele geçirmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda Afrika'nın pek çok ülkesinde başlayan bağımsızlık hareketleri Nigeria'da da görüldü. 1963'de ülke İngiliz Milletler Topluluğu içinde bağımsızlığını elde ettiyse de, ülkede karışıklıkların arkası gelmedi. 1966'da İbo kabilesine mensup genç subaylar tarafından yapıldığı ileri sürülen hükümet darbesi üzerine ülkede İbolara karşı ayaklanmalar başladı. O yıl 30 000'den fazla İbo katledildi, 1 milyondan fazlası da hayat şartları çok ağır olan kuzey bölümlere sürüldü. Ertesi yıl genç bir İbo lideri olan Albay **Ojukwu,** ülkenin Biafra kesiminde cumhuriyet ilân etti. Hükümet kuvvetleri, İboların kurduğu bu hareketi çok kanlı bir şekilde yok etme yoluna gitti, ülkede başlayan korkunç bir kıtlıkta pek çok kimse öldü. 1970'te Albay **Ojukwu,** Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti'ne iltica edince, İboların mukavemet cephesi yıkıldı.

Nigeria bugün 12 eyaletten meydana gelen bir federasyondur. Ülkeyi askerî konsey idare etmektedir. Ayrıca her eyalet de 12 genel valinin yönetimindedir.

Nigeria bir tarım ülkesidir. Kakao, yer fıstığı, palmiye yağı, pamuk gibi endüstri bitkileri ekilir. Sığır, koyun, keçi, domuz, at ve katır beslenir. Kalay, kolombit, kireç taşı kömür, mermer, petrol ve tabiî gaz ülkenin başta gelen tabiî kaynaklarındandır. Yer fıstığı, kakao, yağ bitkileri, kauçuk, pamuk, petrol ihraç eder.

Nigeria'nın silâhlı kuvvetlerinin ağırlığını 150 000 kişilik kara ordusu meydana getirir. Ayrıca 2 300 kişilik deniz kuvvetleri 1964'te kurulmuş hava

kuvvetleri vardır. Hava subayları Kanada, Hindistan ve Etyopya'da eğitim görmektedir. Son yıllarda yeni uçaklarla hava kuvvetlerinin vurucu gücü çok artırılmıştır.

Ülkenin başlıca şehirleri: **Lagos** (Başkent) (1 250 000), **İbadan** (1 000 000), **Kano** (600 000), **Ogbomosho** (525 000), **Kaduna** (500 000), **İlorin** (425 000)'dir.

NİJER

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 1 267 010 km.²
Nüfusu: 4 320 000
Başkenti: Niamey (90 000)
Dili: Fransızca, ayrıca Tuareg ve Cerma gibi yerli dilleri de konuşulur.
Dini: Müslüman
Parası: Afrika Frangı

Nijer için «Afrika'nın Kalbi» derler. Resimde, Kuzey Nijer'de Trans - Sahara yolu üzerindeki tuz çıkartılan kuyular görülüyor.

NİJER, Afrika'nın orta ve batı kesiminde yer alan bir ülkedir. Denizlere kıyısı yoktur. Topraklarının büyük bir kısmı Büyük Sahra'nın içinde kalır. Ülke halkının hepsi Afrikalı ırklara mensuptur, bunlar dört büyük kabilede toplanır.

19. yüzyılda Avrupalılar bu topraklara gelinceye kadar Nijer'de çeşitli yerli devletleri kurulmuş, ülke çeşitli göçlere ve istilalara sahne olmuştu. 1890'dan itibaren Fransızlar bu topraklara gelerek önemli bir kısmını hâkimiyetlerine almışlardır. Ülkenin bugünkü sınırlarının büyük bir kısmı 1914'de çizilmiş, ortaya çıkan karışıklıklar kuvvet zoruyla bastırılmıştır. Fransız Batı Afrikası içinde bir koloni haline getirildi. 1946'da çıkan bağımsızlık mücadelesi sonunda Nijer 1958'de muhtariyet kazanmış, 1960 yılında da bağımsız bir devlet haline gelmiştir.

Nijer bugün cumhuriyetle yönetilmektedir. Bütün siyasal güç cumhurbaşkanının elindedir. 50 üyeli bir parlamentosu vardır. Ülke 7 eyalete bölünmüştür. Cumhurbaşkanı Diori, 1960'dan beri ülkeyi tek başına yönetmektedir, karşı koyanları sindirmiştir.

Nijer halkı hemen hemen tarımla geçinir. Darı, fasulya, mısır, yer fıstığı, pamuk, şekerkamışı ve Afrika'ya has çeşitli endüstri bitkileri yetiştirilir. Sığır, keçi, koyun, deve,

Bu da yine kuzey Nijer'de Agadez şehrinde bir cami ve değişik biçimdeki minaresi!

TELEFONLA KONUŞAN YOK

Nijer halkı, yeryüzünde en az telefon kullanan insanlardır. Yapılan istatistiklere göre ülkede bir yılda kişi başına tek bir telefon konuşması bile düşmemektedir: 0,8!..

eşek, at ve kümes hayvanı beslenir. Dericilik yapılır. Ama ülkenin asıl önemli zenginliği Uranyumdur. Dünyadaki uranyum damarlarının en önemlilerinden biri Nijer sınırları içindedir. Nijer, yer fıstığı, uranyum, sığır, fıstık yağı, pamuk ihraç eder.

Nijer'in pek az mevcutlu silâhlı kuvvetleri vardır. Kara ordusu 2 000 kişilik kadardır. Ayrıca 100 kişilik de bir hava birliği vardır. Ülkede pek az okul olduğundan ülke halkının ancak onda biri öğrenim görebilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Niamey** (Başkent) (90 000), **Zinder** (38 000), **Maradi** (27 000), **Tahua** (20 000)'dır.

ORTA AFRİKA CUMHURİYETİ

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 622 985 km.²
Nüfusu: 2 500 000
Başkenti: Bangui (340 000)
Dili: Fransızca, ayrıca Sangho yerli dili de konuşulur.
Dini: Putperest
Parası: Afrika Frangı

ERKEKLERİN ÇOK SAYIDA EŞİ VAR

Orta Afrika Cumhuriyeti'nde erkekler yakın zamana kadar birden fazla kadınla evlenebiliyorlardı. 1956'da resmen poligami yasak edilmişse de, pek çok yerde, pek çok kimsenin yine çok sayıda eşi vardır.

Nijer'de, bir pazar yerinde kırmızı biber satan bir Nijerli kadın.

ORTA Afrika Cumhuriyeti, adından da anlaşıldığı gibi Afrika'nın orta kesiminde yer alan bir ülkedir. Denizlere kıyısı yoktur. Topraklarının güney kesimi balta girmemiş tropik ormanlarıyla, kuzey kesimi ise savanlarla kaplıdır. Ülkede Banda, Baya, Maşdia, Ubanguia gibi kabilelere mensup zenciler yaşamaktadır.

Ülkenin yakın tarihi, bu topraklara 1889'da Fransızların gelmesiyle başlar. Fransızlar Bangui'de yerleşmişler, beş yıl sonra da Ubangui ve Shari nehri arasındaki bölgeyi ele geçirmişlerdi. Sonra da Çad'la birleştirerek Ubangui, Şari, Çad sömürgesini meydana getirdiler. Fransız Ekvator Afrikası da denen bu sömürge, Çad'ın 1920'de ayrılmasıyla çözüldü. Ubangui - Şari sömürgesi 1945 yılında bir temsilciler meclisi kurarak Fransız parlamentosuna bir temsilci göndermeye başladı.

1958'de Fransız birliği içinde bağımsızlık kazanan ülke, 1960'ta da kesinlikle bağımsızlığını elde ederek Orta Afrika Cumhuriyeti adını aldı. 1966'da yapılan bir askerî darbe ile General **Jean - Bedel Bokassa** cumhurbaşkanı oldu. **Bokassa** aynı zamanda Başbakan ve Millî Savunma Bakanı'dır.

Orta Afrika Cumhuriyeti'nin ekonomisi bütünüyle tarıma dayanır. Darı, mısır, yer fıstığı, susam, kahve, pamuk, tütün, kauçuk ağacı, palmiye yetiştirilir, ormanlardan kereste elde edilir. Sığır yetiştirilir, arıcılık yapılır. Toprakaltı zenginliklerinin başında elmas gelir. Kahve, pamuk, kereste, elmas ve deri ihraç eder. 1000 kişilik küçük bir ordusu, birkaç uçaklık da hava birliği vardır. Ülkede okul sayısı az olduğundan çocukların pek azı öğrenim olanağı bulabilmektedir.

Başlıca şehirleri: **Bangui** (Başkent 340 000), **Berberati** (40 000), **Bossangoa** (40 000), **Bainbari** (35 000)'dir.

RHODESIA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil Cumhuriyet
Yüzölçümü: 390 620 km.²
Nüfusu: 5 870 000
Başkenti: Salisbury (548 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Şona, Ndebele gibi yerli dilleri
Dini: Protestan Hıristiyan, ayrıca pek çok Putperest
Parası: Rhodesia doları

Hemen bütün Afrika ülkelerinde olduğu gibi Rhodezya'da da halkın büyük bir çoğunluğu köylerde yaşar ve tarım yaparak geçinir.

RHODESİA, Afrika'nın güneyinde, yer yer 1 000 m.'yi bulan bir yayla üzerinde yer alan bir ülkedir. Denizlere kıyısı yoktur. Ülke halkının hemen hemen tamamını Afrika yerlileri meydana getirir.

Rhodesia topraklarının 2 000 yıldan daha fazla bir süreden beri bir yerleşme merkezi olduğu bilinmektedir. Ülke halkı 8. yüzyılda Araplarla ticaret yapmaya başlamış, daha sonra da bir kısım halk kuzeye doğru çıkarak bir ayrı devlet kurmuşlardır. Bu topraklara ilk gelen Avrupalılar Portekizlilerdir. 17. yüzyılda gelen Portekizliler'den sonra 19. yüzyılda da İngilizler ülkeyi nüfuzları altına almaya başlamışlardır. Hele 1923'ten sonra İngilizler bu bölgeyi kesinlikle ele geçirmişlerdir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Afrika'da başlayan bağımsızlık hareketleri Rhodesia'da da görüldü. 1953'te, Nyasaland ve Rhodesia federasyonu kurulduysa da, 1965'te bu federasyon dağıldı ve Rhodesia bağımsızlığını kazandı. Ne var ki ülkedeki beyazlar, gerek sosyal ,gerekse ekonomik bakımdan zencileri etkileri altına almak istediler. Başbakan **Smith** ülkedeki 250 000 beyazın, silâh zoruyla 5 milyondan fazla zencinin üzerinde hakimiyeti elde etmesini sağladı. Ülkede pek çok karışıklık çıktı, kan döküldü. Bugün de ülkede henüz huzur sağlanamamıştır. İngiltere ülkedeki siyasî durumu protesto etmekte, Birleşmiş Milletler ekonomik ambargo koymakta, komşu ülkeler çeşitli yollardan baskı yapmaktadır. Yerliler ülkede beyazlara karşı zaman zaman artan yıldırma hareketlerine girişmektedirler. Rhodesia, İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız bir cumhuriyettir. İki meclisli bir parlamentosu vardır.

Rhodesia bir tarım ülkesidir. Tütün, şekerkamışı, mısır, çay, limon, pamuk yetiştirilir, orman ürünlerinden yararlanılır, kerestecilik yapılır. Sığır, koyun, keçi beslenir. Amyant, lityum, krom, kömür, kalay, demir, nikel, altın çıkartılır. Maden endüstrisi ilerlemiştir. Ayrıca turizm endüs-

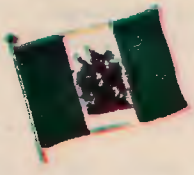

ÜLKENİN ADI NEREDEN GELİYOR?

Rhodesia'nın adı, İngiltere tarafından sömürge olarak yönetildiği günlerde genel valilik yapan Cecil Rhodes'in adından gelmektedir.

Şehirler son yıllarda gelişerek modern görünüş almasına rağmen Rhodesia köyleri, herhangi bir Afrika köyünden farksızdır.

trisi de ülkeye gelir sağlar. Victoria çavlanı, Zimbabve harabeleri, 13 300 km.²'lik Vankie doğal parkı gezilip görülmeye değer yerlerdir. Tütün, amyant, et ve krom ihraç edilir.

Rhodesia'nın çok iyi yetiştirilmiş 20 000 kişilik kara, 1 000 kişilik de hava ordusu vardır. 80 kadar savaş uçağı ve diğer malzeme İngiliz yapısıdır. Ülkede ırk ayrımı, siyahların eğitimden gerektiği kadar yararlanmasına engel olmaktadır.

Başlıca şehirleri: **Salisbury** (Başkent) (548 000), **Bulavayo** (336 000), **Umtali** (51 000)'dir.

RUANDA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 26 340 km.²
Nüfusu: 3 890 000
Başkenti: Kigali (59 000)
Dili: Fransızca ve yerli dillerinden Kinyarwanda
Dini: Putperest, Hıristiyan ve pek az Müslüman
Parası: Ruanda Frangı

RUANDA, Orta Afrika'nın güneydoğusunda küçük bir ülkedir. Çoğunlukla Tutsi ve

BOYLARI 2 M.'YE YAKIN

Ruanda'da yaşayan Tutsiler, tunç renkli ve boyları 2 m.'ye yakın, iri yapılı kimselerdir. Afrika yerlilerine hiç benzemezler, eski Mısırlıların soyundan geldikleri ve binlerce yıl önce bu topraklara göç ettikleri sanılmaktadır.

Ruanda'da, Vatusi kabilesinden bir zenci tipi...

Hutu adı verilen yerli kabileleri yaşar. Bu topraklara 19. yüzyılda Avrupalılar gelmeden önce, Ruanda'da yerli krallıkları vardı. Afrika'nın en eski yerli krallıklarından olan Ruanda krallığının geçmişi 16. yüzyıla kadar geriler. Bunlar Hami ırkından olup kuzeyden inmişler, Ruanda'nın yerli halkı olan Bantular'ı yenerek, aralarında eritmişlerdi.

19. yüzyılda Avrupalıların gelmesiyle bu topraklar Almanlar tarafından ele geçirildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra da Belçika'ya geçti. İkinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü yıllarda da Birleşmiş Milletler'in kontroluna verildi. 1957'den sonra ülkede, sayıları yarım milyonu bulan Tutsiler'le, iki buçuk milyona yaklaşan Hutular arasında şiddetli çatışmalar oldu, pek çok Tutsi, komşu ülkelere kaçıp sığınmak zorunda kaldı. Bu olaylar sonunda da 1961'de ülkede cumhuriyet ilân edildi, ertesi yıl da bağımsız hale geldi. Ne var ki Hutu ve Tutsi kabileleri arasındaki kanlı mücadeleler süregelmektedir.

Cumhurbaşkanı aynı zamanda başbakandır. 47 üyeli bir meclisi vardır. Cumhurbaşkanı **Kayibanda** 3. kere seçilmiştir. Meclisin hepsi aynı partidendir, muhalefet kalmamıştır.

Ruanda'da halk tarımla geçinir. Mısır, fasulye, tatlı patates, manyok, patates, bezelye, muz, kahve, çay, pamuk ve Afrika'ya öz diğer endüstri maddeleri yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, domuz beslenir. Kasiterit, kolombo-tantalit, volfram ve beril gibi madenler çıkartılır. Kahve ve maden ihraç eder. Silâhlı kuvvetleri 2 500 kişi kadardır. Belçikalı subayların eğitimindedir. Küçük bir de hava birliği vardır.

Başlıca şehirleri: **Kigali** (59 000), **Butare** (13 000)'dir.

SENEGAL

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 196 720 km.²
Nüfusu: 4 110 000
Başkenti: Dakar (600 000)
Dili: Fransızca, Volaf ve Tukulör gibi yerli dilleri
Dini: Müslüman, pek az putperest ve Hıristiyan
Parası: Afrika Frangı

SENEGAL, Batı Afrika'da, Atlas okyanusuna kıyısı olan bir ülkedir. Topraklarının büyük bir kısmı verimsiz savan halindedir. Ülkede yaşayanların üçte biri Volaf kabilesine mensuptur. Ayrıca Fulani-

ADI NEREDEN GELİYOR?

Senegal'in adının Moritanya'da yaşayan Zanagas adlı yerli kabilesinin adından geldiği sanılmaktadır.

Son yıllarda Senegal'de eğitime büyük önem verilmektedir. Erkekler için sanat okulları, kızlar için dikiş kursları açılmaktadır.

ler, Serereler, Tukurular ve diğer zenci grupları vardır.

Senegal, Orta Çağ'da Mali ve Ghana gibi komşu krallıkların idaresi altında yaşadıktan sonra, 11. yüzyılda Müslümanlığı kabul etmiş, 14. yüzyılda Mali devletinin dağılmasından sonra da 15. yüzyılın ortalarında Avrupalıların istilâsına uğramıştı. Önce Portekizliler, arkasından Hollandalılar, Fransızlar ve İngilizler bu topraklara gelerek köle ticareti yapmaya başladılar. Geçen yüzyıl boyunca Fransızlar ülkeyi ele geçirebilmek için yerli kabilelerle uğraşıp savaşmak zorunda kaldılar. 1861'de önce Batı Senegal'i 1893'te de ülkenin tamamını ele geçirdiler. Senegal, Fransa'nın sömürgeleri arasında en çok ilgi ve bakım göreni oldu. Kısa zamanda kalkındı, gelişti.

İkinci Dünya Savaşı'nda Senegal Hür Fransızlara cephe alarak Vichy hükümetine bağlı kaldı, 1958'de Senegal Fransız Birliği içinde muhtar hale geldiyse de, iki yıl sonra 1960'ta bağımsızlığını ilân etti. Senegal bugün cumhuriyetle yönetilmektedir. Bütün siyasal güç cumhurbaşkanındadır. 1963'te yeni anayasa hazırlanmış, üç yıl sonra da muhalefet partileri kapatılarak, tek bir parti, Senegal Terakki Partisi bırakılmıştır.

Senegal bir tarım ülkesidir. Halkın %87'si yer fıstığı tarımıyla uğraşır. Darı, hint darısı, mısır, manyok, pamuk yetiştirilir, kıyılarda balıkçılık yapılır. Sığır, koyun, keçi beslenir. Kireç fosfatı, alümin, deniz tuzu, ilmenit, zirkon, gibi maden ve madensel maddeler çıkartılır. Fıstık yağı, fosfat, balık konservesi, maun ağacı tahtası, kauçuk ihraç eder.

Hayvancılık Senegal'in başta gelen zenginliklerindendir. Çok sayıda koyun ve keçi beslenir.

Senegal'in silâhlı kuvvetleri 5 000 kişilik kara ordusu ile 200 kişilik hava birliğinden meydana gelir. Hava kuvvetleri, Fransızların kontrolu altında yetiştirilmektedir. Buna karşılık Fransa'ya askerî üsler vermiştir. Çocukların ancak yarısı okul bulabilmektedir. Dakar'da bir üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Dakar** (başkent) (600 000), **Kaolack** (96 000), **Thies** (91 000), **Saint-Louis** (81 000), **Rufisque** (65 000) tir.

SİERRA LEONE

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız cumhuriyet
Yüzölçümü: 71 740 km²
Nüfusu: 2 670 000
Başkenti: Freetown (190 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Nijer ve Kongo kesimindeki yerli dilleri
Dini: Putperest, pek az Hıristiyan ve Müslüman
Parası: Leone

SİERRA LEONE, Afrika'nın batısında, Atlas okyanusuna kıyısı olan küçük bir ülkedir. Halkın çoğunluğu Temne ve Mende kabilelerine mensuptur.

Sierra Leone'ye ilk gelen Avrupalılar, Portekizliler olmuştu. Yüzyıllar boyunca Avrupalılar bu topraklara gelerek köle ticareti yaptılar. Ama 1782'de İngilizler serbest bırakılan zencileri buraya göndermeye karar verdilerse de zenciler önce istemeyip karşı koydular, fakat sonra gelip yerleştiler ve Freetown şehrini kurdular. 1808'de İngiltere'nin deniz üssü olan Sierra Leone, 1896'da

Sierra Leone'nin başkenti Freetown'da bir açıkhava kadın berberi.

himaye haline getirildi. 1960'dan sonra başlayan bağımsızlık hareketleri, ülkenin 1961'de bağımsızlığını kazanmasıyla sonuçlandı. Ülkede yeni anayasaya göre seçimler yapıldıysa da huzur sağlanamadı. 1967 martında bir hükümet darbesiyle Albay **A. T. Juxon Smith** iktidarı ele geçirdi. Sonra o da bir grup subay tarafından devrildi. 19 nisan 1971'de ülkede cumhuriyet ilân edildi. **Siaka Stevens** cumhurbaşkanı oldu. Tek meclisli bir parlamentosu vardır.

Sierra Leone'de pirinç, kahve, kakao, kola bitkisi, tütün, yağ palmiyesi, hindistan cevizi, muz, darı, kauçuk ağacı yetiştirilir, balıkçılık yapılır, orman ürünlerinden yararlanılır, sığır, keçi, koyun, deve beslenir. Maden kaynakları zengindir. Başta elmas, platin, altın, boksit, demir, krom çıkartılır. Elmas, demir, kahve ve kakao ihraç edilir. Silâhlı kuvvetleri 1 500 kişilik kara ordusundan meydana gelir, ayrıca 1973'te kurulan küçük bir hava birliği vardır.

Başlıca şehirleri: **Freetown** (başkent) (190 000), **Bo** (30 000)'dur.

«ASLAN DAĞI

Sierra Leone'nin eski adı, «Aslan Dağı» anlamına gelen «Sierra Lyoa» idi. Zamanla bu ad bozularak bugünkü şeklini aldı.

SOMALYA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 637 655 km.²
Nüfusu: 3 220 000
Başkenti: Mogadişu (300 000)
Dili: Somalice
Dini: Müslüman
Parası: Somalya Şilini

SOMALYA, Afrika'nın doğusunda, Aden körfezini meydana getiren burunda yer alan bir ülkedir. Toprakları yüksekçe bir yayla halindedir. Hamı ırkından zenciler yaşar. Halkının dörtte üçü göçebedir.

Somalya'nın eski bir tarihi vardır. Stratejik bir bölgede yer alması bu toprakların çok eskiden beri önemini artırmıştır. Denizaşırı ülkeler üzerinde imparatorluk kuran devletler Somalya'yı ellerinde bulundurmak istemişlerdir. Ülke 10. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar Zenci İmparatorluğuna dahil olmuş, 16. yüzyılda da Portekizliler'in eline geçmiştir. Maskat ve Umman, 17. yüzyılda kıyı kesimini kontroluna almışsa da, 19. yüzyılda ülke Zanzibar sultanının eline geçmiştir.

İngilizler 1886'da bir himaye yönetimi kurmuşlar, güney kesimlerde de 1889'da İtalyanlar bir başka himaye idaresi daha kurmuşlardır. İtalyanlar 1934-36 yılları arasında burayı bir üs şeklinde kullanarak Habeşistan'ı ele geçirmek için harekete geçmişler, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla da İngilizlerin himayesi altında olan kesimi de ele geçirmişlerdir. Ne var ki 1941'de İngilizler burasını geri aldıktan başka, İtalyanların elindeki toprakları da işgal etmişlerdir.

Somalya'nın bağımsızlığını kazanmasının yıldönümü törenlerine ülkenin her köşesindeki kabilelerden gelen yerliler de katılır.

İtalyan Somalyası 1950'de, Birleşmiş Milletler tarafından on yıllığına İtalya'ya verilmiş, bu sürenin sonunda da İtalyan ve İngiliz Somalyaları aralarında birleşerek bağımsız bir Somalya cumhuriyetini meydana getirmişlerdir. 1969 yılının ekim ayında cumhurbaşkanı öldürülmüş, aynı günlerde bir ihtilâl anayasası düzenlenmiştir. Bütün siyasî güç bugün General **Muhammed Syad Barre'** nin elindedir.

Somalya bir tarım ülkesidir. Halkın önemli bir kısmı hayvancılık yapar, sığır, koyun, keçi, deve yetiştirir. Ayrıca şekerkamışı, susam, hint darısı, mısır, muz yetiştirilir. Muz, ve canlı hayvan ihraç edilir.

Somalya'nın silâhlı kuvvetleri, Sovyet Rusya'nın teknik yardımıyla beslenen 15 000 kişilik kara ve ayrıca hava kuvvetlerinden meydana gelir.

Ülkede okuma yazma bilenlerin oranı çok düşüktür; Ancak nüfusun onda bir kadarı okuma yazma bilmektedir. Bunun da başlıca nedeni henüz Somalya dilinin tam bir alfabesinin yapılamamış olmasındandır.

Başlıca şehirleri: **Mogadişu** (300 000), **Hargeisa** (50 000), **Kisimayo** (30 000)'dur.

AFRİKA'NIN EN AZ KALORİ ALAN HALKI

Somalya'da halkın bir günde aldığı kalori, bütün öteki Afrika ülkeleri halkının arasında en düşük olanıdır. Batı Avrupa ülkelerinde kişi başına güde 3.250 kalorilik besin düşerken, Somalya'da 1.770'tir.

Sudan'da başkente yakın köylerin birinde bir pazar yeri. Köylüler ürettikleri malları bu pazarlarda satarak geçinirler...

SUDAN

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 2 505 815 km.²
Nüfusu: 16 700 000
Başkenti: Hartum (265 000)
Dili: Arapça, ayrıca İngilizce ve çeşitli yerli dilleri
Dini: Müslüman, ayrıca güneyde fetişistler yaşamaktadır
Parası: Sudan lirası

SUDAN, Afrika'nın kuzey - doğusunda büyük bir ülkedir. Kızıl denize kıyısı vardır, dünyanın en sıcak ve en kurak ülkelerinden biridir. 400 - 600 m. yüksekliğinde geniş bir yayla halinde uzanan topraklarını Nil ile Beyaz Nil ve bu ikisinin birleşmesiyle meydana gelen Nil nehri sular. Zaten nüfusun büyük bir çoğunluğu da Nil nehri boyunda yaşamaktadır. Ülkenin kuzey kesimlerinde ise Libya ve Nübye çölleri yer alır.

Sudan'da yaşayan halkın beşte dördünü Araplar ve Zenciler meydana getirir. Sudanlılar iri yapılıdırlar, eskiden beri iyi savaşçı olmalarıyla tanınmıştır.

Sudan'ın çok eskilere kadar uzanan bir geçmişi vardır. Eski Mısırlılar'ın burada bazı üsler kurdukları biliniyor. Sonradan bu üslerde Kuş krallığı adında bir krallık kurulduysa da, M.S. 350 yıllarında Habeşistan'dan gelen akınlar sonunda yıkıldı. 6. Yüzyıldan itibaren Hristiyan misyonerlerinin geldiği Sudan'ın büyük bir kısmına 13. yüzyılın sonlarına doğru Müslüman Araplar hâkim oldu. Uzun süre Avrupalı seyyahlarla, Mısırlı tüccarlar ticaret amacıyla bu topraklara gelip gittiler. 19. yüz-

DÜNYANIN EN KURAK KÖŞESİ

Sudan'ın Halfa vadisi kesimi Mısır'daki Asvan barajı yapılıncaya kadar dünyanın en kurak köşesiydi. Son 40 yıl içinde yağan yağmurun miktarı toplam olarak metre kareye ancak 12 sm. kadardı.

Sudan'ın iç kesimlerinde zenciler hâlâ çıplak dolaşmaktadır.

yılda Fransa, Sudan'la yakından ilgilenmeye başladı, daha sonraları İngiltere ve Almanya da bu topraklara göz koydular.

1820 - 21 yıllarında Mısır'daki Türk valisi **Kavalalı Mehmet Ali Paşa** Sudan'ın kuzey kesimlerinde Türk hâkimiyetini kurdu, güney kesim ise **Hidiv İsmail Paşa** zamanında Avrupalılar'a geçti. 1885 yılında yerli halk yabancıların, özellikle İngilizler'in idaresine karşı ayaklanıp bağımsızlıklarını elde etmek istedilerse de bu hareket kanlı bir şekilde bastırıldı. İngilizler böylece Sudan'a hâkim oldular. 1936'da Mısır kralı, aynı zamanda Sudan kralı sayıldıysa da bu olay, İngiltere ile Mısır'ın arasını açtı. Bu durum 1956'da Sudan bağımsızlığını ilân edinceye kadar sürdü. Artık bir Cumhuriyet olmuştu sudan.

Sudan'daki bir ilkokulda bayrak törenine katılan çocuklar.

Ne var ki 1958'de Mareşal **Abboud** bir askerî darbe ile yönetimi ele geçirip ülkeyi diktatörlükle idare etmeye başladı. 1964'te bir başka darbe ile diktatörlüğe son verilip, siviller iş başına geçti. Fakat yine de ülkede karışıklıkların sonu gelmedi. Devlet başkanına karşı girişilen darbe ve suikast girişimleri sonuçsuz kaldı. 1969'da Sudan Sosyalist Partisi dışındaki bütün öteki partiler kapatıldı. Bugün **Jaafar Muhammed al Nemery** hem Cumhurbaşkanı'dır, hem Başbakan, hem de Millî Savunma Bakanı.

Sudan bir tarım ülkesidir. Pamuk, yer fıstığı, susam, buğday, mısır, hurma, muz ve bölgeye mahsus diğer bitkiler yetiştirilir. Arap zamkı elde edilir. Sığır, domuz, at, katır, eşek, keçi, deve beslenir. Demir, manganez, beyaz mika, kuartz, mermer, bakır çıkartılır. Pamuk, yer fıstığı, Arap zamkı ihraç eder.

Sudan'ın silâhlı kuvvetlerinin esasını 37 000 kişilik kara ordusu meydana getirir. Deniz kuvvetleri 1962'de kurulmuş olup, birkaç kıyı koruma teknesi vardır. 1 500 kişilik hava kuvvetleri Sovyetler'in yardımıyla kurulmuştur. Yeteri kadar okul olmadığı için çocukların bir kısmı öğrenim imkânlarından yoksundur. Hartum'da bir üniversite vardır. Ayrıca Kahire Üniversitesi'nin de Hartum'da bir şubesi ve Omdurman'da da bir İslâm Üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Hartum** (Başkent) (265 000), **Omdurman** (300 000), **Port Sudan** (79 000), **Kassala** (68 000), **Wad Medani** (63 500), **El Obeid** (62 000)'dir.

SWAZILAND

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız cumhuriyet
Yüzölçümü: 17 365 km.²
Nüfusu: 450 000
Başkenti: Mbabane (20 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Swazi gibi yerli dilleri ve lehçeleri
Dini: Hıristiyan, Putperest
Parası: Güney Afrika Rand'ı

SWAZİLAND, eski yerli diliyle adı «Ngwane», Güney Afrika'da küçük bir ülkedir. Bantu kolundan zenciler yaşar. Ülke dünya siyasetinde ancak geçen yüzyılın başlarında görünmüştür. O sıralarda Swaziler, Zulular'la devamlı savaş halinde olduklarından İngilizler'in kendilerine yardım etmelerini istemişlerdi. Böylece İngilizler bu ülke üzerinde dolaylı da olsa hak idida etmeye başladılar. Swaziland 1890'a kadar ismen de olsa bağımsız

NÜFUSU HIZLA ARTIYOR

Afrika'da doğum oranı en yüksek olan ülke, Swaziland'dır. Yılda, 1000 kişiye 52,3 oranında doğum isabet etmektedir ki, bu oran Kuveyt'ten sonra da dünyada ikincidir.

kaldı, fakat ülkedeki bazı madenlerin işletilme hakkı Avrupa şirketlerine verilmişti. Güney Afrika Birliği, 1894 yılında ülkenin idaresini ve himayesini resmen üzerine aldı. Boer savaşından sonra da Transwaal'deki İngiliz Genel Valisi tarafından yönetilmeye başlandı. 1907'de atanan ayrı bir genel vali tarafından yönetilen ülke 1968'de İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir cumhuriyet haline geldi. Ülkede bütün siyasal güç Cumhurbaşkanı **2. Sobhuza'**nın elindedir. 1973'te anayasa kaldırılmış, siyasî hareketlere son verilmiştir, iki meclisli bir parlamentosu vardır, kabinesi 8 kişiliktir.

Halkın büyük bir kısmı tarımla uğraşır. Şekerkamışı, mısır, portakal ve benzeri meyveler, ananas, pamuk, pirinç ekilir, hayvan beslenir, ormancılık yapılır. Demir, kömür, amyant, altın, kalay, gümüş, mika çıkartılır. Madencilik endüstrisi ilerlemiştir. Demir cevheri, tahta ve diğer orman ürünleri amyant, et ve limon, portakal ihraç edilir.

Swaziland'da güvenlik polis kuvvetlerince sağlanır. Düzenli bir ordu kurulması için çalışmalar yapılmaktadır. Ülkede yüksek okul olarak bir Tarım ve bir de Polis Koleji vardır.

Başlıca şehirleri: **Mbabane** (Başkent) (20 000), **Manzini** (5 000)'dir.

TANZANYA

İdare sekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil, bağımsız federal cumhuriyet
Yüzölçümü: 939 700 km.²
Nüfusu: 13 900 000
Başkenti: Dar ül Selam (310 000)
Dili: Sevahili
Dini: Putperest
Parası: Tanzanya Şilini

Tanzanya'nın kuzey kesiminde, Masai kabilesine mensup yerliler yaşar. Bunlar da beyazlarla ilişki kurmaya başlamışlardır.

TANZANYA eski Tanganika ve Zanzibar Cumhuriyetleri'nin birleşmesiyle meydana gelmiş bir federal cumhuriyettir. Afrika'nın doğu kıyısında yer alır. Kuzeyinde Victoria, batısında Tanganika, güneyinde de Nyasa gölleri vardır, Afrika'nın en yüksek tepeleri olan Kilimanjaro (6 010 m.) ile Meru (4 735 m.) bu ülke toprakları üzerindedir.

Tanzanya'da halkın çoğunluğunu Bantu ırkından zenciler meydana getirir. Ülkede 123 kadar çeşitli zenci kabileleri vardır. Ayrıca sayıları 50 bini bulan Türkistanlı, Pakistanlı, İranlı, Hintli gibi Asyalı ve 20 000 kadar da Avrupalı azınlıklar da yaşamaktadır.

Yapılan arkeolojik kazılar, bu topraklarda günümüzden 1 milyon yıl öncesinde bile insanların yaşadığını ortaya koymuştur. Bu ülkenin kıyılarına kadar uzanan eski Yunan denizcileri bu topraklara «Azania» adını vermişlerdi. Avrupa ülkelerinden Arabistan, Çin ve Hindistan'a giden deniz yolunun bu kıyıların açığından geçmesi, ülkenin önemini artırmıştı. İslâmiyet'in yayılmasıyla burada İslâm şehir devletleri kuruldu. Sevahili dili ve kültürü gelişti. Ne var ki 16. yüzyılda bu topraklara ayak basan Portekizli denizciler bu kültür ve medeniyeti ortadan kaldırdılar. Bu bölge iki yüzyıl kadar Portekiz'in elinde kaldı, 18. yüzyılda ise Araplar Portekizliler'i buradan attılar.

19. yüzyılda ise Tanzanya İngiliz ve Almanlar'ın istilâsına uğradı. İngilizler Zanzibar'da, Almanlar ise Tanzanya'da

ÇOK ESKİDEN BERİ İNSANLAR VAR...

Tanzanya'nın yeryüzünün çok eskilerden beri insanların yaşamakta olduğu bir bölgesi olduğu anlaşılmıştır. Olduvai Gorge yakınlarında bulunan 1 21 sm. boyundaki insan iskeletine benzer bir iskeletin 17 500 yüzyıl önceden kaldığı saptanmıştır.

birer himaye idaresi kurdular. Fakat Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nda yenilmesi üzerine İngilizler Tanganika'ya da el koydular. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkede milliyetçilik hareketleri başgösterdi, önce 1961'de Tanganika, arkasından da 1963'te Zanzibar bağımsızlıklarını kazandı. Az sonra Zanzibar Sultanı'nın devrilmesi üzerine, 1964'te Tanganika ile Zanzibar birleşerek Tanzanya adı altında bir federal cumhuriyet kurdular. Ülke İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız bir cumhuriyettir. Resmî adı Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti'dir.

Tanzanya tek partili bir ülkedir, bütün siyasal güç cumhurbaşkanında toplanmıştır. 1970 yılındaki seçimlerde Dr. **Julius K. Nyerere** oyların %97'sini alarak cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. 204 üyeli meclisteki sandalyelerin 54'ü Zanzibar milletvekillerine aittir. Bunlar seçimle olmaktan çok, atamayla görev başına gelir.

Tanzanya'da halkın büyük bir kısmı tarımla uğraşır. Pamuk, kahve, tütün, kopra, çay, yetiştirilir. Ayrıca ülke yeryüzünde en çok karanfil (baharat cinsinden olan) yetiştiren ülkedir. Bol miktarda elmas, altın, tuz, Eskişehir taşı, ikinci derecede değeri olan mücevherlik taş çıkartılır. Kahve, pamuk, elmas ve çeşitli madenler, karanfil ihraç edilir.

Tanzanya'nın silâhlı kuvvetleri 10 000 kişilik kara ordusundan, Çin ve komünist bloku ülkelerinin bazılarından aldığı yardımlarla kurulan hava kuvvetlerinden meydana gelir. Hava kuvvetlerinin yetiştirilmesine ve geliştirilmesine çalışılmaktadır. Ülkede yeteri kadar okul olmadığı için okuma - yazma bilen sayısı pek azdır, Dar ül Selam'da bir üniversite vardır.

Tanzanya'nın Serengeti kesimindeki uçsuz bucaksız otlaklarda pek çok hayvan türü bir arada tabiî hayatlarını yaşar...

Son yıllarda ülke ekonomisinin kalkınmasının «Tanzam» adı verilen ve ülkeyi baştan başa katedecek olan büyük kara yolunun tamamlanmasına bağlanmıştır. Böylece iç kesimlerdeki demir ve kömür kolaylıkla kıyıya taşınmış olacaktır. Yol inşaatını Çinliler yürütmektedir, iki yılda 700 km. kadarı bitirilebilmiştir. Tanzanya'ya ait bulunan ve Zanzibar toprakları içinde sayılan Penba adası ile devamlı uçak seferleri vardır.

Başlıca şehirleri: **Dar ül Selam** (Başkent) (310 000), **Zanzibar** (68 500), **Tanga** (61 000) **Mwanza** (40 000), **Arusha** (40 000)'dır.

TOGO

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 56 600 km.²
Nüfusu: 1 960 000
Başkenti: Lome (150 000)
Dili: Fransızca ve diğer yerli dilleri
Dini: Putperest, pek az Hıristiyan ve Müslüman
Parası: Afrika Frangı

TOGO, Afrika'nın batısında bir ülkedir. Atlas Okyanusu'na kıyısı vardır, ama iyi bir limanı yoktur. Kuzey kesimin-

TEK BİR HASTANESİ VAR

Togo'daki sağlık kurumları arasında gerçek bir hastane niteliğinde olanı bir tanedir. Birkaç sağlık kurumu daha varsa da bunlar basit dispanserlerdir.

de Sudan ırkından zenciler, güneyde de daha çok Ewe kabilesine mensup yerliler yaşar.

Avrupalıların gelmesinden önce bu topraklar hakkında kesin bir bilgi yoktu. 1885'te, Almanlar burada Togoland adlı bir sömürge idaresi kurmuşlardı. Bu sömürge toprakları, bugünkü Ghana'yı da içine alıyordu. Milletler Cemiyeti 1922 yılında ülkeyi İngiliz ve Fransız bölgesi olarak ikiye ayırdı. Togo, Fransızların payına düştü.

Ülke İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir süre Birleşmiş Milletler'in kontrolunda kaldı. 1960'ta bağımsızlığını kazandıysa da iç karışıklıklardan kurtulamadı. 1963'te Cumhurbaşkanı **Sylvanus Olympio** bir darbeyle devrildikten başka, öldürüldü de. Yerine geçen **Nicolas Grunitsky** 1967'de devrildi.

O zamandan beri ülkeyi Albay **Eyedéma** yönetmektedir. Bugün ülkede tek siyasal parti vardır. Son seçimler 1972'de yapılmıştır.

Togo'da Mısır, manyok bitkisi, darı, hint darısı, yer fıstığı, pamuk, kahve, kakao yetiştirilir, sığır, koyun, keçi, domuz beslenir. Fosfat çıkartılır. Fosfat, kakao, kahve, palmiye yağı, pamuk ve diğer sıcak iklim ürünleri başta gelen ihraç maddelerindendir.

Togo'nun silâhlı kuvvetleri 1 000 kişilik bir piyade birliği ile Fransızların yardımıyla kurulmuş küçük bir hava birliğinden meydana gelir. Yapılan bir anlaşmaya göre silâhlarını ve malzemesini Fransa'dan almaktadır. Eğitim parasızsa da okul sayısı azdır. Yüksek öğretim yapmak isteyenler genellikle Fransa'ya gitmektedir.

Başlıca şehirleri: **Lomé** (Başkent) (150 000), **Sokodé** (18 000), **Palimé** (17 000), **Atakpamé** (14 000)'dir.

Tunus'un başkenti Tunus tipik bir Kuzey Afrika şehridir. İşte ünlü çarşısında kilim ve hasır işlerinin satıldığı dükkânlar...

TUNUS

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 164 150 km.²
Nüfusu: 5 450 000
Başkenti: Tunus (764 000)
Dili: Arapça
Dini: Müslüman
Parası: Tunus Dinarı

ROMALILARDAN KALMA SU KEMERLERİ

Kartaca su kemerleri, Tunus'un tarihî önemi olan eski mimarlık eserlerindendir. Romalılar tarafından yapılan 147 km. uzunluğundaki bu su yolu ile bugün günde 31,5 milyon litre su dağıtmaktadır.

TUNUS Afrika'nın kuzeyinde, Akdeniz'e kıyısı olan bir ülkedir. Kuzeydeki verimli bölge Tel bölgesidir, bunun dışında kalan yerler çöl halindedir, verimsizdir. Doğudaki Gabes körfezinde gelgit pek fazla hissedilir, burada denizin alçalıp yükselmesi 2 m.'yi bulur, Akdeniz'de gelgitin en çok olduğu yerdir. Ülke halkının çoğunluğunu Berberiler, Araplar ve bunların karışmasıyla meydana gelen melezler meydana getirir.

Eski çağlarda Kartacalılar'ın merkezi olan Tunus, M.Ö. 2. yüzyılda Roma İmparatorluğu'na bağlanmıştı, M.S. 5. yüzyılda Vandallar tarafından işgal edildi, daha sonraları Bizanslılar, sonra da Araplar tarafından ele geçirildi.

Ortaçağ boyunca bu topraklar İslâm kültürünün yayılıp yerleşmesi sonucu gelişti. 1555 yılında ise Kutsal - Roma İmparatoru **Charles Quint** tarafından ele geçirilince, Tunus'ta hüküm süren hanedan Türk-

lerden yardım istedi. Osmanlı İmparatorluğu'nun donanması gidip bu ülkeyi fethederek topraklarına kattı. O sırada Osmanlı tahtında **2. Selim** bulunuyordu. Bir eyalet olarak İstanbul'dan yollanan vali tarafından yönetildi.

19. yüzyılın ikinci yarısında ekonomik bakımdan zor durumda kalan Tunus Beyi, 1869'da İngiltere, Fransa ve İtalya gibi o günlerin güçlü Avrupa devletlerinden yardım istedi. 1883'te de Tunus, bir Fransız himayesi olduğunu ilân etti.

Ülkede milliyetçilik hareketleri 1907'de başladı. Önce «Genç Tunuslu» partisi, sonra da «Düstur» partisi bu hareketin öncülüğünü yaptı. 1930'da da «Yeni Düstur» partisi kuruldu. Bu partinin lideri **Habib Burgiba** idi. Onun bağımsızlık çalışmaları sonunda 1957'de ülkede cumhuriyet ilân edildi ve Burgiba büyük selâhiyetlerle cumhurbaşkanı seçildi.

Cumhuriyet idaresi altında Tunus kısa zamanda gelişti. 1963'te Fransa Bizerte'deki deniz üssünü geri çekmek zorunda kaldı, 1964'te ülkedeki yabancı mallar devletleştirildi.

Tunus, aynı zamanda başbakan olan cumhurbaşkanı ve yardımcıları olan kabine üyeleri tarafından yönetilir. 90 üyeli bir meclisi vardır.

Son yıllarda Tunus'ta turizme büyük önem verilmektedir. Her yıl ülkeye gelen turist sayısında önemli bir artma olmaktadır.

Tunus her şeyden önce bir tarım ülkesidir. Buğday, arpa, yulaf, mısır, çavdar, portakal ve benzeri meyveleri, zeytin, hurma, alfa otu yetiştirilir. Koyun, sığır, keçi, deve, at beslenir, balıkçılık yapılır. Balık ve kabuklu deniz hayvanları konserveciliği önem kazanmıştır. Kireç fosfatı, demir, deniz tuzu, kurşun, çinko, fosforik asit çıkartılır. Şarapçılık ileridir, ayrıca yılda 4 200 000 ton kadar da petrol çıkartılmaktadır. Dericilik, halıcılık, mücevhercilik eskiden kalma el sanatlarındandır. Çimento ve fosfat fabrikaları vardır, turizm her yıl biraz daha önem kazanmaktadır. Petrol, zeytinyağı, fosfat, süperfosfat başta gelen ihraç mallarındandır.

Cerbe, Kuzey Afrika kıyılarının en güzel köşelerinden biridir. Turistik kuruluşlar, modern oteller, önem kazanmaktadır.

Tunus'un ulusal silâhlı kuvvetleri 1956'da kurulmuştur. Kara kuvvetleri 20 000, deniz kuvvetleri 2 000, hava kuvvetleri de yine 2 000 kişiliktir.

Tunus'ta okul çağındaki çocukların ancak yarısından az fazlası okula gidebilmektedir. Başlangıçta öğretim Arapçadır, üst kademelerde Fransızca olarak devam etmektedir.

Başlıca şehirleri: **Tunus** (Başkent) (764 000), **Sfaks** (250 000), **Sus** (90 000), **Bizerte** (70 000), **Kırvan** (50 000), **Gabes** (35 000), **Gafsa** (30 000), **Menzel Burgiba** (35 000), **Monastir** (40 000), **Le Kef** (20 000)'dir.

Uganda'nın batı kesiminde, Kongo sınırı yakınlarındaki «Ay Dağları» da denen Ruvenzori dağları üzerinde bir krater gölü.

UGANDA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 235 885
Nüfusu: 9 600 000
Başkenti: Kampala (332 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Luganda, Guçeratî ve Sevahilî dilleri
Dini: % 40 Katolik Hıristiyan, % 30 Protestan Hıristiyan, % 20 Putperest, % 10 Müslüman
Parası: Uganda Şilingi

UGANDA, Doğu Afrika'da bir ülkedir. Ekvator çizgisinin, ülke topraklarının üzerinden geçmesine rağmen, iklimi fazla sıcak değildir. Victoria gölünde kıyısı vardır. Ülke halkının hemen tamamı zencidir. Baganda, İteso, Ankole ve Bosoga kabileleri, ülkenin en kalabalık kabileleridir.

Uganda'da 15. ve 16. yüzyıllarda çeşitli krallıklar kurulmaya başlanmış, geçen yüzyılda bu krallıklar zamanla birleşmelerinin sonucu olarak Bunyoro Krallığı adı altında ortaya çıkmıştı. Bu kesime ilk gelen yabancılar Araplar ve köle tüccarlarıdır. İngiltere ile Almanya bu ülkeyle ilgilenmişse de, sonunda bu iki ülke arasında 1890'da imzalanan bir anlaşmaya göre burasının İngiliz nüfuz bölgesi içinde kalacağına karar verilmiştir. İngiltere burada «Buganda» adı altında bir nüfuz bölgesi kurmuştur. Uganda 1962'de bağımsızlığını kazanmış, 1967'de de cumhuriyetle yönetilmeye başlanmıştır. 1967 anayasasına göre bütün siyasal güç cumhurbaşkanının elindedir.

1966 yılının şubatında Dr. **A. Milton Obote** bir darbe ile iktidarı ele geçirince, Buganda Kralı adıyla tahtta olan **«Kabaka» Edward Mutesa** ülkeden kaçtı. 1971 yılının ocak ayında da General **İdi Amin Dada, Obote**'yi devirerek cumhurbaşkanı oldu. Aynı yılın ağustosunda, İngiliz pasaportunu haiz 60 000 Asyalı ülke sınırları dışına çıkartıldı. Bugün ülkeyi **İdi Amin** bir danışmanlar kurulunun yardımıyla kendi başına yönetmektedir.

Uganda bir tarım ülkesidir. Yirmi yıl öncesine kadar pamuğa büyük önem verilirken, o tarihten sonra kahve başa geçti. Zamanla şekerkamışı ve çay yetiştiriciliği de büyük önem kazandı. Bugün pamuk, kahve, çay, şekerkamışı, tütün tarımı başta gelmektedir. Sığır, koyun yetiştirilir, Victoria gölünde balıkçılık yapılır. Çimento endüstrisi yerleşmiştir. Bakır, apatit, kalay, tungsten, beril çıkartılmaktadır.

Uganda'nın silâhlı kuvvetlerinin esasını 12 000 kişilik kara kuvvetleri meydana getirir. Hava kuvvetleri 1964'te kurulmuş olup Çekoslovak ve İsrailli uzmanlar tarafından yardım görmektedir. Mevcudu 600 kişi kadardır.

Başlıca şehirleri: **Kampala** (Başkent) (332 000), **Jinja** (47 000), **Mbale** (24 000)'dir.

DEV AĞAÇLAR YETİŞİYOR

Uganda'da bitkiler, dünyanın hemen hiç bir yerinde olmadığı kadar büyük bir hızla büyür, gelişir. Öyle ki, bir ökaliptüs ağacının iki yıl içinde 13 m. yükseklik kazandığı görülmüştür!

YUKARI VOLTA

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 274 200 km.²
Nüfusu: 5 800 000
Başkenti: Uagadugu (105 000)
Dili: Fransızca, ayrıca yerli dilleri konuşulur
Dini: Putperest, ayrıca bir miktar Müslüman vardır
Parası: Afrika Frankı

YUKARI Volta kuzeybatı Afrika'da bir ülkedir. Topraklarının büyük bir kısmı savan şeklindedir. Halkının çoğu çiftçilik ve hayvancılıkla geçinen zencilerdir, en büyük kabile Mossi kabilesidir. Zaten ülkenin tarihi de Mossi kabilesinin tarihinden ibarettir.

Mossiler'in bu bölgede 13. yüzyılda kurduğu devlet, sonraki yüzyıllarda genişlemiş ve güçlenmişti. Daha sonraki yıllarda komşularının etkisinde kalmasına rağmen, 19. yüzyılda Avrupalılar'ın bu topraklara gelmelerine kadar sürdü. Fransızlar 1896'da Fildişi Kıyı-

sı ile birlikte buraya da hâkim oldular. 1933'te Fildişi Kıyısı, Niger ve Fransız Sudanı kolonileri olmak üzere üçe ayrıldı, 1947'de de Yukarı Volta birlikten ayrıldı. Başlayan milliyetçilik hareketleri sonunda ülke 1958'de iç işlerinde bağımsızlık kazandı, 1960'ta da bağımsız hale geldi. 1966'da hükûmet darbesinden sonra ülke 4 yıl askerî bir cunta ile yönetildi. 1970'te yeni bir anayasa yapıldı. Ülkenin tek meclisli bir parlamentosu vardı. Ne var ki 1974 yılının şubatında anayasa kaldırıldığı gibi meclis de kapatıldı. Bugün ülkeyi hem cumhurbaşkanı, hem başbakan, hem de adalet bakanı olan General **Sangoulé Lamizana** yönetmektedir.

Yukarı Volta Afrika'nın en geri kalmış ülkelerinden biridir. Halkın bir kısmı vasıfsız işçi olarak Ghana ile Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti'ne çalışmaya giderler. Hint darısı, mısır, patates, pirinç, pamuk, yer fıstığı yetiştirilir. Sığır, koyun, keçi, eşek, domuz, at beslenir. Manganez çıkartılır. İhraç ettiği malların başında canlı hayvan, pamuk gelir.

Başlıca şehirleri: **Uagadugu** (Başkent) (105 000), **Bobo - Diulasso** (67 000), **Kudugu** (27 000)'dur.

BÜTÜN ORDUSU 1 750 KİŞİ!

Yukarı Volta'nın silâhlı kuvvetleri 1 750 kişilik bir piyade birliğinden meydana gelmektedir.

Tabii parklar Zaire'nin başta gelen özelliklerindendir. Yukarıda tedavi edilmek üzere yakalanan bir yavru fil görülüyor...

ZAİRE

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü 2 345 410
Nüfusu: 19 000 000
Başkenti: Kinshasa (1 323 000)
Dili: Fransızca, ayrıca Kisvahili, Tşiluba, Lingala, Kikongo gibi yerli dillerinin 400 kadar değişik lehçesi
Dini: Putperest, ayrıca 4 milyon kadar Katolik Hıristiyan, bir miktar da Müslüman vardır
Parası: Zaire

ZAİRE, Afrika'nın orta kesiminde bir zenci ülkesidir. Eski adı Kongo'ydu, öteki Kongo'dan «Leopoldville Kongosu», daha sonraları da «Kinshasa Kongosu» diyerek ayırdedilirdi. Ülke topraklarını Kongo nehri sular, çevresi balta girmemiş ekvator ormanlarıyla kaplıdır. Bol yağış vardır. Gerek ormanlarda, gerek uçsuz bucaksız savanlarda Afrika'ya mahsus hemen her çeşit hayvan yaşar.

Bu bölgeye ilk yerleşenlerin Bigmeler, ya da Buşmenler olduğu sanılıyor. Daha sonra gelen Bantu ırkından zenciler bu topraklarda krallıklar kurmuşlar, bunların en güçlülerinden olan Kongo, bu kesime kendi adını vermiştir. Zenciler uzun süre kendi aralarında, dış ülkelerle hemen hiç bir ilişkileri olmadan yaşadılar. Bu topraklara ilk gelen Avrupalı, seyyah **Henry Stanley** oldu. Belçika adına, Kongo nehri boyunca yaptığı bilimsel gezi sonunda bu kesim Avrupalılarca tanındı. Belçika Kralı **2. Leopold**,

ZENGİN BİR ELMAS VE BAKIR ÜLKESİ

Yeryüzünde, bir yılda çıkartılan elmasların üçte biri Zaire'deki elmas ocaklarında çıkartılır. Ülke aynı zamanda yeryüzünde en çok bakır çıkartılan ülkedir.

bu topraklarda bilimsel geziler yapılmasını istiyordu. Bu amaçla bir şirket kurdurarak, yerli şeflerle anlaşmalar yapılmasını sağladı. Kral, 1885'te toplanan Berlin Kongresi'nde, bu bölge hakkındaki isteklerini kabul ettirdi, böylece Hür Kongo Devleti'nin mutlak hükümdarı oldu. Ülke, 1908'de Belçika Kongosu adı altında bir sömürge haline getirildi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan milliyetçilik hareketleri Belçika Kongosu'nda da görüldü. Üç yıl süren mücadeleler sonunda ülke 1960'ta bağımsızlığını kazandı. Ne var ki ülkede iç çatışmalar başgösterdi. Belçika, kendi vatandaşlarını korumak için, Birleşmiş Milletler de Kongo Hükûmeti'nin daveti üzerine ülkeye girdiler. Liderlerden **Moise Çombe** ülkenin en zengin kesimi olan Katanga'nın ülkeden ayrıldığını bildirirken öte yanda Cumhurbaşkanı **Joseph Kasavubu** ile Başbakan **Patrice Lumumba** aralarında rekabete giriştiler. Ordu komutanı **Joseph Mobutu, Kasavubu'**nun tarafını tutunca, Başbakan **Lumumba** tutuklandı. Kaçıp Doğu Kongo'daki taraftarlarının yanına sığınmak istediyse de yakalanıp, öldürüldü. Fakat bütün Afrika'da bir kahraman haline geldi.

Bu karışıklık üç yıla yakın bir zaman sürdü. Merkezî hükûmet Birleşmiş Milletler'in de yardımıyla duruma hâkim olmayı başardı. Katanga, anavatan ile birleşti. Devam eden kargaşalıklar sonunda **Mobutu** kendini Cumhurbaşkanı ilân ederek, ülkeyi kendi başına yönetmeye başladı. 1964'te çıkan ayaklanma giderek büyüdü ancak ertesi yıl bastırılabildi. Fakat hükûmet buhranı ve iç karışıklıkların sonu gelmedi. Ülke 1971'de Zaire adını aldı.

Bugün ülkede Halk İhtilâl Hareketi Partisi iktidardadır.

Fildişi Kıyısı Cumhuriyeti'nin başkenti Abidjean yarım milyon nüfuslu, modern görünüşlü bir liman şehridir...

AFRİKA DEVLETLERİ TABLOSU

Adı	*Yüzölçümü Km.²*	*Nüfusu*	*Başkenti*
Botswana	600 370	700 000	Gaborone
Burundi	27 835	3 725 000	Bujumbura
Cezayir	2 293 190	14 300 000	Cezayir
Çad	1 284 010	3 670 000	Fort - Lamy
Dahomey	112 620	2 850 000	Porto Novo
Ekvator Guineasi	28 050	310 000	Malabo
Etyopya	1 221 900	26 700 000	Addis Ababa
Fas	458 730	16 800 000	Rabat
Fildişi Kıyısı	319 820	4 600 000	Abidjan
Gabon	267 665	500 000	Libreville
Gambia	11 295	400 000	Banjul
Ghana	238 540	9 400 000	Akkra
Guinea	245 855	4 300 000	Konakri
Güney Afrika C.	1 221 040	21 600 000	Pretoria
Kamerun	474 000	6 000 000	Yaunde
Kenya	582 645	12 090 000	Nairobi
Kongo	342 000	1 342 000	Brazzaville
Lesotho	30 355	1 050 000	Maseru
Liberya	111 370	1 230 000	Monrovia
Libya	1 759 540	2 140 000	Batı Trablus
Malagasy	587 040	7 550 000	Tannanarive
Malawi	94 080	4 850 000	Zomba
Mali	1 239 710	5 250 000	Bamako
Mavritius	2 045	890 000	Port - Lovis
Mısır	1 001 070	34 000 000	Kahire
Moritanya	1 030 700	1 230 000	Nowakchott
Nigeria	923 770	72 120 000	Lagos
Nijer	1 267 010	4 320 000	Niamey
Orta Afrika C.	622 985	2 500 000	Bangui
Rhodesia	390 620	5 870 000	Salisbury
Ruanda	26 340	3 890 000	Kigali
Senegal	196 720	4 110 000	Dakar
Sierra Leone	71 740	2 670 000	Freetown
Somalya	637 655	3 220 000	Mogadişu
Sudan	2 505 815	16 700 000	Hartum
Swaziland	17 365	450 000	Mbabane
Tanzanya	939 700	13 900 000	Dar ül Selam
Togo	56 600	1 960 000	Lomé
Uganda	235 885	9 600 000	Kampala
Yukarı Volta	274 200	5 800 000	Vagadugu
Zaire	2 345 410	19 000 000	Kinşasa
Zambia	746 255	4 700 000	Lusaka

Partinin başkanı cumhurbaşkanıdır. «Politik Büro» cumhurbaşkanı, meclis başkanı, iç ve dış işleri bakanlarıyla partinin ileri gelen 11 üyesinden meydana gelmektedir. Ülkenin resmî adı «Zaire Demokratik Halk Cumhuriyeti» dir.

Zaire büyük bir tarım ülkesidir. Ormanlar, dolayısıyla orman işleri, ülke ekonomisinde önemli yer tutar. Mısır, pirinç, tatlı patates, manyok, muz, yer fıstığı, şekerkamışı, kahve, kakao, pamuk, kauçuk ağacı ve çay yetiştirilir. Shaba'da (eski Katanga) bakır, Kalemie'de (eski Albertville) kalay, manganez, kobalt, çinko, kömür çıkartılır. Ayrıca altın, gümüş, elmas, uranyum gibi değerli maden ve kıymetli taşlar da çıkartılmaktadır. Turizm, özellikle ulusal parklar, ülkeye gelir sağlamaktadır. İhracatının üçte ikisini bakır meydana getirir. Geri kalanı diğer madenler ve tarım ürünleridir.

Zaire'nin silâhlı kuvvetlerinin esasını sayıları 7 000'e varan ve bunun içinde paraşütçü birliklerinin de dahil olduğu kara kuvvetleri meydana getirir. 60 000 kişilik jandarma iç güvenliği sağlar. Deniz kuvvetleri 8 değişik tipte 52 nehir gemisinden meydana gelir. Hava kuvvetleri İtalyanlar'ın teknik ve personel yardımıyla 1973'te kurulmaya başlanmıştır, modern savaş uçakları ısmarlanmıştır.

Zaire'de teknik ve tarım okullarına büyük önem verilmektedir. Genç aydınlar iki yıl süreyle köylerde öğretmenlik yapmaktadır.

Ülke idarî olarak başkent çevresi ve 8 muhtar eyalete bölünmüştür: Bu eyaletler Bandundu, Ekvator, Batı Kasai, Doğu Kasai, Shaba (eski Katanga), Kivu, aşağı Zaire (eski Orta Kongo), Yukarı Zaire (eski Doğu Eyaleti).

Başlıca şehirleri: **Kinshasa** (Başkent - eski Léopoldville), (1 323 000), **Kananga** (429 000), **Lumumbaşi** (eski Elisabethville) (318 000), **Mbuji Mayi** (256 000), **Kisangani** (eski Stanleyville) (230 000), **Bukavu** (134 000), **Kikwit** (112 000), **Latadi** (110 000), **Mhandaha** (108 000)'dır

ZAMBİA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 746 255 km.²
Nüfusu: 4 700 000
Başkenti: Lusaka (260 000)
Dili: İngilizce, ayrıca Bemba, Nyanja, Tonga, Lozi gibi yerli dilleri
Dini: Putperest, ayrıca Hıristiyan azınlık vardır
Parası: Zambia Kvaça'sı

ZAMBİA, Orta Afrika'da bir ülkedir. Eski adı Kuzey Rodezya olan Zambia toprakları yüksek bir yayla halindedir. Halkının hemen tamamını zenciler meydana getirir.

Ülkenin orta kesiminde, Taş Devri'nden kalma insan kalıntılarına rastlanması, burada çok eski zamanlardan beri insanların yaşadığını ortaya koymaktadır. 19. Yüzyılda bu kesime gelen Avrupalılar hem bakır, hem de köle ticareti yapmışlardır. Ülke 1924'te resmen İngiliz himayesine girmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlayan milliyetçilik hareketleri Zambia'da da görülmeye başlanmış, bunun sonucu olarak Nyasaland ve Rhodezya federasyonu kurulmuş, Afrikalılar'ın bunu benimsememeleri üzerine 1963'te federasyon dağılmış, Kuzey Rhodezya'nın bağımsızlık konusunda ısrar etmesi sonucu, İngiliz Milletler Topluluğu içinde bağımsızlık kazanmıştır.

1972'de muhalefetin kaldırıldığı Zambia'nın tek meclisli bir parlamentosu vardır. Meclis üyeleri ve Cumhurbaşkanı halk tarafından genel oyla seçilir.

Zambia'da mısır, tütün, yer fıstığı, pamuk yetiştirilir. Bakır, kurşun, çinko, manganez, kobalt çıkartılır. İhraç ettiği maddelerin başında bakır, çinko, kurşun, tütün gelir.

Zambia'nın 5 000 kişilik kara ve 1 000 kişilik kadar da hava ordusu vardır. Hava kuvvetleri İngiltere tarafından kurulmuş ve desteklenmiştir. Son yıllarda Yugoslavya'dan da teknik yardım almaktadır. 1966'da açılan bir üniversitesi vardır.

Başlıca şehirleri: **Lusaka** (Başkent) (260 000), **Kitwe-Nkana (180 000), Ndola** (151 000)'dır.

VİCTORİA ÇAVLANI

Zambia'daki ünlü Victoria çavlanına bu adı veren ünlü gezgin David Livingstone'dur. Çavlanda sular 108 m. yükseklikten aşağıya dökülmektedir.

Yeni Zelanda, Okyanusya adalarının bütün özelliklerini toplamış iki adadan meydana gelen devlettir. Nüfusunun büyük kısmı İngiliz asıllıdır.

İrili ufaklı pek çok adadan meydana gelen dünyanın bu beşinci kıtasında ancak yirmi milyon kadar insan yaşıyor!

OKYANUSYA

OKYANUSYA, öteki kıtaların aksine büyük bir kara parçası halinde değil, irili ufaklı pek çok adanın yer aldığı bir okyanus bölümüdür. Dünyanın, Okyanusya diye adlandırılan bölümündeki karaların toplam yüzölçümü 8 510 000 km.²'yi bulur. Avrupa'dan daha küçük olan bu kıtada pek az insan yaşar. 19 370 000. Yani Türkiye'mizin nüfusunun yarısından az fazla... Okyanusya'nın başlıca büyük karaparçaları bir kıta büyüklüğünde olan Avustralya ile, dünyanın sayılı büyük adalarından Yeni Zelanda ile Yeni Gine adalarıdır. Bu kıtadahi adalar Avustralya, Melanezya, Mikronezya ve Polinezya olmak üzere dört ana grupta incelenir. Okyanusya adalarında son zamanlara kadar Melanezya ve Polinezyalı yerliler çoğunluktaydı. Son yüzyılda İngiliz, Fransız ve Amerikalılar bu toprakları siyasal bakımdan kontrollarına almışlardır.

AVUSTRALYA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil Federal Cumhuriyet
Yüzölçümü: 7 686 850 km.²
Nüfusu: 13 250 000
Başkenti: Canberra (150 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Avustralya Doları

AVUSTRALYA, aynı adlı büyük kara parçasının üzerinde yer alan bir devlettir. Topraklarının büyük bir kısmı çöllerle kaplıdır. Orta kesimdeki akarsuların büyük bir kısmı daha denize ulaşamadan kuruyarak kaybolur. İklimi kuru ve sıcaktır. Yağışlar daha çok batı kesimde görülür.

Avustralya halkının hemen tamamı Anglosakson asıllıdır. Ülkede İngiliz kültürü hâkimdir. Ülkenin asıl yerlilerinin sayısı 100 000 kadardır, çok ilkel bir hayat yaşarlar. Bunların renkleri ve vücut yapıları kabilelere göre ayrı özellikler gösterir. Son yıllarda pek çok kişi gerek işçi olarak, gerek göçmen olarak Avustralya'ya gitmekte, yerleşmekte, çalışmaktadır.

Avustralya'ya ilk gelen beyazların Hollandalı, ya da İspanyol gemicileri olduğu sanılıyor. Ne var ki bunlar bu toprakların yeni bir kıta olduğunu bilmiyorlardı. 17. yüzyılda Hollandalı denizicler adanın kuzey kıyılarını dolaştılar, daha sonra da İngilizler doğu ve batı kıyılarını keşfettiler.

Amerika'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra mahkûmlarını Amerika'ya gönderemeyen İngiltere ilk defa 1787 yılında 800 kadar mahkûmu, 700 kişiyle birlikte buraya gönderdi. İlk gelenler bu yeni kıtada pek çok zorluklarla karşılaştılar. Yeni gelenlerle birlikte 1800 yılında İngiliz kolonisinin nüfusu 5 000'i buldu. Bunlar bu topraklarda koyun yetiştirmeye başladılar. Böylece Avustralya'nın başta gelen zenginliğinin temeli atılmış oldu.

Bu arada keşif gezileri devam ediyordu. Ülkeye «güney ülkesi» anlamına «Terra Australis» denmesi teklif edilince, bu kara parçasının bugünkü adı konmuş oldu. Kendi isteğiyle gelenlerin sayısı, mahkûmların sayısını geçmişti. Buradaki koloniler, 1900 yılında göç hareketlereini, günlük hayatı ve güvenlik işlerini düzenlemek amacıyla federal bir anayasa hazırladılar. İngiltere parlamentosunun bu anayasayı kabul etmesi üzerine de Avustralya, İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bir devlet haline geldi. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarına İngiltere'nin yanında katıldı.

İngiltere devlet başkanı, aynı zamanda Avustralya'nın da devlet başkanıdır. İngiltere kraliçesini, Avustralya'da bir genel vali temsil eder. Ayrıca bir de İcra Konseyi vardır. Aslında yönetim kabinenin ve başbakanın elindedir. Parlamento iki meclislidir.

Avustralya büyük bir tarım ülkesidir. Özellikle koyun yetiştiriciliğine büyük önem verilir. Yün, et ve sütlü besin maddeleri endüstrisi çok gelişmiştir. Tahıl, şekerkamışı ve çeşitli meyveler yetiştirilir. Demir, uranyum, boksit, manganez, kurşun, zirkon, nikel, ilmenit, çinko, altın, gümüş, bakır, kömür, kalay, tungsten ve petrol çıkartılır. Ağır maden endüstrisi ilerlemiştir.

Avustralya'nın büyük bir kısmı insanların yaşamasına elverişli değilse de buralarda

Sydney, Avustralya'nın en büyük, en modern şehirlerindendir. Ünlü köprüsü ve tiyatrosu şehrin sembolü haline gelmiştir...

YÜNDE BİRİNCİ

Dünyanın ihtiyacı olan yünün üçte birine yakın kısmı Avustralya'dan çıkmaktadır. Koyun, ülkenin başta gelen zenginlikleri arasında yer alır.

yerleşmenin yolları aranmakta, yetiştiricilik yapmaya çalışılmaktadır. Yol yapılamayan yerlerdeki yerleşme merkezleri ile bağlantı helikopterlerle sağlanmaktadır.

Avustralya silâhlı kuvevtleri 35 000 kişilik kara, 17 500 kişilik deniz, 23 000 kişilik de hava kuvvetlerinden meydana gelir. Ayrıca 22 500 kişilik de yedek sivil gücü vardır. Birleşik Amerika, Yeni Zelanda ve Avustralya'dan meydana gelen Anzus Savunma Örgütü'ne, ayrıca Güneydoğu Asya Seato Savunma Örgütü'ne bağlıdır. Eğitim parasız ve 6-15 yaşları arasında mecburidir. 15 üniversitesi vardır. Ülkenin uzak köşelerindeki çocuklar için «Hava Postası Okul Sistemi» kurulmuştur.

Başlıca şehirleri: **Canberra** (Başkent) (150 000), **Sydney** (2 800 000), **Melbourne** (2 498 000), **Brisbane** (866 000), **Adelaide** (843 000), **Perth** (701 000), **Newcastle** (346 900), **Wollongong** (203 000), **Hobarth** (153 000)'tır.

AVUSTRALYA'NIN EYALETLERİ

Adı	Yüzölçümü (Km.²)	Nüfusu	Başkenti
Güney Avustralya	948 371	1 172 800	Adelaide
Batı Avustralya	2 527 567	1 027 400	Perth
Yeni Güney Galler	801 507	4 589 600	Sydney
Queensland	1 736 595	1 823 595	Brisbane
Tasmanya	67 897	389 900	Hobart
Victoria	227 620	3 496 200	Melbourne
Kuzey Arazisi	1 356 176	85 500	Darwin
Başkent Arazisi	2 432	150 000	Canberra

AVUSTRALYA'YA BAĞLI TOPRAKLAR

PAPUASYA VE YENİ GİNE :

Papuasya, Yeni Gine adasının güneydoğu kesimidir. Yüzölçümü 234 798 km.², nüfusu 670 000'dir. Bu nüfusun 15 000 kadarı yerli değil, Avrupalı soyundan beyazdır. Başlıca şehri **Port Moresby** (66 000)'dir. D'Entrecasteaux, Trobiand, Woodlark, Lousiades adaları Papuasya'ya bağlıdır. Altın çıkartılır, kauçuk ağacı, kopra, kakao yetiştirilir. Timsah derisi işlenerek satılır.

Yeni ine adasının Avustralya'ya bağlı bir diğer kesimi de adanın kuzeydoğusudur. Yüzölçümü 180 523 km.², nüfusu 1 816 000' dir. Bu nüfusun 43 000 kadarı yerli değil, Avrupalı soyundan beyazdır. Başlıca şehirleri: **Raboul** (27 000) ve **Lae** (35 000)'dir. Bismarck takımadaları ile Batı Solomon adaları bu kesime bağlıdır Eskiden Almanya'nın denizaşırı topraklarından olan bu bölgede kopra, hindistan cevizi, kahve yer fıstığı, kakao yetişir, tahta endüstrisi gelişmiştir. Altın, gümüş çıkartılır. Avustralya'nın vesayet bölgesidir.

Avustralya bu iki bölgeye bağımsızlığını vermek üzeredir

NORFOLK: Avustralya'nın doğusunda, Yeni Zelanda'nın kuzeyinde küçük bir adadır. 1914' te Avustralya'ya verilmiştir. Yüzölçümü 34 km.², nüfusu 1 380' dir. Halkının büyük bir kısmı 1856'da isyan edip Bounty adlı yelkenli gemiyi ele geçirip bu adaya ayak basan asîlerin soyundan gelmedir. Başlıca yerleşme merkezi **Kingston**'dur. Meyve, sebze yetiştirilir. Turistik bir ada haline gelmiştir.

LORD HOWE ADASI: 13 km.² yüzölçümünde, küçük bir adadır. Pek az nüfusu vardır.

CHRİSTMAS ADASI: Yüzölçümü 135 km.², nüfusu 3 360. 1956'da Avustralya'ya bağlanmıştır. Fosfat çıkartılır.

COCOS ADALARI (KEELİNG): 27 mercan adasından meydana gelir. Toplam yüzölçümü 14 km.², nüfusu 611. 1955'te Avustralya'ya verilmiştir. Kopra yetiştirilir Havaalanı vardır

Yeni Gine yerlileri ilkel hayat yaşayan savaşçı insanlardır.

AVUSTRALYA'YA AİT GÜNEY KUTBU ARAZİSİ: Antarktika üzerindeki 6 000 000 km.²'den fazla geniş bir arazi parçasıdır. Buzlarla örtülüdür. Heard, Mac Donald ve Macquarie adaları da bu topraklara bağlıdır. Üzerinde keşif için gelen bilim adamlarından başka kimse yaşamamaktadır.

BATI SAMOA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topululuğuna dahil bağımsız devlet
Yüzölçümü: 2 849 km.²
Başkenti: Apia (29 000)
Dili: İngilizce ve Samoa yerli dili
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Tala

BATI SAMOA, Büyük Okyanus'ta, Honolulu ile Sydney deniz yolunun ortasında iki adadan meydana gelen bir devlettir. Savai'i (1 657 km.², 40 000 nüfus) ile Upolu (1 191 km.², 10 000 nüfus) nun dışında 5 küçük ada daha Batı Samoa devletine dahildir. Ayrıca üzerinde insanların yaşamadı

ğı birkaç küçük ada daha vardır. Adaların çevresi mercan resifleriyle çevrilidir. Ülke halkı Polinezya kökenlidir.

Samoa adalarına ilk gelen Avrupalı 1722'de bu sulara gelen Hollandalı denizci **Roggeveen** olmuştur. Daha sonraları 1830'da İngiliz misyonerleri gelmiş, gelenlerle yerli halk arasında müacdeleler oldu. 1889'da ülke bir kralın idaresinde birleşip bağımsızlığını ilân ettiyse de, kralın ölümünden sonra çeşitli anlaşmazlıklar çıktı. Sonunda adaların doğuda olanları Birleşik Amerika'ya, batıda olanları da Almanya'ya verildi.

1919'dan 1946'ya kadar Yeni Zelanda tarafından yönetilen Batı Samoa'da bağımsızlık mücadelesi başladı. Adalar 1956'da Birleşmiş Milletler'in kontrolu altında yine Yeni Zelanda'nın yönetiminde bırakıldıysa da 1962'de bağımsızlığını elde etti. Bugün İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil, bağımsız bir ülkedir. Anayasasına göre iki önemli aile olan Typua ve Malietoa ailelerine mensup iki kral birlikte ülkeye hükmederler. Bunların ölümünden sonra devlet başkanları, Millet Meclisi tarafından seçimle iş başına geleceklerdir. İcra kuvveti Başbakan'ın elindedir.

Batı Samoa'da kopra, muz, kakao yetişir. Ürünün fazlası ihraç edilir. Başlıca şehri, aynı zamanda başkenti ve en büyük limanı olan Upolu adasındaki **Apia** (29 000) şehridir.

SAVUNMASIZ BİR ÜLKE

Batı Samoa'nın kendi silâhlı kuvvetleri yoktur. Bu ülkenin savunmasını Yeni Zelanda üzerine almıştır.

Fiji

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğuna dahil bağımsız Cumhuriyet
Yüzölçümü: 18 270 km.²
Nüfusu: 550 000
Başkenti: Suva (90 000)
Dili: İngilizce, Hindu dili
Dini: Hindû, Protestan Hıristiyan, pek az Müslüman
Parası: Fiji doları

Fiji, Avustralya'nın doğusunda, Yeni Zelanda'nın kuzeyinde, 844 ada ve adacıktan meydana gelen bir adalar topluluğu üzerinde yer alan bir devlettir. Bu adaların ancak 106 tanesinde insan yaşar. En büyüğü Viti Levu (10 497 km.²) adasıdır. Bundan başka yüzölçümü 562 - 37 km.² arasında değişen 8 büyük ada daha vardır. Halkının büyük bir çoğunluğunu Hindûlar, Fijililer, Müslüman Hintliler ve Melezler meydana getirir. Volkanik olan bu adalar Yeni Zelanda'ya kuş uçuşu 2 300 km., Avustralya'ya da 2 600 km. uzaklıktadır.

Bu adaları ilk keşefden 1843'te **Abel Tasman** adındaki Hollandalı denizcidir. 19. yüzyılda ticaret amacıyla gelen Avrupalılar bu adalara ateşli silâhlar getirdikten başka halk arasında bazı salgın hastalıklar da getirerek yerli halkın rahatını kaçırdılar. Kabileler arasında çıkan savaşları önlemek amacıyla kabile reisleri İngiltere'nin duruma karışmasını istediler. İngiltere 1874'te bu adaları kendi topraklarına katarak karışıklıklara son verdi. Gerek salgın hastalıklardan gerekse çıkan karışıklıklardan halkın pek çoğu ölmüş, nüfus

124 EYALETİ VAR

Topraklarının genişliği Adana ilimizin topraklarından daha az, üstelik pek çok adadan meydana gelmesine rağmen Fiji toprakları 124 eyalete bölünmüştür.

çok azalmıştı. İngilizler Hindistan'dan pek çok sayıda Hindû getirerek çalıştırmaya başladılar.

Ülke 1970'te dominyon statüsü ile bağımsız bir devlet haline geldi. İlk seçimler ertesi yıl yapıldı. İki meclisli bir parlamentosu vardır. Temsilciler meclisi üyeleri seçimle, senato üyeleri ise çeşitli kuruluşlar tarafından tayinle iş başına gelir.

Fiji topraklarının ancak % 7 kadarı tarıma elverişlidir. Mısır, pirinç, manyok, şekerkamışı, muz, ananas, hindistan cevizi yetiştirilir, altın çıkartılır. Turizm endüstrisi gelişme yolundadır. Şeker, hindistan cevizi, altın, çimento ihraç eder. Ülkede güvenlik sayıları 1 000'i bulmayan bir polis kuvvetiyle sağlanmaktadır. Dış savunması İngiltere taraıfndan idare edilmektedir.

Fiji'nin başlıca şehri, aynı zamanda başkenti olan, **Viti Levu** adasının güney kıyısındaki **Suva** (90 000)'dır.

NAURU

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız devletlerin hakkına sahip özel üye

Yüzölçümü: 21 km.²

Nüfusu: 7 000

Başkenti: Makwa (4 000)

Dili: İngilizce, ayrıca Nauru dili

Dini: Hıristiyan

Parası: İngiliz lirası ve Amerikan doları

NAURU Büyük Okyanus'ta, Yeni Gine ve Avustralya'nın kuzeydoğu yönünde, ekvatorun hemen güneyinde küçük bir ada ve bu adanın üzerinde kurulu bir devlettir. Adanın çevresi 20 km. kadar olup mercan resifleriyle çevrilidir. Adada nüfusun yarısı yerli halktan, yarısı da Büyük Okyanus yerlilerinden, Çinliler'den ve Avrupalılar'dan meydana gelir.

Ada 1789'da İngiliz denizcisi **John Ferran** tarafından keşfedildi. 1888'de Almanya'nın sömürgelerinden biri oldu, Birinci Dünya Savaşı'nın başladığı yıl ise Avustralya tarafından işgal edildi, savaşın sonunda da Yeni Zelanda, Avustralya ve İngiltere'nin mandası oldu. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Japonlar taraıfndan işgal edildi. Savaşın sonunda Birleşik Amerika kuvvetleri tarafından kurtarılan ada 1968'de bağımsızlığını kazanmayı başardı.

Nauru, cumhuriyetle idare edilir. 18 kişilik bir parlamentosu vardır. Kabine de 5 bakandan kuruludur. Cumhurbaşkanını parlamento üyeleri seçerler. Nauru'nun ekonomisi yalnız fosfat ihracına dayanır.

Başlıca yerleşme merkezi, ayni zamanda da başkenti olan **Makwa** (4 000)'dır.

DÜNYANIN EN KÜÇÜK CUMHURİYETİ

Nauru, yeryüzünde cumhuriyetle yönetilen ülkelerin arasında en küçük olanıdır. Yüzölçümü Istanbul'daki Büyükada'nınki kadardır.

Tonga adalarının başlıca şehri 25 ooo nüfuslu Nuku'Alofa şehridir. Ülke turizmden her yıl önemli bir gelir sağlamaktadır...

TONGA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topululuğu'na dahil bağımsız krallık
Yüzölçümü: 700 km.²
Nüfusu: 113 000
Başkenti: Nuku' Alofa (25 000)
Dili: Tonga dili
Dini: Hıristiyan
Parası: Tonga Doları

TONGA Büyük Okyanus'un güney kesiminde, 150 kadar adadan meydana gelmiş bir takımada üzerinde kurulu bir devlettir. Bu takımadaların bir adı da «Dostluk Adaları»dır. İrili ufaklı bu adalar kuzeyden güneye doğru 7 grupta toplanmışlardır: Niuas, Vava'u, Ha' apai, Kotu, Nomuka, Otu Tollu ve Tongatabu. Bunların arasında gerek tarih, gerekse yö-

Genellikle volkanik yapıda olan Tonga adalarının çevresi tehlikeli kayalarla çevrilidir. Gemilerin yanaşması kolay olmaz...

netim bakımından en önemlisi Tongatabu, Ha'apai ve Vava' dır. Volkanik olan bu adalara ilk gelen Avrupalı Hollandalı denizci **Abel Tasman**'dır. Ülkenin elde yazılı bir tarihi olmadığından anlatılanlara göre 10. yüzyıla kadar gerileyen bir krallığın olduğu sanılmaktadır. 1616'da **Tasman**'ın keşfinden sonra bu adalara 1770'de Kaptan **Cook** geldi. Ülke halkı 1860'ta Hıristiyanlığı kabul etti, ardından da ülkede İngiliz himayesi yönetimi kuruldu. 1970 yılında da İngiliz Milletler Topluluğu içinde tam bağımsızlığını kazanmayı başardı.

Bugün meşrutî bir krallıkla yönetilen Tonga'nın millet meclisi 21 üyeden meydana gelir. Seçimler üç yılda bir yapılır. 1960'ta ilk defa kadınlar da oy kullanmışlardır.

Ülkenin bütün zenginliği kopra ve muza dayanır. Yetiştirilen bu ürünler ihraç edilir. Büyük Okyanus'taki gemilerin de uğrak yeri olması bakımından Tonga, turizmden de bir gelir elde etmektedir.

Ülkenin başlıca şehri, aynı zamanda başkent olan **Nuku' Alofa** (25 000)'dır.

VOLKANİK ADALAR ÜZERİNDE BİR KÜÇÜK KRALLIK

Tonga adalarının hemen hemen hepsi volkanik yapıdadır. 1946 yılındaki müthiş bir yanardağı indifaından sonra halk, dağın yer aldığı Niuafo'ou adasını terketmişse de, 1958'den sonra yeniden adaya yerleşmeye başlamıştır.

Yeni Zelanda'nın başkenti Wellington çevrenin en modern şehridir. Ülkeye, Avustralya'dan pek çok sayıda turist gelir...

YENİ ZELANDA

İdare şekli: İngiliz Milletler Topluluğu'na dahil bağımsız cumhuriyet.
Yüzölçümü: 268 675 km.²
Nüfusu: 2 930 000
Başkenti: Wellington (324 000)
Dili: İngilizce
Dini: Protestan Hıristiyan
Parası: Yeni Zelanda Doları

YENİ ZELANDA, Avustralya'nın 1 200 mil kadar güneydoğusunda iki büyük ada üzerinde yer alan bir cumhuriyettir. Bu iki ada Cook boğazıyla birbirinden ayrılır. Kuzeydeki ada volkaniktir. Yer yer yanardağ patlamaları olur, facialara yol açar. Adada ayrıca çok sayıda krater gölü vardır. Güneydeki adada ise yanardağ yoktur. İki adayı boydan boya kaplayan dağlar, «Yeni Zelanda Alpleri» diye isimlendirilir. Halkının %90 kadarı İngiliz asıllıdır. Geriye kalanı da Maoriler'dir. Maoriler'in sayısında çoğalma görülmektedir.

Polinezya kavimlerinden olan Maoriler güneydoğu Asya'dan 1359 yıllarında bu adalara gelmişlerdir. Yeni Zelanda'yı ilk keşfeden beyaz ise 1642 yılında bu sulara gelen Hollandalı denizci **Abel Tasman**'dır. Kıyı 1769'da Kaptan **Cook** ve gemisindekiler tarafından gezilmiş, 1790 yılına doğru da İngiliz balina avcıları bu kıyılarda yerleşmeye başlamışlar-

ZENGİN BİR ÜLKE

Yeni Zelanda'da, yapılan istatistiklere göre kişi başına düşen millî gelir 31 000 Türk lirası kadardır. Bu bakımdan Batı Almanya, Avustralya, Danimarka, Fransa, İsveç, Katar, Kosta Rika, Kûveyt, Lüksemburg, Norveç gibi kişi başına düşen millî geliri yüksek ülkeler arasında yer almaktadır.

Yeni Zelanda görülmeye değer tabiat manzaralarıyla gerçekten güzel bir ülkedir. Ülkede yaz-kış turist eksik olmaz.

YENİ ZELANDA'NIN DIŞ TOPRAKLARI

COOK ADALARI: Büyük Okyanus'un güneyinde iki grup halinde toplanmış küçük adalardır. Toplam yüzölçümü: 241 km.^{2}, nüfusu 20 000 kadardır. Güney grubu 8 adadan, kuzey grubu da 7 adadan meydana gelir. Başlıca şehri **Rarotonga**'dır. 1888'de İngiliz himayesi iken 1901'de Yeni Zelanda'ya verilmiştir. 1965'ten itibaren Yeni Zelanda'ya bağlı olmakla birlikte iç işlerinde bağımsızdır. Portakal ve benzeri meyveler, Hindistan cevizi, kopra, domates, kahve, muz yetiştirilir. Bunların büyük bir kısmı Yeni Zelanda'nın aracılığı ile başka ülkelere satılır.

KERMADEC ADALARI: 33,7 km.^{2} yüzölçümündeki bu adaların herbirinde bir meteoroloji istascyonu vardır. Pek az sayıda bilim adamından başka kimse yoktur. Zaman zaman gemilerle gidilerek oradakilerin ihtiyaç maddeleri bırakılmaktadır.

TOKELAU ADALARI: Batı Samoa'nın 300 mil kadar kuzeyinde 3 atolden meydana gelmiştir. 10 km.^{2} yüzölçümündedir, nüfusu 1 600 kadardır. Eskiden Gilbert ve Ellice adalarına bağlı iken 1949'da Yeni Zelanda'ya bağlanmıştır. Kopra yetiştirilir. Halkın hemen hemen hepsi Polinezyalıdır.

NİUE ADASI: 259 km.^{2} yüzölçümünde tek bir atoldür. Başlıca yerleşme merkezi 900 nüfuslu **Alofi**'dir. 1901'de Yeni Zelanda'ya verilmiştir. Muz, kopra, tatlı patates yetişir. Bunların büyük bir kısmı Yeni Zelanda'nın aracılığı ile dış ülkelere ihraç edilir. Halkının hemen hemen tamamı Polinezyalıdır.

ROSS BÖLGESİ: 414 000 km.^{2} yüzölçümündeki bu topraklar Güney Kutbu üzerindedir. Bilim adamları ve yardımcılarından başka kimse yaşamaz. 1923'ten itibaren Yeni Zelanda'nın toprakları arasında yer almaktadır. Uzak aralarla gemiler uğramakta, bilginler için gerekli malzemeyi getirmektedir. Son zamanlarda uçaklarla da bağlantı kurulmaktadır.

dır. Yerleşenlerin çoğu asker kaçaklarıydı, bu topraklarda yaşamak için tarımla da uğraşmaya başlamışlardır. O sıralarda kurulan Yeni Zelanda Şirketi 1840 yılından itibaren bu yeni topraklara yapılan göç hareketlerini düzenleme işine girişti ve bugünkü **Wellington** şehrinin bulunduğu yerde büyük bir yerleşme merkezi kuruldu.

Maoriler adada, İngilizlerin hükümdarlığını tanımak zorunda kaldılar. Ama adanın sahibi kendileri olacaktı. İngiltere başlangıçta bu şartlara uyduysa da sonra sözünü tutmayarak 1845 - 48, 1860 - 70 yılları arasındaki karışıklıkları silâh gücüyle kanlı bir şekilde bastırdılar.

1861'de bu topraklarda altın bulunması, adaya yapılan göç hareketini hızlandırdı. Yeni Zelanda 1907'de dominyon haline geldi, Bugün de İngiltere ülkede bir genel vali tarafından temsil edilmektedir. Yeni Zelanda İngiliz Milletler topluluğunun kendi kendini yöneten bir üyesidir. Başbakan ve kabine üyeleri parlamento üyeleri tarafından seçilir. Seçimler üç yılda bir yapılır.

Yeni Zelanda'nın nüfusu 1858 yılında 115 000 kadarken yirmi yıl içinde 3 misli birden artmış, daha sonraki yıllarda da hızla artarak yirminci yüzyılın başında 815 000'e erişmişti. On yıl sonra 1 milyonu bulan nüfus, 1956'da 2 milyonun üzerine çıkmıştır.

Yeni Zelanda büyük bir tarım ülkesidir. Ülke topraklarının %42'si geniş otlaklar halindedir, ormanlar %22 oranında yer kaplar. %33 kadarı da tarıma elverişli değildir. Buğday, arpa, yulaf, mısır ekilir. Koyun, sığır ve domuz beslenir. Maden kömürü çıkartılır. Turizm gelişmiştir. Ülkede et ve yün ve sütlü madde-

ler endüstrisi önemli bir yer tutmaktadır. Et, tereyağı, peynir, yün, deri ihraç eder. Ticaretinin büyük bir kısmını Avustralya, Japonya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ile yapmaktadır. Bunların karşılığında da ihtiyaç maddeleri, bu arada petrol, kimyasal maddeler, ilâç, tekstil, motorlu araç ve parçaları ithal etmektedir.

Yeni Zelanda'nın silâhlı kuvvetleri 18 000 kişilik kara, 5 000 kişilik deniz ve 4 300 kişilik hava ordusundan meydana gelir. 100 kadar savaş uçağı vardır. Eğitime büyük önem verilmektedir. 6 üniversitesi vardır.

Yeni Zelanda'nın Avustralya ile yakın ticaret ve ekonomi ilişkileri vardır. Uçaklar ve gemilerle devamlı bağlantı kurulmuştur.

Yeni Zelanda'nın başlıca şehirleri: **Wellington** (Başkent) (324 000), **Auckland** (698 000), **Christchurch** (302 000).

Okyanusya'da volkanik yapılı adalar ve mercan adaları çoğunluktadır. Bazıları zaman zaman sular altında kaybolur.

OKYANUSYA DEVLETLER TABLOSU

Adı	*Yüzölçümü (Km.²)*	*Nüfusu*	*Başkenti*
Avustralya	7 686 850	13 250 000	Canberra
Batı Samoa	2 849	150 000	Apia
Fiji	18 270	550 000	Suva
Nauru	21	7 000	Makwa
Tonga	700	113 000	Nuku' Alofa
Yeni Zelanda	268 675	2 930 000	Wellington

Türkiye, endüstri alanında ilerlemeler kaydetmesiyle birlikte yine de bir tarım ülkesidir. Ülkenin her köşesinde tarım çalışmaları önemli bir yer tutar, halkın dörtte üçü tarımla uğraşır.

Asya ile Avrupa arasında bir köprü gibi uzanan Anadolu ve Trakya yarımadası üzerinde yer alan, geçmişiyle gurur duyan, geleceğe ümitle bakan

TÜRKİYE

DÜNYANIN en eski yerleşme bölgelerinden biri olduğu bilinen Anadolu'da yapılan kazılarda 5 000 yıllık uygarlık eserleri çıkartılmıştır. Tarihin çok eski devirlerinden beri bu topraklardan pek çok kavim gelip geçmiş, çeşitli uluslar bilim ve sanat alanlarında pek çok eser bırakmışlardır. Türklerin bu topraklara gelmeleri 11. yüzyıla rastlar. Önce Selçuk Türkleri, daha sonra da Osmanlı Türkleri bu toprakları ana vatan bilmişler, kurdukları devletin sınırlarını üç kıta üzerinde genişleterek tarihin en büyük imparatorluklardan birini, Osmanlı İmparatorluğunu kurmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti ise yarım yüzyıllık geçmişiyle genç bir devlettir. Geçmisiyle gurur duymakta, geleceğe ümitle bakmaktadır.

Bugün yeryüzündeki tek hür ve bağımsız Türk Devleti :

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

TÜRKİYE, Asya ile Avrupa arasında uzanan, üç tarafı denizlerle çevrili Anadolu yarımadası ile, Trakya üzerinde yer alır. Sovyet Rusya'nın dışında, bütün öteki Avrupa ülkelerinden daha büyüktür. Nüfus bakımından da Sovyet Rusya, Almanya (Batı), Fransa, İngiltere, İtalya'dan sonra gelir. İspanya ve Polonya ile yaklaşık olarak aynı nüfusa sahiptir. Kilometre kareye 44 kişi düşer.

Türkiye'nin üzerinde yer aldığı toprakların ortalama yüksekliği 1 132 m. kadardır. En yüksek noktası ise doğu sınırında yükselen Ağrı dağıdır: 5 165 m. Ülke yüzölçümünün yarısından fazlasının denizden yüksekliği 1 000 m.'nin üzerindedir. Yarımada geniş ve yüksek bir yayla görünüşündedir.

Türkiye kuzey yarıküresinde, 36. ve 42. paraleller arasında bulunduğu için yarı tropikal bir iklimi vardır. Bu nedenle doğu kesimlerinde ısı sıfırın altındayken, güney ve batı kıyılarında denize girilebilecek ısıdadır. Bu özelliği Türkiye'nin turistik değerini artırmaktadır. Anadolu'nun kuzeyi ve batısı yağışlara açıktır. Kuzeydoğu kesiminde ise, özellikle Rize çevresinde yılda 2 500 mm. kadar yağış düşer, ama orta kesimde, özellikle Konya ovasında bu miktar 400 mm.'ye kadar düşer.

Türkiye, Orta Anadolu'nun dışında her bölgesi sulaktır, irili ufaklı pek çok akarsu ülke topraklarını sular. Büyük nehirlerden Fırat, Dicle ve Aras ülke topraklarından doğar, sınırı geçerek yabancı ülkelerin topraklarından denize dökülür, ama Kızılırmak, Yeşilırmak, Sakarya, Susurluk, Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz, Seyhan ve Ceyhan gibi akarsular kendi topraklarımız üzerinde doğar, yine kendi kıyılarımızdan denize kavuşur.

İdare şekli: Cumhuriyet
Yüzölçümü: 780 576 km.²
Nüfusu: 35 666 548
Başkenti: Ankara (1 208 791)
Dili: Trkçe
Dini: Müslüman (Ayrıca 106 000 Ortodoks, 71 000 Gregoryan, 44 000 Musevi, 25 000 Katolik, 17 000 Protestan 10 000 kadar da Hıristiyanlığın çeşitli mezheplerinden kimse vardır.)
Parası: Türk Lirası

Göller, ülkenin bütün yüzölçümünün ancak % 2'si kadar bir alan kaplar. En büyük gölümüz 3 764 km.² yüzölçümü olan Van gölüdür, üzerinde devamlı olarak feribot seferleri yapılır. İkinci büyük gölümüz Tuz gölü ise pek sığ bir göldür, yer yer bataklık halindedir. En derin yeri 2 m.'yi ancak bulur, bir baştan ötekine at sırtında katetmek mümkündür. Diğer önemli göller Beyşehir, Eğridir, Burdur, Akşehir, İznik, Apolyont, Manyas, Sapanca gölüdür. İstanbul'un kullanma suyunun sağlandığı Terkoz gölünün de ayrı bir değeri vardır. Son yıllarda yapılan Sarıyar, Kemer, Seyhan ve Keban gibi barajlar da birer büyük göl niteliğindedir.

Kurtuluş Savaşı sıralarında basit bir kasaba görünüşünde olan bugünkü başkent Ankara 1 200 000 nüfuslu modern bir şehirdir.

216 000 nüfusuyla Türkiye'nin altıncı büyük şehri olan Eshişehir her şeyden önce tarımda başta gelen ilin merkezidir.

Türkiye Türkler'in vatanıdır. Türkler'in kökeni Orta Asya'ya kadar uzanır. Dünyanın en eski kavimlerinden sayılan Türkler, Asya, Avrupa ve Afrika'da 60'a yakın devlet kurmuşlardır.

Anadolu yarımadası, yeryüzünün en eski yerleşme bölgelerindendir. Alacahöyük ve çevresinde yapılan bilimsel kazılarda 5 000 yıllık medeniyet eserleri ortaya çıkartılmıştır. Bu topraklara gelip yerleşen Asurlar ve Hititler Anadolu'nun ilk uygar kavimleridir. M.Ö. 2000 yıllarında yaşayan bu uygarlıkların yanında, batı kesiminde Ege ve Akdeniz kıyılarında Mikenalılar bulunuyordu. Hititler'in yerini alan Frikyalıların Traklar ile yakınlığı vardır. Frikyalılar sonra yerini Lidya, Kariya, Likya devletlerine bıraktı. Batı Anadolu'nun kıyı kesiminde de İyonlular yaşıyordu.

M.Ö. 4. yüzyıl sıralarında Ege kıyılarında Yunan uygarlığı hâkim olmaya başladı. Beş yüzyıl sonra bu uygarlık yerini Roma İmparatorluğu uygarlığına bıraktı. Günümüzde Anadolu'da, özellikle kıyı kesiminde eski Yunan ve Roma uygarlığından kalma pek çok eser bulunmaktadır.

Türkler'in Anadolu'ya gelmeleri 11. yüzyıla rastlar. Selçuklu Sultanı Alpaslan 26 ağustos 1071'de, Anadolu yarımadasının kapısı sayılan Doğu Anadolu'da, Malazgirt meydan savaşında Bizans ordusunu yenerek bu ülkeyi Türk boylarına açtı. Selçuk Türkleri, Anadolu'da yerleşerek burada devlet kurdular. Bu devletin parçalanması sonucunda da Türkler çok sayıda irili ufaklı beyliklere ayrıldılar.

Bugünkü Bilecik ilinin Söğüt ilçesinin bulunduğu yere yerleşen «Kayı» boyu Selçukluları Bizans akınlarına karşı koruyorlardı. O sıralarda nüfusları 4 000 kişi, toprakları da yaklaşık olarak ancak 2 000 km.² kadardı. 1281'de Kayı boyunun beyi **Ertuğrul Gazi** öldüğü zaman yerine oğlu **Osman Bey** geçti. **Osman Bey** Bizanslılarla yaptığı savaşlarla topraklarını genişletti.

Osmanlı İmparatorluğu 6 yüzyıl kadar sürdü. Bu süre içinde de 36 hükümdar tahta çıktı. Osmanlı Devleti başlangıçta «Osmanlı Beyliği» adını, devlet reisleri de «Bey» ve «Gazi» adlarını taşıyordu. Sonraları «Padişah» denmeye başlandı. Devlet de üç kıtaya yayılmış bir imparatorluk halini aldı. Sultan sıfatı ise 3. padişah olan Murat'tan itibaren başlar. Yavuz Sultan Selim'den sonrakiler aynı zamanda «Halife» ünvanını taşıdılar.

Devletin kurulup genişlemesinde, Orta Avrupa ve Mısır'a kadar seferler yapılmasında her biri gerçek birer devlet reisi niteliğindeki padişahların payı büyük oldu. **Fatih Sultan Mehmet** 1453'te İstanbul şehrini fethederek hem Doğu Roma İmparatorluğu olan Bizans'ı tarih sahnesinden yok etti, hem de Ortaçağ'ın kapanarak Yeniçağ'ın açılmasına yol açtı. Kanunî Sultan Süleyman zamanında imparatorluk ihtişamının zirvesine çıktı. Fakat daha sonraları çeşitli nedenlerle ülke eski gücünü kaybetmeye başladı. İleri görüşlü padişahlar devleti kurtarmak için reform hareketlerine girişti lerse de köklü bir sonuç alamadılar.

Osmanlı İmparatorluğu 20. yüzyıla zor koşullar altında çıktı. Birinci Dünya Savaşı'ndan büyük kayıplarla çıkan va-

Kurtuluş Savaşı'mızın sembolü olan Afyon Zafer anıtı.

tan toprakları 1919'da düşman kuvvetleri tarafından işgal edildi. **Gazi Mustafa Kemal Paşa'** nın önderliğinde başlatılıp yürütülen Kurtuluş Savaşı, işgal kuvetlerinin vatan topraklarını terketmeleri ve Anadolu içlerine kadar ilerlemiş olan Yunan kuvvetlerinin denize dökülmesiyle sonuçlandı.

1 kasım 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi son padişah **Vahdettin**'in padişahlığını kaldırdı. Yerine 29 ekim 1923'te Cumhuriyet idaresi kuruldu. İlk Cumhurbaşkanı **Mustafa Kemal Atatürk** oldu. Cumhuriyetin ilk on beş yılı Türkiye batılılaşma ve kalkınma savaşına girdi. Hilâfet kaldırıldı (3 mart 1924), öğretim birliği uygulanmaya başlandı (3 mart 1924), şapka devrimi yapıldı (25 kasım 1925), uluslararası takvim ve saat kabul edildi (26 aralık 1925) bunu Medenî Kanun'un (17 şubat 1926) ve Laikliğin (9 nisan 1928) kabulü izledi. Harf devrimi yapıldı (1 kasım 1928). Yollar yapılıyor, fabrikalar kuruluyor, okullar açılıyordu.

10 kasım 1938'de Atatürk'ün ölümü üzerine cumhurbaşkanlığına **İsmet İnönü** getirildi. Ne var ki 1939 - 1945 yılları arasında İkinci Dünya Savaşı boyunca Türkiye zor günler geçirdi, fakat savaşa fiilen katılmadı. Savaş sonrasında tek partili dönemden çok partili döneme geçme çalışmalarıyla ülkede modern demokrasi anlayışı kökleşmeye başladı. 1950 yılında iktidar, Cumhuriyetin kuruluşundan beri iktidarda olan Cumhuriyet Halk Partisi'nden, Demokrat Parti'ye geçti. 27 mayıs devrimiyle 1960'ta Demokrat Parti'nin devrilmesi üzerine Türkiye önce Millî Birlik Hükümeti ile yönetildi, sonra yönetim Kurucu Meclis'in açılması üzerine yeniden sivillere geçti.

Türkiye'nin incisi Istanbul'dan bir görünüş: Üsküdar meydanı ve Mimar Sinan'ın en ünlü eserlerinden Mihrimah Camii...

Bugün Türkiye parlamenter demokrasiyle yönetilmektedir. 1961 Anayasası'na göre Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu'ndan meydana gelmektedir. Millet Meclisi 450 kişilik, Cumhuriyet Senatosu da 150 kişiliktir. Ayrıca Cumhurbaşkanı tarafından seçilen 15 üyesi vardır. 27 Mayıs Devrimi'ni gerçekleştiren Millî Birlik Komitesi başkan ve üyeleri, eski cumhurbaşkanları, Cumhuriyet Senatosu'nun tabiî üyeleridir. Senato üyeliğinin süresi 6 yıldır. Üyelerinin üçte biri iki yılda bir yapılan seçimlerle yenilenir.

Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kendi üyeleri tarafından gizli oyla seçilir, 7 yıl görevde kalır, iki sefer cumhurbaşkanı seçilemez. Başbakanı Cumhurbaşkanı seçer ve ondan hükümeti kurmasını ister.

Türkiye son yıllarda endüstri alanında yaptığı kalkınma hamlelerine rağmen bir tarım

Karadeniz kıyılarının en güzel köşelerinden biri de Giresun'dur. Türkiye'de en çok fındık Giresun ve çevresinde yetişir.

İzmir, yarım milyonu aşan nüfusuyla Türkiye'nin üçüncü, Ege bölgesinin de en kalabalık şehri, işlek bir limanıdır.

TÜRKİYE'NİN İL NÜFUSLARI

(25 ekim 1975 sayımına göre)

01	Adana	1 035 375	35	İzmir	1 430 368
02	Adıyaman	305 200	36	Kars	663 088
03	Afyonkarahisar	542 752	37	Kastamonu	446 864
04	Ağrı	292 976	38	Kayseri	610 287
05	Amasya	309 777	39	Kırklareli	257 477
06	Ankara	2 023 031	40	Kırşehir	212 083
07	Antalya	576 828	41	Kocaeli	383 552
08	Artvin	225 751	42	Konya	1 289 500
09	Aydın	567 360	43	Kütahya	452 553
10	Balıkesir	752 595	44	Malatya	515 003
11	Bilecik	138 754	45	Manisa	793 366
12	Bingöl	178 331	46	Kahramanmaraş	523 153
13	Bitlis	185 284	47	Mardin	457 693
14	Bolu	402 774	48	Muğla	372 089
15	Burdur	210 515	49	Muş	233 919
16	Bursa	847 605	50	Nevşehir	231 873
17	Çanakkale	360 337	51	Niğde	408 684
18	Çankırı	263 479	52	Ordu	607 319
19	Çorum	521 277	53	Rize	317 604
20	Denizli	511 804	54	Sakarya	455 640
21	Diyarbakır	575 283	55	Samsun	822 318
22	Edirne	318 318	56	Siirt	330 111
23	Elâzığ	378 349	57	Sinop	264 653
24	Erzincan	277 647	58	Sivas	729 233
25	Erzurum	685 955	59	Tekirdağ	296 898
26	Eskişehir	463 485	60	Tokat	544 442
27	Gaziantep	604 756	61	Trabzon	662 412
28	Giresun	447 266	62	Tunceli	159 672
29	Gümüşhane	282 466	63	Urfa	542 128
30	Hakkâri	102 927	64	Uşak	208 388
31	Hatay	596 201	65	Van	326 069
32	İçel	596 324	66	Yozgat	469 520
33	Isparta	300 391	67	Zonguldak	742 255
34	İstanbul	2 995 191			

ülkesidir. Topraklarının 245 270 km.²'si işlenmiş toprak halindedir. Bağlık, zeytinlik ve meyve ve sebze bahçeleri de 30 870 km.²'lik bir alan tutar. Ormanlar ise 182 730 km.² kadardır. Toprakların %38'i çayırlık, %33,6'si işlenmiş toprak, %16,1'i de ormanlıktır. Toprak, pek çok bölgede genellikle mümbittir. Halkın %77'si tarımla uğraşır. Buğday, arpa, mısır, çavdar, yulaf, şekerpancarı, tütün, pirinç, portakal ve benzeri meyveler, fındık, zeytin, üzüm ve incir, pamuk yetiştirilir. Şarapçılık, zeytinyağcılık gelişmiştir. Üzüm ve incirin büyük bir kısmı kurutulur.

Yapılan sayımlara göre Türkiye'de 37 milyon kadar koyun, 15 milyon kadar keçi, 4,5 milyon Ankara keçisi, 13 milyon kadar sığır, 1 milyon 800 bin eşek, 1 milyon kadar at, 1 milyon kadar da manda olduğu tesbit edilmiştir. Son yıllarda her yıl 47 000 ton yün ve 7 000 ton da moher üretilmektedir.

Türkiye maden bakımından da zengindir. Kömür, linyit, demir, antimuan, krom, bakır, manganez, çinko, boraks, kükürt, eskişehir taşı çıkartılmaktadır.

Türkiye, dünyada Sovyet Rusya ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nden sonra krom çıkartan üçüncü ülkedir. Yeryüzünde demir ve bakırın ilk defa Anadolu'da işlendiği kesinlikle belli olmuştur.

Son istatistiklere göre çıkartılan maden miktarı şöyledir:

Kömür	4 611 000	ton
Linyit	4 786 000	»
Krom	650 000	»
Kükürt	21 000	»
Manganez	14 000	»
Demir cev.	1 954 000	»
Bakır	17 000	»

Bugün Türkiye'de petrol de

Istanbul Boğazı, Asya ile Avrupa'nın birbirine en çok yaklaştığı yerdir. Istanbul, Boğaz'ın iki yakasına yayılmış durumdadır

çıkarılmakta ve işlenmektedir. İlk olarak 1940'da Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından Raman'da Maymune mevkiinde petrol bulunmuştu. İkinci Dünya Savaşı sırasında araştırmalara ara verildiyse de sonraları devam edilerek Güneydoğu Anadolu'nun pek çok bölgesinde petrol yatakları bulunduğu saptandı. Bugün bunların pek çoğu işletilmekte, rafinerilerde kullanılabilir hale getirilmektedir. 1968'de çıkartılan petrol 3 104 000 ton iken bu rakam 1969'da 3 623 000 tona, 1970'te 3 542 000 tona, 1971'de 3 452 000 tona, 1972'de de 3 388 000 tona yükselmiştir. Ayrıca yurdun pek çok kesiminde, özellikle Trakya'da yeni petrol araştırmaları yapılmaktadır. Bu arada Ege ve Marmara denizinde de araştırmalar yapılmışsa da henüz olumlu bir sonuç alınamamıştır. 494 km.'lik Batman - İskenderun boru hattı 4 ocak 1967'de açılmıştır. Üretilen peterol yurt ihtiyacı için yeterli olmadığı için ayrıca dış ülkelerden de petrol getirtilmektedir.

Türkiye'de endüstri dalları özellikle Cumhuriyet'in ilânından sonra hızla gelişmektedir. Küçük el sanatlarının yanıbaşında, ağır endüstri de yurt ihtiyacını karşılayacak duruma gelmiştir. 1972'de 8 430 000 ton çimento, 232 000 ton kâğıt, 1 340 000 ton pik demir, 1 440 000 ton çelik üretilmiştir. Demir ve çelik endüstrisi Karabük, Ereğli ve İskenderun'dadır. Tabiî enerji kaynaklarının gelişmesiyle yakından ilgili olan Türkiye endüstrisi her yıl büyüyüp gelişmektedir. Tabiî enerji kaynaklarımız olan barajlardan başka linyit kömürü ile çalışıp enerji sağlayan santrallar da çoğalmaktadır.

Türkiye'nin iç ve dış ticareti hızla gelişmekteyse de, 1950'den sonra dış ticaret dengesi daima aleyhte işlemektedir. Ham madde satıp, yapılmış madde almaktadır. İhraç ettiği malların başında pamuk, tütün, yaş ve kuru yemiş, canlı hayvan, yağlı tohumlar, sakatat ve yiyecek artıkları, demir, krom, manganez ve diğer madenler, deri, yapağı ve yün, bakır ve bakırdan yapılmış eşya önemli yer tutmaktadır. Buna

Çorum tipik bir Anadolu kentidir, Samsun yolunun üzerindedir.

NÜFUSU 70 000'İN ÜZERİNDE OLAN ŞEHİRLER

(1970 sayımına göre)

İstanbul	2 274 630
Ankara	1 208 791
İzmir	520 686
Adana	351 655
Bursa	275 917
Eskişehir	216 330
Gaziantep	225 881
Konya	200 760
Kayseri	167 696
Diyarbakır	138 657
Erzurum	134 655
Samsun	134 272
Sıvas	132 527
Malatya	130 340
İzmit	123 016
Mersin	114 302
Elâzığ	108 337
Kahramanmaraş	105 206
Adapazarı	101 590
Urfa	100 231
Antalya	95 185
Kırıkkale	91 694
Balıkesir	85 032
Denizli	83 583
İskenderun	81 639
Trabzon	81 528
Tarsus	78 033
Zonguldak	72 688
Manisa	70 022

Muğla iline bağlı Bodrum, Ege kıyılarımızın başta gelen turistik şehirlerimizdendir. Şehirde yaz - kış turist eksik olmaz.

karşılık makine, madensel maddeler, kimyasal maddeler, plastik ve lastik, kâğıt malzemesi, tekstil maddeleri, çeşitli maden, motorlu araç, petrol, ölçü aletleri ve hassas aletler ithal etmektedir.

Son yıllarda Türkiye turizmi hızlı bir kalkınma çabası içindedir. 1973'te 1 243 000 yabancı turist gelmiş, 90 000 000 dolara yakın bir miktar para bırakmışlardır. Marmara ve Ege kıyılarımız, Orta Anadolu' da Göreme, büyük şehirler, müzeler, sanat eserleri, yaz aylarında tatil geçirme imkânları çok sayıda yabancının Türkiye'yi tercih etmesindeki başlıca neden olmaktadır.

Türkiye'de ilk öğretim parasız ve mecburidir. 1927 yılında 6 yaşın üzerindeki nüfusta okuma - yazma bilenlerin, bilmeyenlere oranı %10,6 kadardır. Bu oran 1935'te 19,2'ye, 1945'te %29'a, 1955'te %40,9'a, 1965'te %48,7'ye, 1970'te de %49'a yükseldi. Son istatistiklere göre resmî ve özel olmak üzere 30 000'den fazla ilkokulda 141 000 öğretmen çalışmakta ve 5 101 000 öğrenci okumaktadır. Ortaokul sayısı 1 900 kadardır, 24 000 kadar öğretmeni, 895 000 kadar öğrencisi vardır. Lise sayısı ise 542 olup, 11 000 öğretmeni, 271 000 öğrencisi vardır. Meslek ve teknik okul sayısı ise 936 olup 15 500 öğretmeni ve 263 000 öğrencisi vardır. Üniversite ve yüksek okul özelliğine sahip 161 kuruluşta da 11 000 öğretmen görevli olup 170 000 kadar öğrenci okumaktadır.

Türkiye'nin silâhlı kuvvetlerinin toplamı 455 000 kişi kadardır. Bunun 365 000 kişisi kara kuvvetlerinde, 40 000 kişisi deniz kuvvetlerinde, 50 000 kişisi de hava kuvvetlerindedir. Kara kuvvetleri 1 zırhlı tümen, 11 piyade tümeni, 4 zırhlı tugay, 3 motorlu piyade tugayı, 1 paraşüt tugayı, 1 zırhlı süvari alayı ile ayrıca 2/SSM

TÜRKİYE'NİN DİPLOMATİK İLİŞKİLERİ OLAN ÜLKELER

Afganistan
Almanya (Batı)
Amerika
Birleşik Devletleri
Arjantin
Arnavutluk
Avustralya
Avusturya
Belçika
Brezilya
Bulgaristan
Cezayir
Çekoslovakya
Çin
Danimarka
Etyopya
Fas
Finlandiya
Fransa
Ghana
Hindistan
Hollanda
Irak
İndonezya
İngiltere
İran
İspanya
İtalya
İsveç
İsviçre
Japonya
Kanada
Kenya
Kıbrıs
Kore (Güney)
Kûveyt
Libya
Lübnan
Macaristan
Meksika
Mısır
Nigeria
Norveç
Pakistan
Polonya
Portekiz
Romanya
Saudi Arabistan
Senegal
Sovyet Sosyalist
Cum. Bir.
Sudan
Suriye
Şili
Tayland
Tunus
Ürdün
Vatikan
Venezuela
Yugoslavya
Yunanistan

● Ayrıca İsrael'de bir maslahatgüzarlık vardır.

füze taburundan meydana gelmektedir. Ayrıca 750 000 kişi kadar ihtiyatı vardır.

Deniz kuvvetleri ise 15 denizaltı, 14 destroyer, 8 sahil refakat gemisi, 11 torpidobot ve çok sayıda yardımcı gemilerden meydana gelmektedir. Ayrıca 50 000 kişilik ihtiyatı vardır.

Hava kuvvetleri ise 300 kadar savaş uçağına sahiptir. Ayrıca çok sayıda nakliye ve keşif uçakları, helikopterleri de vardır.

Bütün bunların dışında da 75 000 kişilik jandarma kuvvetleri iç güvenliği sağlamaktadır.

Türkiye NATO ve CENTO üyesidir. Birleşik Amerika'nın silâh ambargosu koyması üzerine, aradaki ikili anlaşmaları yeniden gözden geçirme kararını almıştır.

Beşinci büyük şehrimiz 275 000 nüfuslu Bursa'dır. Cumhuriyet alanını Atatürk'ün atlı anıtı süsler.

SON ALTI AY İÇİNDEKİ ÖNEMLİ GELİŞMELER VE DÜZELTMELER

Bengaldeş:

Bengaldeş'in dili Urduca değil, Bengalca'dır.

Etyopya:

Ülke topraklarının yüzölçümü 1 221 900 km.²'dir.

Katar:

Bayrak zemini beyaz-nefti değil, beyaz-kahverengi olacaktır.

Khemer (Kamboçya):

Kamboçya'da Kızıl Khemer kuvvetleri yönetimi ele geçirdi.

Kuzey ve Güney Vietnam arasında süre gelmekte olan savaş Kamboçya'ya sıçramıştı. Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı hava kuvvetlerinin ülkedeki ulusal kurtuluş hareketi mevzilerini bombalaması bu ülkeyi daha da karıştırmıştı. Yıllar süren çarpışma sonunda 17 nisan 1975 günü komünist eğilimli Kamboçya Ulusal Kurtuluş Hareketi birlikleri başkent Phom Penh'e girdiler.

Kıbrıs:

13 şubat 1975 perşembe günü Kıbrıs'ta, adanın Türk kesiminde Federe Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu. Böylece Kıbrıs Türk'ü, yıllardan beri özlemini çektiği özgür olmanın mutluluğuna kavuştu.

Papua:

Mart ayında tek yanlı bağımsızlığını ilân ettiyse de, Avustralya'nın olumlu bir cevap vermemesi üzerine durum aydınlığa kavuşmuş değildir.

Portekiz:

25 nisan 1974'te General Antonio de Spinola'nın liderliğindeki bir grup subayın gerçekleştirdiği hükûmet darbesi Dr. Caetano hükûmetini düşürmüştü. 1975 martında Lizbon yeni bir darbeye sahne oldu ve solcu bir grup tarafından iktidardan düşürülen Spinola Brezilya'ya kaçmak zorunda kaldı.

Saudi Arabistan:

Arap âleminin en sözü dinlenen liderlerinden Saudi Arabistan Kralı Faysal, 1975 martında yeğeni Musa Bin Abdülaziz tarafından öldürüldü. Ciddiyeti ve düzenli bir hayatı seven eski kral 69 yaşındaydı, içki içmez, sigara kullanmazdı, dinine çok düşkündü. En büyük arzusu İsrail'in işgâli altındaki kutsal Kudüs'te namaz kılmaktı. Ölümünden hemen sonra yerine kardeşi Halit Bin Abdülaziz geçti. Yeni kral 62 yaşında, son resmî görevi Atlı Muhafız Birliği'nin kumandanlığıydı. O da kendine veliaht olarak 53 yaşındaki başbakan yardımcısı Prens Fahd Bin Abdülaziz'i seçti.

Vietnam

Kuzey Vietnam birliklerinin devamlı ilerlemesi karşısında Güney Vietnam birlikleri geri çekildiler ve sonunda 35 yıldan beri sürmekte olan savaş sona erdi. Nisan başında Güney Vietnam Devlet Başkanı Van Tiyö istifa ederek Güney Kore'ye gidince 29 nisan 1975 günü de yeni Güney Vietnam hükümeti Viet Kong kuvvetlerine teslim olmayı kabul etti. Başkent Saygon'a, Kuzey Vietnam'lı lider Ho Şi Minh'in adı verildi.

SON

FİHRİST

A

Afganistan 50
Almanya (Batı) 2
Almanya (Doğu) 3
Amerika Birleşik Devletleri 98
Andorra 4
Angola 36
Arjantin 102
Arnavutluk 4
Avustralya 184
Avusturya 5

B

Bahama 103
Bahreyn 51
Barbados 104
Batı Hint Ortak Devleti 19
Batı Samoa 185
Belçika 6
Bengaldeş 51
Bermuda 18
Bhutan 52
Birleşik Arap Emirlikleri ... 53
Birmanya (Bk. Burma) 54
Bolivya 104
Botswana 136
Brezilya 105
Brunei 54
Bulgaristan 8
Burma 54
Burundi 136

C

Cebelitarık 9
Cezayir 137

Ç

Çad 139
Çekoslovakya 9
Çin 55

D

Dahomey 140
Danimarka 10
Demokratik Alman Cumhuriyeti (Bk. Almanya, Doğu) 3
Dominikan Cumhuriyeti 107

E

Ekvador 108
Ekvador Guineası 140
Etyopya 141

F

Fas 143
Federal Alman Cumhuriyeti (Bk. Almanya, Batı) 2
Fiji 186
Fildişi Kıyısı 144
Filipinler 60
Finlandiya 11
Fransa 12
Fransız Guyanası 14
Fransız Polinezyası 14

G

Gabon 145
Gambia 146
Ghana 147
Grönland 11
Guatemala 109
Guinea 148
Guyana 110
Güney Afrika Cumhuriyeti ... 149
Güney Batı Afrika 150
Güney Kore 72
Güney Vietnam 91
Güney Yemen 96

H

Habeşistan (Bk. Etyopya) ... 141
Haiti 111

Hindistan 60
Hollanda 14
Honduras 112
Hong - Kong 19

I

Irak 63

İ

İndonezya 64
İngiliz Hondurası 18
İngiltere 16
İran 65
İrlanda 19
İslanda 20
İspanya 21
İspanya Sahrası 22
İsrael 67
İsveç 23
İsviçre 24
İtalya 25

J

Jamaika 113
Japonya 69

K

Kamboçya (Bk. Khemer) ... 71
Kamerun 151
Kanada 114
Kanarya Adaları 22
Katar 71
Kenya 152
Khemer 71
Kıbrıs 27
Kolombiya 116
Kongo 153
Kore (Güney) 72
Kore (Kuzey) 73
Kostarika 116
Kûveyt 74
Kuzey İrlanda 18
Kuzey Kore 73
Kuzey Vietnam 92
Kuzey Yemen 93
Kuba 118

L

Laos 75
Lesotho 155
Liberya 155
Libya 156
Liechtenstein 28
Lübnan 77
Lüksemburg 29

M

Makao 36
Macaristan 29
Malagasy 158
Malawi 159
Malaysiya 78
Maldiv 79
Mali 160
Malta 31
Mauritius 161
Meksika 120
Mısır 162
Moğolistan 80
Monako 31
Moritanya 164
Mozambik 36

N

Nauru 187
Nepal 81
Nigeria 165
Nijer 166
Nikaragua 122
Norveç 32

O

Orta Afrika Cumhuriyeti ... 167

P

Pakistan 82
Panama 123
Panama Kanal Bölgesi 124
Papuasya 185
Paraguay 125
Peru 126
Polonya 33
Portekiz 35

Portekiz Guineası 36
Puerto Rico 128

R

Rhodesia 157
Romanya 37
Ruanda 169

S

Salvador 129
San Marino 38
Saudi Arabistan 83
Senegal 169
Seylan (Bk. Sri Lanka) 85
Sıkkım 62
Siam (Bk. Tayland) 88
Sierra Leone 170
Singapur 85
Somalya 171
Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği 39
Sri Lanka 85
Sudan 172
Suriye 86
Swaziland 173

Ş

Şili 129

T

Taiwan 59
Tanzanya 174
Tayland 88
Togo 175
Tonga 188
Trinidad ve Tobago 131
Tunus 176
Türkiye 192

U

Uganda 178
Ulster (Kuzey İrlanda) 18
Umman 89
Uruguay 133

Ü

Ürdün 90

V

Vatikan 43
Venezuela 133
Vietnam (Güney) 91
Vietnam (Kuzey) 92

Y

Yeni Kaledonya 14
Yemen Arap Cumhuriyeti ... 93
Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti 96
Yeni Gine 185
Yeni Zelanda 189
Yeşil Burun Adaları 36
Yugoslavya 43
Yukarı Volta 178
Yunanistan 45

Z

Zaire 180
Zambia 182

Bayrakları, paraları, tarihçeleri,
son siyasal durumları, üretimi,
ekonomisi, ticareti, silâhlı kuvvetleri,
başlıca şehirleri ve ilgi çekici
özellikleriyle, beş kıta üzerinde
yer alan bütün devletler, denizaşırı
toprakları ve yönetimi altında
bulundurduğu ülkeler...
Her sayfası renkli fotoğraflarla
süslü bu küçük ansiklopedi,
büyük, küçük herkesin kullanabileceği
bir başvurma kaynağıdır.

FİYATI 35 LİRADIR

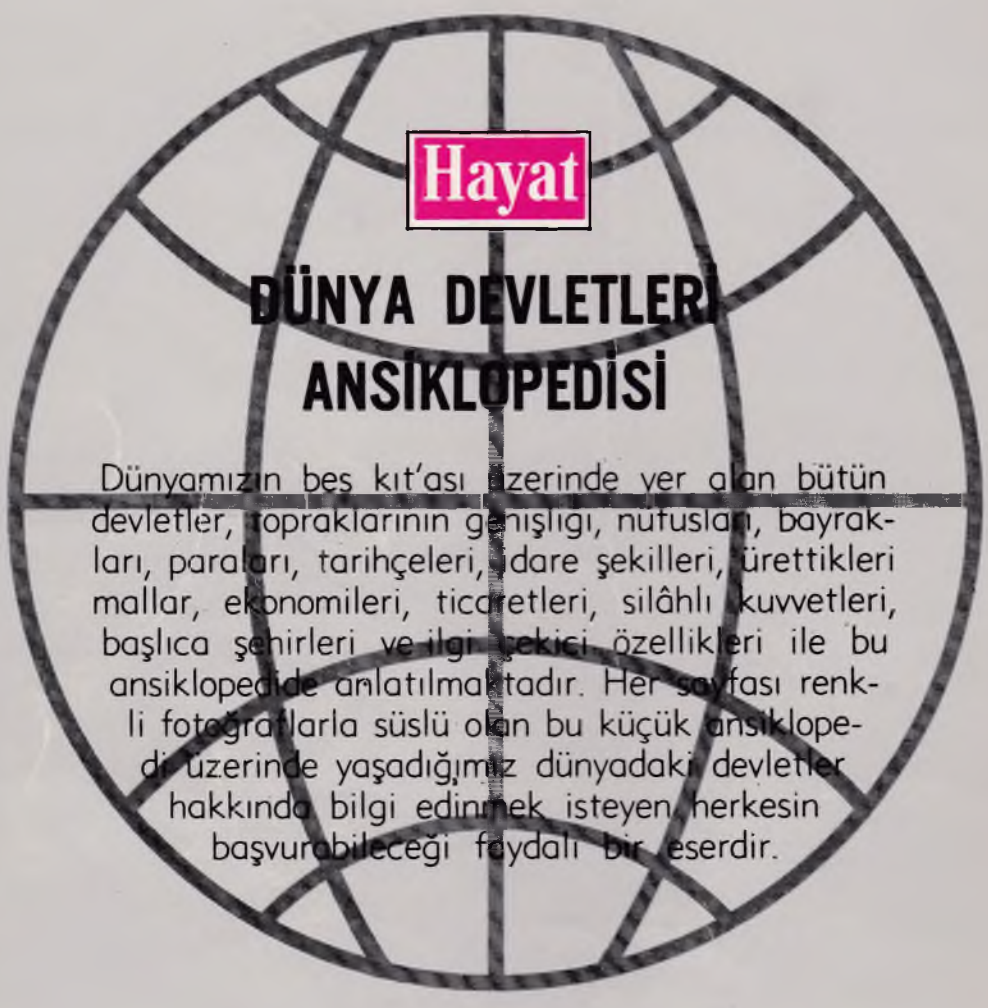

Hayat

DÜNYA DEVLETLERİ ANSİKLOPEDİSİ

Dünyamızın beş kıt'ası üzerinde yer alan bütün devletler, topraklarının genişliği, nüfusları, bayrakları, paraları, tarihçeleri, idare şekilleri, ürettikleri mallar, ekonomileri, ticaretleri, silâhlı kuvvetleri, başlıca şehirleri ve ilgi çekici özellikleri ile bu ansiklopedide anlatılmaktadır. Her sayfası renkli fotoğraflarla süslü olan bu küçük ansiklopedi üzerinde yaşadığımız dünyadaki devletler hakkında bilgi edinmek isteyen herkesin başvurabileceği faydalı bir eserdir.

Fiyatı 35 Lira